

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΣΑΒΒΑΣ ΠΕΡΔΙΟΣ

Χαμηλώνουν οι προσδοκίες για τον τουρισμό

Ο στόχος όπως οι φετινές τουριστικές επιδόσεις «πιάσουν» τα επίπεδα του 2019 δεν είναι πλέον εφικτός, αναφέρει στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περδίας. Στόχος τώρα είναι να ξεπεράσουμε τις επιδόσεις του 2021. Εξηγεί τους τρόπους για επίτευξη του στόχου και ανακοινώνει την έναρξη ναυλωμένων πτήσεων το επόμενο διάστημα σε τρεις αγορές. **Οικονομική, σελ. 4**

ΟΥΚΡΑΝΟΙ ΣΤΗΝ «Κ»

Μηνύματα ελπίδας και απαντοχής

Η Μαρίνα Maltseva από την Ζιτομίρ και ο Νίκιτα Zozonskyi από το Κίεβο, που ζουν στη Λευκωσία, μιλούν στην «Κ» για το πώς βιώνουν τον πόλεμο στην πατρίδα τους. **Σελ. 9**

ΕΛΛΗΝΑΣ ΥΠΑΜ

Περαιτέρω ενίσχυση του οπλοστασίου

Ο Νίκος Παναγιωτόπουλος μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα μετά την εισβολή στην Ουκρανία και αναγγέλλει αποφάσεις για περαιτέρω ενίσχυση του αποτρεπτικού οπλοστασίου της χώρας. **Σελ. 18**

ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η μεταρρύθμιση έφερε 20 δήμους

Μετά από 10 χρόνια συζητήσεων η Τοπική Αυτοδιοίκηση μεταρρυθμίστηκε. Η αρχική πρόταση δημιουργίας 17 δήμων τελικά έδωσε 20, και κόμματα άφησαν το αποτύπωμά τους. Στα θετικά το συναινετικό κλίμα στην Ολομέλεια. **Σελ. 16**

ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ

Ο κοινός υποψήφιος και οι δυσκολίες του

Η συνάντηση Νικόλα Παπαδόπουλου και Στέφανου Στεφάνου έγινε σε εξαιρετικό κλίμα, ωστόσο οι διαφορές τους είναι πολλές και θα πρέπει να τις διαχειριστούν για να βρουν το κατάλληλο πρόσωπο. **Σελ. 10**

Η Κύπρος στον κλοιό του Ουκρανικού

Το παρασκήνιο των κυρώσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι οικονομικοί κίνδυνοι και το νέο πολιτικό σκηνικό

Ο φόβος για τις απώλειες και τις προεκτάσεις που έχει προκαλέσει ο πόλεμος έχει ήδη εξαπλωθεί, με τις χώρες να προσπαθούν να υπολογίσουν τις επιπτώσεις της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. Στην Κύπρο προκύπτουν νέα δεδομένα τόσο σε πολιτικό

όσο και σε οικονομικό επίπεδο. Οι σχέσεις Κύπρου - Ρωσίας παίρνουν νέες διαστάσεις, ενώ το ζήτημα επιλογής στρατοπέδου, της Δύσης ή της Ρωσίας, επανέρχεται, με τον ΔΗΣΥ να το εντάσσει στον προεκλογικό του. Ζήτημα βεβαίως είναι αν από όλο αυτό

επιωφελείται ή ζημιώνεται το Κυπριακό. Οι οικονομικές επιπτώσεις προκαλούν παράλληλα ανησυχία στην κυβέρνηση, μετά και τη συζήτηση για το κλείσιμο του εναέριου χώρου για τη Ρωσία. Ανησυχία, με δεδομένο ότι οι κυρώσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση

φέρεται να έχουν γίνει χωρίς αξιολόγηση των συνεπειών. Όπως προκύπτει, καλυμμένα είναι τα μεγάλα κράτη και ακάλυπτα τα μικρά, προκαλώντας ενδεχομένως κόστος και στη Λευκωσία που σκέφτεται τα επόμενα βήματα. **Σελ. 3, 5**

Εικόνες Αποκάλυψης στο Κίεβο

Αεροφωτογραφία δείχνει κατεστραμμένα κτίρια έπειτα από αδυσώπητο ρωσικό σφυροκόπημα στη γειτονιά Μποροντιάνκα στην περιοχή του Κίεβου. Πόλεις και χωριά της Ουκρανίας έχουν υποστεί ανυπολόγιστες ζημιές. **Σελ. 7, 19, 20**

Εκλογικά σενάρια και διαχείριση του Ουκρανικού

Οι προτεραιότητες Μητσοιάκη

Το ντόμινο των συνεπειών της ρωσικής εισβολής σε διπλωματικό και οικονομικό επίπεδο πυροδοτεί και στο εσωτερικό σενάρια επίσηυσης των εκλογών. **Σελ. 16**

Πονοκέφαλος οι δόσεις ξενοδόχων

Ανησυχία τραπεζών από το ενδεχόμενο να μην μπορούν να τις καταβάλουν

Τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία θα νιώσει πιθανότατα η ξενοδοχειακή βιομηχανία και κατ'επέκταση οι τράπεζες που έχουν μεγάλη δανειακή έκθεση σε αυτό τον τομέα. Η μείωση του τουρισμού από Ρωσία και Ουκρανία ενδεχομένως να δημιουργήσει προβλήματα στην αποπληρωμή των δανείων

των ξενοδόχων. Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα, η έκθεση των τραπεζών στον τομέα της φιλοξενίας και της σίτισης φτάνει στα 2,51 δισ. ευρώ. Τα 126 εκατ. είναι μη εξυπηρετούμενα δάνεια, άρα μένει ένα υπόλοιπο 2,38 δισ. ευρώ δανεισμού που εξυπηρετείται στον τουριστικό τομέα. **Οικονομική, σελ. 3**

ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Το στοίχημα της Ευρώπης μετά την Ουκρανία

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία δημιουργεί νέα δεδομένα για το ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Η πρώτη εβδομάδα τη βρήκε να εργάζεται σε σκληρούς ρυθμούς, όμως ζήτημα είναι να αποδείξει μέχρι τέλους ότι είναι ενωμένη έναντι στη ρωσική απειλή. **Σελ. 6**

ΚΥΠΡΟΣ - ΡΩΣΙΑ

Πού πατά η σχέση τους

Υπό το βάρος της επιβολής κυρώσεων, οι σχέσεις Κύπρου-Ρωσίας δείχνουν να εισέρχονται σε μια ενδιαφέρουσα φάση, το τέλος της οποίας, αν και δεν είναι ορατό, αξίζει να αναλυθεί πέραν της αμνηχανίας. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η προσφυγιά

Για ακόμη μία φορά карабάνια ανθρώπων παίρνουν τον δρόμο της προσφυγιάς, εγκαταλείποντας βωμούς και εστίες, διότι ταύτα κλεφτούν οι ισχυροί και στην προκειμένη περίπτωση ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν. Η Κύπρος, με το δικό της «σκληρό» οδοιπορικό στους δρόμους του ξεριζωμού, θα πρέπει να κοιτάξει να παραταχθεί στη σωστή πλευρά όχι μόνο της ιστορίας, αλλά και του ανθρώπου. Χρέος λοιπόν Πολιτείας και πολιτικού προσωπικού είναι η εμφύσηση στους πολίτες ότι υπάρχουν πανανθρώπινες αξίες, τις οποίες αν τις υπηρετείς, αυτομάτως υπηρετείς τα πιο ψηλά ιδανικά της ιδιοσυστάσις σου ως λαός, την ελευθερία και την αξιοπρέπεια. Η σωστή πλευρά των πραγμάτων δεν είναι επιλογή, είναι αδήριτη ανάγκη.

Η κάρτα που σε ταξιδεύει είναι εδώ.

bankofcyprus.com.cy

Τράπεζα Κύπρου

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΡΟΣΩΠΟ

Στο Κίεβο με τον Φώτο Λαμπρινό

Ο Φώτος Λαμπρινός καταγράφει την ιστορία μιας χώρας που γνωρίζει πολύ καλά ως επισκέπτης και ως σκηνοθέτης. Η φιλομορφία του μεγάλη και σημαντική, δημιουργός αρχείου κινηματογραφικών τεκμηρίων και πολλών ντοκιμαντέρ, έχει στενούς δεσμούς με την Ουκρανία. Άλλη γλώσσα και γραμματική σημαίνει και άλλο τρόπο σκέψης» λέει στην «Κ». **Ζωή, σελ. 1**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Από την Ουκρανία στο Αγιο Ορος

Ο μουσικολόγος Γεράσιμος Παπαδόπουλος μιλάει στην «Κ» για τον πρώτο προσωπικό του δίσκο με τίτλο «Βυζαντινοί Ύμνοι - όπως ψάλλονταν στα μέσα του 18ου αιώνα». Ο δημιουργός μελέτησε τον κώδικα Σινά 1477, που αποτελεί καταγραφή ενός ανώνυμου Ουκρανού στο Κιεβικό πεντάγραμμο. **Ζωή, σελ. 5**

HUBLOT

BIG BANG INTEGRAL
TIME ONLY
YELLOW GOLD

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

«Να μάθουμε στα νέα παιδιά ποιος είναι ο Κισλόφσκι και ο Αρτζέντο»

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

«Όταν ξεκινήσαμε, πολλοί μας έλεγαν πως θα βλέπουμε τις ταινίες μόνο εμείς και οι φίλοι μας. Τελικά αποδείξαμε πως υπάρχει αυτό το κοινό στην Ελλάδα, που αγαπά το ανεξάρτητο σινεμά και αγάλιασε το Cίνοβο», μου λέει φανερά ικανοποιημένη και περήφανη η Δάφνη Μπεχτσή. Η 28χρονη ιδρύτρια και επικεφαλής του Cίνοβο κάθεται πίσω από ένα μεγάλο γραφείο, στο βάθος του φωτεινού, open space χώρου που αποτελεί την καρδιά της διαδικτυακής πλατφόρμας στα Εξάρχεια. Μέσα στον Μάρτιο η τελευταία συμπληρώνει δύο χρόνια λειτουργίας και ο απολογισμός είναι ολοφάνερα θετικός.

«Σίγουρα είμαστε πολύ ευχαριστημένοι. Ξεκινήσαμε δύο άτομα, τώρα είμαστε 14 και σύντομα θα μεγαλώσουμε και άλλο. Ο αρχικός μας κατάλογος ήταν 300 ταινίες και πλέον έχουμε ξεπεράσει τις 1.000. Και φυσικά η ίδια η δυναμική των ταινιών έχει αλλάξει, μπορούμε πια και φέρνουμε φιλμ τελευταίας εσοδείας, βραβευμένα στα μεγάλα φεστιβάλ κ.ο.κ. Το πιο θετικό από όλα, όμως, για μένα είναι πως έχει δημιουργηθεί μια ολόκληρη κοινότητα συνδρομητών και μη, οι οποίοι αγαπούν αυτό που έγινε, αλληλεπιδρούν μαζί μας μέσω του blog και των σόσιαλ μίντια, μας ζητούν πράγματα, κάνουν προτάσεις και γενικώς νιώθουν μέρος της όλης διαδικασίας. Το επόμενο βήμα που θέλουμε τώρα να κάνουμε είναι η επέκταση στο εξωτερικό».

Είναι βέβαια προφανές ότι η συγκυρία της πανδημίας συντέλεσε καταλυτικά στην επιτυχία όχι μόνο του Cίνοβο αλλά όλων των ανάλογων υπηρεσιών διεθνώς. «Εννοείται πως η πανδημία “βοήθησε”, κυ-

«Είμαστε πολύ ευχαριστημένοι – Ο αρχικός μας κατάλογος ήταν 300 ταινίες και πλέον έχουμε ξεπεράσει τις 1.000».

ρίως γιατί ο κόσμος είχε τον χρόνο να ανακαλύψει τι κάνουμε και να το εκτιμήσει. Από την άλλη, αύξησε κατακόρυφα και τον ανταγωνισμό, αφού πολλοί έσπευσαν να κάνουν ανάλογες κινήσεις, οπότε δεν παίζαμε ακριβώς μόνοι μας, όπως πιθανότατα θα γινόταν υπό άλλες συνθήκες», σημειώνει η Δ. Μπεχτσή.

Όταν μιλάει για ανταγωνισμό, πάντως, δεν εννοεί το Netflix, το οποίο ούτως ή άλλως προσφέρει ένα πολύ διαφορετικό «πακέτο» από εκείνο της ελληνικής πλατφόρμας. «Ακόμη και σε σχέση με το Ertflix, το οποίο είναι βεβαίως μια δωρεάν πλατφόρμα που σωστά δημιουργή-

Η νεαρή επικεφαλής του Cίνοβο, Δάφνη Μπεχτσή, μιλάει με ενθουσιασμό για το όραμά της, ενώ παραδέχεται πως της πήρε κάποιο καιρό να συνθησίου το επιχειρηματικό κομμάτι της δουλειάς.

Είναι βέβαια προφανές ότι η συγκυρία της πανδημίας συντέλεσε καταλυτικά στην επιτυχία όχι μόνο του Cίνοβο αλλά όλων των ανάλογων υπηρεσιών διεθνώς.

Θηκε, πιστεύω πως προσφέρουμε κάτι διαφορετικό. Το Cίνοβο διαθέτει μια ολόκληρη κινηματογραφική ταινιοθήκη, κι επίσης προσφέρει τα τελευταία νέα και τα φιλμ της πιο πρόσφατης παραγωγής.

Σίγουρα θα συμπέσουμε σε κάποιες περιπτώσεις, αφού ένα μέρος των ταινιών προσφέρεται από τους ίδιους διανομείς, ωστόσο εμείς τουλάχιστον δεν το βλέπουμε ανταγωνιστικά».

Σινεμά χωρίς σύνορα Με τι κριτήρια, όμως, επιλέγονται οι ταινίες που θα έρθουν στην πλατ-

φόρμα; «Στόχος μας είναι να ικανοποιήσουμε όλες τις ανάγκες των κινηματογραφόφιλων, από το να έρθει ένας νεότερος σε επαφή με το κλασικό σινεμά και τα είδωλά του μέχρι να έχει πρόσβαση κάποιος στη σημερινή κινηματογραφική πρωτοπορία. Το ίδιο το όνομά μας, Cinema No Borders (Σινεμά Χωρίς Σύνορα και Όρια), ενσωματώνει και τη φιλοσοφία μας. Από εκεί και έπειτα, ειδικά όσον αφορά το νεότερο κοινό (ηλικίες 18-24) που αποτελεί το 15% των συνδρομητών μας, φιλοδοξία μας είναι να μάθουμε σε αυτά τα παιδιά ποιος είναι ο Κισλόφσκι και ο Αρτζέντο, αλλά και να τους φέρουμε ταινίες, όπως το “Ατυχές πήδημα ή παλαβό πορνό”, ένα φιλμ που μάλλον κανένας διανομέας στην Ελλάδα δεν θα πλησίαζε. Εμείς το είχαμε κλείσει προτού πάρει τη Χρυσή Αρκτο. Τελικά είχε φοβερή επιτυχία και στις αίθουσες και στην πλατφόρμα».

Ιδιαίτερη είναι πάντως και η σχέση που το Cίνοβο έχει χτίσει με το ελληνικό σινεμά. «Σε γενικές γραμμές είχαμε πολύ ζεστό καλωσόρισμα από τους Έλληνες δημιουργούς και παραγωγούς. Προφανώς είναι λογικό ότι κάθε κινηματογραφιστής θέλει να βλέπει την ταινία του στη μεγάλη οθόνη, ωστόσο αυτό που γίνεται πια αντιληπτό είναι πως το streaming βρίσκεται εδώ για να βοηθήσει το σινεμά, όχι να το ανταγωνιστεί. Οι δημιουργοί καταλαβαίνουν πως έτσι το κοινό έχει τον χρόνο να γνωρίσει το έργο τους και να δει τα επόμενα στο σινεμά.

Και χαίρονται που οι ταινίες τους δεν μένουν στα ράφια, αλλά είναι πρόσβασιμες. Το 15%, περίπου, του καταλόγου μας αποτελείται από ελληνικά φιλμ και σκόπός μας είναι να προσθέτουμε τουλάχιστον δύο τέτοια κάθε μήνα».

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
6.3.1932

ΠΙΛΣΟΥΔΣΚΙ: Ταξιδεύων διά λόγους υγείας ο Πολωνός Δικτάτωρ Πίλσούδσκι [φωτ.] θα διέλθον σήμερα εκ Πειραιώς και εκείθεν θα μεταβή εις Αίγυπτον. Φαίνεται όμως ότι θα παραμείνι επί τινα χρόνον και ότι δεν βιάζεται καθόλου να επανέλθον με ταξυ των υπηκόων του. Είνε άραγε τώσον απόλυτος κύριος της καταστάσεως εν Πολωνία ώστε να μη φοβήται ότι είναι δυνατόν να συμβή τίποτε το δυσάρεστον κατά την απουσίαν του; Αλλ' εν Πολωνία είνε γνωστόν ότι ο Πίλσούδσκι έχει τρομοκρατήσει αγρίως τους αντιπάλους του και εκτός τούτου δεν θα υπάρχουν εκεί καθώς φαίνεται δημοκρατικά τάγματα ικανά να στασιάσουν κατά την απουσίαν του Δικτάτορος.

ΣΠΑΤΑΛΗ: Μας συγκινεί μέχρι δακρύων η φιλόφρωνος καλωσύνη μερικών εκ των εν Ελλάδι Ανωνύμων Εταιριών η οποία εξεδηλώθη χτες εν δακτυλογραφημένω σιγαροχαρτώ το οποίον μας εστάλη προς δημοσίευσιν. Πρόκειται περί καταλόγου εισφορών διά τα συσσίτια των ανέργων, εξ ου σταχυολογούμεν ποσά και ονόματα: Ιταλο-ελληνική Τράπεζα: δρχ. 100. Εταιρία Τεχνικών Κατασκευών «Εργον»: δρχ. 100. Εταιρία Ιπποδρόμων: δρχ. 100. Μα τόση φιλοφρόνησι πειά και τόσα πολλά;... Καταντά σπατάλη.

ΕΚΛΟΓΕΣ: Η χθεσινή μακρά εν τη Βουλή αγόρευσις του κ. Βενιζέλου και αι σύντομοι δηλώσεις των αρχηγών των κομμάτων της Αντιπολιτεύσεως, αι μετ' αυτήν γενομένηι [...] διευκρινίζουσιν απολύτως τας δύο ενδεχομένας κατευθύνσεις τας οποίας εν τη εξελίξει της πρόκειται να λάβη η οικονομική και πολιτική κατάστασις της χώρας. [...] Δεδομένου ότι θα απαιτηθή ωρισμένων διάστημα εντός του οποίου η Κυβέρνησις θα θέσπ εις εφαρμογήν τα μέτρα τα αναγόμενα εις την ολοκλήρωσιν του οικονομικού της προγράμματος και θα καταρτίσθ τελικώς τον προϋπολογισμόν της νέας χρήσεως, υπολογίζεται ότι δεν θα καταστή να διενεργηθούν αι εκλογαί ενωρίτερον της 8ης Μαΐου.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / Γράφει ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

«Ο ολοκληρωτικός πόλεμος και ο Ψυχρός Πόλεμος μας έκαναν πλύση εγκεφάλου μέχρι σημείου να αποδεχόμαστε τη βαρβαρότητα. Κι ακόμα χειρότερο: έκαναν τη βαρβαρότητα να φαίνεται ασήμαντη, σε σύγκριση με τα σημαντικά ζητήματα όπως το να κερδίζει κανείς χρήματα», Ερίκ Χόμς.

ρύξεις για υποψηφιότητες μελών, αλλά μια Ακαδημία δεν υπάρχει μόνο για να δίνει εσαινούς, αλλά για να ηγείται πνευματικά. Βέβαια, δεν είδα και καμία καταγγελία της εισβολής από την Εκκλησία της Κύπρου ή τουλάχιστον δεν την είδα. Πάντως, ο μπροπολίτης Ταμασού και Ορεινής κ.κ. Ησάας στις 254 λέξεις της εγκυκλίου του για την Ουκρανία δεν αναφέρει πούθενά τη λέξη Ρωσία ή παράγωγά της. Εγκαλεί φυσικά την Τουρκία για το 1974, αλλά για την Ουκρανία το μόνο που λέει η εγκύκλιος είναι ότι έγινε πόλεμος... Μάλλον είναι λεπτομέρεια το ποιος εισέβαλε... Επίσης, κύριε συντάκτη της εγκυκλίου,

αίλιμο αν «αναπολύμε κι εμείς τις τραγικές εκείνες ημέρες»...

Σωστή πλευρά... η δική μου Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει -η αλήθεια είναι- πολλές ομοιότητες με την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το καλοκαίρι του 1974. Ωστόσο, αυτό που άλλαξε και έχει αλλάξει πολύ είναι το γεωπολιτικό περιβάλλον και οι διεθνείς συγκυρίες. Το να αναλωνόμαστε σε συζητήσεις για το ποιος βοήθησε την Κύπρο το 1974 και ποιος όχι είναι εντελώς ανωφελές. Άλλο το 1974 και άλλο το 2022. Επίσης, το να μψαλοσκοπούμε και να λέμε ναι μεν αλλά στον πόλεμο, δεν είναι παρά ύπο-

πτες υπεκφυγές. Ο πόλεμος είναι πόλεμος, κύνεται αληθινό ανθρώπινο αίμα. Τώρα γιατί κάποιος σκέφτονται ότι αν ταχθούν εναντίον της Ρωσίας προδίδουν τις αριστερές ιδέες τους, δεν το καταλαβαίνω. Επίσης, δεν καταλαβαίνω γιατί κάποιος πρέπει ντε και καλά να αποδείξουν ότι καταδικάζοντας τον Πούτιν καθίστανται αυτομάτως και προοδευτικοί και φιλόφρονες. Μία είναι η σωστή πλευρά, θεωρώ, αυτή της καταδίκης του εισβολέα και υποστήριξη του θύματος. Αφού τελειώσουν όλα, ας τις βγάλουμε τις ιδεολογίες μας να τις μετρήσουμε και όποιος έχει την καλύτερη να πάρει τα εύσημα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η Κύπρος στη μέγγενη των νέων δεδομένων

Πώς η ρωσική εισβολή επηρεάζει το οικονομικό και πολιτικό σύστημα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν το 2012 ο τότε Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Δημήτρης Χριστόφιας, ζήτησε από τον Βλάδιμιρ Πούτιν να στηρίξει η Ρωσία με δάνειο την κυπριακή οικονομία, ο τελευταίος είχε διερωτηθεί γιατί απευθύνεται στη Ρωσία και όχι στη Δύση, ιδιαίτερα τη στιγμή που η Κύπρος είναι κράτος μέλος της Ε.Ε. Είχε ακολουθήσει επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη και το άκαρπο ταξίδι του υπουργού Οικονομικών Μιχάλη Σαρρή στη Ρωσία μετά τις δηλώσεις για κούρεμα καταθέσεων που ολοκλήρωσε αυτό που για δεκαετίες υπήρχε στην κυπριακή συνείδηση: πως η Ρωσία μπορεί και θέλει να σώσει την Κύπρο. Χρειάστηκε μία ανώμαλη προσέγγιση και σήμερα τα όσα εκτυλίσσονται στην Ουκρανία με την ρωσική εισβολή να τα αποτυπώνει αυτό που για χρόνια αποσυντούσαν πολιτικές δυνάμεις και οικονομικά συμφέροντα: πως η Κύπρος βρίσκεται ξεκάθαρα στη Δύση. Ο φόβος για την έναρξη ενός Τρίτου Παγκοσμίου Πολέμου μετά και τις τελευταίες προκλήσεις του Πούτιν έχει σκεπάσει πλέον όλη την ανθρωπότητα και αυτό είναι το κύριο ζήτημα. Μέσα σε όλο αυτό σκηνικό του φόβου, υπάρχουν σαφείς πολιτικές κοινωνικές και οικονομικές προεκτάσεις που ανησυχούν τις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Ανησυχούν και την Κύπρο για τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.

Οι κυπρωρωσικές σχέσεις

Είναι η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και τα παρελκόμενα η απαρχή της κρίσης στις σχέσεις Ρωσίας-Κύπρου; Το ερώτημα εγείρεται τα τελευταία εικοσιτετράωρα καθώς μετά τη δήλωση Λαβρόφ, περί «Τουρκικής Δημοκρατίας της Βορείας Κύπρου» χωρίς εισαγωγικά, αλλά και τη σαφή απειλή Οσάτσι προς τη Λευκωσία ότι πυροβολεί τα πόδια της με την απόφαση για κλείσιμο του εναέριου χώρου στη Ρωσία, καθώς οι Ρώσοι τουρίστες θα πάνε στην Τουρκία, ανοίγει ένα κεφάλαιο στις διπλωματικές σχέσεις των δύο. Αν ληφθούν υπόψη και άλλες εκτός των διπλωματικών θεσμίων τοποθετήσεις του Ρώσου πρέσβη αλλά και τη σύγκυση που υπάρχει για τη στάση Ρωσίας στο Κυπριακό, οι σχέσεις των δύο χωρών είχαν πάντοτε ένα ζήτημα ειςληκρίνεας, σεβασμού αλλά και ευσεβοποίησης από πλευράς της Λευκωσίας. Η δήλωση Λαβρόφ επιχειρήθηκε να πέσει στα μαλακά από το υπουργείο Εξωτερικών με την αναφορά ότι θα τύχει χειρισμού διά της διπλωματικής οδού. Με ιδιαίτερη ωστόσο αμνηχανία αντιμετώπιστηκε η δήλωση του Ρώσου πρέσβη. Αν λάβουμε υπόψη τις έντονες αντιδράσεις που είχαν προηγηθεί από πλευράς Προέδρου προς άλλους πρέσβεις είτε του Ηνωμένου Βασιλείου είτε των ΗΠΑ, η απειλή Οσάτσι έπεσε στα χαμλά. Καθόλου τυχαία η αναφορά του κυβερνητικού εκπροσώπου Μάριου Πελεκάνου στο ραδιόφωνο του «Πολίτη»

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συζήτησε τα νέα δεδομένα στο Εθνικό Συμβούλιο και τα επόμενα βήματα για αποτροπή των οικονομικών επιπτώσεων.

ότι δεν είναι ότι δεν ενοχλήθηκε η κυβέρνηση από την επίμαχη δήλωση αλλά προτεραιότητα όπως είπε είναι να μην εκμεταλλευθεί η Τουρκία και τα Κατεχόμενα την απόφαση της Ε.Ε. για κλείσιμο του εναέριου χώρου.

Οι οικονομικές σχέσεις και η ρωσική εξάρτηση είναι το κύριο ζήτημα που απασχολεί και απασχολούσε τη Λευκωσία. Στο παρελθόν το ζήτημα ήταν το ρωσικό κεφάλαιο, οι Ρώσοι επενδυτές και οι πολιτογραφήσεις, σήμερα αυτό που ανησυχεί περισσότερο είναι ο τουρισμός. Και δεν είναι καθόλου τυχαίο αν λάβει κανείς υπόψη ότι η Ρωσία έχει το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό αφίξεων μετά το Ηνωμένο Βασίλειο στην Κύπρο. Αυξημένη θεωρείται και η τουριστική ροή από την Ουκρανία. Οι πρώτες εκτιμήσεις δείχνουν δυσαναπλήρωτο κενό, καθώς ήδη ο ΠΑΣΣΕ Αμμοχώστου σημειώνει πως το 30% των ξενοδοχείων στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου δεν θα ανοίξουν και θεωρείται δεδομένο πως η ρωσική αγορά θα ακολουθήσει τις χώρες που δεν της έχουν επιβάλει κυρώσεις. Σε αυτό το πλαίσιο και με δεδομένη την στάση της Τουρκίας όπου δεν θα ακολουθήσει τις κυρώσεις έναντι της Ρωσίας, η Λευκωσία έχει βάλει γραπτή υποσημείωση προς την Ε.Ε. ότι υπάρχει το αεροδρόμιο της Τύμπου και τα Κατεχόμενα τα οποία δεν ελέγχου-

Η συζήτηση για το πού ανήκει τελικά η Κύπρος και η αναθεώρηση των εκτιμήσεων για το πόσο στενός σύμμαχος ήταν η Ρωσία.

Οι οικονομικές προεκτάσεις, οι κυρώσεις στον εναέριο χώρο και το ζήτημα απαγόρευσης ελλιμενισμού ρωσικών πλοίων.

με. Ήδη έχει ξεκινήσει συζήτηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την απαγόρευση ελλιμενισμού ρωσικών πλοίων το οποίο φέρνει ήδη σε δύσκολη θέση τη Λευκωσία για τις προεκτάσεις. Θα πρέπει να σημειωθεί πως σε ό,τι αφορά τα ζητήματα των κυρώσεων, ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου είχε ξεκαθαρίσει στο Συμβούλιο Αρχηγών ότι δεν πρέπει να γίνουν πρόωρες συζητήσεις από πλευράς Κυπριακής Δημοκρατίας γύρω από το μέγεθος των κυρώσεων, ενώ τα υπόλοιπα κόμματα, πλην των Οικολόγων που ζήτησαν μέσω ανακοίνωσης κυ-

ρώσεις έναντι της Ρωσίας, τηρούν σιγή ιχθύος για την ένταση των τιμωρητικών μέτρων.

Η οικονομική ουρά

Η οικονομία πάντως είναι αυτό που προβληματίζει αυτή τη στιγμή τη Λευκωσία σε διάφορους τομείς πέραν του τουριστικού: • Στον τραπεζικό τομέα, αν και δεν υπάρχει άμεση έκθεση των κυπριακών τραπεζών όπως ξεκαθαρίζει και ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης, υπάρχουν και οι εκτιμήσεις πως θα υπάρξει έμμεσος επηρεασμός λόγω του μεγάλου εύρους των οικονομικών σχέσεων με τη Ρωσία που θα έχει ως αποτέλεσμα πίεση στην κυπριακή οικονομία. • Μεγάλη ανησυχία φαίνεται να υπάρχει για τις επιχειρήσεις από την απαγόρευση συναλλαγών και την αποκοπή των ρωσικών τραπεζών από το σύστημα μεταφοράς χρημάτων «swift» για διεθνείς συναλλαγές, δεδομένου ότι από τις άμεσες ξένες επενδύσεις για το 2020, το προέρχεται από τη Ρωσία. • Εκτιμήσεις για κατακόρυφες αυξήσεις στα καύσιμα και στη τιμή του ηλεκτρισμού. • Επιπρεασμός των τιμών σε συγκεκριμένα αγαθά όπως τα σιτηρά και οι ζωοτροφές και ενδεχόμενο εξάντλησης. • Κατασκευαστικός τομέας: Περιπτώσεις 30% της αγοράς κατοικιών

σύμφωνα με τον Παγκύπριο Οργανισμό Αναπτύξεως της απευθύνεται σε Ρώσους και Ουκρανούς. Στο ζήτημα της οικονομίας όπως εξηγούν οικονομικοί κύκλοι στην «Κ» ετοιμάζεται ήδη στρατηγικό πλάνο αντιμετώπισης της κατάστασης, ενώ το μεγάλο στοίχημα είναι πως θα διαχειριστεί την κατάσταση η Ε.Ε. Αν δηλαδή θα καταφέρει να φανεί ενωμένη απέναντι στην απειλή Πούτιν με συγκεκριμένες πολιτικές που δεν θα είναι δύο μέτρων και δύο σταθμών.

Δύο όψεις του Κυπριακού

Σε ό,τι αφορά πάντως το Κυπριακό με βάση τα νέα δεδομένα εκκρατούν δύο σχολές σκέψης. Η αισιόδοξη τάση θεωρεί πως με δεδομένο ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει παρόμοιο πρόβλημα με την Ουκρανία, που αφορά εισβολή και κατοχή, ενδεχομένως να υπάρξει ευαισθητοποίηση, διεθνώς. Οι ίδιοι κύκλοι θεωρούν πως η Λευκωσία μπορεί να οπλιστεί με επιχειρήματα έναντι της Ε.Ε. για το πώς πρέπει να αντιδρούν και γιατί όχι να επιβληθούν σκληρές κυρώσεις και έναντι της Τουρκίας. Υπάρχουν βεβαίως και εκείνοι οι πολιτικοί κύκλοι που εκτιμούν πως ο ρόλος της Τουρκίας θα ενισχυθεί στην περιοχή, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το Κυπριακό και τις σχέσεις που θα θέλουν να διατηρήσουν με την Άγκυρα, κράτη μέλη της Ε.Ε.

Η αναβίωση μετώπου Ρωσίας-Δύσης και στο εσωτερικό

Είναι η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία η αφορμή για αναθεώρηση διαχρονικών εκτιμήσεων για το ποιο τελικά είναι οι σύμμαχοι της Κύπρου και σε ποια πλευρά θα πρέπει να βρίσκεται η χώρα; Αυτό είναι το κύριο ερώτημα που τίθεται στο πολιτικό παρασκήνιο. Η Κύπρος έβλεπε ανέκαθεν τη Ρωσία ως κύριο συμπαράστατο απέναντι στις τουρκικές προκλήσεις. Ιδιαίτερα το ΑΚΕΛ έβλεπε τη Ρωσία ως ένα καλό σύμμαχο εξαιτίας και των ιδεολογικών ταυτίσεων περασμένων δεκαετιών. Τα κόμματα του Κέντρου εκτιμούσαν πάντοτε πως οι οικονομικές σχέσεις Λευκωσίας - Μόσχας δεν έπρεπε να διασαλευτούν και πως σε αντίθεση

με τους Βρετανούς και τους Αμερικανούς στηρίζουν τις θέσεις μας στο Κυπριακό. Οι τελευταίες μέρες όμως έδωσαν την ευκαιρία σε πολλούς να αναθεωρήσουν. Άνοιξε η συζήτηση για το κατά πόσο η Ρωσία ευνοεί τη διατήρηση του στάτους κβο για τα δικά της συμφέροντα, αν καταδικάσε ή όχι την τουρκική εισβολή. Σε αυτό το περιβάλλον όπου αναβιώνει το ψυχροπολεμικό κλίμα Δύσης-Ρωσίας, υπάρχουν οι πολιτικές δυνάμεις που θεωρούν πως αν ανοίξει και η ιδεολογική αντιπαράθεση της τότε εποχής θα έχουν πολιτικό όφελος. Ο ΔΗΣΥ και μέλη της κυβέρνησης δεν δίστασαν να αξιοποιήσουν την αρχική αμ-

χανία του ΑΚΕΛ –πριν την εισβολή– γύρω από το λεκτικό, την οργή Ουκρανών που παρενρήθηκαν στην εκδήλωση του Παγκύπριου Συμβουλίου Ειρήνης, το οποίο υπάγεται στο ΑΚΕΛ και την αποχή Γεωργίου στο ψήφισμα καταδίκης της ρωσικής εισβολής, καταγγέλλοντας τα κόμματα για ιδεοληψίες και αγκυλώσεις. Η Πινδάρου προφανώς θέλει να περάσει το μήνυμα πλήρους στρατεύσης με τις ΗΠΑ και τη Δύση, καθώς αυτό θεωρεί πως ευνοεί, πέραν του τύπου και το κόμμα για το 2023. Είναι μία αναβίωση της προσπάθειας Αναστασιάδη το 2023, ότι με τις κατάλληλες γνωριμίες και σχέσεις με τις κατάλληλες χώρες,

η Κύπρος μπορεί να βοηθηθεί. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται και η συνάντηση του προέδρου του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου με τον Πρόεδρο του Ισραήλ, όταν ο τελευταίος παρενρήθηκε στην Κύπρο. Στον ΔΗΣΥ, και ιδιαίτερα το στρατόπεδο Αβέρωφ, θέλουν να υπογραμμίσουν ότι η Κύπρος ανήκει στη Δύση χωρίς υποσημειώσεις. Το ζήτημα είναι πόσοι άλλοι μπορούν να τον ακολουθήσουν, αν ληφθεί υπόψη η καχυποψία του ενδιάμεσου χώρου. Δεν είναι τυχαίο, ότι στο ψήφισμα καταδίκης της βουλής ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ Μαρίνος Σιζόπουλος ήθελε να αποδοθούν ευθύνες σε Βρετανούς και Αμερικανούς. Το κυριό-

τερο, ωστόσο, για τον ΔΗΣΥ είναι η στάση που θα κρατήσει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Πολλοί ήταν εκείνοι που είδαν με καχυποψία την αναστολή του στο να παρενρευθεί στη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες για να μείνει στο Ντουμπάι και το συνέδεσαν με την καλή σχέση που έχει με ρωσικά οικονομικά συμφέροντα. Καλές σχέσεις φημολογείται πως έχει με τη Ρωσία και ιδιαίτερα με τον υπουργό Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο φαίνεται πως ο ΔΗΣΥ επιδιώκει ξεκαθαρίσματα σε ποιο στρατόπεδο βρίσκεται ο καθένας. Και σίγουρα θεωρεί

πως ευνοεί τη Δεξιά, ένα ιδεολογικό αφήγημα για τις προεδρικές του 2023. Το ΑΚΕΛ από την άλλη φαίνεται πως διαφοροποιείται από το παρελθόν. Ο Στέφανος Στεφάνου έχει ήδη καταδικάσει τη ρωσική εισβολή, καταδεικνύοντας τη διαφοροποίησή του από τους προκατόχους του. Ο ίδιος θα επιχειρήσει να δώσει έμφαση ενάντια στη στρατικοποίηση, τις έντονες συγκρούσεις και τις πολλές κυρώσεις, μία πολιτική που θα κριθεί στο βάθος. Το πόσο θα ακολουθήσει και η υπόλοιπη κοινωνία τα νέα αυτά πολιτικά δεδομένα, θα διαφανεί στη συνέχεια και θα εξαρτηθεί από τις υπολοιπες προεκτάσεις αυτής της κρίσης.

ΑΠΟΨΗ / Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ ΟΜΗΡΟΥ**

Ένας νέος ψυχρός πόλεμος

Μετά την κατάρρευση του αποκαλούμενου «υπαρκτού σοσιαλισμού» και τη διάλυση του Ανατολικού Συνασπισμού και του Συμφώνου της Βαρσοβίας, πολιτικοί αναλυτές σε ολόκληρο τον κόσμο θεώρησαν ότι σηματοδοτήθηκε το τέλος του ψυχρού πολέμου. Ότι ο διπολικός κόσμος αποτέλούσε παρελθόν και ότι ένας νέος μονοπολικός κόσμος γεννήθηκε με τις ΗΠΑ να είναι οι απόλυτοι και αδιαμφισβήτητοι επικυρίαρχοι στο διεθνές πολιτικό, οικονομικό και στρατιωτικό σύστημα. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει αποδείξει ότι όλες αυτές οι βαθυστόχαστες και περισπούδαστες αναλύσεις υπήρξαν προϋόντα πλάνης, χωρίς βάσιμη τεκ-

μηρίωση. Η αλαζονεία που επέδειξε η Δύση με τις επεμβάσεις στην πρώην Γιουγκοσλαβία, το Ιράκ, το Αφγανιστάν τροφοδότησαν βέβαια τον μύθο του τέλους του ψυχρού πολέμου και την απόλυτη και ανεμπόδιστη επικυριαρχία της Δύσης. Η δε ένταξη πλειάδας των πρώην κρατών-μελών του Συμφώνου της Βαρσοβίας στο ΝΑΤΟ και το Δυτικό σύστημα ασφάλειας επιβεβαίωσε την παντοκρατορία των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ και της Δύσης.

Η οικονομική έκρηξη της Κίνας, σε συνδυασμό με τη σταδιακή ανάκαμψη της ρωσικής ισχύος, επανέφεραν το σκηνικό διαίρεσης του πλανήτη σε σφαίρες επιρροής και οδήγησαν σε επάνοδο του ψυχροπολεμικού σκηνικού. Η εισβολή

Νέοι κώδικες συνεννόησης, συνύπαρξης και αμοιβαίας κατανόησης είναι απολύτως αναγκαίοι στη νέα εποχή τόσο των διακρατικών σχέσεων όσο και των παγκόσμιων ηγεμονικών πόλων.

της Ρωσίας στην Ουκρανία, κατά κατάφαση παραβίαση του Διεθνούς Δικαίου και της Τελικής Πρόδξης του Ελσίνκι, με θεαματική προβολή της ρωσικής ισχύος, θέτει τέρμα στην πεπλανημένη εκτίμηση του

τέλους του διπολισμού και της αδιαμφισβήτητης επικυριαρχίας της Δύσης στον «μεταδιπολικό» κόσμο. Η απεγνωσμένη και απελπισμένη διαμαρτυρία του Ζελένσκι ότι «η Δύση άφησε μόνη της την Ουκρανία» πιστοποιήσει τραγικά τις νέες αλήθειες στο παγκόσμιο σύστημα ισχύος. Οι κυρώσεις των ΗΠΑ, της Βρετανίας και της ασπίνδουλς – στερούμενης κοινής και αυτόνομης εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας και άμυνας – Ε.Ε. δεν είναι ικανές να διαταράξουν τη νέα πραγματικότητα. Η πρόκληση είναι μεγάλη και κυριολεκτικά υπαρξιακή για τις συνθήκες ασφάλειας, ειρήνης και συνεργασίας στον κόσμο. Μα-

κριά από συμπεριφορές και αντιλήψεις οίσις και αλαζονείας. Νέοι κώδικες συνεννόησης, συνύπαρξης και αμοιβαίας κατανόησης είναι απολύτως αναγκαίοι στη νέα εποχή τόσο των διακρατικών σχέσεων όσο και των παγκόσμιων ηγεμονικών πόλων. Η ανθρωπότητα, αν θέλει να αποφύγει ένα τρίτο παγκόσμιο ολοκαύτωμα, είναι υποχρεωμένη μέσα από μια εκ βάθρων επανεκτίμηση των σημερινών αδάρτων πραγματικότητων να αναζητήσει νέους δρόμους συλλογικής διαβούλευσης, διαλόγου και τελικά συνεννόησης. Μακριά από σύνδρομα ανωτερότητας, ιδεολογικών εμμονών και αυταρχικών συμπεριφορών που θυμίζουν νοοτροπίες και πρακτικές

της ναζιστικής περιόδου. Αν μετά την επίθεση στους δίδυμους πύργους ελέχθη, ορθώς, ότι άλλαξε ο κόσμος, σήμερα, μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ο κόσμος να επικεντρωθεί στην ανάγκη να μην ξαναζήσει τη φρίκη ενός παγκόσμιου ολοκαυτώματος.

Σημ.: Παρά την επιβολή αυστηρών κυρώσεων επί της Ρωσίας, η πικρή αλήθεια είναι ότι η Ουκρανία απέβη μόνη της να αντιμετωπίσει τη ρωσική εισβολή. Μάθημα πικρό και για εμάς. Μέγιστη προτεραιότητα η ολόπλευρη ενίσχυση των αμυντικών μας δυνατοτήτων.

Ο κ. Γιαννάκης Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής.

Οι σχέσεις Κύπρου-Ρωσίας υπό το βάρος του πολέμου

Πώς παρακολουθεί την Ουκρανία η Λευκωσία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν την περασμένη Τρίτη ο πρόεδρος της Ρωσίας στην Κύπρο, κ. Στάνισλαβ Οσάτσι, δίνοντας συνέντευξη στον τηλεοπτικό σταθμό Σίγμα, έκανε την αναφορά του περί Ρώσων τουριστών που θα πάνε στην Τουρκία επειδή «η Κύπρος με τις κυρώσεις πυροβόλησε τα πόδια της» έμπειροι παρατηρητές των εξελίξεων με φόντο την Ουκρανία σημείωναν στην «Κ» πως «μια τέτοια δήλωση θα αποτελούσε λόγο, σε κάθε ευρωπαϊκή πρωτεύουσα, για την επίδοση ρηματικής διακοίνωσης, σε διπλωμάτη οποιασδήποτε χώρας που θα προέβαινε σε τέτοιου είδους έμμεση απειλή». Κάτι τέτοιο, ωστόσο, δεν συνέβη στην περίπτωση της Κύπρου, υπενθυμίζοντας, όπως ακριβώς έκανε μέσα σε λίγες εβδομάδες με την επιτάχυνση των εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο ο πόλεμος στην Ουκρανία, πως οι διμερείς σχέσεις Κύπρου - Μόσχας παραμένουν ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο, διαχρονικά, τόσο αναφορικά με το Κυπριακό αλλά και μετά το 2004 με την ιδιότητα της Κύπρου ως κράτους-μέλους της Ε.Ε. - όσο και σε σχέση με τις προσλαμβάνουσες, ιδεολογικές, πολιτικές και οικονομικές, της κυπριακής κοινωνίας και των πολιτικών και οικονομικών ελίτ του τόπου. Μέσα σε λίγες ημέρες πολέμου, μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, οι διπλωματικές σχέσεις Δύσης - Ε.Ε. - Ρωσίας περνούν μέσα από ένα «ψυχροπολεμικό χαμηλό», ενώ στο ευρωπαϊκό επίπεδο είδαμε διεθνοπολιτικές νόρμες και συμπεριφορές στα επίπεδα της εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής, μετά τον Β' ΠΠ, να αλλάζουν άρδην υπό το βάρος των όπλων που επόστρεψαν στην Ευρώπη. Υπό το βάρος της επιβολής κυρώσεων στη Ρωσία του Πούτιν, αλλά και της εικόνας μιας μακράς διπλωματικής κρίσης με φόντο την Ουκρανία λόγω της ρωσικής επιθετικότητας, οι διμερείς σχέσεις Κύπρου - Ρωσίας δείχνουν να εισέρχονται σε μια ενδιαφέρουσα φάση, το τέλος της οποίας, αν και δεν είναι ορατό, αξίζει να αναλυθεί πέραν των ανησυχιών και της αμηνανίας.

Η ιστορική διάσταση

Η Κύπρος συνήψε, αμέσως μετά την ανεξαρτησία της, διπλωματικές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση (ΕΣΣΔ), η οποία αναγνώρισε την Κ.Δ. δύο μόλις ημέρες μετά την υπογραφή της ανεξαρτησίας στις 18 Αυγούστου του 1960. Η απαρχή των διμερών σχέσεων Μόσχας - Λευκωσίας ξεκίνησε και διαμορφώθηκε σε μια πολύ ενδιαφέρουσα ιστορικά περίοδο για την Ανατολική

Μεσόγειο την οποία, γενικά, θα καθόριζαν συγκεκριμένα, συνοπτικά, ποιοτικά χαρακτηριστικά:

Η πολιτική μετάβαση της Σοβιετικής Ένωσης από την περίοδο της αποσταλινοποίησης του Νικίτα Χρουστσόφ (1953-1964) σε αυτή του Λεονίντ Μπρέζνιεφ (1964-1982) οι οποίες συνέπεσαν με όλα τα ταραχώδη γεγονότα στην ιστορία της Κύπρου στα πρώιμα χρόνια της (δικοινοτικές ταραχές 63-64, τουρκική εισβολή 1974).

• Το πώς στο αποκορύφωμα του Ψυχρού Πολέμου, ιδίως μετά την κρίση στην Κούβα το 1962, η Ανατολική Μεσόγειος ως υποοστήμη απέκτησε τεράστια γεωπολιτική σημασία, ιδίως μετά το 1963 και τη μετατροπή της Σοβιετικής Ένωσης σε ναυτική δύναμη, η οποία ενέταξε τόσο τις συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή (1967 και 1973) όσο και τις ελληνοτουρκικές κρίσεις, με φόντο την Κύπρο, εντός της νότιας πτέρυγας του ΝΑΤΟ στους στρατηγικούς της σχεδιασμούς και στην εργαλειοποίηση της όπως και την Κύπρο ως πηγή συγκέντρωσης intelligence.

• Η ίδια η αδέσμευτη εξωτερική πολιτική Μακαρίου, που βρήκε στήριξη παρά τις αντιφατικές ιδεολογικές γραμμές σε δορυφορικά της ΕΣΣΔ κράτη, όπως η Τσεχοσλοβακία, αλλά και, στο εσωτερικό, στο ΑΚΕΛ που παρέμεινε ισχυρό πολιτικά και κοινωνικά εντός της κυπριακής πολιτικής σκηνής έχοντας οργανικές σχέσεις με τη Μόσχα. Στην Κύπρο στο τέλος της δεκαετίας του 1960 συνέβαιναν σκηνές «υπερρεαλισμού» για τα δεδομένα του Ψυχρού Πολέμου, όπως οι συναντήσεις αμερικανικών υποβρυχίων με σοβιετικά πλοία του στόλου της Μαύρης Θάλασσας.

• Στο οικονομικό, αμυντικό και πολιτιστικό συγκείμενο που πέραν του εξαγωγικού εμπορίου και την απουσία, τότε, της θρησκευτικής διάστασης η Κ.Δ. ανέτρεξε αρκετές φορές στη Σοβιετική Ένωση για όπλα, όπως φάνηκε στην «πρώτη» πυραυλική κρίση του 1965.

Το ιστορικό αποτύπωμα των διμερών σχέσεων Ρωσίας - Κύπρου δημιούργησε ισχυρές προσλήψεις μεταξύ των λαών που ωστόσο, διαχρονικά, δεν υπάγονταν πάντα στον έλεγχο της ιστορικής ακρίβειας και ακολουθίας ως προς τη διάσταση του πλέγματος των συμφερόντων.

Η σύγχρονη διάσταση

Η Κύπρος αναγνώρισε τη διαδοχή της ΕΣΣΔ το 1992 και οι σχέσεις την περίοδο μετά το 1974 και μετά το 1991 διακρίνονται για δύο χαρακτηριστικά περιοδολογικά: α. Του πώς η Λευκωσία, λόγω του Κυπριακού, στήριζονταν στην ψήφο της ΕΣΣΔ/Ρωσίας, ως μένιμου μέλους, στο Συμβούλιο Ασφα-

Φώτο αρχείου από την επίσκεψη του Προέδρου Αναστασιάδη στη Μόσχα, το 2017.

Αμμόχωστος την δεκαετία του '60. Σοβιετικό πολεμικό πλοίο προσεγγίζει, στην κορύφωση του Ψυχρού Πολέμου, αμερικανικό υποβρύχιο.

Οι διμερείς σχέσεις Κύπρου - Μόσχας παραμένουν ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο, διαχρονικά, τόσο αναφορικά με το Κυπριακό όσο και μετά το 2004 με την ιδιότητα της Κύπρου ως κράτους-μέλους της Ε.Ε.

λειας του ΟΗΕ για τα ψηφίσματα (π.χ. 550 ή 789) που αφορούσαν τις τουρκικές ενέργειες. Η επονομαζόμενη, ιστορικά, στάση αρχών της Μόσχας και β. Το πώς και πόσο ταχέως αναπτύχθηκαν οι οικονομικές σχέσεις Μόσχας - Λευκωσίας, ιδίως μετά τη μετάβαση της Μόσχας από την ΕΣΣΔ στη σημερινή Ρωσία και δη τη δύσκολη περίοδο 1992-1999. Η Κύπρος απέκτησε ξαφνικά τεράστια σημασία για τις οικονομικές και πολιτικές ελίτ της Μόσχας ως μέρος εξαιρετικών υποδομών στον τομέα της παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και της εγγραφής υπεράκτιων εταιρειών, ενώ μετά το 2000 και τη σταδιακή μετατροπή της ρωσικής οικονομίας σε ένα κλειστό κύκλωμα Ρώσων ολιγαρχών, η Κύπρος απέκτησε τη φήμη, τουλάχιστον μέχρι και την εισβολή της στην Ε.Ε το 2004, του «off shore παραδείσου». Η τάση αυτή ενισχύθηκε και από τις ιδιαιτερότητες, λόγω του αμερικανικού εμ-

πάργκο στον τομέα των αμυντικών-εξοπλιστικών με την Κ.Δ. να συνδέει άρρηκτα την άμυνά της σε κρίσιμους τομείς όπως τη ραχοκοκκαλιά του αρματικού δυναμικού της Εθνικής Φρουράς και την κυπριακή αεράμυνα. Τόσο η κρίση του 1998-99 με τους πυραύλους S-300 όσο και το σκάνδαλο, λίγο μετά, με το σύστημα Tot-M1 ανέδειξαν πως μεγάλο μέρος του αποτελέσματος των κυπρωροσικών σχέσεων σε επιμέρους επίπεδα γίνονταν είτε πρόκειται σε επίπεδο εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής είτε με εμφανή τη διεισδυση της θεσμικής διαφθοράς. Η σταδιακή αυτή μετάβαση από την αμαρτωλή δεκαετία του 1990 στην ευρωπαϊκή Κύπρο απέκτησε φυσικά και χαρακτηριστικά εντοπιότητας με Ρώσους πολίτες να ζουν και να εργάζονται μόνιμα στην Κύπρο, να επενδύουν στον τομέα των ακινήτων, να χτίζουν και να κοινοτήτα 40.000 πολιτών σχεδόν στη Λεμεσό και να αποτελούν μία από τις δύο κυρίαρχες αγορές για τον κρίσιμο, για την κυπριακή οικονομία, κυπριακό τουρισμό. Στην εξίσωση ωστόσο προστέθηκαν τόσο η διάσταση της μαλακής ισχύος -στη βάση της θρησκείας και της πολιτιστικής διπλωματίας- όσο και τα γεγονότα που θα οδηγήσουν τις εν λόγω σχέσεις σε συγκεκριμένα αποτυπώματα πολιτικής και οικονομικής διεισδυσης και δημιουργίας σχέσεων εξάρτησης. Ενίοτε στο πλαίσιο αυτού που η ευρωπαϊκή ορολογία στις προσλήψεις της δικής της εξωτερικής πολιτικής συνοψίζει ως «κακόβουλη ρωσική εξωτερική επιρροή».

Από το κούρεμα του 2013 στα «χρυσά διαβατήρια»

Τα γεγονότα που ακολούθησαν την κρίση στην Κύπρο με αποκορύφωμα τον Μάρτιο του 2013 (που η Ρωσία δεν έδωσε ποτέ δάνειο στην Κ.Δ. όταν τη ζήτησε επί Χριστόφια) και το «κούρεμα» των καταθετών, το κλείσιμο της «Λαϊκής Τράπεζας» και τα όσα κατά καιρούς δημοσιεύτηκαν σε σχέση με την οικονομική δραστηριότητα Ρώσων ολιγαρχών εγκαινιάζει μια περιοδολόγηση που μας πηγαίνει μέχρι και την περίοδο 2017-2021 στην οποία κυριάρχησε η κατάχρηση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος (ΚΕΠ) και η πώληση ουσιαστικά του κυπριακού διαβατηρίου σε αμφιλεγόμενα πρόσωπα -πολλά μεταξύ των οποίων και Ρώσοι ολιγάρχες του στενού περιβάλλοντος του προέδρου Πούτιν, το αποτύπωμα των οποίων άγγιξε σειρά κυπριακών πολιτικών και οικονομικών ελίτ όπως και την φερόμενη εμπλοκή της Ρωσίας στις αμερικανικές εκλογές του 2016 που ανέδειξαν τον Τραμπ στην εξουσία. Απαύγασμα αυτής της περιόδου ήταν η άκομψη, την περίοδο του καλοκαιριού του 2020, επαναδιαπραγμάτευση με τη Μόσχα για την επικαιροποίηση της Σύμβασης για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Η ρωσική πλευρά απαίτησε, τηλεσηγραφικά τότε, την τροποποίηση σε δύο βασικά άρθρα της Σύμβασης, έτσι ώστε να αυξηθεί ο όφρος που παρακρατείται σε εισοδήματα από μερίσματα και από τόκους στο 15% αντίστοιχα στο πλαίσιο της πολιτικής Πούτιν για επαναπατρισμό κεφαλαίων στο εσωτερικό της χώρας. Επιπλέον, η Κύπρος έγινε ξανά το επίκεντρο, σε ευρωπαϊκούς κύκλους, έντονων κριτικών με αποκαλύψεις και δημοσιεύματα του ξένου τύπου όπως και εκθέσεις ανεξάρτητων θεσμών σε θέματα διαφθοράς και διαφάνειας. Επίσης, κατέστη σαφές πως το κλείσιμο ρωσικών τραπεζών λογαριασμών και εταιρειών κελύφους (shell-companies) όπως και η υιοθέτηση μέτρων (AML) τα τελευταία χρόνια προσπαθούν να ανακάμψουν την χαμένη αξιοπιστία της Κύπρου.

Η τρέχουσα κρίση της Ουκρανίας ωστόσο εμπεριέχει και απαισιόδοξες προβλήσεις που πέραν της μεγάλης διπλωματικής εικόνας και της έκβασης του πολέμου κρίνουν σε μεγάλο βαθμό και το μέλλον των ρωσοκυπριακών σχέσεων, σε πολλαπλά επίπεδα:

• Σε σχέση με τον δημόσιο διάλογο και τις προσλήψεις του πολέμου ως προς την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία αναφορικά με τους παραλληλισμούς με την τουρκική εισβολή το 1974 στην Κύπρο. Καλώς ή κακώς, διανύουμε μια έντονη και μακρά προεκλογική περίοδο και ήδη ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει εργαλειοποιηθεί σε επίπεδο μικροπολιτικής ατζέντας και εντυπώσεων.

• Με τις επιπτώσεις στο κυπριακό οικονομικό μοντέλο που παρά τις προσπάθειες «απορρωσποίνσης» σε σημαντικές εκφάνσεις του θα δεχτεί πιέσεις από την τρέχουσα κρίση τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα (ακρίβεια, πληθωρισμός, μείωση του εξαγωγικού εμπορίου, ενεργειακή επάρκεια της Ευρώπης, τομές των υπηρεσιών, τουρισμός, κοκ) συμπεριλαμβανομένου του ελλειμνομού ρωσικών πολεμικών πλοίων στη Λεμεσό για σκοπούς εφοδιασμού.

• Με τη συζήτηση αναφορικά με τις υπερβολές σε σχέση με τη ρωσική εξωτερική πολιτική στο Κυπριακό, καθώς τόσο η βιβλιογραφία σε Κύπρο και εξωτερικό αγγίζει τη μυθολογία της όπως και η δημόσια σφαίρα ακούει π.χ. τον Ρώσο ΥΠΕΞ να μιλάει για «Τουρκική Δημοκρατία της Βορείου Κύπρου» και τους Πούτιν και Ερντογάν να έχουν αναβαθμίσει τις διμερείς και διαπροσωπικές τους σχέσεις, μετά το 2016.

• Με το ρωσικό αποτύπωμα σε συγκεκριμένα πεδία της κυπριακής δημόσιας σφαίρας όπως π.χ. η εξωτερική επιρροή στα της Εκκλησίας της Κύπρου ή στο πώς ιδεολογικά αφηγήματα προωθούνται στη δημόσια σφαίρα. Πώς π.χ. θα προσλάβανε η Κύπρος μελλοντική ντε φάκτο κατοχή της Ουκρανίας ή πώς επεξεργάστηκε όσα συνέβησαν το 2014-2015 με την προσάρτηση της Κριμαίας και τις αποσχισθείσες περιοχές; Ή μία μελλοντική κοσσοποίηση της Ουκρανίας;

Το πώς θα κινηθούν οι μελλοντικές σχέσεις Ρωσίας - Κύπρου ως προς τη βελτίωση ή επιδείνωση μένει να φανεί. Το μόνο σίγουρο είναι πως ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι επιπτώσεις του θα έχουν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Μακριά από αφηγήματα αντιρωσισμού και αντιουκρανισμού, το μόνο σίγουρο είναι πως το πεδίο αποτελεί πρόκληση για την κυπριακή εξωτερική πολιτική, η μόνη ταυτότητα της οποίας πέρα από βαρύγδουπα όπως το «πολυεπίπεδο» και «φιλοδυτική» πρέπει να είναι αυτό της ιδιότητας του κράτους-μέλους στην Ε.Ε.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΔΩΝΗ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥ**

Αφήστε τον πολιτισμό μακριά από τον πόλεμο του Πούτιν

Η πρόσφατη στρατιωτική εισβολή της Ρωσικής Ομοσπονδίας σ' ένα ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος, όπως είναι η Ουκρανία, είναι καταδικαστέα από όλους μας. Τα ιδιαίτερα σκληρά μέτρα που πήραν πολλές χώρες της Δύσης για οικονομικό στραγγαλισμό μιας χώρας μόνιμου μέλους του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και μέλος της ομάδας των G20 είναι σίγουρα πρωτοφανή τόσο σε έκταση όσο και αυστηρότητα. Όλος ο πλανήτης ελπίζει ότι αυτά θα αποδειχθούν αποτελεσματικά στο να εξαναγκάσουν τη Ρωσία να σταματήσει τις εχθροπραξίες σε μια ξένη χώρα.

Παρ' όλα αυτά, όμως, θα έπρεπε τα όποια μέτρα να μην αγγίζουν

τις τέχνες και τον πολιτισμό σε όλες τους τις εκφάνσεις. Η μουσική, το θέατρο, ο αθλητισμός, η λογοτεχνία αλλά και άλλες μορφές πολιτισμού δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται από οποιοδήποτε μέρος ως μέτρα ή αντίμετρα κατά των αποφάσεων, ενεργειών ή και πολιτικών μιας κυβέρνησης. Αντίθετα, ο πολιτισμός διαχρονικά ενώνει λαούς και γεφυρώνει τα χάσματα.

Είμαι σίγουρος ότι αν ζούσε σήμερα ο παγκοσμίως φήμης συνθέτης Τσαϊκόφσκι, που μεγαλούργησε κατά τον 19ο αιώνα, πολύ πιθανόν να καταδικάζε και αυτούς την εισβολή της χώρας του στην Ουκρανία. Αλλά το μοϊκιστικό στον ρωσικό πολιτισμό και την Τέχνη που λαμβάνει χώρα εκδικητικά, αλλά και

χωρίς καμία αιτιολόγηση πολλές φορές σε αρκετές δυτικές χώρες όχι μόνο δεν βοηθά αλλά στέλνει και λάθος μηνύματα στη Ρωσία αλλά και στη Δύση.

Συνεπώς, το να αφαιρούνται έργα του Τσαϊκόφσκι από τη Φίλαρμονική του Ζάγκρεμπ σε συναυλία, ως ένδειξη αλληλεγγύης στην Ουκρανία, είναι το λιγότερο ατυχές. Στα ίδια μήκη κύματος και η απόφαση της Ελληνίδας υπουργού Πολιτισμού να ακυρώσει τη μετάδοση της παράστασης «Η Λίμνη των Κύκνων» από τα μπαλέτα Μπολσόι που θα μεταβιόταν ζωντανά στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών στις 6 Μαρτίου. Αλλά και η Βασιλική Όπερα του Λονδίνου ακύρωσε την καλοκαιρινή περιοδεία των μπαλέτων

Μπολσόι στη Βρετανία. Είχαμε επίσης κρούσματα και σε ακαδημαϊκά ιδρύματα όπως το Πανεπιστήμιο του Μιλάνου - Μπικόκα που ανακοίνωσε στον Ιταλό συγγραφέα Πάολο Νόρι ότι το σεμινάριο που θα παρουσίαζε αφιερωμένο στον Ρώσο συγγραφέα Φιόντορ Ντοστογιέφσκι θα πρέπει να αναβληθεί.

Τα δε παραδείγματα από τον κόσμο του αθλητισμού για τις ρωσικές ομάδες είναι πάρα πολλά. Μέσα σε αυτή την περιρρέουσα ατμόσφαιρα και η ΕΒΥ (European Broadcasting Union) ακύρωσε και τη φετινή συμμετοχή της Ρωσίας στη Eurovision. Το πολιτισμικό μποϊκοτάζ συνεχίζεται με πολλά παραδείγματα που αυξάνονται (κάποια σοβαρά και

άλλα λιγότερο σοβαρά όπως αυτό της Eurovision) δυστυχώς σε πολλά μέρη του κόσμου.

Όλα αυτά έχουν σημαντικό κόστος για τους καλλιτέχνες, οι οποίοι με το ελεύθερό τους πνεύμα αναμένεται να διαδραματίσουν τον δικό τους πολύ σημαντικό ρόλο, επηρεάζοντας την κοινή γνώμη στη Ρωσία υπέρ της ειρήνης και της εδαφικής ακεραιότητας της Ουκρανίας. Δεν είναι εξάλλου λίγοι εκείνοι οι Ρώσοι καλλιτέχνες οι οποίοι έχουν ήδη αντιδράσει δημόσια κατά του Πούτιν και της εισβολής στην Ουκρανία με μεγάλο προσωπικό και επαγγελματικό κόστος. Συνεπώς, αυτοί που δεν φτάνει σε τίποτα γι' αυτή την εισβολή πληρώνουν για τα λάθη που δια-

πράττει η κυβέρνησή τους. Και διερωτώμαι αν αυτός θα είναι ο τρόπος αντίδρασης της υφλίου από εδώ και πέρα σε παρόμοιες περιπτώσεις.

Ας αφήσουμε τον πολιτισμό έξω από τους πολέμους και τις αντιπαραθέσεις για το καλό της ανθρωπότητας και ειδικότερα της νέας γενιάς. Ας πρυνανέψει η λογική πριν δούμε σύντομα τα παιδιά μας να πετάνε βιβλία διαχρονικής και ανεκτίμητης αξίας, όπως είναι τα έργα του Ρώσου λογοτέχνη Ντοστογιέφσκι εξαιτίας της καταγωγής του και μόνο.

Ο κ. Αδωνης Αμερικανός είναι εκπαιδευτικός σύμβουλος, adonis.americanos@ac.ac.cy

Κενά αέρος στις κυρώσεις Ε.Ε

Μέτρα χωρίς αξιολόγηση συνεπειών - Καλυμμένα τα μεγάλα κράτη, ακάλυπτα τα μικρά - Κόστος για Λευκωσία

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Κυρώσεις κατά της Ρωσίας, οι οποίες σερβίρονται, αποφασίζονται και υλοποιούνται με συνοπτικές διαδικασίες και σε χρόνο ρεκόρ, βάζουν στο τραπέζι των «27» οι Βρυξέλλες, κατόπιν συνεννόησης με τις ΗΠΑ, τη Βρετανία, καθώς και τη Γερμανία, τη Γαλλία και άλλα ισχυρά κράτη-μέλη της Ένωσης, τα οποία, αν μη τι άλλο, έχουν τον χρόνο ν' αξιολογήσουν τις επιπτώσεις των αποφάσεων που λαμβάνονται. Αν και η επιβολή κυρώσεων κατά της Μόσχας είναι επιβεβλημένη και σε καμία περίπτωση δεν αμφισβητείται, ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις δημιουργεί μια εικόνα χειραγώγησης της Ε.Ε. από την Ουάσινγκτον, με αποτέλεσμα οι κυρώσεις να έχουν καταστεί εν πολλοίς αυτοσκοπός, χωρίς ουσιαστικό έλεγχο και διασφάλιση των συμπεριρόντων της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της, σε σχέση με τις συνέπειές τους. Μέσα σε ελάχιστες μέρες, η Ε.Ε. αποφάσισε τρία πακέτα κυρώσεων, ως αποτέλεσμα της εισβολής της Ρωσίας. Κυρώσεις, οι οποίες αν και δικαιολογημένες και απολύτως επιβεβλημένες, εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους για το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, καθώς δεν έχουν αξιολογηθεί οι συνέπειες που εκ των πραγμάτων προκαλούνται, ως επίσης και η δυνατότητα της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της να τις αναχαιτίσουν.

Στη διαδικασία των αποφάσεων καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία υπερβαίνει τους όρους εντολής της και ανακοινώνει εν πολλοίς ως τετελεσμένο γεγονός τις προτάσεις κυρώσεων, έχοντας τις πλάτες του Βερολίνου. Αντίθετα, τα μικρά κράτη-μέλη έχουν τυπικά, αν όχι διακοσμητικό, ρόλο. Και απλώς υποχρεώνονται να συναινέσουν στο μενού κυρώσεων που μπαίνει στο τραπέζι, χωρίς να έχουν ουσιαστικό λόγο και χωρίς βεβαίως να γνωρίζουν ή να έχουν τον χρόνο να αξιολογήσουν ποιες είναι οι συνέπειες των αποφάσεων που λαμβάνονται. Στην κατηγορία αυτή ακριβώς βρίσκεται και η Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία, όπως και η πλειοψηφία των κρατών-μελών της Ε.Ε., έχει συγκατατεθεί σε μέτρα κατά της Ρωσίας, χωρίς να είναι σε θέση να υπολογίσει επακριβώς το

Το αίτημα της Γερμανίας και της Ιταλίας ικανοποιήθηκε με τρόπο ώστε ν' αποκοπούν μόνο κάποιες ρωσικές τράπεζες, οι οποίες δεν στερούν από τη Γερμανία τη δυνατότητα να συνεχίζει ν' αγοράζει φυσικό αέριο από τη Ρωσία και να πληρώνει τη Μόσχα, μέσω άλλων ρωσικών τραπεζών.

κόστος για το ίδιο το κυπριακό κράτος, με επίκεντρο το ζήτημα του κλεισίματος του κυπριακού εναέριου χώρου. Το πλέον ενοχλητικό είναι ότι οι Βρυξέλλες «γεννούν» εξαιρέσεις αναφορικά με τις κυρώσεις που δρομολογούν, όταν αυτές εκτιμάται ότι θα έχουν επιπτώσεις για κάποια μεγάλα κράτη-μέλη και κατά κύριο λόγο για τη Γερμανία. Για τα μικρά, ούτε λόγος... Ας δούμε κάποια παραδείγματα:

- Οι Βρυξέλλες κατόπιν υποδείξεων από τις ΗΠΑ, προανατολίζονται να αποκόψουν ρωσικές τράπεζες από το δίκτυο swift, το πλέον διαδεδομένο διατραπεζικό σύστημα,

μέσω του οποίου διεκπεραιώνονται οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Ωστόσο, η Γερμανία και η Ιταλία κατά κύριο λόγο είχαν ενδοιασμούς και προέβλεπαν αρχικά ενστάσεις, καθώς επεδίωκαν να διασφαλίσουν τα δικά τους εθνικά συμφέροντα και να μην υποστούν κόστος από την εν λόγω απόφαση. Τελικά, το αίτημα της Γερμανίας και της Ιταλίας ικανοποιήθηκε με τρόπο ώστε ν' αποκοπούν μόνο κάποιες ρωσικές τράπεζες, οι οποίες δεν στερούν από τη Γερμανία τη δυνατότητα να συνεχίζει ν' αγοράζει φυσικό αέριο από τη Ρωσία και να πληρώνει τη Μόσχα, μέσω άλλων ρωσικών τρα-

Το Λονδίνο θέλει επιστολές για ΜΟΕ...

Εν μέσω της ουκρανικής κρίσης, το Λονδίνο συνεχίζει την ενεργοποίηση του στο Κυπριακό, επιχειρώντας να διαδραματίσει ρόλο στις εξελίξεις, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά την απόφαση της Λευκωσίας ν' αλλάξει τακτική και από το πλαίσιο των κυρώσεων, να επιδιώξει Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Όπως πληροφορείται η «Κ», στο πλαίσιο των επαφών του στην Κύπρο, ο Βρετανός διπλωμάτης Αζάι Σιάρμα, αρμόδιος για το Κυπριακό, έδειξε να ευνοεί την ανταλλαγή επιστολών μεταξύ Αναστασιάδη - Τατάρ για Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης, με την υποσμηείωση μάλιστα οι επιστολές αυτές να κοινοποιηθούν και στις εγγυήτριες δυνάμεις. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι προφανής στόχος του Λονδίνου είναι στη συνέχεια να εκδηλώσει παρέμβαση με πρόσχημα τη γεφύρωση των διαφορών μεταξύ των δύο πλευρών, οι οποίες βρίσκονται στο ακριβώς αντίθετο ρεύμα, καθώς η τουρκοκυπριακή πλευρά αξιώνει ως «προσπατούμενο» την αναγνώριση της αποσχισθείσας οντότητας των Κατεχομένων, δηλαδή του ψευδοκράτους. Σημειώνεται ότι ο Βρετανός διπλωμάτης, μετά την ολοκλήρωση των επαφών του στην Κύπρο, επισκέφθηκε την Άγκυρα.

Κυρώσεις, δικαιολογημένες και απολύτως επιβεβλημένες, εγκυμονούν ωστόσο σοβαρούς κινδύνους για το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, καθώς δεν έχουν αξιολογηθεί οι συνέπειες που εκ των πραγμάτων προκαλούνται.

πεζών, οι οποίες εξακολουθούν ν' «απολαμβάνουν» τη χρήση του δικτύου swift, περιλαμβανομένων και αυτές καθ' εαυτής της τράπεζας Gazprombank, η οποία τέθηκε εκτός του καθεστώτος κυρώσεων. Με άλλα λόγια, οι επτά ρωσικές τράπεζες επελέγησαν με τρόπο ώστε να μη θιγούν τα συμφέροντα της Γερμανίας. Έχει σημασία να επισημανθεί ότι η απόφαση αυτή για την αποκοπή των επτά ρωσικών τραπεζών λήφθηκε από ένα «άτυπο διευθυντήριο», το οποίο φαίνεται πλέον να καθοδηγεί και να επιβάλλει τις αποφάσεις του σε όλη την Ε.Ε. Σύμφωνα με γραπτή ανακοίνωση, την απόφαση για αποκοπή ρωσικών τραπεζών από το swift έλαβαν: «... οι πγέτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (σ.σ. με σαφή υπέρβαση αρμοδιοτήτων της κ. φον ντερ Λάιεν), της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ιταλίας, του Ηνωμένου Βασιλείου, του Καναδά και των Ηνωμένων Πολιτειών». Στη συνέχεια, η απόφαση αυτή εγκρίθηκε από όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε., τα οποία υποχρεώθηκαν ουσιαστικά να την ακολουθήσουν, με διαδικασίες εξπρές, χωρίς να έχουν τον χρόνο να αξιολογήσουν το εν λόγω μέτρο και τις συνέπειές του.

- Η Φινλανδία, αν και είχε επιφυλάξεις, αποφάσισε τελικά να συμμετάσχει στην πρόταση της Κομισιόν, για κλείσιμο του ευρωπαϊκού εναερίου χώρου σε ρωσικά αεροσκάφη, κάτι που προκάλεσε αντίστοιχη απόφαση εκ μέρους της Μόσχας (έκλεισε τον δικό της εναέριο χώρο σε 36 χώρες, περιλαμβανομένων των 27 κρατών-μελών της Ε.Ε.). Το Ελσίνκι δεν είχε προφανώς τον χρόνο να εξετάσει ενδελεχώς τις συνέπειες συμμετοχής του στην εν λόγω πρόταση που για μια ακόμη φορά ανακοίνωσε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, δημιουργώντας την εντύπωση ενός τετελεσμένου γεγονότος. Αφού το Ελσίνκι έδωσε τη συγκατάθεσή του, έγινε αντιληπτό ότι η εν λόγω απόφαση θα σήμαινε

τον τερματισμό του πτητικού προγράμματος της Finnair στην Ασία, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τον εθνικό αερομεταφορέα της Φινλανδίας, ο οποίος πλέον αντιμετωπίζει πρόβλημα επιβίωσης, με ό,τι αυτό συνεπάγεται και για την οικονομία της χώρας. Η εκπρόσωπος Τύπου της Finnair, μιλώντας στους Reuters, έκανε λόγο για σημαντικές συνέπειες, λέγοντας ότι το πτητικό πρόγραμμα της εταιρείας, προς την Ασία, μπαίνει ουσιαστικά στο ψυγείο.

- Η Κύπρος συναινέσε στην πρόταση της Κομισιόν για κλείσιμο του εναερίου χώρου της Ε.Ε. προς τη Ρωσία, επίσης χωρίς να της παρασχεθεί η πρακτική δυνατότητα και ο χρόνος να αξιολογήσει τις συνέπειες. Και κυρίως χωρίς να γνωρίζει κατά πόσον η Τουρκία θα έκλεινε ή θα διατηρούσε ανοικτό τον δικό της εναέριο χώρο, κάτι που εκ των πραγμάτων παρέχει τη δυνατότητα εκμετάλλευσης της κατάστασης για μεταφορά Ρώσων τουριστών, στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου. Μετά την απόφαση της Ε.Ε., η Τουρκία κατέστησε σαφές ότι δεν πρόκειται να κλείσει τον δικό της εναέριο χώρο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Σημειώνεται ότι κατά τη λήψη της απόφασης της Ε.Ε., ο ΥΠΕΞ Ιωάννης Κασουλίδης υπέβαλε μονομερή δήλωση, σημειώνοντας σύμφωνα με γραπτή ανακοίνωσή ότι «... η συγκατάθεσή μας δίνεται με την επιφύλαξη του δικαιώματός μας για επανεξέταση ή/και αναθεώρηση της εφαρμογής της εν λόγω απόφασης, σε περίπτωση που η Τουρκία αρνηθεί να προχωρήσει στο κλείσιμο και του δικού της εναερίου χώρου και προχωρήσει στην εργαλειοποίηση της ευρωπαϊκής αυτής απόφασης, με σκοπό την προσέγκυση ή/και μεταφορά Ρώσων πολιτών στα κατεχόμενα». Για το ίδιο ζήτημα, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης είχε τηλεφωνική επικοινωνία με την πρόεδρο της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Σημειώνεται πάντως ότι δεν είναι βέβαιο ότι η μονομερής δήλωση της Λευκωσίας μπορεί να της παράσχει την δυνατότητα αυτοεξάιρεσης σε δεύτερο χρόνο, από την απόφαση που λήφθηκε ομόφωνα από τα κράτη-μέλη. Κάτι που ενισχύει ακόμη περισσότερο τον προβληματισμό για τις διαδικασίες που ακολουθούνται εντός Ε.Ε. και για τον χρόνο που παρέχεται σε μικρά κράτη, προκειμένου να αποφασίσουν επί του ζητήματος των κυρώσεων και κυρίως να αξιολογήσουν τις συνέπειές τους.

Το Κίεβο και η Λευκωσία

Η πολιτειακή ηγεσία της Ουκρανίας και δη το Υπουργείο Εξωτερικών επιδιώκονται σε διασπορά ψιθύρων και αναφορών, οι οποίες, αν μη τι άλλο, αδικούν κατάφωρα τη Λευκωσία, η οποία όχι μόνο έχει καταδικάσει την εισβολή της Ρωσίας και στηρίζει την ουκρανική κυβέρνηση και τον ουκρανικό λαό, αλλά συμπλέει και με όλες τις ευρωπαϊκές κυρώσεις, αν και σε κάποιες περιπτώσεις στρέφονται σε βάρος των εθνικών και οικονομικών της συμφερόντων. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το ΥΠΕΞ της Ουκρανίας βρίσκει πίσω από διαρροές που έγιναν στις Βρυξέλλες, σύμφωνα με τις οποίες η Κύπρος ήταν δήθεν μία από τις χώρες που είχε επιφυλάξεις για αποκοπή ρωσικών τραπεζών από το δίκτυο swift. Οι εν λόγω αναφορές οδήγησαν τον ΥΠΟΙΚ Κωνσταντίνο Πετρίδη να προβεί σε δήλωση, σημειώνοντας ότι η Λευκωσία ουδέποτε προέβαλε επιφυλάξεις. Η εμπλοκή του ΥΠΕΞ της Ουκρανίας στις εν λόγω διαρροές είναι προφανής και από τη δήλωση του ίδιου του υπουργού Ντμίτρο Κουλέπα, ο οποίος ισχυρίστηκε ότι μετά από ενέργειες της διπλωματικής του υπηρεσίας, η Κύπρος δεν θα μπλοκάρει το δίκτυο swift, κάτι που όπως προαναφέραμε ουδέποτε έθεσε η Λευκωσία προς την Ε.Ε. Ανάλογη διαρροή σκοπιμότητας έγινε και σε δημοσιεύματα στον ευρωπαϊκό Τύπο, σύμφωνα με τα οποία η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έβαλε στο μικροσκόπιο ευρωπαϊκές τράπεζες που έχουν έκθεση σε ρωσικά ομόλογα, με αποκλειστική μάλιστα παραπομπή στην Κύπρο. Τα εν λόγω δημοσιεύματα οδήγησαν και πάλι τη Λευκωσία να προβεί σε δήλωση διά του ΥΠΟΙΚ Κωνσταντίνου Πετρίδη. Ο ΥΠΟΙΚ ανέφερε ότι αφενός «η Κύπρος είναι από τις χώρες το χρηματοπιστωτικό σύστημα της οποίας δεν έχει έκθεση στη Ρωσία». Και αφετέρου ότι το κυπριακό τραπεζικό σύστημα «διατηρεί ένα από τα πιο υψηλά επίπεδα κεφαλαιουχικής επάρκειας και αμευστότητας και δεν υπάρχει κανένας λόγος ανησυχίας για καμία τράπεζα στην Κύπρο». Άλλωστε, όπως είπε ο κ. Πετρίδης, μιλώντας στο ΚΥΠΕ, «οι κυρώσεις δεν επηρεάζουν τη λειτουργία των όποιων τραπεζών στην Ε.Ε.». Σύμφωνα με ξένη διπλωματική πηγή, οι διαρροές σκοπιμότητας του ουκρανικού ΥΠΕΞ είναι αποτέλεσμα ενημέρωσης από «τρίτη χώρα», εκτός Ε.Ε., η οποία έχει στενές οικονομικές και αμυντικές σχέσεις με το Κίεβο.

ΑΠΟΨΗ / Του **ΝΙΚΟΥ ΚΟΤΖΙΑ**

Τρία βασικά ερωτήματα ως προς το Ουκρανικό

Οπληθυσμικός πληροφώριζ για το Ουκρανικό εμποδίζει να διακρίνει κανείς το κύριο από το δευτερεύον. Ας πάρω ένα παράδειγμα, οι έχοντες πιο θετική άποψη για τη Ρωσία υιοθετούν το επιχείρημα ότι η Ουκρανία δεν εφάρμοσε ως έπρεπε τη συμφωνία του Μίνσκ (που παραβίαζε, βέβαια, και η Ρωσία). Οι άλλοι, ορθά επικαλούνται τη συμφωνία της Βουδαπέστης του 1994, με την οποία η Ουκρανία παρέδωσε στη Ρωσία τα ατομικά της όπλα με εγγύηση την ασφάλεια και την εδαφική της ακεραιότητα. Οι μεν διαβάζουν την Ιστορία κατά την επίσημη ρωσική εκδοχή, ότι η Ουκρανία ήταν πάντα ρωσική, οι δε ότι επί αιώνες ήταν τμήμα της πολωνικής - λιθουανικής αυτοκρατορίας, της Πολωνίας, της Αυστρο-ουγγαρίας κ.λπ. Θα μπορούσα να κάνω έναν ατελείωτο κατάλογο με πραγματικά στοιχεία που να διευκολύνουν κάποιους να στηρίξουν τη μία ή την άλλη πλευρά, ή, ακόμα και να πάνε «στις ίσες αποστάσεις». Όμως, η επιστήμη και η πολιτική δεν μπορεί να περιορίζονται μόνο στη συγκρότηση καταλόγων στοιχείων, αντίθετα οφείλουν να απαντούν σε θεμελιικά ερωτήματα, όπως τα ακόλουθα:

Πρώτο ερώτημα: Δίκαιος ή άδικος πόλεμος; Το κύριο ερώτημα σε κάθε πόλεμο είναι το ποιος φταίει και

ακόμα περισσότερο αν ένας πόλεμος είναι δίκαιος ή άδικος. Το ζητούμενο εδώ, δεν είναι η διαμάχη για το τι είχε συμβεί στο παρελθόν, αλλά το ποιος προκάλεσε αυτόν τον πόλεμο και για ποιο λόγο εισέβαλε στη χώρα του άλλου. Στη βάση αυτής της αξιολόγησης, είναι σαφές ότι ο πόλεμος που ξεκίνησε με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει ως αφετηρία τις επιλογές της πρώτης. Θα μπορούσε βέβαια, η πρώτη να έκανε έναν δίκαιο πόλεμο εάν είχε προηγουμένως προσπαθήσει η Ουκρανία να εισβάλει σε αυτήν ή έκανε πολεμικές επιχειρήσεις στα εδάφη της. Κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Αντίθετα, ο ρωσικός στρατός είναι εκείνος που εισήλθε στα εδάφη της Ουκρανίας, καταστρέφει υποδομές, σκοτώνει αμάχους και δημιουργεί προσφυγικά κύματα. Ο πόλεμος της Ρωσίας σε βάρος της Ουκρανίας γίνεται προκειμένου αυτή η χώρα να αλλάξει πολιτική: είτε να φινλανδοποιηθεί είτε να γίνει άμεσα προτεκτοράτο της Ρωσίας, όπως έγινε με την Πολωνία τον 18ο αιώνα που η Ρωσία τη διαμέλισε τότε τέσσερις φορές. Προχωρώ και θέτω ευθέως το ερώτημα: δικαιούται η Ρωσία να επιθυμεί μια διαφορετική πολιτική από τη γείτονά της; Ναι, να επιθυμεί και μέχρι εκεί. Δεν δικαιούται, όμως, να της επιβάλει τις δικές της αντιλήψεις. Ενοχλήθηκε η Ρωσία με την

Ακόμα και αν κερδίσει ο Πούτιν τον πόλεμο στην Ουκρανία, αυτό θα είναι προσωρινό και ντροπιαστικό για τον ρωσικό λαό, αλλά και για τον ρωσικό στρατό.

επέκταση του ΝΑΤΟ και τη δημιουργία συνθηκών ανασφάλειας για την ίδια; Ναι και δικαιολογημένα. Όμως, ο πόλεμος με εισβολή και καταστροφές δεν προσθέτει ασφάλεια, αφαιρεί. Συμπέρασμα, ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι επιθετικός και άδικος, ενώ η αντίσταση της Ουκρανίας είναι ο ροισμός του αμυντικού και δίκαιου πολέμου. Υπερασπίζεται την ίδια την ύπостασή της, την κυριαρχία και τα εδάφη της. Τέλος, σημειώνω, ότι ένας άδικος πόλεμος εμπεριέχει τον μεγάλο κίνδυνο να εξαπλωθεί και πέραν του αρχικού στόχου.

Δεύτερο ερώτημα: Η Ρωσία μπορεί να είναι τμήμα μιας ευρωπαϊκής πολιτικής ασφάλειας ή η πολιτική ασφάλειας της Ευρώπης –και ειδικότερα της Ε.Ε.– πρέπει να στοχεύει τη Ρωσία, τον ταραξία; Σίγουρα, με τις ενέργειές του ο Πούτιν απώλεσε πολλούς υποστηρικτές της άποψης

ότι η ασφάλεια στην Ευρώπη δεν μπορεί να στεριωστεί χωρίς τη Ρωσία. Με τις ενέργειές του και τη σαφή καταπάτηση του διεθνούς δικαίου, τροφοδότησε όσους υποστηρίζουν ότι η Ρωσία δεν μπορεί να είναι εταίρος μιας αρχιτεκτονικής ασφάλειας. Από την άλλη, αν τα προηγουμένα είκοσι χρόνια είχαν φροντίσει οι Δυτικοί να συνεννοηθούν με τη Ρωσία, αντί να προωθούν τη συνεχή επέκταση του ΝΑΤΟ, τότε πιθανόν τα πράγματα να ήταν διαφορετικά.

Πώς αντιμετωπίζεται η κατάσταση τώρα πλέον, ως προς αυτό το ερώτημα; Πεποισηθή μου είναι ότι η πολιτική ορθή επιλογή είναι ο άμεσος τερματισμός του πολέμου. Η απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων από την Ουκρανία. Η αποκατάσταση των καταστροφών του πολέμου. Η διασφάλιση ενός θετικού μέλλοντος για τους πολίτες και των δύο κρατών. Η τιμωρία των ενόχων. Κατόπιν, η συστηματική συζήτηση, διερεύνηση μιας νέας αρχιτεκτονικής ασφάλειας, στην οποία η Ρωσία θα νιώθει ασφαλής, αλλά δεν θα δικαιούται να πιστεύει ότι εκείνη μπορεί να ορίξει την ειρήνη στην Ευρώπη και να κινείται «κατά το δοκούν».

Τρίτο ερώτημα: Είναι δυνατόν να βγει η σημερινή ρωσική ηγεσία από την παράνοια του πολέμου; Το βρισκω εξαιρετικά δύσκολο. Ο χρόνος,

κατ' αρχάς, δουλεύει ενάντια της. Κάθε μέρα που περνάει και δημιουργούνται φωτογραφίες της φρίκης του πολέμου, οι δυτικές κυβερνήσεις θα πιέζονται από την κοινή τους γνώμη για περισσότερα μέτρα σε βάρος της Ρωσίας. Κάθε μέρα που περνάει θα πεισμώνει την ουκρανική κοινότητα για πιο ισχυρή εθνική συνείδηση. Κάθε τέτοια μέρα θα δημιουργεί συνθήκες κινητοποιήσις της ρωσικής κοινωνίας και την όξυνση των αντιθέσεων στο εσωτερικό, ακόμα και του μπλοκ εξουσίας στην ίδια τη Ρωσία. Κατά συνέπεια ο Πούτιν θα αναζητήσει πάση θυσία νίκη. Αλλά ακόμα και αν νικήσει τώρα στρατιωτικά, θα πρόκειται για πύρρειο νίκη. Μια τόσο μεγάλη χώρα όπως είναι η Ουκρανία, δεν κυβερνάται με στρατιώτες. Ιδιαίτερα που τα τελευταία χρόνια απόκτησε μια όλο και πιο ισχυρή εθνική συνείδηση και αίσθηση διαφοροποίησής από τη Ρωσία. Η τελευταία θα πληρώσει το τίμημα τυχόν «νίκης» της. Είναι σίγουρο σε μια τέτοια περίπτωση, ότι η Ρωσία θα βρεθεί αντιμέτωπη με αντίσταση την οποία δεν θα μπορεί να καταβάλει. Πιθανόν, γνωρίζοντας αυτόν τον κίνδυνο, να επιδιώξει τον διαμελισμό της Ουκρανίας και την ενσωμάτωσή (τυπικά ή άτυπα) της ανατολικής πλευράς στη Ρωσική Ομοσπονδία, πλευρά που τα τελευταία τριακόσια χρόνια ήταν

υπό τον τσαρισμό, σε αντίθεση με το τότε φιλοπολωνικό ή φιλοαυστριακό δυτικό της τμήμα. Συνολικά, πιστεύω ότι ο Πούτιν υποτίμησε την ενισχυόμενη εθνική συνείδηση των Ουκρανών και θα έχει μεγάλο κόστος στην Ουκρανία. Ο σπουδαίος Καρλ Λίπκνεχτ, που αντιστάθηκε στον άδικο πόλεμο που προετοίμαζε το 1913-4 η Γερμανία, έλεγε προφητικά ότι «υπάρχουν ήττες που σε πάνε στα ουράνια, στις δάφνες της Ιστορίας, και νίκες που είναι πιο ντροπιαστικές από τις πιο άτιμες ήττες». Νομίζω ότι ακόμα και αν κερδίσει ο Πούτιν τον πόλεμο στην Ουκρανία, αυτό θα είναι προσωρινό και ντροπιαστικό για τον ρωσικό λαό, αλλά και τον ρωσικό στρατό, κληρονόμο του στρατού που απελευθέρωσε το Βερολίνο από τον φασισμό.

ΥΓ. Είμαι ενάντια στον πόλεμο εις βάρος της Ουκρανίας. Ενάντια στην εισβολή και την καταστροφή. Αλλά αγαπώ και θα θυμάζομαι τη ρωσική λογοτεχνία και μουσική, τους χορούς και τη ζωγραφική, το κλασικό μπαλέτο της. Κάποιοι υπουργοί της κυβέρνησης φαίνεται να μην καταλαβαίνουν τη διαφορά. Μάλλον τους λείπει η στοιχειώδης πολιτική κουλτούρα.

Ο κ. Νίκος Κοτζιάς είναι πρώην υπουργός Εξωτερικών.

Η Ευρώπη μετά την Ουκρανία

Οι συγκλίσεις και οι αντιφάσεις της Ε.Ε. απέναντι στις προκλήσεις - Μικρά τα περιθώρια της Λευκωσίας για το FIR

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες,
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η εικόνα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την Τρίτη είχε το βάρος της ιστορίας. Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι μίλησε στην ηγεσία των θεσμών, τους ευρωβουλευτές και τους πολίτες που παρακολούθησαν ζωντανά ή μέσω δελτίων ειδήσεων, υπό τον ήχο των βομβαρδισμών στο Κίεβο, συγκινώντας και τον διερμηνέα, όταν τόνισε πως μετά τον βομβαρδισμό της πλατείας Ελευθερίας στο Χάρκοβο, κάθε πλατεία στη χώρα θα είναι πλατεία Ελευθερίας. Οι πρόεδροι του Συμβουλίου, της Κομισιόν, του Κοινοβουλίου και ο Ύπατος Εκπρόσωπος επικεντρώθηκαν στην ταχύτητα με την οποία κινήθηκε για πρώτη φορά η Ευρωπαϊκή Ένωση, τον βαθμό της ενότητας που για πρώτη φορά επέδειξε και στα πρωτοφανή βήματα στον στρατιωτικό τομέα και την ανάγκη η Ευρώπη να αναλάβει σοβαρά τις ευθύνες της ώστε να καταστεί δύναμη στρατιωτικής αποτροπής.

Εστίασαν στη δημοκρατία και το κράτος δικαίου ως τις αξίες που ενώνουν τους 27 αλλά και τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε., και το καθεστώς Πούτιν –και όχι την ίδια τη Ρωσία– ως τον εξωτερικό εχθρό, ως τον άλλο που χωρίς να το θέλει ωθεί την Ευρώπη να ξαναβρεί την ταυτότητά της.

Η προσπάθεια αυτή της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, του Σαρλ Μισέλ, της Ρομπέρτα Μέτσολα και του Ζοζέπ Μπορέλ μοιάζει ταυτόχρονα ειλικρινής έκφραση των πολιτικών και προσωπικών τους ιδεών, και εκμετάλλευση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία για προώθηση μεταρρυθμίσεων και αλλαγών που χρόνιζαν και κολλούσαν στα στενά συμφέροντα των εθνικών κυβερνήσεων.

Σε αυτό το περιβάλλον φυσικά η Κύπρος δεν μπορούσε να κάνει κάτι άλλο από το να ταυτιστεί με την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη στην Ουκρανία, τόσο για λόγους ηθικούς όσο και πολιτικούς, καθώς ο πρότερος βίος της χώρας, αλλά και η επιμονή μας σε αστερίσκους που

Η δήλωση Ιωάννη Κασουλίδη και η επιφύλαξη για το κλείσιμο του FIR είχαν σκοπό να τονιστεί στους εταίρους πως πρέπει να πιεστεί η Τουρκία να κλείσει και τον δικό της εναέριο χώρο.

προκύπτουν από πολιτικές αμαρτίες της ηγεσίας μας, μας καθιστούν στόχο εύκολης κριτικής και χρήσης ως εργαλείου πίεσης προς τους μεγαλύτερους.

Η Κύπρος και το FIR

Η Κύπρος, λόγω και της νευρικότητας της κυβέρνησης ή έστω του Προέδρου της Δημοκρατίας, φάνηκε να σύρθηκε στις κυρώσεις με μειωμένη πρακτική ή ηθική δυνατότητα να καταθέσει θεμιτές ανησυχίες. Αν και η Κύπρος δεν έβαλε εμπόδιο στην αποκοπή ρωσικών τραπεζών από το Swift ήταν ένας από τους εύκολους στόχους για τις διαρροές από χώρες που ήθελαν να πιέσουν Γερμανία και Ιταλία να εγκαταλείψουν τη σταδιακή προσέγγιση στην εφαρμογή των οικονομικών κυρώσεων.

Ο δεύτερος αστερίσκος της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο τρόπος που προωθήθηκε στο εσωτερικό ακροατήριο αποτελεί ακόμα ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των περιθωρίων που δεν έχει και ίσως δεν θα έπρεπε να επιδιώκει η Κύπρος.

Μετά τη συμφωνία για κλείσιμο των αιθρών σε ρωσικά αεροσκάφη, ο ΥΠΕΞ Ιωάννης Κασουλίδης σε δήλωσή του έκανε λόγο για συγκατάθεση «με την επιφύλαξη του δι-

Ενώπιον των εξελίξεων στο Ουκρανικό η Κύπρος δεν μπορούσε να κάνει κάτι άλλο από το να ταυτιστεί με την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη στην Ουκρανία, τόσο για λόγους ηθικούς όσο και πολιτικούς.

καιώματός μας για επανεξέταση ή/και αναθεώρηση της εφαρμογής της εν λόγω απόφασης, σε περίπτωση που η Τουρκία αρνηθεί να προχωρήσει στο κλείσιμο και του δικού της εναερίου χώρου και προχωρήσει στην εργαλειοποίηση της ευρωπαϊκής αυτής απόφασης, με σκοπό την προσέλευση ή/και μεταφορά Ρώσων πολιτών στα Κατεχόμενα».

Η δήλωση αυτή προκάλεσε αρκετά αρνητικά σχόλια, καθώς μια τυχόν λανθασμένη στάση της Τουρκίας δεν δικαιολογεί μια δική μας λανθασμένη στάση για να στερηθούν τα Κατεχόμενα... επιπρόσθετων τουριστών. Μετά την επανληψη της αναφοράς για πιθανή επανεξέταση του κλεισίματος του FIR

νομικά η οποία δυνατότητά μας να διαφοροποιηθούμε.

Με τον τρόπο της Ε.Ε.

Η πραγματική αλλαγή στην Ευρώπη κατά την πρώτη εβδομάδα του πολέμου που ξεκίνησε ο Βλαντιμίρ Πούτιν συντελέστηκε στα πολλαπλά επείγοντα Συμβούλια και τηλεδιασκέψεις υπουργών, σε συσκέψεις επί συσκέψεων για οικονομικές και στοχευμένες κυρώσεις, την οικονομική βοήθεια στον ουκρανικό στρατό αλλά και τον συντονισμό της αποστολής στρατιωτικού εξοπλισμού από τα κράτη μέλη. Την Πέμπτη τα κράτη μέλη συζητούσαν σε τεχνοκρατικό επίπεδο ακόμα και την απαγόρευση στον ελλοιμενισμό ρωσικών πλοίων στα λιμάνια της Ε.Ε. Η δημόσια εικόνα των αλλαγών αυτών δεν θα μπορούσε να είναι πιο ευρωπαϊκή, με τα κακά και τα καλά χαρακτηριστικά της Ε.Ε. Συσκέψεις, γραφειοκρατία, οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα κυριάρχησαν, όμως κατά τρόπο απόλυτα διαφανή για όποιον θέλει να παρακολουθήσει το κάθε βήμα: από την πολιτική συμφωνία, μέχρι τη διαμόρφωση των νομικών κανόνων, και την ξεκάθαρη, χάρη και στα εθνικά και πανευρωπαϊκά ΜΜΕ, εικόνα για τις διαφωνίες και τους συμβιβασμούς σε κάθε επίπεδο.

Η απάντηση της Ε.Ε. φυσικά είναι ατελής και εμπεριέχει τις αντιφάσεις της ίδιας της Ένωσης. Από τη μια, οι ηγέτες των θεσμών να επιχειρούν να σπρώξουν δημόσια μια πιο προχωρημένη ατζέντα, είτε αφορά τα μαχητικά αεροπλάνα που ανέφερε ο κ. Μπορέλ είτε τη θετική στάση της κ. Φον ντερ Λάιεν για ένταξη της Ουκρανίας στην Ε.Ε. τη στιγμή που τα κράτη μέλη ακόμα διαφωνούν για την προοπτική της διευρύνσης. Από την άλλη, Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία καθυστέρησαν την εφαρμογή του μέτρου αποκοπής ρωσικών τραπεζικών συναλλαγών από το σύστημα Swift και εν τέλει άφησαν εκτός τις τράπεζες που διαχειρίζονται τις πληρωμές για φυσικό αέριο, ενώ Πολωνία και Ουγγαρία δυσκολεύτηκαν να δεχθούν την ιδέα πως προστασία δεν χρειάζονται μόνο οι Ουκρανοί πρόσφυγες, αλλά όλοι οι πρόσφυγες από την Ουκρανία ακόμα και αν προέρχονται από χώρες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής.

Το άλμα της κρίσης

Τα όσα συνέβησαν σε μερικές μόλις ημέρες στις Βρυξέλλες έχουν ήδη χαρακτηριστεί άλμα προς τα εμπρός για την Ε.Ε. από αξιωματούχους και κυβερνήσεις, επιβεβαιώνοντας τον κανόνα που θέλει την Ε.Ε. να διαμορφώνει τις δομές της και πετυχαίνει πρόοδο στην ενσωμάτωσή της σε περιόδους κρίσεων, τρέχοντας να αναπτύξει απαντήσεις σε προβλήματα τα οποία χρόνιζαν. Αυτή τη φορά, λόγω των πολλαπλών μακροπρόθεσμων κρίσεων για την Ευρώπη (το σοκ της Προεδρίας Τραμπ και της εγκατάλειψης του Αφγανιστάν, η κλιματική αλλαγή, η πανδημία, η αυξημένη μετανάστευση, η άνοδος της ακροδεξιάς) οι διαμορφωτές πολιτικής στις Βρυξέλλες είχαν έτοιμες πολλές ιδέες και προσεγγίσεις για το μέλλον της Ε.Ε. Ωστόσο, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ήταν η κρίση που έσπρωξε τους σχεδιασμούς για όλα τα πιο πάνω θέματα μπροστά, και σε κάποια θέματα ακόμα πιο πέρα. Σε μερικές μόλις ημέρες βιώσαμε τις εθνικές κυβερνήσεις να εξετάζουν, να προσαρμόζουν και να διαμορφώνουν οικονομικές κυρώσεις που άγγιξαν μέχρι και τον τομέα της ενέργειας, την απαγόρευση προπαγανδιστικών ΜΜΕ στην επικράτεια της Ε.Ε., την προώθηση του στρατιωτικού προσώπου της Ευρώπης, και τη συμφωνία για τη μακροχρόνια προστασία των Ουκρανών προσφύγων που θα αναγκαστούν να μείνουν στην Ε.Ε. Στα πιο πάνω υπάρχουν φυσικά αστερίσκοι, με το φυσικό αέριο να μένει στο απυρόβλητο λόγω του ότι η απεξάρτηση της Ε.Ε. δεν έχει ολοκληρωθεί, την απαγόρευση του RT και του Sputnik να ξεκινούν μια μεγάλη συζήτηση για το πώς ξεχωρίζει η ΜΜΕ από έναν οργανισμό κρατικής προπαγάνδας, και με ανοιχτό το ερώτημα μέχρι πού μπορεί ή θα πρέπει να πάει η Ευρώπη σε μια στρατιωτικής φύσης αντιπαράθεση με τη Ρωσία και πώς αυτή η στάση ταίριαζει με το ΝΑΤΟ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Εμείς και ο πόλεμος

Από τις Βρυξέλλες προσπάθη, αναγκαστικά από απόσταση, ν' αντιληφθώ πώς βλέπει η κοινή γνώμη στην Κύπρο την εισβολή στην Ουκρανία. Θα έπρεπε να είναι απλό – ως Κύπριος εννοείται πως έχω την ίδια ψυχοσύνθεση, παρακολουθώ τη δημόσια συζήτηση, και μιλώ συνεχώς με φίλους και συγγενείς.

Όμως είναι δύσκολο για κάποιον να έχει σφαιρική αντίληψη του τι πιστεύουν οι γύρω του, όταν ζει σε κλειστούς κύκλους: τον κλειστό κύκλο των αλγόριθμων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τον κύκλο των συναδέλφων, των φίλων και των γνωστών. Και είναι ακόμα πιο δύσκολο, όταν δεν βρίσκεται επί του εδάφους και δεν έχει τις καθημερινές τυχαίες συναναστροφές που έχουμε όλοι μας στον γε-

ωγραφικό χώρο που ζούμε. Δεν μπορώ όμως να πιστέψω πως οι Κύπριοι δεν σοκαρίστηκαν και δεν εκνευρίστηκαν όταν ο Ρώσος πρόσβης μας είπε σε συνέντευξη στο Σίγμα: «Πώς θα πάρει η Κύπρος Ρώσους τουρίστες; Δεν θα έρθουν. Πού θα πάνε οι τουρίστες αυτοί; Στην Τουρκία θα πάνε. Το θέλετε; Θα ξοδέψουν τα χρήματά εκεί. Καλοκαίρι έρχεται. Εσείς έχετε κλείσει τον εναέριο χώρο της Κύπρου. Πυροβολήσατε στο πόδι σας».

Μιλώντας με κόσμο στην Κύπρο αντιλαμβάνομαι, και ελπίζω να έχω δικαίο, ότι οι πολίτες βρίσκονται πιο μπροστά από την πολιτική τάξη. Ναι, θα κάνουν ίσως πικρές συγκρίσεις με τις αμερικανικές ιμπεριαλιστικές περιπέτειες και τις μέρες της τουρκικής εισβολής, και ναι, φυσικά, θα ανησυχήσουν για

το πώς θα επηρεαστεί η οικονομία της Κύπρου. Αντιλαμβάνονται ωστόσο πως η ξεκάθαρη εισβολή μιας μεγάλης χώρας σε μια μικρότερη έχει παραλληλισμούς. Έχουν ζήσει εισβολή, ξεσηπτικό και θάνατο, αυτοί ή οι γονείς και οι παππούδες τους. Και αν και πάντα δεν μας έπαιρνε –ηθικά– να είμαστε ουδέτεροι, αυτή τη φορά δεν μας παίρνει ούτε κυνικά, καθώς τα συμπερόντά μας είναι δεμένα, για καλό ή για κακό, με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η πολιτική τάξη της ελληνοκυπριακής κοινότητας χρειάστηκε μια ολόκληρη ημέρα για να τοποθετηθεί για την εισβολή στην Ουκρανία, και η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας δύο. Η αμχανία ήταν ξεκάθαρη όταν ο Πρόεδρος Αναστασιάδης δεν έβρισκε

να πει το παραμικρό και μας ενπνεύωνε, μέσω ανακοινώσεων, πώς θα έμενε Ντουμπάι και θα άφηνε τον Κυριάκο Μητσοτάκη να τον εκπροσωπήσει. Κι έχω την αίσθηση πως αυτή η εξαιρετικά άσχημη εικόνα ανάγκασε τελικά όλους να αποκτήσουν άποψη για τον πόλεμο στην Ουκρανία, οδηγώντας στο ψήφισμα της Βουλής και τις αυθόνομες δηλώσεις Κύπριων υπουργών για το πού ακριβώς στέκει η χώρα.

Από εκεί και πέρα, η στάση μας εξελίχθηκε σε προεκλογική κόντρα, με το ΑΚΕΛ να αδυνατεί να ξεπεράσει ορισμένα παραϊδεολογικά απομεινάρια του Ψυχρού Πολέμου, και τον ΔΗΣΥ να χτυπά τη στάση αυτή, αγνοώντας την αμχανή σιωπή του Προέδρου της χώρας που δεν... προέρχεται από την αντιπο-

λίτευση. Δεν θα μπω στον προεκλογικό. Όμως θα εστιάσω στον κύριο άξονα συζήτησης για τις σχέσεις με τη Ρωσία και την οικονομία: ναι, οι δουλειές όσων σχετίζονται με τον τουριστικό τομέα θα κινδυνεύσουν, αλλά θα κινδύνευαν λόγω του πολέμου όποια και να ήταν η στάση μας στη διαμόρφωση των κυρώσεων της Ε.Ε. Ναι, η οικονομία βρίσκεται σε δύσκολη θέση όπως όλες οι οικονομίες της Ευρώπης, η καθεμία με τις δικές της εξαρτήσεις. Και θα δούμε αυξήσεις στις τιμές των καυσίμων, και θα δούμε επιχειρήσεις σε δύσκολη θέση.

Όταν όμως η πολιτική τάξη μιλά για τις επιπτώσεις στην οικονομία, δεν σκέφτεται μόνο τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουν οι πολίτες εν μέσω ενός μεγάλου πολέμου στην Ευρώπη. Σκέφτεται τα χρυσά

διαβατήρια που πουλούσε και πλέον δεν μπορεί να επαναφέρει ούτε από το παράθυρο ως «βίξεις Σένγκεν», και σκέφτεται τις εξυπηρετήσεις, τους κρυφούς λογαριασμούς, τα γιοτ και τους πύργους που τροφοδοτούσαν την πιο πρόσφατη από τις πατροπαράδοτες φούσκες της κυπριακής οικονομικής ιστορίας.

Ευτυχώς για μας, η διαδικασία της απεξάρτησης από τα απόνερα της ολιγαρχίας που ελέγχει τη Ρωσία έχει ξεκινήσει λόγω της Ε.Ε., και πλέον φαίνεται να ολοκληρώνεται. Οι πολίτες φαίνονται να είναι αυτοί που καθοδηγούν τη δεύτερη φάση, με την πολιτική τάξη στο σύνολό της να έπεται. Για ακόμα μια φορά, η πολιτική τάξη της Κύπρου σύρεται kicking and screaming στην επόμενη ημέρα.

MLC MEDOCHEMIE

Κυπριακές Αξίες, Παγκόσμιας Αποδοχής

46 ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

Ο σπουδαιότερος ρόλος της ζωής του

Η πορεία του Βολοντίμρ Ζελένσκι από τον «Υπνρέτη του λαού» έως την ουκρανική Βουλή και την ηρωική στάση του προέδρου

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Από τη στιγμή που ανακοίνωσε την υποψηφιότητά του στις ουκρανικές προεδρικές εκλογές του 2019, ο Βολοντίμρ Ζελένσκι επέμενε ότι δεν επρόκειτο για αστειό, για μία ακόμη πλάκα. «Δεν είναι ψέμα», έλεγε το 2019, λίγους μήνες μετά την ανακοίνωση της υποψηφιότητάς του την παραμονή της Πρωτοχρονιάς του 2018, «παίρνω πολύ σοβαρά τη χώρα μας και τις ζωές του λαού μας». Στην αρχή, ο κόσμος ήταν εύλογα δύσπιστος – μέχρι τότε, τον Ζελένσκι τον ήξεραν ως τον ηθοποιό που, με τη χορευτική του δεινότητα και την έμφυτη ικανότητα να συνδέεται τόσο με το κοινό όσο και με την κάμερα, είχε κερδίσει το 2006 το ουκρανικό σόου «Χορεύοντας με τα αστέρια».

Πρωταγωνιστής

Τον γνώριζαν ως πρωταγωνιστή διαφόρων ρομαντικών κομεντί –μία εκ των οποίων είχε απαγορευτεί στη Ρωσία–, ως κωμικό παρουσιαστή ψυχιαγωγικών εκπομπών, που έκανε πως παίζει πιάνο με κατεβαμένο παντελόνι, ως την ουκρανική φωνή του «Paddington». Κυρίως όμως τον γνώριζαν ως τον φανταστικό χαρακτήρα της σειράς «Υπνρέτης του λαού», τον χαρακτήρα που από καθηγητής γίνεται εν μια νυκτί ο αδιάφορτος, ηθικός πρόεδρος της Ουκρανίας. «Ο κόσμος θέλει να δει έναν πρόεδρο σαν τον Βασίλι Γκολομπορόντσκο», υπογράμιζε προεκλογικά ο Ζελένσκι, αναφερόμενος στον χαρακτήρα του στη σειρά, «με τις ίδιες ηθικές αξίες, έχουν απαυδήσει με το κατεστημένο – ο κόσμος θέλει κάτι καινούργιο».

Πολύ γρήγορα, σε μια παράξενη περιπέτεια που η ζωή ανέγραψε την τέχνη και όχι το αντίθετο, η υποψηφιότητά του άρχισε να παίρνει πολύ πραγματικές διαστάσεις. «Αν δεν κερδίσει ο Ζελένσκι», έλεγε ένας Ουκρανός στα μέσα ενημέρωσης πριν από τις εκλογές, «πολλοί θα φύγουν από τη χώρα». Και ο Ζελένσκι κέρδισε – στις 21 Απριλίου

Από τις 24 Φεβρουαρίου, οπότε άρχισε ο πόλεμος στην Ουκρανία, ο Ζελένσκι έχει γίνει το παγκόσμιο σύμβολο της ουκρανικής αντίστασης – κάθε μέρα που περνάει, δίπλα στο όνομά του, χιλιάδες άνθρωποι γράφουν πλέον τη λέξη «ήρωας».

«Η καριέρα του έχει διανύσει τα διδύμα άκρα του αρχαιοελληνικού θεάτρου – κωμωδία και τραγωδία», λέει στην «Κ» ο Βρετανός ιστορικός και βιογράφος του Ουίνστον Τσώρτσιλ, Αντρίου Ρόμπερτς.

του 2019, στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών της Ουκρανίας, ο Βολοντίμρ Ζελένσκι, εκπροσωπώντας το «Υπνρέτης του λαού», κόμμα που ο ίδιος ίδρυσε, εξελέγη πρόεδρος της Ουκρανίας με 73,22% των ψήφων, έναντι 24,45% του μέχρι τότε Ουκρανού προέδρου, Πιотρ Ποροσένκο.

Εσπασε το πρωτόκολλο

Σε αντίθεση όμως με τον χαρακτήρα Βασίλι Γκολομπορόντσκο, ο Ζελένσκι δεν πήγε στην ορκωμοσία του με αβέβαιο βήμα. Εσπασε το πρωτόκολλο περπατώντας προς το ουκρανικό Κοινοβούλιο,

αντί να φτάσει με λιμουζίνα όπως ήταν μέχρι τότε το σύνθησε, φιλώντας σταυρωτά τους πολίτες που ζητωκραύγαζαν στα πλάγια του κόκκινου χαλιού, παίρνοντας τη κινητά τους και βγάζοντας μαζί τους σέλφι. Με γρήγορο και χαρωπό βήμα, γεμάτος ενέργεια, προχώρησε κατά μήκος του Κοινοβουλίου. Από το βήμα ζήτησε την απομάκρυνση του αρχηγού των Μυστικών Υπηρεσιών, του υπουργού Άμυνας και του γενικού εισαγγελέα, και κήρυξε βουλευτικές εκλογές. «Θα ήθελα πολύ να μην έχετε το πορτρέτο μου στα γραφεία σας», δήλωσε. «Ένας πρόεδρος δεν είναι μια εικόνα, ούτε ένα είδωλο, ένας πρόεδρος δεν είναι ένα πορτρέτο – βάλτε φωτογραφίες των παιδιών σας εκεί και, πριν πάρετε μια απόφαση, κοιτάξτε τα στα μάτια».

Είναι άγνωστο αν έβαλαν φωτογραφία του στα γραφεία τους, αλλά ο Βολοντίμρ Ζελένσκι, ο οποίος γεννήθηκε στις 25 Ιανουαρίου του 1978 στη βιομηχανική πόλη Κρίβι Ρι της νοτιοανατολικής Ουκρανίας από γονείς Εβραίους, του οποίου ο παππούς υπηρέτησε στον Κόκκινο

Στρατό της Σοβιετικής Ένωσης στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τρεις θείοι του δολοφονήθηκαν στο Ολοκαύτωμα, δεν κατάφερε να αποφύγει το να γίνει είδωλο. Από τις 24 Φεβρουαρίου, οπότε άρχισε ο πόλεμος στην Ουκρανία, ο Ζελένσκι έχει γίνει το παγκόσμιο σύμβολο της ουκρανικής αντίστασης – κάθε μέρα που περνάει, δίπλα στο όνομά του, χιλιάδες άνθρωποι γράφουν πλέον τη λέξη «ήρωας».

«Η καριέρα του έχει διανύσει τα διδύμα άκρα του αρχαιοελληνικού θεάτρου – κωμωδία και τραγωδία», λέει στην «Κ» ο Βρετανός ιστορικός και βιογράφος του Ουίνστον Τσώρτσιλ, Αντρίου Ρόμπερτς. «Ο πρόεδρος Ζελένσκι είδε τι έκανε ο Αφγανός πρόεδρος όταν οι Ταλιμπάν μπήκαν στην Καμπούλ και αποφάσισε πως δεν θα είναι αυτός ο τύπος ηγέτη – αντιθέτως, κάλεσε τον εσωτερικό του Τσώρτσιλ και αποφάσισε να μείνει στην πρωτεύουσα και να πολεμήσει, λέγοντας στον πρόεδρο Μπάιντεν ότι χρειάζεται πυρομαχικά, όχι μεταφορικά μέσο», τονίζει ο κ. Ρόμπερτς. «Σε λίγες ημέρες ή εβδομάδες, μπορεί να

πεθάνει εκεί, και να γίνει ο πρώτος ηγέτης που θα πεθάνει υποστηρίζοντας την πρωτεύουσά του μετά τον στρατηγό Τζορτζ Γκόρντον στο Χαρτούμ το 1885 – αν συμβεί αυτό, θα γίνει μάρτυρας για τους Ουκρανούς για τα επόμενα 500 χρόνια, και θα μπορούσε να αποτελέσει ακόμη μεγαλύτερη απειλή για τον Πούτιν μετά θάνατον, από ό,τι είναι εν ζωή».

Νούμερο 1 στόχος

Ο Ζελένσκι συνειδητοποιεί σε πόσο άμεσο κίνδυνο βρίσκεται τόσο ο ίδιος όσο και η σύζυγος και τα παιδιά του. «Ο εχθρός με έχει σημαδέψει ως τον Νο 1 στόχο, η οικογένειά μου είναι Νο 2», δήλωσε σε ένα βίντεο που δημοσίευσε μέσω σόσιαλ μίντια στις 26 Φεβρουαρίου. Και πάλι δεν έφυγε. «Είμαι σε όλους εδώ», ανέφερε σε ένα βίντεο από τους νυχτερινούς, άδειους δρόμους του Κιέβου, την προηγούμενη εβδομάδα, δείχνοντας δίπλα του τον πρωθυπουργό της χώρας, μεταξυ άλλων. «Θα υπερασπιστούμε την ανεξαρτησία μας», είπε, «έτσι θα πάει».

Ζούμε την πρώτη εισβολή στην Ευρώπη μετά την Κύπρο

Συνέντευξη στον **ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ**

Ο διευθυντής του τμήματος Εξωτερικής Πολιτικής του Κέντρου Ευρωπαϊκής Μεταρρύθμισης, Ιαν Μποντ, είναι πρώην Βρετανός διπλωμάτης που γνωρίζει καλά την Ελλάδα, όχι μόνο επειδή έχει κάνει Κλασικές Σπουδές στην Οξφόρδη, αλλά και επειδή έχει επισκεφθεί τη χώρα μας και γνωρίζει τους ιστορικούς δεσμούς μεταξύ των δύο κρατών. Υπάρχει εισβολή στην Κύπρο σημαίνει τη βρετανική διπλωματική ιστορία (άλλωστε η Βρετανία παραμένει εγγυητρια δύναμη στο νησί). Αναποφευκτα, ο Ιαν Μποντ διέκρινε αμέσως την ομοιότητα μεταξύ της τουρκικής εισβολής του 1974 και της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, που βρίσκεται σήμερα σε εξέλιξη.

– Ζούμε το τέλος της μεταψυχροπολεμικής εποχής;

– Δεν έχουμε δει κάτι ανάλογο στην Ευρώπη μετά την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία θα αναγκάσει τους ηγέτες της Ευρώπης να σκεφθούν πολύ σοβαρά την εθνική άμυνα. – **Υπάρχει ανησυχία στο Λονδίνο από την ξαφνική απόφαση της Γερμανίας να επανεξοπλιστεί;** – Μάλλον ανακούφιση υπάρχει. Το Λονδίνο πάντα ήθελε η Γερμανία να αποκτήσει αξιόπιστες δυνάμεις εδάφους για την άμυνα της Ευρώπης σε περίπτωση κρίσης. – **Κατόρθωσε ο Πούτιν να ενώσει ξανά τη Δύση;** – Ναι, προς το παρόν. Αλλά δεν

Ο Ιαν Μποντ, διευθυντής του τμήματος Εξωτερικής Πολιτικής του Κέντρου Ευρωπαϊκής Μεταρρύθμισης, μιλάει στην «Κ».

θα περίμενα ότι αυτό το είδος ενόπλισης θα συνεχιστεί εάν επιτευχθεί κατάπαυση του πυρός στην Ουκρανία και τα πράγματα επιστρέψουν στο φυσιολογικό.

– **Η βρετανική κινητικότητα υπέρ της Ευρώπης παίρνει άριστα, ιδίως αν συγκριθεί με την αντιευρωπαϊκή ρητορική του Brexit και την επίμονη αποστασιοποίηση από την Ευρώπη που μας διασάρεσσε τα τελευταία χρόνια...**

– Η Βρετανία πρέπει να κάνει περισσότερα για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος. Πολλά έχουν ανακοινωθεί, αλλά δεν έχουμε δει ακόμη κάποια σοβαρά σήματα. Παρεμπιπτόντως, αυτού του είδους οι κυρώσεις δεν πρέπει να θεωρούνται κυρώσεις. Η διαφάνεια στα χρηματοοικονομικά θέματα θα πρέπει να εφαρμοστεί ως ένα μόνιμο μέτρο και όχι ως κύρωση... – **Από τον περασμένο Νοέμβριο προειδοποιούσατε στα άρθρα σας ότι η Δύση θα έπρεπε να λάβει αποτρεπτικά μέτρα, διαφορετικά η Ρωσία θα χτυπούσε την Ουκρανία. Πιστεύετε ότι η Δύση έχασε την ευκαιρία να αποτρέψει τον πρόεδρο Πούτιν,**

«Αν πριν από δύο εβδομάδες πήγαινες σε οποιονδήποτε Δυτικό ηγέτη και τον ρωτούσες αν θα συμφωνούσε να δεσμευθούν τα συναλλαγματικά αποθέματα της Ρωσίας σε περίπτωση εισβολής στην Ουκρανία, θα έπαιρνες την απάντηση ότι έχεις χάσει το μυαλό σου», λέει ο Ιαν Μποντ.

ότι δεν του έδωσε να καταλάβει εγκαίρως πως δεν τον συμφέρει η εισβολή;

– Ναι, χάσαμε αυτή την ευκαιρία. Οι δυτικές υπηρεσίες πληροφοριών γνώριζαν ξεκάθαρα ότι η εισβολή θα ερχόταν. Αλλά οι Δυτικοί πολιτικοί πίστευαν ότι οι υπηρεσίες κινδυνολογούσαν και ότι κανένας λογικός ηγέτης δεν θα έκανε εισβολή σε μια γειτονική χώρα. – **Εάν η Δύση απέτυχε να προειδοποιήσει εγκαίρως τον Πούτιν για το πραγματικό κόστος μιας τέτοιας εισβολής, τότε μπορεί ο Ρώσος πρόεδρος τελικά να παγιδεύτηκε; Μήπως αποφάσισε να εισβάλει γιατί πίστευε ότι θα**

μπορούσε να επιτύχει τους στόχους του χωρίς πολλές συνέπειες;

– Δεν νομίζω ότι παγιδεύτηκε. Ο πόλεμος ήταν επιλογή του εδώ και πολύ καιρό. Αλλά από την άλλη πλευρά, αν πριν από δύο εβδομάδες πήγαινες σε οποιονδήποτε Δυτικό ηγέτη και τον ρωτούσες αν θα συμφωνούσε να δεσμευθούν τα συναλλαγματικά αποθέματα της Ρωσίας σε περίπτωση εισβολής στην Ουκρανία, θα έπαιρνες την απάντηση ότι έχεις χάσει το μυαλό σου. – **Γιατί οι Δυτικοί ηγέτες κάλυψαν τόσο μεγάλη απόσταση σε τόσο σύντομο χρόνο; Τι τους έκανε να μεταβάλουν στάση;**

– Υποψιάζομαι ότι αυτό συνέβη επειδή ο Πούτιν τους είπε ψέματα. Ο Γάλλος πρόεδρος Μακρόν και ο Γερμανός καγκελάριος Σολτς δοκίμασαν τη διπλωματία μέχρι την τελευταία στιγμή. Ο Πούτιν τους άφηνε να νομίζουν ότι η διπλωματία θα μπορούσε να λειτουργήσει. Μετά την εισβολή, που όπως αποδείχθηκε ήταν προαποφασισμένη, οι δύο Ευρωπαίοι ηγέτες έπρεπε να αντιδράσουν απέναντι σε αυτού του είδους την ταπεινώση. – **Πού βρισκόμαστε τώρα; Τι ακριβώς κάνει η Δύση; Διότι δεν είναι σαφές. Με τις αποφάσεις και τις κυρώσεις τους οι χώρες του NATO εξακολουθούν να ασκούν μια αποτρεπτική πολιτική ή συμβαίνει κάτι παραπάνω; Με τις τελευταίες πρωτοβουλίες μας εξακολουθούμε να ωθούμε τον Ρώσο πρόεδρο να το ξανασκεφθεί και να γυρίσει πίσω ή μήπως στην πράξη έχουμε κηρύξει τον πόλεμο στη Ρωσία χωρίς να το λέμε ευθέως;**

– Ελπίζω να μην είναι το δεύτερο. Αλλά πάντως κάνετε τη σωστή ερώτηση. Δηλαδή, εντάξει, κάνουμε όλα αυτά τα πράγματα. Ποιο είναι το σχέδιο; Για παράδειγμα, ποια από όλα αυτά τα μέτρα θα άρουμε ως απάντηση σε ορισμένα βήματα καλής θέλησης που μπορεί να γίνουν από τη ρωσική πλευρά; – **Είναι επικίνδυνο οι δυτικές χώρες να στέλνουν όπλα στην Ουκρανία;** – Τα όπλα που αποστέλλονται στην Ουκρανία είναι αμυντικά. Για παράδειγμα, αποστέλλονται αντιαερομηχανικά όπλα που είναι σχεδιασμένα για να σταματούν επιθέσεις.

Ιστορικές ομιλίες

Πολλές ομιλίες του έχουν ήδη χαρακτηριστεί ιστορικές – ο λόγος της ορκωμοσίας του, στον οποίο ξεκαθάρισε ότι η Ευρώπη είναι το κοινό όνειρο της Ουκρανίας, αυτός στις 19/2 στο Συνέδριο Ασφαλείας του Μονάχου, ο λόγος που απηύθυνε στους Ρώσους πολίτες στις 24/2, που μπορεί να έδρασε και ως κινητήριο δύναμη για την πιο ουσιαστική αντίδραση της Δύσης κατά της Ρωσίας. «Σήμερα το πρωί», δήλωσε τότε ένας φανερά κουρασμένος Ζελένσκι, με μάτια ηρωικά και κόκκινα, ντυμένος στα στρατιωτικά κακί, «υπερασπιζόμαστε τη χώρα μας μόνοι, όπως και χτες – οι πιο ισχυρές δυνάμεις του κόσμου παρακολουθούν από μακριά». Όπως και στην προεκλογική του εκστρατεία, ο Ζελένσκι μένει σε επαφή με τον κόσμο κυρίως μέσω των σόσιαλ μίντια – με τη διαφορά πως τώρα τους μιλάει από ουκρανικά καταφύγια. Την 1η Μαρτίου, ο λόγος του στην Ευρωβουλή έκανε τον μεταφραστή του να δακρύσει. «Πολεμάμε για τη γη μας», δήλωσε σε live σύνδεση, έχοντας πίσω του μόνο έναν άσπρο τοίχο και την ουκρανική σημαία, «και για την ελευθερία μας». «Εχουμε αποδείξει πως, τουλάχιστον, είμαστε ακριβώς το ίδιο με εσάς, οπότε αποδείξετε ότι είστε μαζί μας, αποδείξετε ότι δεν θα μας αφήσετε, αποδείξετε ότι είστε στα αλήθεια Ευρωπαίοι», είπε, «και τότε η ζωή θα κερδίσει τον θάνατο και το φως θα κερδίσει το σκοτάδι». Τελειώνοντας, οι παρευρισκόμενοι χειροκρότησαν όρθιοι. Ο Ζελένσκι έβαλε το χέρι του στο στήerno, έσκυψε λίγο το κεφάλι, ενώ φεύγοντας από το πλάνο στο χέρι του ήταν σχηματισμένη μια γροθιά.

Συμβολή Κύπρου σε ενεργειακή ασφάλεια Ε.Ε.

Η ανατολική Μεσόγειος μπορεί να καλύψει έως και το 7% των ενεργειακών αναγκών της Ευρώπης, υποστηρίζει ο Γ. Λακκοτρύπης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Μονόδρομος για την Ευρώπη αποτελεί η απεξάρτησή της από το Φ.Α. της Ρωσίας, υποστηρίζει ο Γιώργος Λακκοτρύπης. Στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρώην υπουργός Ενέργειας σκιαγραφεί το αποτύπωμα της εισβολής στην Ουκρανία, τονίζοντας πως η Κύπρος και η Ανατολική Μεσόγειος έχουν προοπτικές συμβολής στην ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Στο ερώτημα εάν η Κύπρος είναι κερδισμένη ή όχι από τη μη χρήση Φ.Α., ο πρώην υπουργός Ενέργειας απαντά πως από την ενεργειακή κρίση όλοι θα είναι χαμένοι.

Η Ουκρανική κρίση και ό,τι αυτή αφήνει πίσω της ενισχύει την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων της Ανατολικής Μεσογείου, υποστηρίζει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο πρώην υπουργός Ενέργειας Γιώργος Λακκοτρύπης.

–Μπορεί να σκιαγραφηθεί η επόμενη μέρα της Ευρώπης στο ενεργειακό με αφορμή την ουκρανική κρίση;

–Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι Ευρωπαίοι ηγέτες θα πρέπει να πάρουν δύσκολες αποφάσεις αναφορικά με την ενεργειακή εξάρτηση της Ε.Ε. από τη Ρωσία. Αποφάσεις, οι οποίες ενδεχομένως να έπρεπε να είχαν παρθεί το 2014 με την προσαρτήση της Κριμαίας, αλλά αγνοήθηκαν και έρχονται τώρα να στοιχειώσουν την Ένωση. Ήδη βρίσκεται υπό επεξεργασία μια νέα ενεργειακή στρατηγική της Ε.Ε., η οποία φαίνεται ότι θα έχει ως κύριο αντικείμενό της τη μείωση στην εξάρτηση από υδρογονάνθρακες κατά 40% μέχρι το 2030 και την σχεδόν ολοκληρωτική απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο (Φ.Α.) μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Στο μεταξύ θα πρέπει η παγκόσμια οικονομία να υπομείνει τα αυξημένα κόστη της ενεργειακής κρίσης, με τον κίνδυνο να διολισθήσει σε ύφεση. Οι πιο σημαντικές βραχυπρόθεσμες επιλογές για άμβλυση της κατάστασης είναι, η αύξηση της παραγωγής από τον ΟΠΕΚ και από τις εταιρείες οχιστοληθικού πετρελαίου στις ΗΠΑ, ή και η επαναφορά του ιρανικού πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά, μέσω μιας συμφωνίας για τα πυρηνικά.

–Ακόμα και αν τερματισθούν σύντομα οι εχθροπραξίες, οι ευρωπαϊκές αγορές μπορούν να βασιστούν στις ρωσικές ενεργειακές πηγές σε βάθος χρόνου;

–Με όσα διαδραματίζονται, πιστεύω η πορεία της Ε.Ε. προς σταδιακή απεξάρτηση από το ρωσικό Φ.Α. είναι μη αναστρέψιμη. Πάγωσε

Με όσα διαδραματίζονται, πιστεύω η πορεία της Ε.Ε. προς σταδιακή απεξάρτηση από το ρωσικό Φ.Α. είναι μη αναστρέψιμη.

και κήρυξε πτώχευση το έργο Nord Stream 2, ευρωπαϊκές και αμερικανικές εταιρείες υδρογονανθράκων τερμάτισαν τις ρωσικές δραστηριότητες τους, χώρες της Ε.Ε. αυξάνουν τις επενδύσεις τους σε υδροποιημένο Φ.Α. για να έχουν εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού, και ασφαλώς, προτίθενται να επιταχύνουν τη διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό τους μείγμα. Όλα αυτά, σε συνδυασμό με το χάσμα που έχει δημιουργηθεί μεταξύ Ε.Ε. και Ρωσίας, με κάνουν να πιστεύω ότι η πορεία προς σταδιακή, ενεργειακή απεξάρτηση είναι αμετάκλητη.

–Η Κύπρος κερδισμένη ή χαμένη από τη μη χρήση Φ.Α.;

–Με την ενεργειακή κρίση που βιώνουμε και τις τιμές που επικρατούν τόσο στα υγρά καύσιμα όσο και στο Φ.Α., είμαστε όλοι χαμένοι, πλην προσωρινά των παραγωγών υδρογονανθράκων. Και λέω προσωρινά, διότι εάν με τις εξωφρενικές τιμές καυσίμων οδηγηθεί η παγκόσμια οικονομία σε ύφεση, στο τέλος της ημέρας θα χάσουν και οι παραγωγικές χώρες, αφού όπως έγινε το 2020, θα μει-

ωθεί δραματικά η ζήτηση.

–Με ποιον άλλο τρόπο η Κύπρος μπορεί να είναι κρίκος της αλυσίδας για ενίσχυση του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης;

–Πέρα από αυτά που ανέφερα πιο πάνω, αυτή την περίοδο γίνεται μεγάλη συζήτηση για ενίσχυση των υποδομών υποδοχής (αεριοποίησης) και αποθήκευσης υδροποιημένου Φ.Α. Πιστεύω θα πρέπει να διερευνηθεί εάν θα μπορούσε η Κύπρος, με τη στήριξη της Ε.Ε., να συμβάλει στη δημιουργία αυτών των υποδομών, ούτως ώστε να διαδραματίζει ένα επιπλέον ρόλο στην ενεργειακή ασφάλεια της Ανατολικής Μεσογείου και της Ευρώπης.

–Ποιες μπορεί να είναι οι δυναμικά εναλλακτικές ενεργειακές επιλογές προκειμένου να καλυφθεί το ποσοστό τροφοδοσίας από Ρωσία.

–Οι χώρες της Ε.Ε. κατανάλωσαν το 2020 περίπου 400 BCM (δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα) Φ.Α. Τα στοιχεία για το 2021 δείχνουν μια αύξηση στην κατανάλωση της τάξης του 10%. Από το σύνολο, περίπου 48% προέρχεται από τη Ρωσία, ενώ το υπόλοιπο από την Ολλανδία, τη Νορβηγία, το Κατάρ, την Αλγερία και τις ΗΠΑ. Βραχυπρόθεσμα, θα είναι πολύ δύσκολο να αναπληρωθεί το κενό που θα αφήσει μια ενδεχόμενη διακοπή παροχής Φ.Α. από τη Ρωσία. Γι' αυτό τον λόγο η Ε.Ε. στοχεύει σε σταδιακή απεξάρτηση. Ένας τρόπος ενίσχυσης της ενεργειακής επάρκειας είναι η αύξηση στην εισαγωγή υδροποιημένου Φ.Α.

(LNG) εφόσον το 2020, οι ευρωπαϊκοί σταθμοί αεριοποίησης λειτούργησαν κατά μόνο περίπου 50% της χωρητικότητάς τους. Οι εισαγωγές αυτές θα είναι πιο ακριβές από το ρωσικό Φ.Α. μέσω αγωγών. Μια άλλη εναλλακτική, την οποία διάφορα κράτη μέλη άρchiσαν να εξετάζουν, είναι να αυξηθεί η παραγωγή ηλεκτρισμού από κάρβουνο και λιγνίτη. Αυτή η επιλογή, θα είναι βέλτεια αντιθετική από τη διακηρυγμένη πράσινη πολιτική της Ε.Ε., αφού αυτές οι μορφές άνθρακα είναι οι πλέον ρυπογόνες. Παρόλο που βραχυπρόθεσμα, οι επιλογές της Ε.Ε. είναι περιορισμένες, η νέα ενεργειακή στρατηγική της Ένωσης θα προσπαθήσει να δώσει μεσο-μακροπρόθεσμες λύσεις. Ως Κύπρος, θα πρέπει να διασφαλίσουμε ότι μέσα στις λύσεις αυτές θα περιλαμβάνεται και το Φ.Α. της ανατολικής Μεσογείου.

–Τα κοιτάσματα της ανατολικής Μεσογείου μπορούν να καλύψουν τα κενά και να συμβάλουν στον απεγκλωβισμό των ευρωπαϊκών αγορών;

–Η σύντομη απάντηση είναι ναι, μπορούμε να διαδραματίσουμε ρόλο, έστω και μικρό. Εάν δούμε σήμερα τις διαθέσιμες ανακαλύψεις Φ.Α. στην ανατολική Μεσόγειο, αυτές αποτελούνται ουσιαστικά από τα κοιτάσματα «Αφροδίτη» (85-115 BCM) και «Γλαύκος» (140-170 BCM) της Κύπρου, και από περίπου το μισό κοιτάσμα «Λεβιάθαν» (280-300 BCM) του Ισραήλ. Παρόλο που εκκρεμούν ερευνητικές και επιβεβαιωτικές γεωτρήσεις στην Κύπρο, μπορούμε να υπολογίσουμε το σύνολο των σημερινών ανακτισημών, ανεκμετάλλευστων αποθεμάτων, περίπου στα 500 BCM. Εάν υποθέσουμε ότι ένα μεγάλο μέρος του Φ.Α. θα διατεθεί προς εξαγωγή στην Ε.Ε., ένα έργο 15-20 ετών θα σήμαινε περίπου 20-25 BCM ανά έτος, κάτι που ισοδυναμεί με το καθόλου ευκαταφρόνητο ποσοστό του 5%-7% των ετησίων αναγκών της Ε.Ε. το 2021. Συγκεκριμένα, το πρώτο εξάμηνο του 2021, το μερίδιο των εισαγωγών Φ.Α. της Ε.Ε. από ΗΠΑ και Κατάρ ήταν περίπου 5,8% και 4,4% αντίστοιχα. Πρέπει να έχουμε κατά νου, ότι δεν υπάρχει μαγική λύση για άμεση ενεργειακή απεξάρτηση της Ε.Ε. Αυτή θα επιτευχθεί από μια σειρά δράσεων τα επόμενα χρόνια, που θα περιλαμβάνουν, περισσότερη προμήθεια LNG, καινούργιες πηγές εφοδιασμού Φ.Α., μεγαλύτερη αποθεματική χωρητικότητα Φ.Α., επιτάχυνση διείσδυσης ΑΠΕ, κτλ. Ως χώρα και ως περιοχή μπορούμε να έχουμε ρόλο, ιδιαίτερα ως μία από τις εναλλακτικές πηγές εφοδιασμού.

Ενισχύεται ο διάδρομος Φ.Α. ανατ. Μεσογείου

–Οι ενεργειακοί διάδρομοι προς την Ευρώπη είναι ένας παράγοντας δυσκολίας;

–Εάν ρίξουμε μια ματιά στις υποδομές Φ.Α. της Ε.Ε., θα δούμε ότι αυτές αποτελούνται κατά κύριο λόγο από αγωγούς προχεόμενους από τη Ρωσία, τη Νορβηγία, τη Βόρεια Αφρική και το Αζερμπαϊτζάν, καθώς επίσης και από αριθμό τερματικών αεριοποίησης Φ.Α. Με εξαίρεση την Αίγυπτο και τα τερματικά υδροποίησης της, δυστυχώς δεν υπάρχουν σήμερα άλλες ολοκληρωμένες υποδομές για εξαγωγή του Φ.Α. της ανατολικής Μεσογείου προς τις ευρωπαϊκές αγορές.

–Η κρίση και η ανάγκη αναζήτησης ενεργειακών επιλογών, βραχυπρόθεσμα, μπορεί να επιδράσει αρνητικά στην πολιτική της Ε.Ε. για τις ανανεώσιμες πηγές;

–Πιστεύω ότι αναπόφευκτα θα την επηρεάσει. Βραχυπρόθεσμα, στην προσπάθειά τους να καλύψουν το κενό που θα αφήσει η απεξάρτηση από τις ρωσικές πηγές Φ.Α., ενδεχομένως κάποιες χώρες να θελήσουν να ενισχύσουν την ενεργειακή τους ασφάλεια με την παραγωγή ενέργειας από πιο ρυπογόνες μορφές υδρογονανθράκων σε σχέση με το Φ.Α., όπως είναι το κάρβουνο ή ο λιγνίτης. Από την άλλη, μακροπρόθεσμα οι αυξημένες τιμές υδρογονανθράκων, απόρροια της ενεργειακής κρίσης, κάνουν την υποθήτηση τεχνολογιών ΑΠΕ ακόμη πιο έλκυστική.

–Υπό τις περιστάσεις μπορεί να ενισχυθεί η προοπτική ανάπτυξης των κυπριακών κοιτασμάτων φυσικού αερίου;

–Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία έχει επιφέρει τρεις νέες σημαντικές παραμέτρους που επηρεάζουν και τις δραστηριότητες υδρογονανθράκων στην ανατολική Μεσόγειο. Πρώτο, για πρώτη φορά η Ε.Ε. προσεγγίζει σοβαρά, εσπευσμένα και αποφασιστικά, την απεξάρτησή της από το ρωσικό Φ.Α. Δεύτερο, η Ε.Ε. φαίνεται πλέον διατεθειμένη να πληρώσει πιο ψηλές τιμές για την απεξάρτηση αυτή, αφού ήδη πληρώνει τα αυξημένα κόστη της ενεργειακής κρίσης. Αυτό βελτιώνει την προοπτική ανάπτυξης των κοιτασμάτων της ανατολικής

Μεσογείου, τα οποία εδώ και χρόνια συγκρίνονταν αρνητικά με την πολύ φθηνή τιμή του ρωσικού Φ.Α. Και τρίτο, ευρωπαϊκές και αμερικανικές εταιρείες υδρογονανθράκων, πολλές από τις οποίες δραστηριοποιούνται στην ΑΟΖ μας, αποσύρονται από τη ρωσική επικράτεια. Αυτό σημαίνει ότι οι εταιρείες αυτές, αφενός θα θέλουν να αναπληρώσουν το κενό στην παραγωγή τους και αφετέρου έχουν αποδεσμεύσει κεφάλαια τα οποία μπορούν να διατεθούν για έρευνα και ανάπτυξη άλλων περιοχών, όπως η ανατολική Με-

Εταιρείες δεν μπορούν πλέον να επικαλούνται το χαμηλό κόστος του ρωσικού Φ.Α. για τη μη αξιοποίηση των κυπριακών κοιτασμάτων.

σόγειος. Με όλες αυτές τις εξελίξεις λοιπόν, εκτιμώ ότι ενισχύεται η προοπτική της δημιουργίας ενός «Διαδρόμου Φυσικού Αερίου Ανατολικής Μεσογείου», η οποία περιλαμβάνει διάφορες επιλογές αξιοποίησης και μεταφοράς του. Οι εταιρείες δεν μπορούν πλέον να επικαλούνται το χαμηλό κόστος του ρωσικού Φ.Α. για τη μη αξιοποίηση των κυπριακών κοιτασμάτων. Οι συνθήκες ευνοούν τη προοπτική εκμετάλλευσης των αποθεμάτων της ανατολικής Μεσογείου, με όλα τα οικονομικά και πολιτικά οφέλη τα οποία αυτό συνεπάγεται. Σκεφτείτε μόνο ότι μαζί με την Ελλάδα, έχουμε τοποθετηθεί όλα αυτά τα χρόνια, ως «εκπρόσωποι» της ανατολικής Μεσογείου στους κόλπους της Ε.Ε. Έναν ρόλο τον οποίο πιστεύω πρέπει τώρα να ενδυναμώσουμε, αφού μπορούμε να είμαστε μέρος, έστω και μικρό, της λύσης για την ενεργειακή επάρκεια της Ένωσης.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Στο μυαλό ενός δεσπότη

Η έκκληση είναι αυθεντική: «Είναι δυνατόν να γίνεται πόλεμος στην Ευρώπη, στον 21ο αιώνα;». Ο πόλεμος, υπονοείται, είναι αρχαϊκή και, συνεπώς, ξεπερασμένη συνήθεια επίλυσης διακρατικών διαφορών. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία διαλύει τις χαζοκαρούμενες αυταπάτες. Δεν μεταλλάχθηκε το ανθρωπινό είδος. «Πόλεμος πάντων μ' ν' πατήρ σ'τι, πάντων δ' βασιλεύς». Ανέκαθεν ήταν, πάντα θα είναι. Μόνο ιδεοληπτικοί και ιδιοτελείς δεν το βλέπουν.

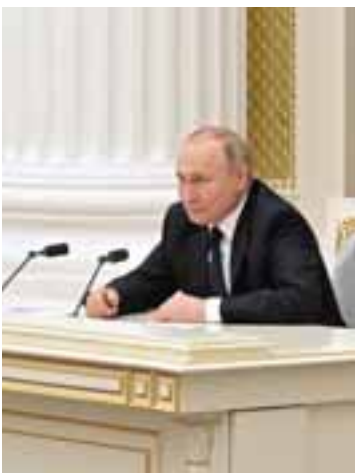
Αυτή η αίσθηση τραγικότητας μας προσγειώνει: εκτιμούμε τα καλά που έχουμε και γρηγορούμε για τυχόν απειλές. Δεν το καταφέρνουμε πάντα. Στον φιλελεύθερο δημοκρατικό τρόπο ζωής έχουμε την τάση να χαλαρώνουμε. Είναι λογικό. Το δημοκρατικό φαντασμάκο δίνει προτεραιότητα στην ορθολογική συνεργασία, την έλλογη διεκδίκηση των διαφορών, και το κράτος δικαίου. Δεν ζουν όλοι, όμως, όπως εμείς.

Το ιστορικό εξασκηνμένο μάτι βλέπει το νήμα που συνδέει τον Πούτιν με τον Στάλιν και Ρώσους αυτοκράτορες. Οι πολιτικές ανατροπές στην ταραχώδη ιστορία της Ρωσίας σκεπάζουν τη βαθύτερη

νοο-τροπία που τη συνέχει ιστορικά: απολυταρχία, αίσθηση υπερδύναμης, εξαιρετισμός, καχυποψία έναντι της Δύσης. Ο Πούτιν ιδιόρρυθμα συγκεφαλαιώνει αυτά τα χαρακτηριστικά.

Ουδέποτε συμφιλιώθηκε με τη διάλυση της Σοβιετικής Ένωσης. Θεωρεί τις πρώην σοβιετικές χώρες ζωτικό χώρο – «σφαίρα προνομιούχων συμφερόντων» τις αποκαλεί. Η κλιμάκωση των επιδιώξεών του ήταν ορατή – για όποιον κοιτούσε. Εισέβαλε στη Γεωργία, προσάρτησε την Κριμαία, ενθάρρυνε αποσχιστικά κινήματα στην Ανατολική Ουκρανία, συστηματικά επιδίδεται σε κυβερνοπόλεμο, εξολοθρεύει όποιον θεωρεί επικίνδυνο. Οι τελείες ήταν εκεί. Οι δυτικές ελίτ δεν θέλησαν να δουν τη γραμμή που τις ενώνει. Ίσως ήταν υπερβολή να περιμένουμε στρατηγική διαύγεια από πολιτικούς σαν τον Σρέντερ και τον Φιγιόν, κατοπινούς έμμεσους υπαλλήλους κρατικών ρωσικών επιχειρήσεων.

Τι θόλωνε την κρίση των Δυτικών ηγετών; Ο,τι περίπου θόλωνε την κρίση του Τσάμπερλεϊν το 1938 – αφενός η εύλογη επιθυμία να αποφευχθεί η σύγκρουση (ψυχρή ή θερμή), αφετέρου η αφελής αισιοδοξία ότι ο αντίπαλος είναι ορ-

Η κλιμάκωση των επιδιώξεων του Πούτιν ήταν ορατή – για όποιον κοιτούσε.

Την κρίση των Δυτικών ηγετών θόλωνε η εύλογη επιθυμία να αποφευχθεί η σύγκρουση (ψυχρή ή θερμή) και η αφελής αισιοδοξία ότι ο αντίπαλος είναι ορθολογικός.

θολογικός. Και οι δύο παραδοχές παράγουν τον κατευνασμό ως κυρίαρχη στρατηγική.

Ο κατευνασμός δεν συνιστά απλώς ηγετική επιλογή αλλά προκύπτει από συστηματική πίεση. Οι ευημερούσες δημοκρατίες απεχθάνονται την ένταση και, φυσικά, τον πόλεμο, ιδιαίτερα σε μια αλληλένδετη παγκόσμια οικονομία ρέπουσιν στον συμβιβασμό. Η λογική της έλλογης διαπραγματεύσεως που συνήθως τις χαρακτηρίζει, τις ωθεί να εκλαμβάνουν τους αντιπάλους ως ορθολογικούς.

Οι δεσπότες, όμως, δεν είναι πάντα ορθολογικοί. Το υπόστροφμα του ψυχισμού τους είναι αθεράπευτα ναρκισσοειδές. Με τη δράση τους πασχίζουν να διορθώσουν τις ζημιές που βίωναν στο παρελθόν. Αναπτύσσουν σύνδρομο μεγαλείου, ταυτίζοντας το εθνικό κλέος με τον προσωπικό αυτοθαυμασμό. Έχουν μάθει να μη συναντούν θεσμικά προσκόμματα να ικανοποιούνται οι επιθυμίες τους. Τείνουν να χάνουν την επαφή με την πραγματικότητα. Όπως μας θυμίζει ο Στίβεν Γκρήνμπελ στο υπέροχο βιβλίο του «Τύραννος» (MIET, 2021), τα απρόβλεπτα ξεσπάσματα και η συναισθηματική ανωριμότητα του Βασίλη Ληρ, οξυμμένα από τη γή-

ρανση, επιφέρουν την καταστροφή. Στα δεσποτικά καθεστώτα δεν υπάρχουν θεσμικά αντίβαρα: όλα περιστρέφονται γύρω από τον δεσπότη.

Για τον Πούτιν, η Ουκρανία δεν έπρεπε να υπάρχει. «Είναι αναπόσπαστο μέρος της ιστορίας, της κουλτούρας και του πνευματικού μας χώρου», είπε, αναγγέλλοντας παραληρηματικά την εισβολή. Οι εχθροί, η Δύση, «έχουν ένα μόνο στόχο: να αποτρέψουν την ανάπτυξη της Ρωσίας». Τα ίδια είχε πει το 2014 όταν προσάρτησε την Κριμαία – «υπάρχει συνεχής προσπάθεια να μας βάλουν στη γωνία». Το δεσποτικό μυαλό ρέπει στην παράνοια. Τον ιστορικό φόβο που εμπνέει η Ρωσία σε γειτονικές πρώην κομμουνιστικές χώρες πιστεύει ότι τον υποκινεί η Αμερική. Τις μεγαλειώδεις εξεγέρσεις στην Ουκρανία (2004 και 2014) θεωρεί ξενοκίνητες. Με την εισβολή ανατρέπει τον προσανατολισμό του ουκρανικού λαού προς την Ευρώπη και ό,τι αυτή συμβολίζει. Οι επιλογές ενός ανεξάρτητου έθνους πρέπει να τελούν υπό την έγκρισή του αυτοδιορισμένου οικο-δεσπότη.

Ο δεσποτίνης εκλαμβάνει σιδηρόποτε λιγότερο από ενθουσιώδη υπακοή ως απειλή. Ο Σαντάμ Χου-

σείν εκτελούσε αυτοπροσώπως τους «προβόδες». Ο Πούτιν, όταν δεν τους φυλακίζει, τους εξευτελίζει δημοσίως. Τον κακόμοιρο επικεφαλής της ρωσικής κατασκοπείας τον έκανε, σαδιστικά, να τραυλίζει. Όπως στον «Βασίλη Ληρ», δεν αρκεί να είσαι πιστός στον δεσπότη, αλλά να του λες αυτό που θέλει να ακούσει. Αυτή και μόνο η εικόνα του τραυλίζοντος αξιωματούχου, που συνεχώς αυτοδιορθώνεται μέχρι να βρει τα λόγια που θα ικανοποιήσουν το αφεντικό του, εικονογραφεί τη δεσποτική εγωπάθεια. Το 2014, η Μέρκελ είχε αναφέρει ότι «ζει σε άλλο κόσμο». Δυστυχώς κρατάει πυρηνικά.

Υστερόγραφο: Ίσως λίγοι θυμούνται ότι αυτόν τον ηγέτη αναγορεύσαμε επίτιμο διάδοκτο της Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, το 2018, «για την προσφορά του στις ελληνορωσικές σχέσεις, τα γράμματα, τις τέχνες, την κοινωνία και τη δημοκρατία». Έτσι ακριβώς! Αν οι προτιμητικές αρχές διατηρούν το αίσημα ντροπής ξέρουν τι πρέπει να κάνουν.

* Ο Κ. Χαρίδημος Κ. Τσούκας (www.hs-oukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick.

Ζουν εδώ με την ψυχή τους στην Ουκρανία

Δύο νέα παιδιά, η Μαρίνα και ο Νικίτα, τις τελευταίες 10 μέρες προσπαθούν να ισορροπήσουν τη λογική με το συναίσθημα

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Είναι πραγματικά δύσκολο να πρέπει να μοιράζεις την ενέργεια και την ψυχή σου σε δύο κομμάτια, να ζεις μια αγωνιώδη καθημερινότητα... χωρίς να γνωρίζεις επακριβώς τι συμβαίνει στα αγαπημένα σου πρόσωπα. Την περασμένη Πέμπτη συνάντησα τη Μαρίνα Maltseva, από την πόλη Ζιτομίρ και τον Νικίτα Zozovskiy από το Κίεβο, και οι δύο κάτοικοι Λευκωσίας, νέα παιδιά, που τις τελευταίες δέκα μέρες προσπαθούν να ισορροπήσουν τη λογική με το συναίσθημα.

Τι σημαίνει να είστε μακριά από την Ουκρανία και την οικογένειά σας σε αυτή την τόσο δύσκολη συγκυρία, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην πατρίδα σας, τους ρωτώ: «Εννοείται πως δεν μπορούμε να πούμε ότι είναι εύκολο, όπως καταλαβαίνεις. Πάντα είναι δύσκολο να ζεις μακριά από την οικογένειά σου, τη χώρα σου, αλλά στην παρούσα φάση αυτό που αισθάνομαι είναι ότι είμαι ανήμπορη να κάνω στιδήποτε για να βοηθήσω τους δικούς μου ανθρώπους σε αυτή την πολύ δύσκολη κατάσταση που βιώνουν» μου λέει η Μαρίνα και συμπληρώνει: «Το μόνο πράγμα που μπορώ να αισθανθώ αυτή τη στιγμή είναι ένα κενό, φόβος και απελπισία. Οι αγαπημένοι μας είναι εκεί, άλλοι πολεμούν, άλλοι

κρύβονται. Είναι μια πολύ δύσκολη κατάσταση». Ο Νικίτα μου λέει: «Αυτή η κατάσταση σε φέρνει ενώπιον πολύ περιέργων συναισθημάτων... πρέπει να συνεχίσεις να ζεις εδώ, έχοντας πάντα στο μυαλό σου τι συμβαίνει εκεί. Δεν είσαι εκεί σωματικά, αλλά όλες σου οι σκέψεις είναι κοντά στα αγαπημένα σου πρόσωπα» και προσθέτει με μία δόση χιούμορ, που καθ' όλη τη διάρκεια της συζήτησής μας λειτουργεί ως μοχλός αποσυμπίεσης: «Πιστεύω ότι και εγώ και η Μαρίνα κοιμόμαστε λιγότερο απ' ό,τι οι δικοί μας στην Ουκρανία».

Όπως μου λέει η Μαρίνα ο πατέρας της προετοιμάζεται να πολέμησει... «Πριν από λίγες μέρες, όταν ξεκίνησαν οι Ρώσοι να βομβαρδίζουν την πόλη μου Ζιτομίρ, ο πατέρας μου έδειχνε στον αδελφό μου πώς να χρησιμοποιεί το AK47... ο αδελφός μου είναι μόνο 14 ετών! Για κανένα παιδί δεν είναι φυσιολογικό να γεμίζει όπλα με σφαίρες όλη τη νύχτα». Ο 14χρονος έμεινε στην πόλη με τους γονείς του, αν και προσπάθησαν να τον στείλουν στην Κύπρο, στην ασφάλεια της αδελφής του... «Προσπάθησαν να τον στείλουν κοντά μου, αλλά δυστυχώς, όπως διαμορφώθηκε η κατάσταση αυτό δεν ήταν δυνατό. Έπρεπε να βρουν κάποιον να τον μεταφέρει ως τα σύνορα, αλλά οι γονείς μου δεν εμπιστευόντουσαν κανέναν, έτσι έμεινε κοντά τους» και συνεχίζει μ' έμπληξη τη συγκίνηση... «Μιλώντας με τον αδελφό μου αντιλαμβάνομαι πόσο αναστατωμένος είναι... ποτέ δεν φαν-

«Πιστεύω ότι και εγώ και η Μαρίνα κοιμόμαστε λιγότερο απ' ό,τι οι δικοί μας στην Ουκρανία...» λέει ο Νικίτα Zozovskiy, ο οποίος μαζί με τη Μαρίνα Maltseva, από την πόλη Ζιτομίρ, μιλούν στην «Κ».

ταζόμουν ότι ένα παιδί στην ηλικία του θα αισθανόταν τόσο πολύ φόβο, θυμό, και μίσος... μου είπε πως αν του επιτρεπόταν θα πήγαινε να πολεμήσει, για να προστατέψει την οικογένειά του...».

Ρωτώ τον Νικίτα, για την οικογένειά του στο Κίεβο... «Η μητέρα μου και ο πατριός μου ζουν σε μία συνοικία του Κιέβου και ο θεός μου με τη γιαγιά μου σε μια άλλη γειτονιά... και από τη μία έχω τα συναισθήματα της μητέρας μου, η οποία είναι περισσότερο συναισθηματική και κάθε φορά που μιλάμε αντιλαμβάνομαι πόσο αναταστωμένος είναι και από την άλλη πλευρά όποτε μιλάω με τον θείο μου τον ακούω να μου

λέει πως όλα είναι καλά και πως θα νικήσουμε... ίσως μου κάνει καλό αυτό, ισορροπώ κατά κάποιο τρόπο».

Ρωτώ τη Μαρίνα αν φοβάται πως ο αδελφός της σε αυτή τη δύσκολη ηλικία θα αναπτύξει πολύ άσχημα συναισθήματα. «Ο μόνος φόβος που έχω για τον αδελφό μου είναι ότι θα χάσει τα εφηβικά του χρόνια, θα γίνει άντρας απότομα. Δεν πιστεύω πως ποτέ θα μισήσει τους Ρώσους, καταλαβαίνει τους λόγους, άλλωστε η μητέρα μου είναι από τη Ρωσία οι παππούδες μας είναι στη Ρωσία τώρα... δεν πιστεύω πως θα τραβήξει ποτέ την κόκκινη γραμμή του μίσους». Τα αδέρφια και τα ξαδέρφια του Νικίτα είναι πιο μικρά και οι οι-

κογενείς τους προσπαθούν να κρατούν μακριά απ' όσα συμβαίνουν, φυσικά έχει και εκείνος τον ίδιο φόβο με τη Μαρίνα: «Οι ζωές πολλών παιδιών διαλύονται και δεν μπορούν να ζήσουν την παιδικότητά τους, τα έβαλαν σε μια κατάσταση στην οποία πάντα θα υπάρχει ένας εχθρός, μια απειλή...».

Κανείς δεν το περίμενε...

Φοβάστε ότι ο εθνικισμός και η οργή θα επικρατήσουν, τους ρωτώ... «Συμβαίνουν εδώ και οκτώ χρόνια δύσκολα πράγματα στην Ουκρανία, αλλά πάντα υπήρχε μια ελπίδα ότι δεν θα συμβεί κάτι τέτοιο...» μου λέει η Μαρίνα και ο Νικίτα συμπληρώνει: «Κανένας δεν το περίμενε, αν και όλοι προετοιμάζονταν για το χειρότερο, κανείς δεν πίστευε ότι θα φτάναμε εδώ που φτάσαμε». Με τη Μαρίνα να παρεμβαίνει λέγοντας: «Ο πρόεδρος Ζελένσκι έμεινε στη χώρα του, δεν κρύφτηκε, όπως άλλοι, έμεινε με τον λαό του. Με κάθε τρόπο επισημαίνει πως όλα θα πάνε καλά, ενθαρρύνει τον λαό του... ακόμα και εμένα που είμαι εδώ στη Λευκωσία, αισθάνομαι την υποστήριξη του... αυτό κάνει και τους Ουκρανούς να είναι πιο δυνατοί και να αντισταθούν στην πίεση».

Ο Νικίτα λέει πως μετά όλη αυτή τη βία των τελευταίων ημερών οι αιχμάλωτοι που συλλαμβάνονται οι στρατιώτες τους μεταχειρίζονται με ανθρωπιά, «αν και οι πόλεις τους βομβαρδίζονται, εισέβαλαν στη χώρα τους. Όταν λοιπόν βλέπω ότι οι στρατιώτες δεν χάνουν την ανθρωπιστική

ποιότητά τους είμαι ευτυχής. Προσωπικά, δεν θέλω να μισώ, αν και πόλεμος καλλιεργεί το μίσος. Αν καταφέρουμε να βρούμε την αγάπη ακόμα και εν τώ μέσω ενός πολέμου αυτό είναι το σημαντικότερο. Πραγματικά πιστεύω πως οι δύο λαοί δεν θα φτάσουμε στο αμοιβαίο μίσος. Αυτός δεν είναι πόλεμος μεταξύ των λαών, αλλά πόλεμος των πολιτικών και εμείς είμαστε τα θύματά του».

Σκέφτηκες να πας στη Ουκρανία; ρωτώ τον Νικίτα, να πολεμήσεις; «Το σκέφτηκα πολύ, αλλά η μητέρα μου μου είπε πως δεν θέλει με κανέναν τρόπο να βρεθώ στον πόλεμο, και αν πήγαινα θα την τάραζε πάρα πολύ αυτό... Επίσης, δεν ξέρω κατά πόσο θα ήμουν χρήσιμος εκεί, δεν ξέρω να χρησιμοποιώ όπλα, γνωρίζω φυσικά ότι θα μπορούσα να κάνω άλλα πράγματα για να βοηθήσω τη χώρα μου, ωστόσο σκέφτηκα ότι είμαι πιο χρήσιμος εδώ...». Ο Νικίτα πάλεψε με το δίλημμα, και αυτή είναι μία ακόμη συνέπεια του πολέμου... μια δύσκολη εσωτερική μάχη. «Την περασμένη Πέμπτη ήθελα να πάω, μετά συνειδητοποίησα πως καλύτερα να μείνω εδώ και να βοηθήσω όπως μπορώ από την Κύπρο, συγκεντρώνοντας βοήθεια. Αυτό είναι πολύ πιο χρήσιμο από το να ήμασταν εκεί. Εδώ έχουμε περισσότερους πόρους για να βοηθήσουμε εκεί!». «Και εγώ» λέει η Μαρίνα «ήθελα να πάω... αλλά σκέφτηκα ακριβώς τους ίδιους λόγους, όταν το είπα στη μητέρα μου αμέσως μου απάντησε πως ήδη ανησυχούν, φοβούνται πάρα πολύ, δεν χρειάζεται ν' ανησυχούν και για μένα...».

Στέλνω ένα μήνυμα ειρήνης σε όλους

Σκέφτομαι πόσο δύσκολο είναι για δύο νέα παιδιά να βρίσκονται σε αυτή τη θέση... μακριά από τους αγαπημένους τους, άραγε πώς νιώθουν στην Κύπρο; «Ο κύκλος μας είναι πολύ βοηθητικός, ο εργοδότης μου μου συμπαραστέκεται πάρα πολύ συναισθηματικά και αυτό με χαροποιεί» λέει ο Νικίτα και η Μαρίνα συμφωνεί. «Αυτό που φοβάμαι πε-

«Αυτό που επιθυμώ είναι ο λαός μας να μην τα παρατήσει, να παραμείνει δυνατός και σύντομα να δούμε τους αγαπημένους μας από κοντά, να μην τους ακούμε μόνο από το τηλέφωνο».

ρισσότερο είναι το τίμημα που θα έχει αυτός ο πόλεμος, ήδη πληρώνουμε πολύ ακριβά την αντίστασή μας...» συνεχίζει ο Νικίτα με τη Μαρίνα να λέει: «Πώς μπορείς να είσαι αισιόδοξος, όταν συμβαίνουν όλα αυτά τα σκληρά πράγματα; Θέλουμε να είμαστε δυνατοί, ενωμένοι. Ποτέ πριν δεν είδα τους Ουκρανούς τόσο ενωμένους... ελπίζουμε μόνο όλο αυτό να τελειώσει το συντομότερο».

Ο Νικίτα συμπληρώνει πως όλοι βρισκόμαστε σε μια πολύ δύσκολη κατάσταση, σε μια περίεργη ισορ-

ροπία: «Θέλουμε φυσικά ο πόλεμος να τελειώσει, αλλά αν ο λαός μας σταματήσει να πολεμάει θα χάσουμε τη χώρα μας... Αυτό που με κάνει πάρα πολύ υπερήφανο και ταυτόχρονα με φοβίζει είναι πως οι Ουκρανοί έχουν βάλει σε δεύτερη μοίρα τη ζωή τους και την περιουσία τους... φοβάμαι για το τι πρόκειται να συμβεί στο μέλλον, τι θα φέρει το αύριο. Όλα είναι παράλογα σε αυτόν τον πόλεμο, όπως και σε κάθε πόλεμο. Την Τρίτη που παρακολουθούσα τους βομβαρδισμούς του Χάρκοβο, μια πόλη με πάρα πολλούς ρωσόφωνους ειλικρινά απορούσα... πώς γίνεται η Ρωσία να βομβαρδίζει το Χάρκοβο...», με τη Μαρίνα να τονίζει πως ο λαός της Ουκρανίας έδειξε πόσο ενωμένος είναι. «Θέλω να δει η Ρωσία πόση υπερηφάνεια έχουν οι Ουκρανοί και πώς συμπεριφέρονται οι Ρώσοι... πώς προσπαθούν να μας ξεγελάσουν, να δει ο κόσμος την προπαγάνδα τους...» και κλείνει: «Αυτό που επιθυμώ είναι ο λαός μας να μην τα παρατήσει, να παραμείνει δυνατός και σύντομα να δούμε τους αγαπημένους μας από κοντά, να μην τους ακούμε μόνο από το τηλέφωνο». Ο Νικίτα κλείνει με την παράκληση: «Αυτό που θέλω να πω σε όσους διαβάσουν αυτό το κείμενο είναι να φροντίζουν τους αγαπημένους τους, και να έχουν σεβασμό ο ένας προς τον άλλο, μόνο ο σεβασμός θα αποτρέψει περισσότερα κακά στο μέλλον. Στέλνω ένα μήνυμα ειρήνης σε όλους».

PARALIAKA DIAMERISMATΑ από €655,000+ΦΠΑ στη Λεμεσό

Limassol Blu Marine

Στολίδι της Νέας Ευρωπαϊκής Ριβιέρας

Το Limassol Blu Marine αποτελεί μια ιδανική επιλογή ποιότητας ζωής, σε μια δυναμικά αναπτυσσόμενη περιοχή της Λεμεσού, στη «Νέα Ριβιέρα της Ευρώπης». Το έργο βρίσκεται στην παραλιακή περιοχή, στη δυτική πλευρά της πόλης, μέσα στο κέντρο των πάντων!

Είναι ένας μοναδικός προορισμός, μια ευκαιρία επένδυσης για εκείνους που αναζητούν πολυτελή εξοχική / μόνιμη κατοικία, ή επιθυμούν να αποκτήσουν ακίνητο για ενοικίαση ή επιχειρηματική δραστηριότητα.

Αυτό το υπερσύγχρονο αναπτυσζόμενο έργο, πάνω στη θάλασσα, περιλαμβάνει, εντυπωσιακή εξωτερική πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων, μεγάλη εσωτερική πισίνα 25 μέτρων, γυμναστήριο, υπηρεσίες σπα, χώρο υποδοχής, εστιατόριο, καφετέρια, καθώς και διώροφο χώρο στάθμευσης.

Το Limassol Blu Marine είναι το στολίδι της Νέας Ευρωπαϊκής Ριβιέρας στη Λεμεσό.

FREE PHONE: 8000 0707

+357 99 118 685

info@limassolblumarine.com

www.limassolblumarine.com

CYPRUS PAFOS LIMASSOL NICOSIA UNITED KINGDOM LONDON RUSSIA MOSCOW UKRAINE KIEV CHINA BEIJING SHANGHAI UAE DUBAI INDIA DELHI MUMBAI BANGALORE EGYPT CAIRO JORDAN AMMAN GREECE CHANIA ATHENS PAROS

Ο δύσκολος γρίφος του κοινού υποψηφίου

Πού μπορεί να τα βρουν ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ και πού ξεκινούν οι δυσκολίες στην εξίσωση μιας συνεργασίας των δύο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Με την πρώτη επίσημη συνάντηση να αναβάλλεται λόγω του ότι ο Στέφανος Στεφάνου βρέθηκε θετικός στον κορωνοϊό και τη δεύτερη να γίνεται μεσούσης της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, η αλήθεια είναι πως οι συζητήσεις ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ δεν ξεκίνησαν με τους καλύτερους οιωνούς. Είναι μάλλον η σημειολογία μιας δύσκολης εξίσωσης η εξεύρεση κοινού υποψηφίου μεταξύ δύο κομμάτων με σαφείς διαφορές και σ' ένα περιβάλλον που συνεχώς μεταβάλλεται. Η επίσημη συνάντηση την περασμένη Τρίτη πραγματοποιήθηκε, όπως λένε και οι δύο πλευρές, σε άριστο κλίμα, προτάσσοντας το κύριο ζήτημα που είναι η αλλαγή. Το ερώτημα είναι ποιος θα είναι εκείνος ο υποψήφιος που θα ικανοποιεί και τους δύο. Ήδη οι προτεραιότητες διαφοροποιούνται στο λεκτικό των ΑΚΕΛικών και ΔΗΚΟϊκών. Οι πρώτοι μιλούν για έναν υποψήφιο που θα ικανοποιεί τις απαιτήσεις των δύο κομμάτων, ενώ τα ΔΗΚΟϊκά στελέχη δίδουν έμφαση στο να εξευρεθεί ο υποψήφιος που να κερδίζει. Σε αυτή τη λεπτομέρεια ενδεχομένως να κρύβεται και η μεγάλη διαφορά των δύο κομμάτων που ίσως να τους οδηγήσει τελικώς σε χωριστούς δρόμους.

Οι ανησυχίες

Η συνάντηση Στεφάνου Στεφάνου και Νικόλα Παπαδόπουλου την περασμένη Τρίτη δεν ήταν η πρώτη. Πέραν των συναντήσεων που είχαν προηγηθεί του πολιτικού συνεδρίου του ΔΗΚΟ, έγιναν ακόμα δύο άτυπες συναντήσεις μεταξύ των δύο πολιτικών ανδρών την περασμένη εβδομάδα, ούτως ώστε να μπου κάτω οι κύριοι άζονες της ενδεχόμενης συνεργασίας τους. Αμφότεροι αντιλήφθηκαν πως δεν έχουν περιθώριο να χάσουν αυτή τη φορά. Όχι μόνο γιατί παίζεται το δικό τους πολιτικό μέλλον από το ενδεχόμενο ήττας, αλλά και η θέση του κόμματός τους στην κοιματική σκακιέρα.

Ο Στέφανος Στεφάνου ανησυχεί πως ακόμη μία ήττα θα οδηγήσει το κόμμα στην ΠΑΣΟΚοποίηση του και την ενδεχόμενη δημιουργία άλλου κόμματος στην Αριστερά, ενώ ο Νικόλας Παπαδόπουλος ανησυχεί πως θα χάσει τον ρυθμιστικό του ρόλο και θα αντικατασταθεί το ΔΗΚΟ από τη ΔΗΠΑ. Στη συνάντηση δεν τέθηκε ζήτημα ονοματολογίας και παραπέμφθηκε για την επόμενη φορά που θα συναν-

Στέφανος Στεφάνου και Νικόλας Παπαδόπουλος είχαν ακόμα δύο συναντήσεις πριν από την επίσημη της Τρίτης, όπου η συζήτηση δεν ήταν καθαρά τυπική.

τηθούν οι δύο. Σε προηγούμενες ωστόσο συναντήσεις, ο Στέφανος Στεφάνου ρώτησε τον Νικόλα Παπαδόπουλο για το ποιο όνομα συζητάει από όσα ακούγονται ήδη.

Ο κ. Παπαδόπουλος ξεκαθάρισε πως δεν συζητά τον Αχιλλέα Δημητριάδη και τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Αρνητικός φάνηκε και στο ενδεχόμενο υποψηφιότητας του πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου Τάσου Χριστοφίδη. Στο ΔΗΚΟ βλέπουν αρνητικά και το ενδεχόμενο υποψηφιότητας της Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή, έστω κι αν κύκλοι του περιγυρού της έχουν προσεγγίσει το ΔΗΚΟ, επιχειρηματολογώντας πως έχουν πολλά κοινά στο Κυπριακό. Η κοινή γραμμή σύμπλευσης φέρεται να ήταν ο Γιώργος Παμπορίδης, του οποίου το όνομα μπορεί μέχρι στιγμής να μην έφυγε από το τραπέζι, ωστόσο η δυναμική της υποψηφιότητάς του υποχώρησε μετά τις δημόσιες τοποθετήσεις της Ειρήνης Χαραλαμπίδου και όσων ακολούθησαν.

Γιατί με την ΕΔΕΚ

Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο πολύ σημαντική είναι η σύμπλευση με την ΕΔΕΚ σε όλο αυτό το γκεϊρμα. Αφενός γιατί θεωρείται ένα καλό διαπραγματευτικό χαρτί στο ενδεχόμενο υποψηφιότητάς του και αφετέρου για να κάμψει τις αντιστάσεις των πιο σκληρών εντός του κόμματός του (Παύλος Μυλωνάς, Ζαχαρίας Κουλιός, Χρίστος

Ενα πράγμα το οποίο συζητείται

Το σενάριο της Ειρήνης, η σφήνα Ερωτοκρίτου και η δυναμική του Γιώργου Παμπορίδη.

Όσο ο Νίκος Χριστοδουλίδης παραμένει ψηλά στις δημοσκοπήσεις τόσο ενισχύεται η ομάδα στο ΔΗΚΟ που τον θέλει υποψήφιο.

Ο Χαράλαμπος Θεοπέμπτου δεν έχει πάντως ξεκαθαρίσει αν θα συμπλεύσει με ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ, καθώς υπάρχει η ανησυχία ότι δεν ελέγχει πλήρως το κόμμα.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου ανησυχεί από το ενδεχόμενο σύμπλευσης Νικόλα με Χριστοδουλίδη.

Σενέκνς). Για το ΑΚΕΛ, από την άλλη, σημαντική είναι η συμπίεση και με το Κίνημα Οικολόγων που θεωρητικά φέρεται να έχει ένα πιο προοδευτικό προφίλ και στη συνέχεια με την ΕΔΕΚ, με την οποία έχουν σαφείς διαφορές στο Κυπριακό.

Το κατά πόσο οι Οικολόγοι όμως είναι έτοιμοι για μία τέτοια συνεργασία είναι ακόμη θολό. Οι Στέφανος Στεφάνου και Χαράλαμπος Θεοπέμπτου έχουν ήδη συναντηθεί χωρίς ωστόσο να ξεκαθαρίσει κάτι. Ο πρόεδρος των Οικολόγων φαίνεται να διακατέχεται από σχετική ανασφάλεια ελέγχου του κόμματος, λόγω όσων προηγήθηκαν με το εκλογικό συνέδριο, ενώ υπάρχει η πεποίθηση πως Περδίκης και Τσιμπίλλης ελέγχουν κατά πολύ ακόμη το κόμμα. Μία λοιπόν σύμπλευση με το ΑΚΕΛ και μία πιο προοδευτική τάση δεν είναι βέβαιη. Υπάρχει βεβαίως και η σκέψη πως οι Οικολόγοι δεν θα συνασπιστούν γύρω από μία υποψηφιότητα. Ήδη το στενό περιβάλλον του Αχιλλέα Δημητριάδη θεωρεί σχεδόν βέβαιη τη στήριξη της υποψηφιότητάς του από τους Πράσινους, λόγω προφανώς της θετικής τάσης που τρεπεί μαζί του η βουλευτρία του Κινήματος Αλεξάνδρα Αττάλιδου.

Η περίπτωση Νικόλα

Το ενδεχόμενο πάντως υποψηφιότητας Νικόλα Παπαδόπουλου προκαλεί ανησυχίες στο ΑΚΕΛ δε-

δομένου ότι στη βάση υπάρχει έντονη αντίδραση σ' ένα τέτοιο σενάριο. Και στην ηγεσία υπάρχει σκεπτικισμός λόγω της σαφούς διαφωνίας που υπάρχει μεταξύ των δύο στο Κυπριακό. Ενδεικτικό το τελευταίο εθνικό συμβούλιο όπου ο Νικόλας Παπαδόπουλος επέμενε στην ανάγκη κυρώσεων, ενώ το ΑΚΕΛ μιλά για θετική ατζέντα. Για την υποψηφιότητα Νικόλα υπάρχει όμως ανησυχία και στον πέμπτο όροφο. Ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ έχει παραδεχτεί πως δεν θα ήθελε να κατέλθει και να χάσει και φέρεται να αντιλαμβάνεται πως υπάρχει πρόβλημα στην ΑΚΕΛική βάση. Το κατά πόσο αυτό είναι αποτέλεσμα ερευνών που έκανε το κόμμα ή όσα προκύπτουν από τις κοιματικές ομάδες βάσης είναι θολό. Το σίγουρο είναι πως ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος μελετά όλα του τα βήματα, καθώς ακόμη μία ήττα επιβαρύνει τη θέση του.

Γι' αυτό τον λόγο στο ΑΚΕΛ μελετούν ποια θα είναι εκείνα τα ονόματα που θα φέρουν το ΔΗΚΟ κοντά, χωρίς βεβαίως να είναι το όνομα του προέδρου του. Έχει ήδη διαρρεύσει το όνομα του γενικού ελεγκτή Οδυσσέα Μιχαηλίδη, ωστόσο ο ίδιος το έχει απορρίψει αναφανδόν, όπως επίσης έχει διαψευστεί και το όνομα του Μάρκου Κυπριανού. Δεν αποκλείεται να μπει στο τραπέζι και το όνομα της Χριστιάνας Ερωτοκρίτου. Η περίπτωση Ειρήνης Χαραλαμπίδου, πάντως, απορρί-

πτεται τόσο από την ηγεσία του ΑΚΕΛ όσο και από το ΔΗΚΟ.

Περίπτωση Χριστοδουλίδη

Αυτό το οποίο θα ήθελε το ΔΗΚΟ είναι να βρίσκεται στη μεριά του νικητή και αυτή είναι η προτεραιότητά, καθώς εντός του κόμματος έχει ενισχυθεί η δυσφορία από τη χρόνια απομάκρυνση από το κέντρο εξουσίας. Εδώ ακριβώς ξεκινά και η δυναμική του Νίκου Χριστοδουλίδη. Όπως λένε στελέχη του ΔΗΚΟ όσο ο τέως υπουργός Εξωτερικών βρίσκεται ψηλά, τόσο ενισχύεται το πρόβλημα στη συνεργασία ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ. Μία ισχυρή τάση εντός του κόμματος του Κέντρου θέλει την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη, καθώς όπως λένε έχει προοπτική νίκης. Στελέχη του ΔΗΚΟ περιμένουν να διαφανεί αν το φαινόμενο Χριστοδουλίδη ξεφουσκώνει μετά την παραίτησή του και τη μετωπική επίθεση που δέχεται από κυβερνητικά στελέχη ή αν ενισχύεται. Υπάρχει βεβαίως και η εκτίμηση σε πολιτικούς κύκλους, πως το ενδεχόμενο που το ΔΗΚΟ στηρίζει τελικά τον Νίκο Χριστοδουλίδη, τότε αυτόματα οι συναγερμοί θα γυρίσουν στο σπίτι τους λόγω κοιματικού πατριωτισμού. Ένα είναι να στηρίζουν κάποιον συναγερμικό υποψήφιο που είναι ανεξάρτητος και άλλο να συνασπίζεται γύρω του ο ενδιαμέσος χώρος. Δεν περνά βεβαίως απαρατήρητο στο ΔΗΚΟ, ότι ούτε ο Τάσος Παπαδόπουλος δεν κατάφερε να εκλεγεί με τη στήριξη του ενδιαμέσου χώρου. Αντλαμβάνουν ωστόσο πως το ενδεχόμενο σύμπλευσης με τον Νίκο Χριστοδουλίδη θα κρύψει τα ποσοστά του κόμματος που δεν βρίσκονται και στα καλύτερά τους με αποτέλεσμα στον β' γύρο, αν δεν περάσει ο τέως υπουργός Εξωτερικών, να μελετήσουν νέα στρατηγική για να βρεθούν στην εξουσία.

Περίπτωση Αβέρωφ

Όσο όμως κι αν στο κόμμα του Κέντρου αποτελεί κόκκινη γραμμή η σύμπλευση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, κάτι τέτοιο δεν απορρίπτεται για τον β' γύρο. Δεν είναι τυχαίο ότι όταν ερωτηθούν στελέχη του κόμματος, σημειώνουν πως ο β' γύρος είναι άλλες εκλογές. Σε αυτό φαίνεται να ποντάρει ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ, ο οποίος μπορεί να μην έχει προσβάσεις σε πρωτοκλασάτα στελέχη, έχει όμως στενή σχέση με πρόσωπο του στενού περιγυρού του Νικόλα Παπαδόπουλου, ο οποίος ευνοεί τη συνεργασία των δύο πλευρών.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΣΧΟΥ ΜΑΝΔΡΑΒΕΛΗ

Το τέλος των δικτατόρων

Στην αρχή είχε πει ότι απλώς κάνει στρατιωτικές ασκήσεις στα σύνορα με την Ουκρανία. Αυτό θεωρήθηκε ότι ήταν μια «έξυπνη κίνηση» για να παραπλανήσει τα δυτικά κουτορνίθια. Εστειλε εικόνες με τη δήθεν αποχώρηση των τεθωρακισμένων κι έκανε χιούμορ του στυλ «τι ώρα είπαμε αρχίζει η εισβολή;». Μετά είπε πως το μόνο που θέλει είναι να διασφαλιστούν τα δικαιώματα των ρωσόφωνων στην ανατολική Ουκρανία, που καταπιέζονται από τις Αρχές. Μετά άλλαξε το παραμύθι και αναγνώρισε την «ανεξαρτησία δύο περιοχών»,

απειλώντας ότι θα επέμβει αν η νόμιμη κυβέρνηση στείλει στρατό. Μετά θεώρησε ότι απειλείται από την πιθανότητα της Ουκρανίας να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ. Ο υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ μίλησε για τα πυρηνικά (που δεν έχει) η Ουκρανία. Άλλοι ζήτησαν αποστρατιωτικοποίηση τύπου Φινλανδίας. Κατόπιν μπήκε το θέμα της «αποναζιστικοποίησης». Τώρα λένε ότι δεν μας νοιάζει τι κυβέρνηση έχει η Ουκρανία, αρκεί να είναι ουδέτερη. Και αύριο, μέρα είναι, κάτι άλλο θα πουν.

Ενα πράγμα το οποίο συζητείται

σε κάθε επιχείρηση είναι η αποκαλούμενη «στρατηγική εξόδου». Οι πολιτικοί στόχοι έχουν τεθεί, αλλά αυτοί πρέπει να εξειδικευτούν επί του πεδίου. Σε ποιο σημείο οι στόχοι έχουν επιτευχθεί κι, επομένως, οι επιτιθέμενοι μπορούν να πανηγυρίσουν τη νίκη τους; Σε ποιο σημείο το κόστος των επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερο από το προσδοκώμενο όφελος κι, επομένως, οι επιτιθέμενοι διακλύρουν τάχα μου «νίκη» και αποχωρούν; Πώς αποχωρούν και πώς διασφαλίζουν τα όποια ματωμένα κέρδη τους κ.λπ.; Κατά τη ρωσική εισβολή

στην Ουκρανία όχι μόνο δεν υπάρχει «στρατηγική εξόδου», αλλά δεν υπάρχει καν «στρατηγική εισόδου». Κάθε μέρα αλλάζουν οι πολιτικοί στόχοι, με αποτέλεσμα να μπερδεύεται ο φουκαράς αρχηγός των μυστικών υπηρεσιών της Ρωσίας και να ψελλίζει διάφορα μπροστά στον πανίσχυρο δικτατορίσκο.

Πολλοί ημιμαθείς θαυμάζουν τον Πούτιν, όχι γιατί είναι ομόδοξος και οι Ουκρανοί είναι ορθόδοξοι. Ούτε επειδή η Ρωσία στήριξε την Ελλάδα στην πολυτάραχη ιστορία της· ποτέ δεν το έκανε. Τον θαυμάζουν διότι είναι «μάγκας», δηλαδή

δικτάτορας· αποφασίζει, διατάσσει και αυτό (συνήθως) γίνεται. Η αλήθεια είναι πως οι δικτατορίες εμφανίζονται στην αρχή θαυμαστή αποτελεσματικότητα. Στη δημοκρατική Ελλάδα, για παράδειγμα, η τοποθέτηση μιας ανεμογεννήτριας περνάει από σαράντα κύματα: διαμαρτυρίες, προσφυγές στο ΣτΕ κ.λπ. Με πρωθυπουργό τον Πούτιν θα είχαμε ανεμογεννήτριες ακόμη και στις ταράτσες των σπιτιών μας και όλοι οι ανησυχούντες θα ήταν δεμένοι.

Από την άλλη μεριά, όμως, οι δικτατορίες είναι επιρρεπείς στις

μεγάλες καταστροφές, ακριβώς επειδή δεν υπάρχει αυτή η δημοκρατική χρονοτριβή. Κάποια στιγμή ο δικτάτορας σαλπάρει από την απόλυτη εξουσία. Όσοι φωνάζουν «προσοχή γκρεμός» έχουν συλληφθεί ή δολοφονηθεί. Έτσι το καθεστώς καταστρέφεται, αλλά μαζί με αυτό η χώρα.

Οι δικτατορίες πάντα αφήνουν ερείπια πίσω τους, ή έστω την Κύπρο ακρωτηριασμένη. Απλώς κάποιες από αυτές είναι τόσο ισχυρές που—αν δεν τις σταματήσουμε νωρίς— μπορούν να αιματοκυλίσουν όλο τον κόσμο.

ventus S1evo³
Powerful performance
and superior handling for luxury vehicles

BE ONE WITH IT
Be one with your tyres, and the road will be one with you.

Global Partner

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καίμακλι,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Όταν το κοινοβούλιο μετατρέπεται σε καφενείο

Ο εαυτός της

«Τυφώνας» είναι και «σαρώνει» βάσει δημοσκοπήσης που αποκάλυψε ο «Φιλελεύθερος» η Ειρήνη Χαραλαμπίδου. Τη δημοσκόπηση, όπως πληροφορηθήκαμε, διενήργησε η ελλαδική εταιρεία δημοσκοπήσεων «καπα-research» και η βουλευτρία φρόντισε να αναπαραγάγει το δημοσίευμα αμέσως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσής της. Δεν καταλάβαμε βεβαίως για λογαριασμό ποιου γίνεται η εν λόγω δημοσκόπηση. Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου ενημέρωσε πως το να είναι υποψήφια δεν τέθηκε στο τραπέζι. Φρόντισε μάλιστα να βγει και στον «Πολίτη» για να ξεκαθαρίσει πως δεν θα κατέλθει ανεξάρτητη πλήττοντας την Αριστερά, αναπαράγοντας την εικόηση δύο φορές την ώρα που όλοι ασχολούνταν με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Αφού βεβαίως έκαψε το όποιο διαπραγματευτικό χαρτί είχε η Αριστερά για τη συνεργασία της με το ΔΗΚΟ. Το αν θα είναι ή όχι υποψήφια η κα Χαραλαμπίδου θα το αποφασίσουν προφανώς στην Εζεκία Παπαϊωάννου. Όμως επειδή οι πολίτες ζητούν πολύ περισσότερα από τους εν δυνάμει υποψήφιους, ίσως να ήταν καλύτερα να ασχοληθεί με κάποια πιο σοβαρά ζητήματα, όπως είναι η εισβολή στο Ουκρανικό. Και αν δεν μπορεί προφανώς να τοποθετηθεί γι' αυτά ας δείξει την ελάχιστη ενσυναίσθηση και να μην ασχολείται σε τόσο κρίσιμες στιγμές συνεχώς με τον εαυτό της.

● ● ● ●

Το επεισόδιο

Όσο όμως κι αν η Ειρήνη Χαραλαμπίδου προσπαθεί να κρατήσει μία καλή σχέση με την ηγεσία του ΔΗΚΟ, μάλλον της έφυγε λίγο παραπάνω κατά την Ολομέλεια της Βουλής, όταν αποκάλυψε πως όσο έκανε στο ΡΙΚ την εκπομπή «Το συζτάμε» υπήρχαν μαύρες λίστες. Όπως ενημέρωσε το σώμα και τους τηλεθεατές στη λίστα βρίσκονταν όλα τα πολιτικά πρόσωπα που τάχθηκαν υπέρ του Σχεδίου Ανάν όπως οι Τσελεπής, Μαρκίδης, Τάκης Χατζηδημητρίου και ο δημοσιογράφος Μακάριος Δρουσιώτης. Για όσους γνωρίζουν η εκπομπή ήταν επί Τάσσου Παπαδόπουλου και προκάλεσε την οργή των ΔΗΚΟϊκών βουλευτών. Αυτά καλό θα ήταν να λέγονται με τρόπο, όταν κατά τα άλλα φλερτάρεις με το κόμμα του Κέντρου.

● ● ● ●

Η οργή της Αννίτας

Πάντως η τελευταία Ολομέλεια, εκτός από πολύωρη λόγω της έγκρισης της μεταρ-

Και εγένετο μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, μετά από ένα οργιώδες παρασκίνιο, καβγάδες και αλληλοεξυπηρέτηση μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων.

ρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης, ήταν και σε υψηλούς τόνους κατά διαστήματα. Το κύριο επεισόδιο ήταν αυτό με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου για το ΡΙΚ και την ανάγκη να προσκληθεί ο Μακάριος Δρουσιώτης για να διασωθεί η εγκυρότητα του κρατικού καναλιού. Κατά τη διάρκεια της Ολομέλειας πετάχτηκε ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Ονούφριος Κουλά να χαρακτηρίσει τα βιβλία του γνωστού δημοσιογράφου και ερευνητή άχρηστα. Μας επεσήμανε μάλιστα πως ο ίδιος πηγαίνει κάθε βδομάδα σε παρουσιάσεις βιβλίων. Προφανώς για να μας πείσει πως έχει επίπεδο και κουλτούρα. Ο Μακάριος Δρουσιώτης πάντως δεν έμεινε άπραγος και φρόντισε να μας ενημερώσει πως απέστειλε τη «Συμμορία» στον βουλευτή του ΔΗΣΥ για να του υποδείξει τα σημεία στα οποία δικαιολογεί τον μνηνισμό του.

● ● ● ●

Οι χυδαιότητες

Όλη αυτή η διαμάχη πάντως προκάλεσε και την οργή της μετρημένης Αννίτας Δημητρίου, η οποία τους επεσήμανε πως είναι εκτός διαδικασίας. Όταν ο κ. Κουλά συνέχι-

σε τον κάλεσε σε τάξη σημειώνοντας πως του μιλά η πρόεδρος του Σώματος. «Μπράβο, κυρία Πρόεδρε, είστε πολύ καλή και δίκαιη» απάντησε ο ανεξάρτητος βουλευτής Ανδρέας Θεμιστοκλέους με την πρόεδρο της Βουλής να του ανταπαντά πως δεν χρειάζεται τη βοήθειά του για να τα βγάλει πέρα. «Μια δασκάλα από τη Λάρνακα» συνέχισε προκλητικά ο κ. Θεμιστοκλέους με την Αννίτα Δημητρίου δικαιολογημένα να εξοργίζεται λέγοντάς του πως το λέει ειρωνικά. «Όπως το σχόλιο που χαμηλοφώνως κάνετε στον Ζαχαρία Κουλία και το άκουσα», είπε χαρακτηριστικά. Εμείς βεβαίως δεν μάθαμε τι έγινε και τι άλλο είπε ο απείθαρκος βουλευτής. Του ζήτησε πάντως να καθίσει γιατί δεν είναι γήπεδο η Ολομέλεια της Βουλής να πετάγονται οι βουλευτές. Η οργή της Αννίτας δεν σταμάτησε εκεί, καθώς ενοχλήθηκε και από τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του ΑΚΕΛ Γιώργο Λουκαΐδη όταν της είπε πως δεν τηρεί τις διαδικασίες, αφήνοντας βουλευτές να μιλούν όσο θέλουν. Στην προκειμένη περίπτωση τον Ζαχαρία Κουλία.

● ● ● ●

Το timing

Στην πολιτική σημαντικό είναι το timing. Μεσοσύσης της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία έτυχε να εξαγγείλει ο Αχιλλέας Δημητριάδης. Ο γνωστός νομικός είχε αποκαλύψει σε συνέντευξή του στην «Κ» πως είναι έτοιμος να εξαγγείλει είτε στηριχθεί από κόμματα είτε όχι. Η στήλη μαθαίνει πως ο ίδιος προσβλέπει στη στήριξη του «Αμμόχωστος για την Κύπρο» και του κινήματος Οικολόγων. Βεβαίως, δεν αποκλείεται οι Οικολόγοι να τριχοτομηθούν, δεδομένης και της πολυφωνίας. Ήδη στην εξαγγελία παρευρέθηκαν η Άννα Μαραγκού και η Τιτίνα Λοϊζίδου. Δεν φάνηκε να παρευρίσκεται κανένα πολιτικό πρόσωπο. Είτε γιατί δεν θέλουν με την παρουσία τους να απομακρύνουν άλλους πολιτικούς χώρους που το σκέφτονται, είτε γιατί δεν έχουν ακόμη καταλήξει και αναμένουν ποιος θα είναι τελικά ο εκλεκτός του ΑΚΕΛ.

● ● ● ●

Περί ρύπων

Όσο συζητείται η επόμενη μέρα στην ενέργεια, εξαιτίας και της ρωσικής εισβολής

ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Στανισλάβ Οσάτσι

Ο Ρώσος πρέσβης στην Κύπρο που για ακόμη μία φορά υπερέβη τα διπλωματικά θέσμια, απειλώντας μας πως οι Ρώσοι τουρίστες θα πάνε στην Τουρκία. Η κυβέρνηση έκανε κάποιο διάβημα γι' αυτή τη νέα πρόκληση ή θα τηρήσει σιγήν ιχθύος όπως κάνει πάντα σε ό,τι αφορά τον συγκεκριμένο;

στην Ουκρανία, μια ενδιαφέρουσα συζήτηση για τον δρόμο που πρέπει να επιλέξει η Κύπρος προς την ουδετεροποίηση της εκπομπής ρυπογόνων αερίων πραγματοποιήσε η Βρετανική Ύπατη Αρμοστεία την περασμένη Τετάρτη. Η ομάδα του Ινστιτούτου Κύπρου, μέσω του δρ Θεόδωρου Ζαχαριάδη, παρουσίασε εναλλακτικά τεchnο-οικονομικά σενάρια του ενεργειακού συστήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας προσπαθώντας να απαντήσει σε φλεγόντα ερωτήματα για το κατά πόσο οι στόχοι για net-zero είναι εφικτοί και με ποιο κόστος. Σύμφωνα με τους επιστήμονες του Ινστιτούτου Κύπρου, το όποιο κόστος θα αντισταθμιστεί μεσοπρόθεσμα, τόσο από τη μείωση των τιμών στον ηλεκτρισμό, όσο και από τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, καθώς λιγότεροι ρύποι σημαίνουν καθαρότερη ατμόσφαιρα και καλύτερη ποιότητα αέρα. Εκφράστηκαν ανησυχίες στην εκδήλωση σχετικά με το μέλλον της ενεργειακής μετάβασης εν μέσω της κρίσης στην Ουκρανία, αφού πλέον οι χώρες της Δύσης φαίνεται να στρέφονται στην κατασκευή νέων υποδομών για εισαγωγή φυσικού αερίου, ώστε να απεξαρτηθούν από τα ρωσικά αποθέματα, ενώ συζητείται ακόμη και η λειτουργία νέων ή η επαναλειτουργία παλιών πυρηνικών εργοστασίων.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

Η «ασθενής» Δύση και οι εχθροί της

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΤΣΙΝΤΣΙΝΗ**

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Λένε ότι ο Πούτιν διάβασε λάθος τους Ουκρανούς. Τους φανταζόταν φιλικούς προς τη Ρωσία ή τουλάχιστον απρόθυμους να ρισκάρουν τη ζωή τους για να υπερασπιστούν τη «χαλκευμένη» εθνική τους ταυτότητα. Εξίσου λάθος διάβασε όμως και τους Ευρωπαίους. Τους περίμενε δίκασμένους. Πνιγμένους στις έριδες και στους δισταγμούς τους.

Δεν είναι ούτε ο πρώτος ούτε ο μόνος. Πρώτοι υποτίμησαν την Ευρώπη οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι. Σε κάθε κρίση έσπευδαν μόνοι να παραδοθούν στα στερεότυπα μιας παραλυτικής αυτολύπησης: Είμαστε αντικοινοί. Είμαστε αργοί. Και αδύναμοι. Αυτή είναι η εικόνα που έχει η Δύση για τον εαυτό της τα τελευταία χρόνια.

Το πρόταγμα της ελεύθερης οικονομίας και της ελεύθερης κοινωνίας αποτυγχάνει πολλαπλώς. Αποτυγχάνει εξωτερικά να διαδώσει τις αξίες του. Αποτυγχάνει εσωτερικά να εγγυηθεί σταθερότητα και ευημερία. Δείτε την Κίνα, μας έλεγαν. Δείτε πόσο επιδέξια καταφέρνει να εκμεταλλεύεται τον παγκόσμιο καπιταλισμό χωρίς δημοκρατία. Δείτε τη Ρωσία.

Ο Πούτιν είδε την πτοπάθεια και τον ηθικό ίλιγγο των δυτικών δημοκρατιών ως παρκαμή τους - και δική του ευκαιρία να τις αλώσει χρησιμοποιώντας τα ίδια τους τα επιτεύγματα. Του έδωσαν το σκονί με το οποίο δοκίμασε να τις στραγγαλίσει. Εκμεταλλεύτηκε την παγκοσμιοποίηση για να εξασφαλίσει πόρους για το καθεστώς του. Εκμεταλλεύτηκε τα διαδικτυακά εργαλεία για να υποδαυλίσει την εγγενή κυκλοθυμία των δημοκρατιών και να τις βραχυκυκλώσει. Πολλοί

έφτασαν να πιστεύουν ότι οι δημοκρατίες είναι πολύ χαστικές για να είναι ισχυρές. Ισχυροί είναι μόνο ηγέτες που κυβερνούν χωρίς τους περισπασμούς του πλουραλισμού - ο Πούτιν, ο Σι, ο Ερντογάν.

Όλα αυτά μέχρι την 24η Φεβρουαρίου. Γιατί έκτοτε (μοιάζει αιώνας) η Δύση και ειδικώς η Ευρώπη δοκίμαζουν να μεταβολίσουν την οικονομική σε γεωπολιτική ισχύ. Και το δοκιμάζουν όχι με τα όπλα. Αλλά μετατρέποντας οι ίδιες σε όπλα τα εργαλεία της παγκοσμιοποίησης.

Συνταγή

- Γιατρέ μου, νομίζω ότι είμαι και Δύση και Ανατολή και Βορράς και Νότος.
- Μπούσουλα να πάρεις.

Αντιστρέφοντας τη «συνδεσιμότητα» χάρη στην οποία ο Πούτιν μπόρεσε να χρηματοδοτήσει τους ιδεασμούς του. Επιστρατεύοντας τα κανάλια του εμπορίου και της επικοινωνίας ως μέσα ενεργητικής

άμυνας. Πρόκειται για τον πρώτο πόλεμο που η κοινότητα των δυτικών δημοκρατιών δίνει χωρίς αξιακές εκπώσεις - μόνο με τη δύναμη μη φωνικού πυρός που της εξασφαλίζει το θεσμικό, οικονομικό και τεχνολογικό της απόθεμα.

Μέχρι τώρα ο Πούτιν πριόνιζε το σάπιο ξύλο ενός αντίπαλου συστήματος που στα μάτια του υπέφερε από διαβρωτική «εκθήλυνση». Τώρα πρέπει να αντέξει χωρίς να αρμέγει τους χυμούς αυτού του συστήματος. Πρέπει πρωτίστως να

περιτοχίσει τους ίδιους τους Ρώσους. Να τους κρύψει τη θέα προς τον υπόλοιπο κόσμο. Να τους κάνει να νιστέψουν τα αγαθά που έμαθαν να απολαμβάνουν - την κατανάλωση, αλλά και τον πολιτισμό της παγκοσμιοποίησης: τα ταξίδια, το Νέτφλιξ, το Τούιτερ, τα smartphones.

Ο Πούτιν πρέπει να τσουβαλιάσει τους Ρώσους και να τους πάρει μαζι του στον προηγούμενο αιώνα. Μήπως έχει διαβάσει κι αυτούς λάθος;

Εισαγωγές

Τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο η Ελλάδα τον εσωτερικεύσε με έναν εθνικό δικασμό. Τον Ψυχρό Πόλεμο, προτού καλά καλά κατασταλάξουν τα στρατόπεδα, τον εγκαίνιασε με έναν «θερμό» Εμφύλιο. Την οικονομική κρίση του 2008 η Ελλάδα δεν τη βίωσε μόνο με μια χρεοκοπία, αλλά και με έναν ψυχρό δικασμό. Με αυτή την προϊστορία -του έθνους που πολύνεται από τη γεωπολιτική, όπως το έχει εξηγήσει ο Γιάννης Βούλγαρης-, θα μπορούσε κανείς να φοβάται μια ανάλογη εισαγωγή του πολέμου στην Ουκρανία. Η μαγιά υπήρχε. Υπάρχει το φρονηματικό υπέδαφος της μυθοποίησης της Ρωσίας, τόσο από τη Δεξιά, που υποκλίνεται στην Ορθόδοξη υπερδύναμη, όσο και από την Αριστερά, που νοσταλγεί την κοιτίδα του Υπαρκτού. Αυτοί οι δίδυμοι αντιδυτικισμοί θα μπορούσαν να είχαν προκαλέσει εσωτερικό ρήγμα. Θα μπορούσαν τουλάχιστον να είχαν συγκροτήσει ένα έκδηλο ρεύμα, όπως είχε συμβεί με τους πανηγυρίζοντες την 11η Σεπτεμβρίου. Φαίνεται πως αυτή τη φορά το πολιτικό σύστημα δεν αφέθηκε σε λαϊκιστικές αμφιταλαντεύσεις. Όχι πως δεν υπάρχουν φωνές έτοιμες να δικαιολογήσουν την ποτινική βία. Αλλά, χάρη κυρίως στη στάση τους ηγεσιών των τριών μεγάλων κομμάτων, έχουν μείνει στο περιθώριο.

Τραγικά κατώτεροι

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Η γυναίκα παίρνει το πχείο της ντυν-τούκας και φωνάζει πως η μάνα της είναι 72 χρονών και αυτή την ώρα φτιάχνει μολότοφ. Το φωνάζει κλαίγοντας. Είναι τυλιγμένη με τη σημαία της Ουκρανίας έξω από τη ρωσική πρεσβεία στη Λευκωσία. Λέει πως δεν υπάρχει ούτε ένας Ουκρανός, που να μην κλαίει και όχι με δάκρυα από τα μάτια του αλλά με αίμα από το σώμα της. Δίπλα της στέκονται κι άλλοι Ουκρανοί. Κλαίνε μαζί της. Και φωνάζουν να σταματήσει αυτή η φρίκη του πολέμου. Να σταματήσουν οι φονικοί βομβαρδισμοί. Ζητούν τη βοήθειά μας. Τη συμπαράστασή μας. «Έσείς έχετε ζήσει πόλεμο», λένε, «εσείς ξέρετε για ποιο πράγμα μιλάμε». Εμείς όμως είμαστε πολύ λίγοι εκεί έξω μαζί τους. Ελάχιστοι. Πολύ λιγότεροι από ό,τι οφείλαμε να είμαστε και πολύ κατώτεροι των περιστάσεων.

Εμείς που ξέρουμε τη φρίκη του πολέμου, παραμένουμε κλεισμένοι στα σπίτια μας και τον παρακολουθούμε από τις οθόνες του υπολογιστή μας ή της τηλεόρασης. Δεν βγαίνουμε στους δρόμους για να εναντιωθούμε στον πόλεμο παρά μόνο όταν βολεύει τα δικά μας αφηγήματα ή χοφλημένα ιδεολογήματα εκμεταλλευόμενοι τον πόνο αυτών των ανθρώπων για να εκστομίσουμε χρεοκοπημένα συνθήματα. Δεν κάνουμε ούτε ένα βήμα έξω από το δικό μας μικρόκοσμο παρά μόνο για να ψάξουμε δικαίωση των δικών μας πεποιθήσεων ή για να καϊδέσουμε τα δικά μας απωθμένα ή για να βρούμε τρόπους να υπογραμμίσουμε τη δική μας θωρόνηση απέναντι στα πράγματα. Εκατομμύρια άνθρωποι εγκαταλείπουν αυτή τη στιγμή τα σπίτια τους και προσφυγοποιούνται. Παιδιά σκοτώνονται. Παιδιά κλαίνε. Παιδιά τρέχουν. Ένας τρομακτικός πόνος ξεχνύεται στον πλανήτη. Κι εμείς αντί να παίρνουμε ξεκάθαρη θέση εναντίον αυτής της φρίκης, εναντίον ενός ακόμα παρανοϊκού δικτάτορα, θεωρούμε πως πρώτιστο καθήκον μας είναι να εξαπολύουμε τα διάφορα «ναι μεν αλλά» μας, τα οποία το μόνο που πετυχαίνουν είναι να ξεπιλένουν τον θύτη. Και όλα αυτά μόνο και μόνο για να μην απεγκλωβιστούμε από τα δικά μας κολήματα, εκείνα τα οποία συντηρούμε προκειμένου να παραμένουμε ασφυκτικά διακομμένοι και επί της ουσίας βολεμένοι στον μικρόκοσμο μας. Θεωρούμε πως είμαστε σε θέση να αποφασίσουμε εμείς από τον καναπέ μας για το πού πρέπει να ανήκει αυτός ο λαός τους τώρα αντιστέκεται με νύχια και με δόντια για να υπερασπιστεί τη χώρα του και που ακόμα και οι ηλικιωμένοι του φτιάχνουν μολότοφ για να πολεμήσουν τον αδιότακτο κατακτητή τους.

Και αντί να στεκόμαστε στο πλάι τους με κάθε τρόπο παριστάνουμε τους αναλυτές και τους ειδικούς και τους δεν ξέρω κι εγώ τι άλλο προκειμένου να ικανοποιήσουμε τη δική μας κοντόφθαλμη «θεώρηση». Κατά βάθος ανησυχούμε πολύ περισσότερο αν θα έχουμε Ρώσους τουρίστες το καλοκαίρι κι αν η δική μας οικονομία πάρει ξανά την κάτω βόλτα, παρά για το τι θ' απογίνουν όλοι αυτοί οι άνθρωποι που περπατάνε χιλιόμετρα μέσα στο κρύο για να επιβιώσουν. Μας νοιάζει περισσότερο πώς θα φέρουμε τον πόλεμο στα δικά μας κομματικά, πολιτικά και όποια άλλα μέτρα ώστε να αρπάξουμε ό,τι μπορούμε από αυτόν προκειμένου να το εξαργυρώσουμε αύριο στις προεκλογικές καμπάνιες.

Ο δε πνευματικός μας κόσμος (καλλιτέχνες διανοούμενοι κτλ. κτλ.) που για άλλα σαφώς λιγότερο σημαντικά έσπευδε να κάνει οργισμένες αναρτήσεις, τώρα βρίσκεται σε υποτονική κατάσταση. Και οι τραγικοί πολιτικοί μας αντί να θέσουν υπεράνω κάθε άλλης προτεραιότητας την ανάγκη να συνταχθούν όλοι μαζί ώστε να διαχειριστούν τις επερχόμενες συνέπειες από την αλλαγή του χάρτη συνεχίζουν την προεκλογική τους πορεία, ενώ ο κόσμος πραγματικά καίγεται! Και τι σημαίνουν εν τέλει όλα αυτά; Τι σημαίνει το ότι είμαστε ελάχιστοι έξω από τη ρωσική πρεσβεία κι ότι επειδή η διαμαρτυρία ήταν μία αυθόρμητη πρωτοβουλία πολιτών και όχι διοργανωμένη από κάποιο κόμμα ή σωματείο ή οργάνωση; Σημαίνει πολύ περισσότερο από ό,τι νομίζουμε. Για το ποιοι είμαστε, ποιοι γίναμε και ποιοι δυστυχώς δεν πρόκειται να γίνουμε.

elenixenou11@gmail.com

Ουκρανοί πρόσφυγες από το χωριό Reya φτάνουν με λεωφορείο στο Sports hall De Dreef στο Waddinxveen της Ολλανδίας. Μετά τον βομβαρδισμό του χωριού, οι κάτοικοι τράπηκαν σε φυγή και αναζήτησαν επαφή με τους γνωστούς τους στο Waddinxveen.

Ο παραλογισμός

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λένε πως ο παραλογισμός γεννά τον πόλεμο και πως ο πόλεμος εκτρέφει τον παραλογισμό. Στην αναβίωση αυτού του Ψυχρού Πολέμου, όμως, δεν έχουμε να κάνουμε με έναν πόλεμο ιδεολογιών. Δεν παλεύει να επικρατήσει το σοσιαλιστικό μοντέλο έναντι του καπιταλιστικού και το αντίστροφο. Είναι ένα σκηνικό πολύ πιο επικίνδυνο και η λύση σίγουρα δεν είναι οι υπερβολές, όπως το «μαύρο» στον ρωσικό πολιτισμό. Κυρίως, λύση δεν είναι η επιτήδεια ουδετερότητα αριστερών κύκλων, οι οποίοι εξακολουθούν ν' αντιμετωπίζουν με αμνηχανία τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Με «ναι μεν αλλά», με σημαίες σφυροδρέπανων από τους εδώ ΚΚΕδες, με ανασκόπηση των όσων κακώς έγιναν μέχρι τώρα από τις ΗΠΑ και με την επεκέντρωση στο Τάγμα Αζόφ απλώς εκτίθενται. Και σίγουρα δεν στέκονται στο ύψος των περιστάσεων. Αυτό που επιβάλλει να είμαστε όλοι μαζί με τον ουκρανικό λαό. Συμπαράσταση και αλληλεγγύη δεν ζητούσαμε άλλωστε κι εμείς το 1974; Θα έπρεπε να ήταν οι πρώτοι που θα κατ'ηγείλλαν το καθεστώς Πούτιν, γιατί αντανάκλα όσα η Αριστερά υποτίθεται πολεμά: τον επεκτατισμό, τη δικτατορία, που αιματοκυλά δημοκρατικές χώρες, τον άκρατο νεοφιλελευθερισμό και την καταπίεση κάθε ελεύθερης σκέψης. Όσο όμως κι αν αριστεροί κύκλοι βρίσκονται σε όλη αυτή τη σύγχυση που όζει αγκυλώσεων, ιδιαίτερα υποκριτικό είναι και αυτό που εκτυλίσσεται και στη δεξιά παράταξη. Αυτό δηλαδή που στελέχη του κυβερνώντος κόμματος προσπαθούν να παρουσιάσουν τον ουκρανικό πόλεμο ως ένα μανιχαϊστικό δίλημμα Δεξιάς – Αριστεράς. Που κουνούν το δάκτυλο, που παραδίδουν μαθήματα ηθικής δημοσίως, παραποιώντας σκοπιμές γεγονότα και που εκτιμούν πως αν τεντώσουν το σκοινί με πομπώδη ρητορική της ψυχροπολεμικής περιόδου, έτσι θα κερδίσει πόντους το άλογο τους για τον προεκλογικό του '23. Ας κουνούσαν το δάκτυλο στον Πρόεδρό τους που σκεφτόταν αν θα φύγει από το Ντουμπάι και να μεταβεί στις Βρυξέλλες.

Όλα αυτά αποτελούν σκοπιμότητες του χειρίστου είδους, όταν έχουμε να κάνουμε με απώλειες ζωών. Ιδιαίτερα όταν γνωρίζουμε πως αυτό το απολυταρχικό καθεστώς το θωπύαμε για καιρό όλοι, ανεξαρτήτως κομμάτων και ιδεολογιών. Τα περί στάσης αρχών της Ρωσίας στο Κυπριακό αποτελούσαν βιτρίνα για την εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων. Δεν είχαμε πρόβλημα όταν πολιτογραφούνταν, όταν Ρώσοι ολιγάρχες έρχονταν με τα γιγτ τους, όταν επένδυναν σε πύργους.

Μεταξύ κατεργαρέων, λοιπόν, ας υπάρξει πλέον ειλικρίνεια. Σε αυτό το απολυταρχικό καθεστώς Πούτιν που δεν γεννήθηκε σήμερα, υπήρξε υποτέλεια. Κανείς δεν αντέδρασε όταν ο Ρώσος Πρέσβης Στανισλάβ Οσάτσι παραβίαζε τα διπλωματικά θέσμια και κατάγγελλε με σκληρή γλώσσα Κύπριους δημοσιογράφους. Κανένας δεν ενοχλήθηκε όταν η οργή του υπήρξε ο λόγος για τον οποίο εκδιώχθηκε ο Μακάριος Δρουσιώτης από το Προεδρικό. Κανείς δεν εξοργίστηκε και με τις νουθεσίες του ίδιου του πρέσβη προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου, όταν ο τελευταίος σε συνέντευξή του εκτίμησε πως εξαιτίας των σχέσεων Ρωσίας και Τουρκίας θα μπει στην άκρη το Κυπριακό. Και δεν αντιδρούσαμε γιατί το οικονομικό μας μοντέλο ήταν πλήρως εξαρτώμενο από τα ρωσικά οικονομικά συμφέροντα. Να χάσουμε συνεπώς τους τουρίστες, τις επενδύσεις και τα κεφάλαια για λόγους αρχής; Μόνο σήμερα αντιληφθήκαμε το μέγεθος του ρωσικού κυνισμού, όταν ο κ. Οσάτσι μας απείλησε ότι οι Ρώσοι τουρίστες θα πάνε για διακοπές στην Τουρκία.

Ίσως γιατί επιτρέψαμε στον κάθε Οσάτσι να θεωρεί πως υποκινούμαστε από τα οικονομικά μας συμφέροντα. Το μόνο που ελπιζουμε πάντως είναι πως η κυβέρνηση ξέρει τι κάνει σήμερα. Πως έχει καταφέρει από καιρό να απεγκλωβιστεί πλήρως από τη ρωσική εξάρτηση, πως υπάρχει συγκεκριμένο πλάνο και να μην υπάρχουν δυσάρεστες εκπλήξεις. Γιατί ο κίνδυνος εισβολής στην Ουκρανία υπήρχε εδώ και καιρό. Όπως και ο απολυταρχισμός Πούτιν προϋπήρχε. Γι' αυτό έπρεπε προ πολλού να «καθαρίσουμε». Πρωτίστως για λόγους αρχής.

Λένε πως ο πόλεμος γεννά τον παραλογισμό και ο παραλογισμός τον πόλεμο. Ποια λοιπόν είναι η απάντηση σε όλο αυτό; Το διαχωριστικό σύνορο μεταξύ διεθνούς παραλογισμού και ειρήνης είναι οι θέσεις αρχών και η υπεράσπιση του διεθνούς δικαίου. Όσο κι αν αυτή τη στιγμή διακατεχόμαστε από συναισθηματισμό, αυτός δεν πρέπει να είναι ο μόνος οδηγός. Στόχος δεν θα πρέπει να είναι ποιος θα αποδειχθεί τελικά εξοπλιστικά ο πιο δυνατός, ποιος θα καταγράψει τους περισσότερους πόντους, αλλά η επιβολή του διεθνούς δικαίου μέσω διπλωματίας. Γιατί δεν μιλούμε πλέον για ένα ψυχροπολεμικό κλίμα που βγάξει νικητές και ηττημένους, που όπως τότε η μάχη ήταν από αποστάσεις ασφαλείας και η ρητορική τους είχε στόχο να συσπειρώσει ακροατήρια. Ένας πυρηνικός πόλεμος δεν θα έχει κανέναν νικητή. Θα είναι από όλο αυτό όλη η ανθρωπότητα ηττημένη.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ουκρανία και Ρωσία - Εύνοντας την επιφάνεια

Του **ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ**

Από τις 24 Φεβρουαρίου η Ρωσία επιτίθεται στην Ουκρανία από αέρος, ξηράς και θάλασσας. Δεν πρόκειται για μια σύντομη επιχείρηση χειρουργικής ακρίβειας. Είναι μια μεγάλη, κλιμακούμενη εισβολή (στην όγδοη της ημέρα, καθώς γράφεται το παρόν κείμενο). Αισθάνομαι αγανάκτηση! Ζώντας στην πολυεθνική Κύπρο, έχω φίλους Ουκρανούς και Ρώσους. Αρκετοί από αυτούς με συνοδεύουν τακτικά στις πεζοπορικές μου εξορμήσεις. Βρίσκω εξαιρετικά δύσκολο να τους ξεχωρίσω σε καλούς και κακούς, με βάση την εθνικότητά τους. Δέχομαι τον καθένα με βάση τον χαρακτήρα, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά του. Δεν υπάρχει άλλο υγιές σύστημα για να καθορίζει κανείς την πορεία του στη ζωή. Άνθρωποι και από τις δύο πλευρές υποφέρουν αυτές τις μέρες, από τον πόλεμο. Ουκρανοί και Ρώσοι εξίσου αγωνιούν για την οικογένεια, τους συγγενείς και τους φίλους τους, που ανά πάσα στιγμή απειλούνται με τραυματισμό και θάνατο (σε αυτούς περιλαμβάνονται και οι Ρώσοι στρατιώτες). Πώς να ξετιλιξείς, λοιπόν, αυτό το κουβάρι; Προφανώς, δεν πρόκειται για πόλεμο απλών ανθρώπων, αλλά για σύρραξη πλουτοκρατών και φιλοπόλεμων. Οι επιδιώξεις τους δεν μοιάζουν με αυτές των συνθησιμένων ανθρώπων. Το μέλημά τους είναι η εξουσία, η προσκόλληση στην πολιτική εξουσία και η συγκέντρωση ολόενα και περισσότερου πλούτου. Δεν υπάρχει τίποτα το πατριωτικό στην οπτική τους. Οι διακρίσεις τους δεν πηγάζουν από ένα σταθερό ζήλο για ειρήνη. Η πρόθεσή τους δεν είναι η ευημερία για όλους. Οι πολυάριθμες εξελίξεις στην επιστήμη, την υγεία, την εκπαίδευση και την τεχνολογία τα τελευταία διακόσια χρόνια καθιστούν εφικτή πια, για πρώτη φορά στην ιστορία του κόσμου, τη μακροχρόνια ειρήνη και ευημερία για τις μάζες. Με τα μέσα παραγωγής που κατακτήθηκαν από τον άνθρωπο, αν υπήρχε θέληση μεταξί των παγκόσμιων ηγετών για ευρεία ειρήνη και μαζική ευημερία, σίγουρα θα είχαν βρει τον τρόπο και τα μέσα για να το πετύχουν. Για κάθε σύγκρουση υπάρχει λύση, αρκεί οι πλευρές να επιδείξουν ανοικτή, γνήσια, συμφιλιοτική στάση στις διαπραγματεύσεις. Αντί γι' αυτά, ο κόσμος χαρακτηρίζεται από διαιρέσεις και διόγκωση των διαφορών σε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, έτσι που να εξαπλώνεται μίσος μεταξύ των λαών. Οι πλουτοκράτες και οι φιλοπόλεμοι επωφελούνται από την προέθηση ιδεολογιών τύπου «εμείς εναντίον αυτών» ή οι «καλοί εναντίον των κακών». Όπως ακριβώς απεικονίζεται η ζωή στις εγκληματικές ταινίες του Χόλυγουντ. Ωστόσο, καθώς παρακολουθώ τις ανταποκρίσεις από τις εμπόλεμες ζώνες σε πραγματικό χρόνο, πασχίζω να προσατεύσω το μυαλό μου από το να σκέφτομαι όπως θα έκανα στον κινηματογράφο. Όχι, αυτή η αιματοχυσία είναι αληθινή. Και εντελώς περιττή. Περιττή, γιατί φέρνει μόνο δυστυχία και φτώχεια για τους πολλούς, και από τη μία, και από την άλλη πλευρά.

Αντίθετα, για τους πλουτοκράτες και τους φιλοπόλεμους, οι συρράξεις φέρνουν οφέλη. Πωλήσεις όπλων, κατ' αρχάς (η λεγόμενη αμυντική βιομηχανία είναι εξαιρετικά προσοδοφόρα για τις μεγάλες βιομηχανοποιημένες χώρες). Ύστερα, η καταστροφή κτιρίων και υποδομών φέρνει πωλήσεις νέων συμβάσεων για ανοικοδόμηση. Οι μισθοί των εργαζομένων καπλώνονται, και ούτω καθεξής. Ο αγαπητός αναγνώστης μπορεί να αναρωτιέται πώς γίνεται και προκύπτουν όλα αυτά. Πώς χειραγωγείται η κοινή γνώμη, για να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντα των λίγων; Αναζητήστε απαντήσεις στις στρατιές των δημοφώνων ειδήσεων και των ηγετών της κοινής γνώμης (opinion leaders). Για να χρησιμοποιώ ένα μοντέρνο όρο, στους influencers. Οι τεχνικές τους περιλαμβάνουν την απόκρυψη πληροφοριών, τη διαστρέβλωση απόψεων και την απλουστευτική ερμηνεία. Για παράδειγμα, πώς τολμούν να ισχυρίζονται ότι ο σημερινός πόλεμος είναι ο πρώτος στην Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο; Πρέπει να ξεχάσουμε την τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974 και την κατοχή της από τότε; Πρέπει να ξεχάσουμε τον πόλεμο και τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας; Επιπλέον, άλλο πράγμα είναι να μισείς έναν δικτάτορα, εντελώς διαφορετικό να καλλιεργείς μίσος εναντίον ενός ολόκληρου έθνους. Μια περατέρω πτυχή της υπεραπλούστευσης είναι να κάνει τους πολίτες να υποθετήσουν μια στενή και κοντόφθαλμη άποψη για ένα θέμα. Όπως το να διαδίδουν το μονόπλευρο αντίκτυπο ενός οικονομικού στραγγαλισμού σ' ένα έθνος, les και είναι ρεαλιστικό να εξοντωθεί η Ρωσία. Και ακόμη και αν είναι εφικτό να συρρικνωθεί η Ρωσία, θα καταργούσε έτσι η Δύση τον τελευταίο δικτάτορα στη γη; Και ποια θα ήταν η συνέπεια για τους κυβερνώντες στην Κίνα, στην Τουρκία, για να αναφέρουμε μόνο δύο, και τη δική τους δίψα για ατελείωτη εξουσία;

Μπορούμε να πάψουμε να είμαστε αφέλεις, σε θέματα με πολλές διαστάσεις και πολύ σοβαρές επιπτώσεις;

Ο κ. Ξενοφών Χασάπης (Ph.D.) είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελέχων Επιχειρήσεων και Νέων. Xenophon.hasapis@gmail.com

Ρωσία, Λαβρόφ και η πολιτική ανεπάρκεια της Κύπρου

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η ανώνυμη της πολιτειακής και πολιτικής μας ηγεσίας αναφορικά με την τοποθέτηση του ΥΠΕΞ της Ρωσίας Σεργκέι Λαβρόφ περί «Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου (ΤΔΒΚ)» είναι τουλάχιστον ανεπαρκής, για να το θέσουμε κομψά. Ας δούμε τι ακριβώς είπε ο κ. Λαβρόφ και πώς αντέδρασε ο πολιτικός κόσμος στην Κύπρο. Λαβρόφ: «Η μόνη σύγκρουση όπου το ένα από τα μέρη ανήκει να μιλήσει με το άλλο, και αυτό υποστηρίζεται πλήρως από τη Δύση, είναι η σύγκρουση στην ανατολική Ουκρανία. Πάρτε την Κύπρο, την Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου. Υπάρχει μια διαδικασία διαπραγμάτευσης, μεσολαβούν τα Ηνωμένα Έθνη».

Κυπριακή πολιτειακή και πολιτική ηγεσία: Από τη δήλωση του Ρώσου ΥΠΕΞ, η κυπριακή κυβέρνηση και όσοι από τους Κυπρίους πολιτικούς αισθάνθηκαν την ανάγκη

να τοποθετηθούν εξάντλησαν την κριτική τους στο «ατυχές» γεγονός ότι ο κ. Λαβρόφ δεν τοποθέτησε την «ΤΔΒΚ», εντός εισαγωγικών. Αυτό κατάλαβαν; Ή απλώς δεν θέλουν να επικρίνουν τη Μόσχα επί της ουσίας; Αν συμβαίνει το πρώτο, τότε πολύ φοβούμαι ότι η αντίληψη της πολιτειακής και πολιτικής μας ηγεσίας είναι περιορισμένη. Αν συμβαίνει το δεύτερο, τότε φοβάμαι εξίσου, για τα επίπεδα της διεκδικητικότητάς μας. Σε κάθε περίπτωση, η αντίδραση του συνταγματικού κράτους καταδεικνύει ότι η ηγεσία μας είναι για ακόμη μία φορά κατώτερη των περιστάσεων.

Η πραγματικότητα είναι πολύ πιο σύνθετη και δεν εξαντλείται στην απλουστευμένη ανώνυμη ότι ο κ. Λαβρόφ «έχασε» απλώς τα εισαγωγικά στην αναφορά του περί «Τουρκικής Δημοκρατίας Βορείου Κύπρου». Άλλωστε, θα ήταν τουλάχιστον πολιτική αφέλεια να αποδίδεται αμέλεια στον συγκεκριμένο Ρώσο ΥΠΕΞ. Επί της ουσίας, αυτό

που έκανε ο Σεργκέι Λαβρόφ δεν έχει ξαναγίνει. Επιστράτευσε το μοντέλο της «ΤΔΒΚ», για να στηρίξει τη θέση της Μόσχας για ανάλογη προσέγγιση των διεθνούς κοινότητας και για τις δύο αυτοαποκαλούμενες «Λαϊκές Δημοκρατίες», του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ, προκειμένου να αρχίσουν διαπραγματεύσεις, αναφορικά με το καθεστώς τους στην Ουκρανία. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι εάν κάποιος, όπως ο Σεργκέι Λαβρόφ, ΥΠΕΞ της Ρωσίας, επικαλείται και επιστρατεύει ένα παράδειγμα μοντέλου προκειμένου να στηρίξει τις δικές του επιδιώξεις, τότε πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι έχει κάθε συμφέρον το εν λόγω παράδειγμα να παραμείνει ζωντανό.

Με άλλα λόγια και σε πολύ απλά ελληνικά, ο κ. Λαβρόφ έχει κάθε λόγο μετά την κατάσταση που προκάλεσε η Ρωσία στην Ουκρανία, στηρίζοντας την απόσχιση της χώρας, διά των λεγόμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών» του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ,

να έχει ζωντανά ανάλογα παραδείγματα και στον υπόλοιπο πλανήτη. Όπως αυτό της «ΤΔΒΚ» που συμμετέχει όπως είπε σε διαπραγματεύσεις υπό τον ΟΗΕ. Και γι' αυτό το επιστρατεύει και το επικαλείται.

Άρα, τα εισαγωγικά ή μη δεν είναι το μόνο ζήτημα της τοποθέτησης Λαβρόφ σε σχέση με την «ΤΔΒΚ». Υπάρχει σαφές ζήτημα ουσίας και είναι πλέον προφανές ότι η Ρωσία έχει κάθε λόγο να θέλει να βλέπει εν ζωή την αποσχισθείσα περιοχή της Κύπρου, να συζητά το μέλλον της εντός του ΟΗΕ. Τη βολεύει ως ένα «προηγούμενο», στο οποίο μπορεί να στηρίξει ανάλογες διεκδικήσεις εκ μέρους των δύο υποτιθέμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών» που αποσχίσθηκαν από την Ουκρανία.

Εάν αυτό, το οποίο είναι το μείζον, δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό από την πολιτειακή και πολιτική ηγεσία της Κύπρου που αναλώνεται απλώς στους τύπους και τα εισαγωγικά, τότε σε απλά κυπριακά, είμαστε

κρίμα και λυπηθείτε μας! Εκτός εισαγωγικών...

Σημείωση: Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ερσίν Τατάρ αξιοποίησε δεόντως τη δήλωση του Σεργκέι Λαβρόφ, σημειώνοντας ότι: «... είναι αναπόσπαστο δικαίωμα των Τουρκοκυπρίων, που ίδρυσαν το δικό τους κυρίαρχο κράτος, να συμμετέχουν σε κάθε είδους διαδικασίες διαλόγου και διαπραγματεύσεων. Ο κ. Λαβρόφ επέστρεψε, επίσης, την προσοχή σε αυτό το γεγονός στη δήλωσή του» ανέφερε ο Τατάρ, ο οποίος όπως όπως πληροπορούμαστε, χαμογελούσε μετά την απόσχιση του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ από την Ουκρανία και ακόμη περισσότερο, μετά την αναγνώριση των δύο λεγόμενων «Λαϊκών Δημοκρατιών» από τη Ρωσία. Για ευνόητους λόγους, τους οποίους ελπίζουμε ότι θα είναι σε θέση να αντιληφθούν η πολιτειακή και πολιτική μας ηγεσία, στην ελληνοκυπριακή πλευρά.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η Ευρώπη άκουσε επιτέλους το ξυπνητήρι

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

ΟΛΑ άλλαξαν μέσα σε λίγες ώρες. Οι Ευρωπαίοι ηγέτες και υπουργοί διαπραγματεύονταν επί ώρες με κλασικό ευρωπαϊκό τρόπο το αν οι κυρώσεις θα συμπεριλαμβάνουν και τις τσάντες Gucci που ήθελε να εξαιρέσει η Ιταλία. Οσοι γνωρίζουν τα παρασκήνια των Βρυξελλών απέκλειαν να συμφωνήσει η Ευρώπη στον, μερικό έστω, αποκλεισμό της Ρωσίας από το SWIFT ή στην παροχή στρατιωτικού υλικού στην Ουκρανία. Ακόμη και οι στενοί σύμβουλοι κορυφαίων Ευρωπαίων ηγετών απέκλεισαν τέτοιες δραματικές κινήσεις.

Η Ελλάδα θα βρει τον ρόλο της και θα διεκδικήσει αυτά που πρέπει στη νέα Ευρώπη. Από τη συμμετοχή της στην κοινή παραγωγή στρατιωτικού υλικού έως την εξασφάλιση εγγυήσεων ασφαλείας.

Και όμως. Μέσα σε ελάχιστο χρόνο είδαμε πράγματα που έμοιαζαν απίθανα πριν από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Ο πρόεδρος Πούτιν προφανώς δεν διάβασε σωστά την Ευρώπη. Θεώρησε ότι θα ήταν πάλι διχασμένη, χωρίς πυγμή και πως θα χρειάζονταν μέρες –αν όχι εβδομάδες– για να αποφασίσει τι θα κάνει. Η αλήθεια είναι ότι είχε παίξει σωστά τα χαρτιά του για πολλά χρόνια και το παιχνίδι του «έβγαине». Το «ξυπνητήρι» της Ιστορίας είχε χτυπήσει πολλές φορές τα τελευταία χρόνια, χωρίς ανταπόκριση.

Τι άλλαξε; Ο Ρώσος πρόεδρος έκανε λάθος όταν είπε ψέματα και ουσιαστικά εξευτέλισε τους ηγέτες της Γαλλίας και της Γερμανίας. Ήταν

οι δύο άνθρωποι με ισχύ στην Ευρώπη οι οποίοι ήθελαν να αποφυγουν την κρίση. Πιέζαν τον Ζελένσκι να δεχθεί ένα συμβιβασμό και θεωρούσαν υπερβολικές τις προειδοποιήσεις των Αμερικανών για επικείμενη ολοκληρωτική εισβολή στην Ουκρανία. Προφανώς κατάλαβαν ότι είχαν απέναντί τους έναν άλλο Πούτιν από αυτόν που είχαν συνθησίσει.

Την ίδια στιγμή, ο Ζελένσκι έπαιζε σωστά τα δικά του χαρτιά. Ένας φίλος παρατηρούσε στην αρχή του πολέμου ότι ήταν λάθος από τη μεριά να να εμφανίζεται με στρατιωτικό μπιλουζάκι, να βουρκώνει και να μην έχει ηγετικό στυλ. Μα αυτό ακριβώς τον έκανε πανίσχυρο στην εποχή των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Εμφανίστηκε σαν ο τέλειος Δαυίδ απέναντι σε έναν Γολιάθ που δεν έκανε καν τον κόπο να κερδίσει φίλους στο γήπεδο της επικοινωνίας.

Οι Ευρωπαίοι κατάλαβαν ξαφνικά ότι η περίοδος του «τζάμπα» στην ασφάλεια και την ενέργεια τελείωσε. Οι Αμερικανοί άφησαν ξυπνά τους Ευρωπαίους ηγέτες να βγουν μπροστά, δίνοντάς τους μια νέα αυτοπεποίθηση. Οι αλλαγές ήλθαν γρήγορα και είναι τεκτονικές. Η Γερμανία πήρε στα σοβαρά την άμυνά της. Η Φινλανδία συζητάει συμμετοχή στο ΝΑΤΟ. Ο Μπορέλ έμοιαζε με ιερέα που έπιανε όπλο στα χέρια του για πρώτη φορά. Ακόμη και ο Ορμπαν αναγκάστηκε να αλλάξει εν μέρει στάση.

Η ανάγκη γέννησε μια νέα Ευρώπη. Αρχικά ο Τραμπ, μετά η πανδημία και τώρα η κρίση στην Ουκρανία, την έκαναν να καταλάβει ότι ήλθε η ώρα να ενηλικιωθεί.

Το τι σημαίνει αυτό θα φανεί στη διαδρομή, όταν θα περάσει το σοκ και θα πέσει η σκόνη. Η Ελλάδα θα βρει τον ρόλο της και θα διεκδικήσει αυτά που πρέπει στη νέα Ευρώπη. Από τη συμμετοχή της στην κοινή παραγωγή στρατιωτικού υλικού έως την εξασφάλιση εγγυήσεων ασφαλείας.

Πίσω στην αφετηρία

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΑΗ**

Πρώτη φορά που τημά του παλιού κατεστημένου της Ευρώπης ήρθε σε άμεση επαφή με τους διεθνιστές μπόλσεβίκους αλλά και με αντιπροσωπεία Ουκρανών εθνικιστών ήταν στις 20 Δεκεμβρίου του 1917, στο Μπρεστ-Λιτόφσκ, όπου κατέφθασαν με τρένο οι ευγενείς από τις Κεντρικές Δυνάμεις –Αυστροουγγαρίας και Γερμανίας– για να διαπραγματευθούν τους όρους μιας ανακωχής με εκπροσώπους του νέου καθεστώτος της Ρωσίας.

Η εντύπωση της αποστολής των Ευρωπαίων ευγενών από τις επαφές τους με τη ρωσική αποστολή υπήρξε αλγεινή. Στο δειπνό όμως που παρατέθηκε το ίδιο βράδυ, δίπλα στον πρίγκιπα Λεοπόλδο της Βαυαρίας –τον πρόεδρο της ευρωπαϊκής αποστολής– η θέση δόθηκε στον επικεφαλής της αποστολής των μπολσεβίκων Joffe, που πρόσφατα είχε αφηθεί ελεύθερος από τη Σιβηρία, όπου είχε εξοριστεί.

«Είναι περίεργα πλάσματα αυτοί οι μπολσεβίκοι. Εξολοθρεύουν τους αστούς και τα επιχειρήματά τους είναι πολυβόλα και αγχώνες», θα σημειώσει στα απομνημονεύματά του ο υπουργός Εξωτερικών της Αυστροουγγαρίας κόμης Τσέρνιν έπειτα από μακρά συνομιλία με τον Joffe, που του ανέπτυξε τη θεωρία του πως «με την καθιέρωση του δικαϊώματος αυτοδιαθέσεως των λαών και αφού μεσολαβήσουν πόλεμοι» θα «πραγματοποιηθούν τα ιδανικά της ανθρωπότητας».

Αντίθετα, η εντύπωση των Ευρωπαίων ευγενών από τους Ουκρανούς με τους οποίους είχαν σειρά συνομιλιών υπήρξε θετικότετη. «Οι Ουκρανοί είναι πολύ διαφορετικοί από τους Ρώσους. Λιγότερο επαναστάτες, ενδιαφέρονται πολύ περισσότερο για την πατρίδα τους και όχι γενικώς για την εξάπλωση

του σοσιαλισμού. Και όλες οι προσπάθειές τους έχουν ως στόχο να αποκτήσουν την ανεξαρτησία τους, όσο το δυνατόν πιο γρήγορα», παρατηρεί ο κόμης Τσέρνιν.

Το σχέδιο των Ουκρανών, σημείωνε ο υπουργός Εξωτερικών της Αυστροουγγαρίας, είναι ότι «θα πρέπει να αναγνωρίσουμε την ανεξαρτησία τους, και στη συνέχεια με αυτό ως “τετελεσμένο” να σταθούν απέναντι στους μπολσεβίκους και να τους αναγκάσουν να τους αντιμετωπίσουν σε αυτή τη βάση».

Παρά τις αβυσσάλεις διαφορές μεταξύ των διεθνιστών μπολσεβίκων και των Ουκρανών εθνικιστών, που πολύ εύστοχα εντόπισαν οι εκπρόσωποι των Κεντρικών Δυνάμεων, η σύμπτωση απόψεων των δύο πλευρών στο θέμα της ανεξαρτησίας της Ουκρανίας αξιοποιήθηκε από Ευρωπαίους ευγενείς, και περιελήφθη τελικώς στη συμφωνία του Μπρεστ-Λιτόφσκ.

Επειτα από ένθερμη εισήγηση του Τρότσκι, ο Λένιν ενέκρινε τη συμφωνία, η οποία είχε ευρύτατες συνέπειες, καθώς προκάλεσε μείζονα ερεθισμό στις εθνότητες που υπήρχαν την εποχή εκείνη σε τρεις αυτοκρατορίες – τη Ρωσική, την Αυστροουγγρική και την Οθωμανική. Την περαιτέρω αποσύνθεση της ρωσικής αυτοκρατορίας απέτρεψε ο Στάλιν διά πυρός και σιδήρου ως Κομισάριος των Εθνοτήτων από το 1919-24.

Δεν ήταν οι μπολσεβίκοι όμως εκείνοι που προώθησαν και επέβαλαν το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως των λαών, αλλά ο πρόεδρος των ΗΠΑ Γούντροου Ουίλσον, με συνέπεια τον θρυμματισμό της Αυτοκρατορίας των Αψβούργων και εν μέρει των Οθωμανών. Το θέμα είναι εάν θα υπάρξει και εκτός Ρωσίας ενίσχυση του πνεύματος ανεξαρτησίας και αποσχίσεως διαφόρων εθνοτήτων μετά την ουκρανική κρίση.

«**Ο άνθρωπος** έχει ζήσει χιλιάδες πανούκλες και χιλιάδες πολέμους. Όμως κάθε καινούργια πανούκλα και κάθε καινούργιος πόλεμος τον βρίσκουν απροετοίμαστο». Έτσι έγραψε ο συγγραφέας της «Πανούκλας» Αλμπέρ Καμύ. Τα δύο τελευταία χρόνια τα ζήσαμε και τα δύο. Πρώτα η πανδημία και τώρα ο πόλεμος, όχι «κάποιος» πόλεμος κάπου στην υδρόγειο, αλλά ο πόλεμος στην Ευρώπη, σε μια ήπειρο που μέχρι προχθές πίστευε πως έχει αφήσει το αίμα και τη λάσπη της Ιστορίας πίσω της. Τα είχε κλείσει στις βιβλιοθήκες λέγοντας «ποτέ πια». Και είχε παραδώσει τα κλειδιά στη δημοκρατία για να φυλάει κλειστές τις Πύλες του Πολέμου. «Ο πόλεμος της Τροίας δεν θα γίνει», για να θυμηθώ το αριστούργημα του Ζαν Ζιρωντού. Κι όμως ο πόλεμος της Τροίας έγινε. Η πολιτισμένη Δύση πίστευε πως είχε κλείσει τους λογαριασμούς της με τον πρωτόγονο φόβο, τον φόβο της αρρώστιας, τον φόβο του πολέμου. Είχε τιθασεύσει τη φύση με την επιστήμη και είχε τιθασεύσει τον άνθρωπο με τον διαφωτισμό. Κι όμως η «ανθρωπείνη φύσις» του Θουκυδίδη αποδείχ-

θηκε ισχυρότερη απ’ τον διαφωτισμό.

Αυτό που γίνεται σήμερα στην Ουκρανία η ανθρώπινη ιστορία το έχει ζήσει άπειρες φορές. Ο Θουκυδίδης όμως το περιέγραψε με τη χειρουργική ακρίβεια του λόγου του. Κι αυτό είναι το μεγαλείο της ελληνικής σκέψης. Οι Έλληνες μοιράστηκαν την ανθρώπινη συνθήκη με όλους τους άλλους πολιτισμούς. Το μεγαλείο τους έγκειται στην υπαρφαγή της πραγματικότητας για λογαριασμό της ανθρωπίνης νόησης. Οι Αθηναίοι απαιτούν από τους Μήλιους να εγκαταλείψουν την ουδέτερη στάση τους και να ενταχθούν στη συμμαχία τους. Οι Μήλιοι αρνούνται στο όνομα του δικαίου. Οι Αθηναίοι τους απαντούν ότι το δικαίο ισχύει μεταξύ ίσων. Κι αυτοί είναι αδύναμοι μπροστά τους. Δεν τους ενδιαφέρει το δικαίο τους Αθηναίους. Τους ενδιαφέρει η «Αρχή» τους, η ηγεμονία τους. Εξηγούνται: «Προτιμούμε το μίσος σας από τη φιλία σας. Η φιλία σας μας δείχνει αδύναμους. Το μίσος σας είναι παράδειγμα δυνάμεως για τους υποτελείς μας». Οποιος θέλει να μπει στο μυαλό του Πούτιν, όποιος προσπαθεί να εξευμενίσει τον τρόπο που του προκαλεί λέ-

γοντας πως είναι τρελός ας ρίξει μια ματιά στον Θουκυδίδη. Δεν είναι τρελός. Είναι ηγεμών. Το φρούριο στην είσοδο του λιμανιού της Μασσαλίας είχε κάποτε κανόνια. Αυτά δεν ήταν στραμμένα προς τη θάλασσα. Ήταν στραμμένα προς την πόλη. Ο Λουδοβίκος 14ος φοβόταν περισσότερο τον εσωτερικό από τον εξωτερικό εχθρό.

Οσοι από εμάς προσπαθούν να δουν αυτό που βλέπουν τα μάτια τους, δικαιούμεθα να αναρωτηθούμε αν τα εργαλεία της σκέψης μας αρκούν. Είμαστε δυτικοί θα μου πείτε. Ναι βεβαίως είμαστε παιδιά του μεγάλου Δυτικού Πολιτισμού ο οποίος απ’ τον Σωκράτη ως τον Βολταίρο πίστευε ότι η παιδεία θα βελτιώσει την ανθρώπινη φύση, θα την απαλλάξει από τις «συγγενείς διαμαρτίες» της. Εχουμε όμως την τάση να ξεχνάμε ότι στον πυρήνα του Δυτικού Πολιτισμού μας περιμένει η μεγάλη σκέψη των τραγικών. Ένας τρόπος σκέψης που ξεκινάει από τον Αισχύλο και φτάνει ως τον Ντοστογιέφσκι, τον Μαλρώ, τον Φώκνερ, τον Μπέκετ και τον Καμύ. Προτιμώ την απαισιοδοξία τους από τις χιλιάδες σελίδες των ψυχοκοινωνιολογικών αναλύσεων που εμβολιάζουν με

αισιοδοξία τα πανεπιστήμια των ευρωπαϊκών ελίτ.

Η τραγική σκέψη είναι απαισιοδοξη. Το είπε ο Νίτσε. Πριν απ’ αυτόν το είχε γράψει ο Θουκυδίδης. Παρέδωσε την «Ευγγραφή» του κτήμα εσαεί «έως αν η ανθρωπείνη φύσις η αυτή ή». Κι αυτό που ζούμε σήμερα μας κάνει να υποψιαστούμε ότι είχε δίκιο. Αν θέλουμε να καταλάβουμε τον κόσμο μας οφείλουμε να αναθεωρήσουμε τη διχοτομία ανάμεσα στην «πρόοδο» και την «αντίδραση» που μας έφερε εώς εδώ. Η μεγάλη τραγική σκέψη αναζητά το «δικαίο» και το «άδικο». Δεν τα συνδέει με την πρόοδο και την αντίδραση. Μήπως ήρθε η στιγμή να τα αποσυνδέσουμε κι εμείς; Κι αντί να ψάχνουμε ποιο είναι «προοδευτικό» να ψάχνουμε ποιο είναι δίκαιο. Η προοδευτική σκέψη θα μπορούσε να κατηγορήσει τους Ουκρανούς που αντιστέκονται ως εθνικιστές. Έτσι τους αποκάλεσε ο Πούτιν στη συνομιλία του με τον Μακρόν χθες. Ως προχθές τους αποκαλούσε νεοναζί. Όμως αυτοί έχουν με το μέρος τους το δικαίο.

Η τραγική σκέψη είναι σκέψη δικαιοσύνης. Και γι’ αυτό είναι περισσότερο επίκαιρη παρά ποτέ.

ΣΧΙΖΟΤΟΝ ΜΑΚΡΗ, imakilgathmedia.gr

Πόσο φίλοι οι σύμμαχοι;

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Ενα βιβλίο που διαβάζεται «απνευστί». Μικρό, ευσύνοπτο (255 σελίδες), αρθρωμένο σε πενήντα ερωταποκρίσεις. Θέμα και τίτλος του βιβλίου: «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ». Συγγραφείς: Άγγελος Συρίγος και Ευάνθης Χατζηβασιλείου, πανεπιστημιακοί καθηγητές. Στις Εκδόσεις Πατάκη.

Αν το ξεκινήσει κανείς, δεν το αφήνει από τα χέρια του, το βιβλίο τον συνεπαίρνει. Γεννιέται στον αναγνώστη, αυθόρμητα, η ανάγκη να διαβαστεί αυτό το βιβλίο από ευρύ κοινό – για να συνεχίσει να υπάρχει ιστορικά ο Ελληνισμός, οι προϋποθέσεις θα γεννηθούν από την ευρύτερη δυνατή μελέτη της Μικρασιατικής Καταστροφής του.

Σκεφτόμουν μεθοδεύσεις: Α.χ. στις πανελλήνιες εξετάσεις για την είσοδο σε πανεπιστημιακές σχολές, αλλά και στα απαραίτητα προσόντα για την ανάληψη κρατικού λειτουργήματος, να απαιτείται αφομοιωμένος ο προβληματισμός αυτού του βιβλίου. Απαραίτητος είναι ο προβληματισμός, όχι οπωσδήποτε κοινός οι πεποιθήσεις.

Ισως ο μοιραίος παράγων, που οδήγησε και στη Μικρασιατική Καταστροφή, να ήταν η αδυναμία του νεωτερικού Ελληνισμού να λειτουργήσει πολιτικά με συνείδηση, όχι εθνοφυλετικού κρατιδίου, αλλά με συνείδηση ακατάλυτης συνέχειας πολιτισμού. Μια τέτοια

Η πίστη γεννάει πολιτισμό, η ιδεολογικοποιημένη πίστη γεννάει θάνατο.

«συνέχεια» δεν μπορεί να προκύψει από την καλλιέργεια πεποιθήσεων, ψυχολογικού ρομαντισμού ή πολιτικών «εθνικοπροσυνών», ο πολιτισμός σαρκώνεται πάντοτε και μόνο στη συνέχεια της γλώσσας, της ιδιαιτερότητας των θεσμών, της ακρονίας των βιωματικών πεποιθήσεων.

Το ελλαδικό, μετά την Τουρκοκρατία, κρατίδιο το συγκρότησαν οι Βαυαροί με καίριες κατασφαλίσεις «εξευρωπαϊσμού», δηλαδή αελληνισμού του. Το βιβλίο των Συρίγου και Χατζηβασιλείου καταγράφει τη σκόπημη βοήθεια που πρόσφεραν στον Κεμάλ Γάλλοι και Ιταλοί (σελ. 229), σαφώς οι Μπολσεβίκοι, την ακραιφνώς ιδιαιτελή στάση των Αγγλών. Απέναντι στο ενδεχόμενο να κερδίσουν οι Έλληνες την αναμέτρηση με τους Τούρκους, αναζωπυρνώσαν στην Ευρώπη η ανθελληνική υστερία φόβου και απέχθειας για το ενοχλητικό «Βυζάντιο». Οι πανελλήνιοι πανηγυρισμοί για την εφήμερη απελευθέρωση της Κωνσταντινούπολης και της Σμύρνης, οι σπαιοστολισμοί με τη γαλανόλευκη και τα δάκρυα χαράς του πλήθους,

αφύπνιζαν έναν ξέφρενο ενθουσιασμό παλιγγενεσίας στην Ελλάδα, αλλά πολλή δυσαρέσκεια στη Δύση. Ήταν πολύ ενοχλητική η νεκρανάσταση της Ρωμιοσύνης.

Τώρα, που το παιχνίδι είναι οριστικά (ακινδύνω άραγε); να διερωτηθούμε για τα τότε λάθη και το κόστος τους. Το βιβλίο καταφεύγει στα κοινώς παραδεκτά λάθη εμπάθειας, κοινωνικού διχασμού, κόπωσης από τους απελευθερωτικούς πολέμους μιας δεκαετίας περίπου. Αιωρούμενο μένει το κρίσιμο ερώτημα: Πόσο φίλοι μας ήταν οι τότε τάχα και σύμμαχοί μας, πόσο εγκληματικά ανυποψίαστοι ήμασταν εμείς, που πιστεύαμε ακόμα στον εμβληματικό στόχο της Ρωμιοσύνης, στην Αγία-Σοφιά τάχα και συνταιριασμένη με το «cogito» και τον Πύργο του Αίφελ;

Να πολεμάμε με θυσία χιλιάδων παλικαριών για έναν στόχο που οι «σύμμαχοι» και «προστάτες» μας τον είχαν προγραμματικά αποκλείσει, ήταν εθελουφλία, ήταν τρέλα, η απλώς η ενδημική στους Έλληνες επιπολαιότητα; Η αδούλωτη ελληνικότητα της Μικρασίας, αδιάπτωτη, από τον Ηράκλειτο τον Εφέσιο ως τον Ρωμανό τον Μελωδό, παγιδεύτηκε στην απατηλή νεωτερική σύμβαση του «έθνους-κράτους», στην εξευτελιστική μίμηση θεσμών και «καλλιέργειας», στον νεκροφόρο «πολιτισμό» των ατομοκεντρικών «δικαιωμάτων»

και των «συμμαχιών» του συμφέροντος.

Το βιβλίο των Συρίγου και Χατζηβασιλείου είναι συναρπαστικό, αλλά και πρόκληση για κριτική αναμέτρηση με τον αυτονόητο αφορισμό «ανήκομεν εις την Δύσιν». Σήμερα πια το παιχνίδι είναι οριστικά χαμένο, ο Ελληνισμός (κράτος, κοινωνία, θεσμοί) οριστικά πειθαρχημένος στην αυτοκατάργησή του. Δεν είναι ακόμα θεωρητικά διατυπωμένη η υποχρεωτική πειθαρχηση λαών και κυβερνήσεων στον απόλυτο αυταρχισμό των απαιτήσεων του ΝΑΤΟ. Ίσως κάποιοι ελάχιστοι συντηρούν στη μνήμη τις συνέπειες που είχε η τολμή του Καραμανλή να αποσύρει την Ελλάδα από το ΝΑΤΟ μετά τη σκανδαλώδη αυθαιρεσία κατάληψης της Κύπρου από τους Τούρκους. Αλλα ελάχιστη μειονότητα ασφαλώς θα θυμάται τον φρικώδη εφιάλτη βομβαρδισμού και καταστολής της Σεργίας, το 1999, από τη νατοϊκή αεροπορία. Η πουριτανική Δύση δεν αστειεύεται, κυρίως όταν έχει να κάνει με ετερόδοξους οηματίες.

Το βιβλίο για τη ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ήρθε στην κατάληψη στιγμή. Να μας θυμίσει ότι, συνειδητά ή ανεπίγνωστα, το Σχίσμα της θρησκευτικής διαφοράς συνεχίζει να γεννάει εκατέρωθεν απανθρωπία. Η πίστη γεννάει πολιτισμό, η ιδεολογικοποιημένη πίστη, στην κυριολεξία, θάνατο.

Οι μάσκες έπεσαν

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η ιστορία της Ευρώπης άλλαξε, μέσα σε λίγες ημέρες πολέμου στην Ουκρανία, άρδην. Για την ακρίβεια επιταχύνθηκε με το κομπιούτερ στην χρονομηχανή που μπήκαμε να είναι χαλασμένο και να μη γνωρίζουμε αν θα επιστρέψουμε, ως ανθρωπότητα, στο 1914, το 1939, το 1945 ή το 1991. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία όμως δεν αλλάζει μόνο το διεθνές σύστημα. Κάνει, σχεδόν σε κάθε δυτική κοινωνία, τις μάσκες να πέφτουν.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία, όπως κάθε πόλεμος, μπορεί να ερμηνευτεί με τα εργαλεία της ιστορίας, της γεωγραφίας, των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών επιστημών όπως και μέσα από την στρατιωτική τέχνη, τις τέχνες και τον πολιτισμό. Η ιδεολογία, πάντα στο πλαίσιο της ερμηνείας του χώρου και του χρόνου, προσφέρει πολύτιμα εργαλεία κατανόησης του συγκείμενου του πολέμου. Ως αναστοχασμός. Όχι ως θέση. Και το να καταδικάζεις τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, όπως κάθε εισβολή, είναι μια στάση αρχών. Όχι ιδεολογικό στασίδι. Εκτός αν αρέσκεισαι στο whataboutism, που τις τελευταίες ημέρες έχει την τιμητική του μεταξύ διαφόρων ιδεολογικών ρευμάτων –από την Αριστερά έως την Ακροδεξιά – που με φόντο τη Ρωσία του Πούτιν όχι μόνο κυριάρχησε στη δημόσια σφαίρα, αλλά μας κατέδειξε την ανακολουθία και την ιδεοληπτική περιχαράκωση μεγάλου μέρους κοινωνικών ομάδων, σε Κύπρο και Ελλάδα.

Στην Ελλάδα ο πόλεμος στην Ουκρανία πήρε τις διαστάσεις ενός διπλωματικού σχεδόν επεισοδίου Αθήνας-Μόσχας. Και λογικό μιας και η Ελλάδα, ένα «αρχαίο» κράτος-μέλος του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., τηρούσε πάντα φιλοδυτική πολιτική. Βρίσκεται στο πολιτικό DNA της και οφείλουμε να κατανοήσουμε πως παρά την τουρκική επιθετικότητα στο Αιγαίο, την τουρκική κατοχή στην Κύπρο και την αναθεωρητική πολιτική της Τουρκίας διαχρονικά, η τουρκική σημαία ανεμίζει στις αεροπορικές βάσεις του ΝΑΤΟ εντός της Ελλάδας όπως και η ελληνική στις αντίστοιχες στην Τουρκία. Αυτό θα αλλάξει μόνο αν η Τουρκία φύγει ή εκδιωχθεί από το ΝΑΤΟ, με κανέναν άλλο τρόπο. Επιπλέον, η Ελλάδα επηρεάζεται από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Με ελληνικές καταγωγής πολίτες να σκοτώνονται στην Ουκρανία από το 2013. Από τους Ρώσους και τους Ουκρανούς, αλλά τι σημασία έχει; Αν αύριο 10 Κύπριοι πεθάνουν;

Στην Κύπρο οι μάσκες όμως έπεσαν και πέραν της ιδεολογικής περιχαράκωσης, του μικροπολιτικού παιχνιδιού με φόντο τις προεδρικές και των μαχών στα ΜΚΔ με σχόλια για «ναζί του Κιέβου» και «αγνούς Ρώσους του Πούτιν», αυτό που προ-

κύπτει είναι η τραγική μας αμχανία σε σχέση με το οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο που χτίσαμε τις τελευταίες δεκαετίες. Στο οποίο δεσπόζουν οι Ρώσοι ολιγάρχες που συνθλίβονται υπό το βάρος της δυτικής αντιδράσης, οι αμφιλεγόμενες πρακτικές μας στον τομέα των υπηρεσιών, ένα μοντέλο επιπλοκής επιτυχίας/ευτυχίας και η τραγική έλλειψη ηγεσίας, ανάλυσης των εξελίξεων και παντελούς έλλειψης γνωστικού βάθους και καλλιέργειας για τις διεθνείς εξελίξεις τα τελευταία χρόνια. Με τον Ρώσο πρέσβη στη Λευκωσία να μας λέει κουνώντας το δάκτυλο πως πυροβολήσαμε τα πόδια μας και πως οι Ρώσοι τουρίστες θα πάνε, φέτος, στην Τουρκία. Αλήθεια, πώς ζούσαμε πριν;

Ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν πρέπει να αποτελεί πεδίο διαιμονοποίησης των λαών και της ιστορίας της Ρωσίας και της Ουκρανίας. Δύο χωρών με τεράστια συμβολή στην ιστορία της ανθρωπότητας. Με τεράστια παράδοση, πολιτισμό κι αξιοπρέπεια. Και εξίσου πρόβλημα αποτελεί, για κάθε ελεύθερο άνθρωπο, τόσο ένας ηγέτης όπως ο Πούτιν όσο και οι σύγχρονες εκφάνσεις ακραίων ιδεολογιών που βρίσκουν παραστρατιωτικό αποτύπωμα εντός των ουκρανικών πολιτοφυλακών (π.χ. η Μεραρχία Αζόφ).

Η τελευταία, στο πολιτικό της βραχίονα, το κόμμα National Corps έλαβε στις εκλογές στην Ουκρανία 158.399 ψήφους. Από το σύνολο 35.550.428 εγγεγραμμένων ψηφοφόρων. Αν αυτή η επικίνδυνη μειοψηφία Ουκρανών νεοναζί μπορεί να χαρακτηρίσει ολόκληρο τον λαό της Ουκρανίας, που αντιστέκεται σε μια εισβολή, ως ένα «λαό ναζί» τότε καλύτερα να πάμε όλοι σπίτι μας. Αν ο Βλαντίμιρ Πούτιν, οι ολιγάρχες του και ο τρόπος ηγεσίας του μπορούν, αντίστοιχα, να χαρακτηρίζουν ολόκληρο τον λαό της Ρωσίας ως «βάρβαρους εισβολείς» τότε καλύτερα να μην ξαναβρούμε πως παρά την τουρκική επιθετικότητα στο Αιγαίο, την τουρκική κατοχή στην Κύπρο και την αναθεωρητική πολιτική της Τουρκίας διαχρονικά, η τουρκική σημαία ανεμίζει στις αεροπορικές βάσεις του ΝΑΤΟ εντός της Ελλάδας όπως και η ελληνική στις αντίστοιχες στην Τουρκία. Αυτό θα αλλάξει μόνο αν η Τουρκία φύγει ή εκδιωχθεί από το ΝΑΤΟ, με κανέναν άλλο τρόπο. Επιπλέον, η Ελλάδα επηρεάζεται από τον πόλεμο στην Ουκρανία. Με ελληνικές καταγωγής πολίτες να σκοτώνονται στην Ουκρανία από το 2013. Από τους Ρώσους και τους Ουκρανούς, αλλά τι σημασία έχει; Αν αύριο 10 Κύπριοι πεθάνουν;

Στην Κύπρο οι μάσκες όμως έπεσαν και πέραν της ιδεολογικής περιχαράκωσης, του μικροπολιτικού παιχνιδιού με φόντο τις προεδρικές και των μαχών στα ΜΚΔ με σχόλια για «ναζί του Κιέβου» και «αγνούς Ρώσους του Πούτιν», αυτό που προ-

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ιταλοί προσφέρουν είδη πρώτης ανάγκης που θα παραδοθούν στον ουκρανικό πληθυσμό στα κεντρικά γραφεία του ουκρανικού προξενείου στη via Ludovico di Breme στο Μιλάνο.

Η τελευταία ζαριά του Πούτιν

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Στόχος του Β. Πούτιν είναι η επιστροφή στην «παλαιά τάξη» πραγμάτων. Θα ελέγξει το εσωτερικό σκηνικό στην Ουκρανία, αναποδογυρίζοντας τις διεθνείς σχέσεις και θέτοντας νέες διαχωριστικές γραμμές στο ευρωπαϊκό έδαφος. Ηγέτης με έλεγχο του εσωτερικού σκηνικού στη χώρα, κυβερνά με σιδηρένια πυγμή, καθώς εξοντώνει με διάφορους τρόπους κάθε πιθανό αντίπαλό του. Απολαμβάνει υψηλές δημοτικότητας σε διάφορες χώρες. Διαθέτει απήκηση πρώτα στα ακροδεξιά σχήματα εκτός Ρωσίας. Γνωστή η επίσκεψη της Μαρί Λεπέν στη Μόσχα λίγο πριν από τις προεδρικές εκλογές στη Γαλλία. Επίσης, ιερωμένοι με προσκόλληση σε όσους και γέροντες, με δεσμούς με τη ρωσική Εκκλησία κτίζουν την εικόνα του «αγίου Πούτιν» που θα εκπληρώσει τις προφητείες για πόλεμο με την Τουρκία, ωστόσο, οι προφητείες δεν βρήκαν στόχο, καθώς οι ρωσικοί πύραυλοι βρίσκουν Ουκρανία.

Ο Πούτιν και τα ακροδεξιά σχήματα έχουν ως κοινό αντίπαλό τους την ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία. Τα ακροδεξιά σχήματα ζητούν επιστροφή στο έθνος- κράτος, καταγγέλλουν τη «γροφειοκρατία των Βρυξελλών». Ωστόσο, η Ε.Ε. δεν είναι μόνο ένα έργο που βγήκε από τις στάχτες δύο παγκοσμίων πολέμων, βγήκε και ως μια υπερεθνική απάντηση σε κοινές, σύγχρονες υπερεθνικές προκλήσεις-οικονομίες στα ανοικτά σύνορα, περιβάλλον, κλίμα, ευρώ. Ο Πούτιν ευνοεί την πολυδιάσπαση, καθώς οι εθνικοί εγωισμοί καθιστούν την Ε.Ε. ευάλωτη στις δικές του δεσποτικές αντιλήψεις.

Πιθανόν η εισβολή στην Ουκρανία να είναι η τελευταία ζαριά του Πούτιν. Προχώρησε πολύ μακριά και οι περισσότεροι βλέπουν τον κίνδυνο μιας απροσχημάτιστης, επιθετικής συμπεριφοράς, ήδη οι πρώτες απειλές, περιλαμβανομένων της στρατιωτικής δράσης, κατά Σουηδίας και Φινλανδίας. Αυτό θα κάνει άλλες χώρες ιδιαίτερα επιφυλακτικές απέναντί του. Οι κυρώσεις θα παίξουν τον ρόλο τους αλλά δεν θα χάσει το παιχνίδι από αυτές. Ένας απόρ-

βλεπτος παίκτης συχνά κάνει από την υπέρμετρη αυτοπεποίθησή του.

Ο Ουκρανός πρόεδρος, Βολοντίμιρ Ζελένσκι, παρά τις προθέσεις του ή τις επιθυμίες του, απεδείχθη ανίκανος να διαβάσει τους όρους διεξαγωγής του παιχνιδιού. Τα κράτη κινούνται μέσα σε συσχετισμούς δυνάμεις, περιφερειακές και παγκόσμιες γεωπολιτικές ισορροπίες. Η ψυχρή ανάλυσή τους οδηγούσε στην πολιτική της μη επιδίωξης ένταξης της χώρας του στο ΝΑΤΟ.

Πολλοί διερωτώνται, «μα δεν έχει ένα κράτος το δικαίωμα να ακολουθήσει όποιον δρόμο επιθυμεί να επιλέξει»; Στον επιθυμητό κόσμο, ναι, στον ρεαλιστικό όχι. Συνεπώς θα μπορούσε να επιλέξει τον δρόμο της ισορροπίας ανάμεσα στο «επιθυμητό» και το «πραγματικό», υλοποίηση των συμφωνιών του Μίνσκ, αυτονομία στις ρωσόφωνες επαρχίες, βήματα για μια ομοσπονδιακή Ουκρανία.

Το κορυφαίο σημερινό, παγκόσμιο παράδειγμα. Ακόμα και η πιο σκληρή ομάδα των Αγιοταλάχ στο Ιράν αποδέχθηκε την ιδέα του περιορισμού του πυρηνικού του προγράμματος, με απαίτηση της ομάδας των «Οκτώ» (ΗΠΑ, Ρωσία, Γαλλία, Κίνα, Μ. Βρετανία, Γερμανία, Ε.Ε., ΟΗΕ).

Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι αποδέχεται τώρα συνομιλίες με τη Ρωσία κάτω από πολύ δυσμενέστερους όρους, ενώ πριν από την εισβολή των ρωσικών στρατευμάτων μπορούσε όλα να ήταν σαφώς σε άλλο, πολύ καλύτερο μέγεθος. Αυτό δεν μειώνει τις ευθύνες Πούτιν για την εισβολή, ούτε πρέπει να γίνεται αποδεκτή η αλλαγή συνόρων με στρατιωτικές μεθόδους, ούτε η καταστροφή των υποδομών μιας χώρας, ούτε η πρόκληση τόσων ανθρωπίνων δυστυχίας, επειδή «αργούσε» ή δεν «κατανοούσε» η ηγεσία της άλλης χώρας. Η διπλωματία απαιτεί χρόνο.

Η ευθύνη ενός ηγέτη είναι να προβλέπει τις εξελίξεις, να συνεκτιμά τα δεδομένα, να παίρνει αποφάσεις στην κατάλληλη στιγμή που να υπηρετούν τα συμφέροντα της χώρας του, λ.χ. να προλαβαίνει το χειρότερο. Όχι να αδρανεί και αν δεν τα καταφέρει να καταγγέλλει

όλους τους άλλους, πλην του εαυτού του. Ο Ζελένσκι δήλωσε «είμαστε μόνοι μας», αλλά δεν είδα ότι κάποιος να του υποσχέθηκε κάτι άλλο. Έπρεπε να γνωρίζει ή να εκτιμήσει ότι θα «είμαστε μόνοι μας» και έτσι να χειριζόταν έγκαιρα και διαφορετικά τα πράγματα.

Στην Κύπρο επανέρχεται στην επικαιρότητα το σχήμα «αφού η Ε.Ε. επιβάλλει κυρώσεις στη Ρωσία, τώρα η σειρά της Κύπρου να ζητήσει για την Τουρκία τα ίδια». Γιατί όμως δεν πρόκειται να συμβεί κάτι ανάλογο;

1. Γιατί το τεράστιο βάρος από την εισβολή, σε ένα βαθμό το σήκωσε από πάνω της η Τουρκία το 2004, στηρίζοντας σχέδιο λύσης του Κυπριακού που υπέβαλε στα μέρη ο ΟΗΕ. Μπορεί να μην αρέσει σε αρκετούς Ε/κ αυτό, αλλά ο πλανήτης δεν συνωμότησε εναντίον μας.

2. Η Ε.Ε. ήταν παρούσα στις Συνόδους για την Κύπρο. Ο πρόεδρος Γιούνκερ ανακοίνωσε βοήθεια για την Κύπρο 3,2 δις. σε περίπτωση λύσης (Γενεύη, 2016). Η Φ. Μογκερίνι ήταν παρούσα στο Κραν Μοντάνα. Γνωρίζουν τι έκανε ο κάθε παίκτης. Απίστευτο αλλά ο γ.γ. του ΟΗΕ δύο μέρες μετά το Κραν Μοντάνα επαίνεσε την Τουρκία για τη στάση της στις συνομιλίες!

3. Ένα άλλο κομμάτι από το ηθικό κεφάλαιο που συσσώρευσε η Κύπρος λόγω της εισβολής, βούλιαξε στην υπόθεση με τα «χρυσά διαβατήρια», τα Pandora papers και την επί μακρόν πλήρη αδιαφορία Αναστασιάδη για τον τερματισμό του προγράμματος.

4. Μετά το 2017 τα πράγματα άλλαξαν. Οι Τριμερείς και ο EastMed διαφοροποίησαν το σκηνικό. Η Τουρκία άλλαξε τη στάση της («δύο κράτη», υπονόμησηση Ακιντζί, στήριξη Τατάρ, παραβιάσεις στην κυπριακή ΑΟΖ). Μπήκε το ζήτημα των κυρώσεων. Ψιχούλα. Όλοι οι εταίροι γνώριζαν όλα τα προηγούμενα. Στην πράξη μόνο δυο με τρεις χώρες στήριζαν το αίτημα Χριστοδουλίδη. Το «πακέτο» του Κυπριακού έχει μικρύνει, αλλά με τη λογική του να περιμένω το ανέφικτο, θα μικραίνει διαρκώς και περισσότερο...

www.larkoslarkou.org.cy

Ο Φρόνιτ και η ανέραστη γυναικοκρατία

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Ο ανεπανόληπτος Νιόβιος, ο Διονύσιος Σαββόπουλος, τραγουδάει ότι ο «άντρας και η γυναίκα δεν είναι ίσοι, γιατί η γυναίκα είναι ανώτερη». Οι γυναίκες είναι ανεράδες στον έρωτα και σκορπούν τη χαρά και τη ζωή, αλλά και μάγισσες στη φαυλότητα και φέρνουν τον πόνο, τη θλίψη, ακόμη και τον θάνατο. Η ιστορία είναι γεμάτη από ιστορίες μεγάλων ανδρών, οι οποίοι εξανδραποδίστηκαν για χάρη μιας γυναίκας. Αλλά αντιστρόφως, η λογοτεχνία αρέσκειται σε μύθους ωραίων γυναικών, οι οποίες θυσιάζονται για τον έρωτα και την αγάπη. Και όλα καταλήγουν στον στίχο: «της γυναίκας η καρδιά είναι μια άβυσσος, πότε κόλαση και πότε ο παράδεισος...».

«Ζούμε στην εποχή της ανέρα-στης γυναικοκρατίας, η οποία νο-

μίζει ότι θα ανατρέψει τον Φρόνιτ» έλεγε πριν από μερικές μέρες, μεταξύ ποτού και μεζέδων, «δαμόνια» επιχειρηματίας, με ξεχωριστές επιτυχίες, με ατέλειωτους φίλους, αλλά τελικά μια μοναχιασμένη και φοβισμένη γυναίκα. Και μονολογούσε: «Φαίνεται ότι ο Θεός γελούσε, όταν μ' έβλεπε να κατακτώ με πάθος, τον ένα μετά το άλλο τους νεανικούς μου στόχους. Κατάφερα τα πάντα, εκτός από την κατάκτηση της αληθινής αγάπης». Όσοι είχαν την τύχη να επικοινωνήσουν γειτονιές της Νέας Υόρκης, των Βρυξελλών, της Γενεύης, του Λονδίνου, της Σαγκάης και άλλων μεγάλων πόλεων, στις οποίες διαμένουν «τα μεγάλα κεφάλια», κυρίως γυναίκες, θα διαπιστώσει από την πρώτη ματιά, ότι πίσω από τα λαμπερά εστιατόρια, τα μεγάλα γραφεία και τις πανάκριβες λιμουζίνες, βρίσκονται πολλοί φοβισμένοι άνθρωποι, οι οποίοι ξέρουν να

διατάζουν άτομα, αλλά δεν ξέρουν να αγαπούν ανθρώπους.

Ξέρουν να κινούν τα νήματα της οικονομίας και της κοινωνίας, αλλά αδυνατούν να τιθασούν τον «άγριο» εαυτό τους. Άνθρωποι οι οποίοι αναζητούν ένα καλό λόγο, ψάχνουν με το φανάρι ανθρώπους, κατά την ρήση του φιλόσοφου Διογένη.

Αν ταξιδέψει κάποιος στις ανατολικές χώρες, του πρώην σοβιετικού μπλοκ, θα μάθει για τη συνήθεια των γυναικών, να αποκτούν στα 20 τους χρόνια ή και νωρίτερα παιδί και μέχρι τα 30 τους, να χωρίζουν και να μεγαλώνουν μόνες τους, τα παιδιά τους. Δεν είναι τυχαίο και το γεγονός ότι οι περισσότερες γυναίκες από τις χώρες αυτές, οι οποίες φθάνουν στην Κύπρο, είτε για διακοπές, είτε για δουλειές, έχουν κατά κανόνα ένα παιδί, το οποίο αφήνουν στη γιαγιά για να το μεγαλώσει. Αυτές «κά-

νουν τη ζωούλα τους» και επιπλέον στέλνουν χρήματα για το παιδί τους. Σε αυτή την εξίσωση, ο σύζυγος συνήθως απουσιάζει και αποκτά μόνο τα επίθετα «καμένος» και μεθυστάκας.

Η πραγματική δύναμη στην Κύπρο, σήμερα, βρίσκεται στα χέρια γυναικών, έστω και αν οι στατιστικές λένε ότι υπολείπονται σε μισθούς, σε σχέση με τους άντρες. Μια βόλτα στα σχολεία όλων των βαθμίδων, μια επίσκεψη στα γραφεία της δημόσιας υπηρεσίας και θα διαπιστώσει κάποιος πολύ εύκολα, ότι η συντριπτική πλειονότητα σε όλες τις βαθμίδες είναι γυναίκες.

Την πορεία αυτή ακολουθεί και ο ιδιωτικός τομέας, με λίγη καθυστέρηση. Ήδη επικρατεί σε δύο από τις τρεις πολιτειακές εξουσίες βρίσκονται γυναίκες. Στη Βουλή η Αννίτα Δημητρίου και στο Ανώτατο Δικαστήριο η Περσεφόνη

Παναγή. Τα επόμενα χρόνια με μαθηματική ακρίβεια, θα δούμε και γυναίκα στο ύπατο αξίωμα της εκτελεστικής εξουσίας. Τώρα αν είναι για καλό ή για κακό, είναι μια άλλη ιστορία. Το μόνο σίγουρο είναι ότι οι γυναίκες σε διευθυντικές θέσεις είναι τελειομανείς και κατακτούν συχνά πυκνά τα προσωνύμια «τσαρίνα» και «σιδηρά κυρία».

Οι ιστορικοί και οι κοινωνιολόγοι λένε ότι η εποχή της μητριαρχίας, η εποχή των αμαζόνων, ήταν πολύ πιο σκληρή από την εποχή της πατριαρχίας, την οποία ακόμη ζούμε σήμερα. Αυτό αποτυπώνεται σε πολλές κινηματογραφικές ταινίες, ενώ επιβεβαιώνεται και από τα απεχθή εγκλήματα με δράστες γυναίκες. Η ιστορία κάνει κύκλους και σίγουρα πορευόμαστε σε μια νέα εποχή μητριαρχίας, η οποία ίσως για πρώτη φορά θα έχει το πρόσημο του «άφυλλου», δηλαδή

του ανθρώπου χωρίς φύλο, όπως καταδεικνύουν και όλες οι νομοθεσίες οι οποίες ψηφίζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου.

Η γυναίκα με το φουστάνι της, μπορεί να ανεβάσει πλοία στα βουνά, αλλά και με το φουστάνι της, καταποντίζει σπουδαίους άντρες. Ιστορικός και κλασικός είναι ο διάλογος μεταξύ της Αγίας Κασσιανής και του βυζαντινού αυτοκράτορα Θεοφίλου: «Εκ γυναικός ερρήν τα φαύλα... αλλά και διά γυναικός πηγάζει τα κρείττω». Δηλαδή η γυναίκα έδιωξε τον άνθρωπο από τον παράδεισο, αλλά και η γυναίκα τον οδήγησε πίσω στον παράδεισο, διά της Παναγίας. Από εκεί και πέρα, το μόνο σίγουρο, είναι ότι η πάλη των φύλων, όπως την βιώνουν οι δυτικές κοινωνίες, σίγουρα αλλάζει τον κόσμο.

kaparispan@yahoo.gr

Δεν υπάρχουν δικαιολογίες, η καταπολέμηση του καρκίνου απαιτεί πράξεις

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο καρκίνος είναι η δεύτερη αιτία θανάτου στην Ευρώπη. Συνολικά, 1,3 εκατ. συνάνθρωποι μας χάνουν τη μάχη, ετησίως. Εξ αυτών, 6.000 είναι παιδιά. Η μάχη που δίνουμε, ο καθένας μας από το δικό του μετερίζι, γίνεται ακόμη πιο σημαντική, υπό συνθήκες πανδημίας, όπου ο τομέας της δημόσιας υγείας δέχεται μεγάλο πλήγμα, με αλυσιδωτές επιπτώσεις και στους καρκινοπαθείς. Εάν δεν αναλάβουμε, άμεσα, δράση, τα κρούσματα καρκίνου θα αυξηθούν κατά 18% ως το 2040, καθιστώντας την ασθένεια ως την κύρια αιτία θανάτου στην Ένωση.

Πριν από ενάμιση χρόνο διεκδικήσαμε ως ΑΚΕΛ να συμμετάσχουμε στην ειδική Επιτροπή του Ευρωκοινοβουλίου για την καταπολέμηση του καρκίνου.

Έπειτα, είχαμε την τιμή να μας ανατεθεί από την ομάδα της Ευρωπαϊκής Αριστεράς η παρακολούθηση της έκθεσης για τη διαμόρφωση της νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την καταπολέμηση του καρκίνου. Έτσι, απευθυνθήκαμε στα οργανωμένα σύνολα και τους φορείς που δραστηριοποιούνται στα θέματα καρκίνου, ώστε να διαμορφώσουμε από κοινού τις προτάσεις μας.

Στις 16 Φεβρουαρίου, η Ολομέλεια του Ευρωκοινοβουλίου υπερψήφισε εν τέλει την έκθεση που ετοιμάσαμε. Το αποτέλεσμα είναι πολύ σημαντικό, καθώς προωθούνται συγκεκριμένες προτάσεις για την καταπολέμηση των ανισοτήτων και τη διασφάλιση ισότητας πρόσβασης στην πρόληψη, την έγκαιρη διάγνωση και τις θεραπείες για τον καρκίνο. Πόσο μάλλον για την Κύπρο που, εδώ και χρόνια, παραμένει ουραγός ανάμεσα στα κράτη μέλη αναφορικά με τις δημόσιες δαπάνες για την υγεία.

Ως ΑΚΕΛ, καταθέσαμε διάφορες τροπολογίες για βελτίωση του κειμένου. Ιδιαίτερα όσον αφορά στον παιδιατρικό καρκίνο πετύχαμε να υιοθετηθούν οι προτάσεις μας για αύξηση της χρηματοδότησης γι' ανάπτυξη νέων παιδιατρικών αντικαρκινικών φαρμάκων και προώθηση νομοθετικών μέτρων από την Κομισιόν, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες που οδηγούν στο να υπάρχει διαφορά έως και 20% στα ποσοστά επιβίωσης των παιδιών με καρκίνο μεταξύ των κρατών μελών. Επίσης, πετύχαμε να υπερψηφιστεί από την πλειοψηφία των ευρωβουλευτών η πρότασή μας να δίνεται οικονομική στήριξη από το κράτος στους γονείς χαμηλού εισοδήματος, οι οποίοι συνοδεύουν το παιδί τους για θεραπεία στο εξωτερικό, παρόλο που το ΕΛΚ, οι ακροδεξιοί και συντηρητικοί καταψήφισαν.

Παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισαμε, πετύχαμε την υιοθέτηση πολλών τροπολογιών μας, οι οποίες κάλυψαν σημαντικά κενά που υπήρχαν στο προσχέδιο της έκθεσης. Συγκεκριμένα, υιοθετήθηκαν οι προτάσεις μας για ενίσχυση των δημόσιων νοσηλευτηρίων, αύξηση της χρηματοδότησης προς τα κράτη, για δημιουργία υψηλής ποιότητας τημημάτων ακτινοθεραπείας και σύγχρονων ογκολογικών κέντρων στα δημόσια νοσοκομεία, παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στους ασθενείς και τις οικογένειές τους, προώθηση στοχευμένου προσυμπτωματικού ελέγχου για ομάδες υψηλού κινδύνου, διασφάλιση εξωνοσοκομειακής αντικαρκινικής περίθαλψης και δωρεάν πρόσβαση σε θεραπευτικές αγωγές και φάρμακα που χρησιμοποιούνται από καρκινοπαθείς.

Όλες αυτές οι προτάσεις περιλαμβάνονται πλέον στην επίσημη έκθεση του Ευρωκοινοβουλίου, καθιστώντας την ένα σημαντικό εργαλείο στα χέρια μας. Δυστυχώς, όμως, μπουκτίσαμε από λόγια. Αυτό που επιβάλλεται, είναι η έκθεση να βρει, επιτέλους, ευήκοα ώτα, τόσο στην Κομισιόν όσο και στα κράτη μέλη, να υπάρξει έμπρακτη βούληση και να δοθεί η απαραίτητη χρηματοδότηση, ώστε οι προτάσεις να μεταωσιωθούν σε πράξεις.

Ιδιαίτερα στην Κύπρο υπάρχουν πολλά που επιβάλλεται να γίνουν. Η χώρα μας είναι η μοναδική που δεν έχει κρατικά ογκολογικά με ακτινοθεραπευτικά τμήματα. Οι γιατροί του δημοσίου μας παλεύουν ενάντια στον καρκίνο με λιγοστά όπλα στη φαρέτρα τους. Υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις. Είναι αδιανόητο υπηρεσίες υγείας να προσφέρονται, αποκλειστικά, από εθελοντικές οργανώσεις, αντικαθιστώντας τον ρόλο του κράτους.

Η Ε.Ε. οφείλει να συνδράμει ουσιαστικά την Κύπρο, όπως ορίζει και το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ένωσης, ώστε να επιτύχουμε το υψηλότερο επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, είναι χρέος και της κυπριακής κυβέρνησης να στηρίξει, επιτέλους, ουσιαστικά, τα δημόσια νοσηλευτήρια και τα ογκολογικά κέντρα, ενισχύοντας τις υποδομές και τη στελέχωσή τους.

Ο αγώνας μας δεν είναι εύκολος, αλλά θα συνεχίσουμε, ώστε η υγεία να πάψει να είναι προνόμιο των λίγων και να διασφαλιστεί ως δημόσιο, κοινωνικό αγαθό και ανθρώπινο δικαίωμα για όλους.

Ο κ. Γιώργος Γεωργίου είναι ευρωβουλευτής του ΑΚΕΛ.

Μα, ουδέν ελληνογενές επιτέλους;

Του ΚΑΘΗ ΦΕΡΑΙΟΥ

Στον παλαιόθεν ελληνικό τρόπο αναήλψης του αληθούς, η αισθητική διάθεση είχε πάντοτε κυρίαρχο ρόλο. Τούτο είπε ήδη ο προσωκρατικός Παρμενίδης: «... Οι θεωρίες των Ελλήνων ήταν, πρωτίστως, ευκλείεις!» Στην προσπάθεια ερμηνείας, με άλλα λόγια, του κόσμου, στη φιλοσοφία του, το ελληνικό πνεύμα εισάγει, ισάξιο της γνωσιολογικής θεωρίας, ως απαραίτητο, και το αισθητικό στοιχείο. Γι' αυτό και στην προ Χριστού Ελλάδα, ο θεώμενος το κάλλος εκείνος λαός, μετατρέπει τη φιλοσοφία του σε ποίηση, και δραματοποιημένη την απαγγέλλει μέσα στα κοίλα των θεάτρων. Ουδέν συνεισάς μπορούσε ν' αλλάξει και για τη μετά Χριστόν ζωή του γένους εκείνου. Τούτο καταδεικνύει ο «τρόπος» των μεγάλων φιλοσόφων, ιδίως της Καππαδοκίας, που η Εκκλησία ονόμασε Εκκλησιαστικούς Πατέρες.

Είναι γι' αυτό τον «τρόπο» που και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο μέγας εκείνος γνώστης της αρχαιοελληνικής φιλοσοφίας, παρόμοια «έπραξε», όταν συνέθετε τη Θεία Λειτουργία του: Ως δραματοποιημένη και μελοποιημένη μεταφορά του μυστηρίου της θείας ευχαριστίας στον χώρο της αισθητικής. Ως συγκλονιστική δηλαδή δραματοουργία (τον όρο χρησιμοποίησε πρώτος νομίζω ο Χρήστος Γιανναράς) όπου ένας μεγαλειώδης μουσικός διάλογος αναπτύσσεται, μεταξύ θεού και ανθρώπων, ως να συντελεστεί το μέγα μυστήριο της «μετουσίωσης των τιμών δώρων». Ένας μουσικός διάλογος με διαλεγόμενους τον ιερέα, ή αρχιερέα, αφ' ενός, και τους διάκονο και χορό των ψαλτών αφ' ετέρου, διάλογος δε, που, ως (και) αισθητικό δημιούργημα, χαρακτηρίζεται από τέλεια ταύτιση περιεχομένου και μορφής, βασικό δηλαδή αίτημα κάθε καλλιτεχνικής δημιουργίας, και κυρίαρχο χαρακτηριστικό του κάθε έργου τέχνης.

Αυτήν όμως την πλήρη ταύτιση περιεχομένου και μορφής, που πέτυχε (με τέλειο ως αισθητικό δημιούργημα) στη Θεία Λειτουργία του ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, έρχονται σή-

μερα, μετά από δεκαέξι και πλέον αιώνες, να τη διασπάσουν οι διάδοχοί του αρχιερείς (συνακόλουθοί τους δε και οι ιερείς), με μια νοοτροπία που (και το λέω αυτό μετά λόγου γνώσεως, σεβαστοί αρχιερείς), καμιά σχέση δεν έχει με την ορθόδοξη είτε παράδοση, και σημαντικότερο, με την ορθόδοξη, είτε θηκή είτε αισθητική, αντίληψη περί κόσμου. Και εννοώ βεβαίως την αυτόχρημα αναστροφή της «Ιδέας» (του Χρυσορρήμονος εκείνου) Ιωάννη του Χρυσοστόμου, το γεγονός ότι όσες ευχές καθόρισε εκείνος, να αναγινώσκονται μυστικά, μπροστά στην Αγία Τράπεζα, αυτοί τώρα, ίσως διότι θεωρούν πως έτσι «διορθώνουν» κάποιο τάχα «σφάλμα» του, τις διαβάζουν όχι απλώς «εκφώνως», αλλά, και ιδίως οι αρχιερείς, με στεντόρεια φωνή! Μπας και τους επισκιάσει άραγε η φωνή της ψαλμωδίας του χορού; Με αποτέλεσμα βεβαίως, είτε να δημιουργείται έτσι κασμωδία, είτε, αν οι ψάλτες, ευγενώς φερόμενοι, διακόψουν, το ψάλλισμο, να προκαλείται ένα χάσμα στη μελωδική μορφή. Αν φυσικά αντιλαμβάνονται περί ποιας μορφής ομιλούμε. Αν δε ο ακούων, απ' εκείνο το εκκλησίασμα, τυχαίνει να «γνώριζε» και τα λεγόμενα, τότε όχι απλώς διασπάται η αισθητική τέρψη του, αλλά και ο ίδιος κλονιζόμενος «εξοργίζεται» απ' αυτό το φαινόμενο της υπανάπτυξης, ή, το λιγότερο, της ασύγγνωστης για αρχιερείς, βρε αδελφέ, παρεξήγησης! Και εξηγούμε.

Ό,τι ονομάσαμε «Ιδέα» του Χρυσοστόμου, είναι η ιδέα του για συμβολισμό της τέλεσης του Μυστικού Δείπνου. Όχι όμως τώρα από τον ίδιο τον ενανθρωπίσαντα Θεό (τον Χριστό), αλλά από άνθρωπο, (ιερέα ή αρχιερέα) τον έχοντα τη θεία χάρη να μεσολαβεί προς τον Θεό, ώστε Εκείνος θαυματουργικά να επιφέρει μετατροπή οίνου και άρτου σε σώμα και αίμα Χριστού. Ως απλός μεσολαβητής λοιπόν ο λειτουργός αυτός, αναλώνεται μπροστά στο θυσιαστήριο σ' ένα δραματικό, προσοπικό, και ιδίως μυστικό και δογματικό διάλογο, με το πρώτο πρόσωπο της Αγίας Τριάδας,

ευχόμενος και ακατάπαυστα προσευχόμενος, ώστε, και παρά την «αμαρτωλότητά του», να τον αξιώσει, στην κυρίαρχη στιγμή του θείου δράματος, να γίνει αυτός, το μέσο, για να συντελεστεί αναιμακτη η θυσία του δευτέρου προσώπου της Αγίας Τριάδας (του Υιού)! Ο συμβολισμός είναι σαφής: Ο «μυστικά» (όχι μυστηριακά, αφού όλα γίνονται μπροστά στα μάτια των πιστών) προσευχόμενος ιερέας, είναι το μέσο που η θεία χάρη «χρησιμοποιεί» για τη θεία μετουσίωση. Κοινοποίηση συνεπώς αυτού του προσωπικού και μυστικού διάλογου από τον λειτουργό, είναι, το λιγότερο παρεξήγηση. Από αρχιερέα δε η παρεξήγηση είναι και ασύγγνωστη!

Εξηγώ τώρα και εκείνο το «μετά λόγου γνώσεως» που είπα στην αρχή. Προφανώς αυτή η φανερή εκφώνηση μυστικών ευχών, γίνεται για να δημιουργηθεί λένε, κλίμα κατάνυξης! Ουδέν όμως άλλο γίνεται παρά εισαγωγή ψυχοτεχνικών μεθόδων υποβολής, για να προκληθεί τάχα «κατάνυξη» στο εκκλησίασμα! Λες και έχει η Ορθοδοξία ανάγκη από τέτοια ψυχότροπα μηχανεύματα του προτεσταντικού «ευσεβισμού»... Προτεσταντικού ευσεβισμού, ειρήσθω, τον οποίο (και αυτό ακριβώς είναι που λέω «μετά λόγου γνώσεως») εισήγαγαν στην Ανατολική Εκκλησία, οι καλούμενες εξωεκκλησιαστικές οργανώσεις «Ζωή» πρώτα και «Σωτήρ» αργότερα και αυτός είναι ο λόγος που σημαντικοί θεολόγοι (και όχι μόνο) αυτών των οργανώσεων «ελθόντες εις εαυτών» αποσχίστηκαν τελικά απ' αυτές. Π.χ. πρώτος (και πιο θορυβώδης) ο Χρήστος Γιανναράς, και ακολούθησαν σιωπηρώς, ο Αναστάσιος Γιαννουλάτος, ο Δημήτριος Τρακατέλλης, ο Βασίλειος Γοντικάκης, αλλά και ο ίδιος τελικά ο εμβληματικός πατήρ Ηλίας Ματθρογιαννόπουλος. Ουσιαστικά αποσχισθέντες όλοι από τον δυτικό πιετισμό. Πότε άραγε και οι ημέτεροι;

Ο κ. Χάρης Φεραίος είναι διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής Μορφολογίας του ΕΜΠ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΗ. limakis@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Πάθη και συμφέροντα

Στην επιστημολογία «παράδειγμα» αποκαλείται ένας συγκεκριμένος τρόπος επισημονικής σκέψης, μια συγκεκριμένη επιστημονική νοοτροπία, αλλιώς ένα σταθερό λογικό σχήμα, το οποίο ανιχνεύεται στα έργα των σημαντικότερων στοχαστών μιας ιστορικής περιόδου σε ένα ή και περισσότερα επιστημονικά πεδία. Ένα «παράδειγμα» χαρακτηρίζεται από ένα σύνολο θεωριών και ιδεών που καθορίζουν τι είναι δυνατό και λογικό να γίνει, δίνοντας στους επιστήμονες ένα σαφές σύνολο εργαλείων για την προσέγγιση ορισμένων προβλημάτων. Με τον ίδιο τρόπο, οι ισχύουσες οικονομικές και πολιτικές θεωρίες κάθε εποχής καθορίζουν την οικονομική και πολιτική πράξη της εποχής αυτής.

Συνήθως μια σημαντική αλλαγή παραδείγματος στην οικονομική και πολιτική σκέψη προλαίπειν το έδαφος για σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές. Το 1977, ο Albert Hirschman δημοσίευσε ένα αξιόλογο έργο πάνω στη φιλοσοφία της οικονομίας: «Πάθη και συμφέροντα. Πολιτικά

επιχειρήματα υπέρ του καπιταλισμού πριν από τον θρίαμβό του». Στο έργο του αυτό, ο Hirschman ανιχνεύει ένα χαμένο παράδειγμα της οικονομικής φιλοσοφίας, το «συμφέρον», που άνθισε κατά τον 17ο και 18ο αιώνα και συνέβαλε ουσιαστικά στην επικράτηση του καπιταλισμού στην Ευρώπη.

Καθ' όλη τη διάρκεια του χριστιανικού μεσαίωνα ο πόθος για χρήμα, εξουσία και σάρκα ήταν καταδικαστέος ως πηγή των χειρότερων αμαρτημάτων. Η πνευματική και ηθική τάξη είχε οργανωθεί γύρω από μεθόδους, τεχνικές και κοινωνικές πρακτικές καταστολής των παθών αυτών. Κάτι τέτοιο αποτελούσε σημαντική τροχοπέδη για την ανάπτυξη της οικονομίας και του εμπορίου. Ωστόσο, τον 17ο αιώνα συντελέστηκε μια σημαντική αλλαγή από στοχαστές όπως ο Pascal, ο Nicole, ο Vico, ο Boisguilbert, οι οποίοι διατείνονταν ότι, παρότι τα πάθη είναι καταστροφικά, δεν παύουν να προσφέρουν ιδιαίτερες υπηρεσίες στην ανθρωπότητα. Όπως χαρακτηριστικά γράφει ο Mandeville στον «Μύθο των μελισσών» (1714), «τα ιδιωτικά πάθη αποφέρουν δημόσια ωφέληματα» (Private

Έναντι χρηματικής αμοιβής, ανταλλάσσονται υπηρεσίες και διακινούνται αγαθά, έτσι ώστε ακόμη και άθεες κοινωνίες να ευημερούν.

Vices, Publick Benefits). Ακόμη πιο ριζοσπαστική ήταν η θέση του Nicole, ο οποίος στις ηθικές του μελέτες κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι άνθρωποι κάνουν από αγάπη για το κέρδος ό,τι θα όφειλαν να κάνουν από την αγάπη τους για τον Θεό. Έναντι χρηματικής αμοιβής, ανταλλάσσονται υπηρεσίες και διακινούνται αγαθά, έτσι ώστε ακόμη και άθεες κοινωνίες να ευημερούν.

Οι στοχαστές αυτοί προχώρησαν σε μία επιπλέον διάκριση ανάμεσα στο πάθος για χρήμα και κέρδος και στο πάθος για εξουσία. Το πρώτο ήταν έλλογο, το τελευταίο άλογο. Ονόμασαν δε τα έλλογα πάθη συμφέροντα. Στοχαστές όπως ο John Millar, ο Sir James Steuart και ο Μοντεσκιέ υποστήριξαν ότι ένας κόσμος βασισμένος

στο συμφέρον είναι προβλέψιμος και σταθερός, έχει κανόνες και απαιτεί μια δίκαιη και ελεύθερη κοινωνία. Αντίθετα, ο κόσμος που άγεται από το πάθος της εξουσίας οδηγείται στην αυθαιρεσία, τη βαναυσότητα και την ανελευθερία. Μάλιστα, όσο περισσότερο αναπτύσσεται η οικονομία ενός κράτους, τόσο βελτιώνεται η πολιτική του τάξη. Καθώς η ανάπτυξη της παραγωγής και του εμπορίου απαιτεί προβλεψιμότητα και σταθερότητα σε βάθος χρόνου, η πολιτική τάξη οφείλει να αποφεύγει πραξικοπηματικές κινήσεις και αυθαίρετες αποφάσεις. Μόνο έτσι δεν διαταράσσεται ο ευαίσθητος μηχανισμός της οικονομίας.

Αν και το παράδειγμα αυτό ατόνησε κατά τα τέλη του 18ου αιώνα, όταν τα συμφέροντα ταυτίστηκαν με την εξουσία, αυτό που παρατηρούμε σήμερα στην αντιπαράθεση της Δύσης με τη Ρωσία του Πούτιν είναι μια αναβίωση του τρόπου σκέψης της Ευρώπης του Διαφωτισμού: η οικονομία κινητοποιείται για να συγκρατήσει τα άλογα εξουσιαστικά πάθη δικτατόρων και σφετεριστών της λαϊκής εντολής των εθνών. Ο πόλεμος, ως ακραία πράξη αυθαιρεσίας, αν-

τιμετωπίζεται με οικονομικά αντίμετρα, όχι μόνο επειδή οι δυτικές κοινωνίες θέλουν να ασκήσουν πίεση στη Ρωσία, αλλά και γιατί η οικονομική τους τάξη πρέπει να προστατευθεί από την πολιτική αταξία της Μόσχας. Αν και όταν αναλογιζόμαστε την πυρηνική δύναμη της Ρωσίας, τείνουμε να τη συγκρίνουμε με την πάλαι ποτέ Σοβιετική Ένωση και να τη θεωρούμε «υπερδύναμη», η πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική. Το 1989, το επίσημο ΑΕΠ της Σοβιετικής Ένωσης ήταν 2500 δισ. δολάρια, ενώ των ΗΠΑ ήταν 4862 δισ. δολάρια. Οι οικονομίες δηλαδή των τότε υπερδυνάμεων ήταν συγκρίσιμες. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει σήμερα, αφού η Ρωσία έχει ένα ΑΕΠ της τάξεως των 1483 δισ. δολαρίων, συγκρίσιμο δηλαδή με της Ισπανίας (1281 δισ.) και της Ιταλίας (1,886 τρισ.) ενώ υστερεί σημαντικά έναντι της Γερμανίας (3,806 τρισ.). Ούτε λόγος βέβαια να γίνεται για σύγκριση με τις οικονομικές και πολιτικές υπερδυνάμεις του πλανήτη: ΗΠΑ (20,94 τρισ.), Ε.Ε. (15,193 τρισ.) και Κίνα (14,72 τρισ.). Η Ρωσία αποτελεί σήμερα μια μεσοαία οικονομία με σημαντική τροχοπέδη στην ανάπτυξη της το φε-

συχαικό σύστημα των ολιγαρχών το οποίο έχει επιβάλει ο νυν Ρώσος πρόεδρος από το 1999 και μετά. Το ΑΕΠ της έπεσε από τα 2050 δισ. περίπου το 1991 στα 1300 δισ. περίπου το 1999 και, ενώ παρατηρήθηκε μια σημαντικότερη αύξηση του ρωσικού ΑΕΠ στα 2300 δισ. κατά το τέλος της δεύτερης τετραετίας Πούτιν, έκτοτε η πτώση είναι σταθερή.

Με αυτά τα δεδομένα όμως, η Ρωσία ούτε οικονομικός αλλά ούτε και πολιτικός γίγαντας μπορεί πλέον να θεωρηθεί. Η ανακίνηση δε του εξουσιαστικού πάθους ενάντια στα εθνικά οικονομικά συμφέροντα, όχι μόνο δεν καταφέρνει να δώσει την παλαιά αίγλη της υπερδύναμης στη Ρωσία, αλλά την κατατάσσει μάλλον στους νάνους του πλανήτη με σημαντικό πυρηνικό οπλοστάσιο, το οποίο απειλεί την ανθρωπότητα. Η Ρωσία του Πούτιν μάλλον με τη Βόρεια Κορέα μπορεί να συγκριθεί πλέον παρά με τη Σοβιετική Ένωση.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Εκοψαν και έραψαν τους νέους δήμους

Η τελευταία πινελιά στη μεταρρύθμιση από το κοιμματικό παρασκήνιο

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Σ’ ένα άτυπο πάρε-δώσε μεταξύ του συνόλου των κοινοβουλευτικών κομμάτων εξελίχθηκε η τελευταία πράξη των διοικητικών μεταρρυθμίσεων ο’ επέπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης. Παρά τις φραστικές κορόνες πως το πρωταρχικό ζητούμενο ήταν το συμφέρον των τοπικών κοινογιών, τα κόμματα δεν απέφυγαν την πεπατημένη και θέλησαν ν’ αφήσουν το αποτύπωμά τους, έτσι όπως αυτό καθορίζεται από το κοιμματικό συμφέρον. Η Ολομέλεια της 3ης Μαρτίου 2022 θα μείνει στην ιστορία ως ένα ορόσημο στα κοινοβουλευτικά δρώμενα του τόπου μιας και ευοδώθηκαν προσπάθειες 10 χρόνων, αλλά και ενός οργιώδους παρασκηνίου παρεμβάσεων στον τελικό νομοθετικό κορμό της μεταρρύθμισης που σε μεγάλο βαθμό τα ίδια τα κόμματα καθόρισαν. Κάνοντας μια πρώτη αποτίμηση της πολύχρονης προσπάθειας αυτή χωρίζεται σε δυο μέρη. Στο πρώτο, που αφορά το συναινετικό κλίμα που επιδείχθηκε για τη συντηρητική πλειοψηφία των προνοιών των

τριών κυβερνητικών νομοσχέδιο που έφθασαν ενώπιον της Ολομέλειας και στο δεύτερο, που αφορά το τελευταίο μίλι με πληθώρα τροπολογιών, προκειμένου τα νομοσχέδια να καταστούν νόμος του κράτους. Η προσπάθεια εναγκαλισμού της νέας τοπικής αυτοδιοίκησης αποκαλύφθηκε από τη βροχή τροπολογιών που κατέθεσαν όλα τα κόμματα στην Ολομέλεια της περασμένης Πέμπτης και που ξεκάθαρο στόχο είχε τη μη διατάραξη των τοπικών ισορροπιών. Στη λογική αυτή τα περισσότερα κόμματα κάτι έδωσαν και κάτι έλαβαν. Κατά προσέγγιση στην Ολομέλεια κατατέθηκαν 60 τροπολογίες. Ωστόσο, ο αριθμός ήταν μεγαλύτερος, αν ληφθεί υπόψη πως αρκετές άλλες αποσύρθηκαν κατά τη συζητησή τους στην Ολομέλεια.

Οι τροπολογίες

Αν κάποιος επιχειρήσει να αναζητήσει απτά παραδείγματα που να δικαιολογούν το πάρε-δώσε που επικράτησε, τότε σίγουρα θα εστιάσει στην τελική κατάληξη του αριθμού των νέων δήμων και των δη-

Ως προϊόν παρασκηνιακών διεργασιών θεωρείται ο χάρτης της νέας τοπικής αυτοδιοίκησης, ο οποίος αποτέλεσε το αντίβαρο να μην περάσει η πρόνοια για διεξαγωγή τοπικών δημοψηφισμάτων.

Οι διαφοροποιήσεις που έγιναν επί της αρχικής κυβερνητικής πρότασης εντοπίζονται στη Λευκωσία με την προσθήκη του δήμου Στροβόλου, στη Λάρνακα με την Αραδίππου και στην Πάφο με τον δήμο Ανατολικής Πάφου.

μοψηφισμάτων. Των σοβαρότερων θεμάτων για τα οποία δεν βρέθηκε η κοινή συνισταμένη στην Επιτροπή Εσωτερικών και παραπέμφθηκαν για επίλυση στην Ολομέλεια. Τα δημοψηφίσματα που υποστή-

ριζαν σθεναρά το ΑΚΕΛ, η ΕΔΕΚ και οι Οικολόγοι δεν πέρασαν με την πλάτη που έβαλαν στην τροπολογία του ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ. Στον αντίποδα του τελικού αριθμού των νέων δήμων (20 αντί 17), η πρώτη αντίδραση από κυβερνητικής πλευράς μπορεί να χαρακτηριστεί χλιαρή και σε καμία περίπτωση δεν θύμιζε τις έντονες ανησυχίες για τη βιωσιμότητα των νέων συμπλεγμάτων.

Η Λευκωσία

Ο νέος χάρτης τοπικής αυτοδιοίκησης στη Λευκωσία είναι το άλλο τρανταχτό παράδειγμα της κοιμματικής πινελιάς επί της μεταρρύθμισης. Στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας θα δημιουργηθούν πέντε νέα συμπλέγματα. Εν προκειμένω αυτό που έχει αξία είναι ο Στρόβολος, ο οποίος με βάση

την αρχική κυβερνητική πρόταση θα συνενωνόταν με τον νέο δήμο Λευκωσίας, προοπτική με την οποία διαφωνούσε το ΑΚΕΛ. Τελικά ο Στρόβολος παραμένει μόνος του, μιας και η τροπολογία που κατέθεσε ο ΔΗΣΥ για συνένωση με τον νέο δήμο Λευκωσίας καταψηφίστηκε. Στη λογική διατήρησης των ισορροπιών συγκαταλέγεται και η μη συνένωση του Στροβόλου με τη Λακατάμια, σενάριο με το οποίο διαφωνούσε το ΑΚΕΛ. Την ίδια ώρα στην ευρύτερη Λευκωσία δεν πέρασε η τροπολογία του ΑΚΕΛ για δημιουργία δήμου Αθαλάσσας με τη συμμετοχή της Αγλαντζιάς, η οποία θα μετακινείτο από τον νέο δήμο Λευκωσίας.

Αμμόχωστος-Πάφος

Η Δερύνεια είναι μια περίπτωση που το ΑΚΕΛ προσπάθησε μέχρι

το τέλος να περάσει η θέση του, για μη αλλαγή του υφιστάμενου πλαισίου. Η τροπολογία που υπέβαλε όπως η Δερύνεια συνενωθεί με τις κοινότητες Αχερίτου και Φρενάρους καταψηφίστηκε με 38 ψήφους. Την ίδια τύχη είχε και η τροπολογία του κόμματος η Αραδίππου να συνενωθεί με τη Λάρνακα και όχι να παραμείνει ουσιαστικά μόνη, θέση της κυβερνητικής πλευράς που διαφοροποιήθηκε στη διαδρομή της μεταρρύθμισης προς τη Βουλή. Το μόνο που πέτυχε το ΑΚΕΛ ήταν ο νέος δήμος που θα δημιουργηθεί να ονομαστεί Παραλιμνίου-Δερύνειας. Τα όσα δεν πήρε το ΑΚΕΛ στη Λάρνακα και την Αμμόχωστο τα έλαβε στην Πάφο. Η μη συνένωση της Γεροσκήπου και της Πέγειας με τον δήμο Πάφου φαίνεται να ικανοποιεί το κόμμα.

Ο νέος χάρτης της τοπικής αυτοδιοίκησης

Τα 20 νέα συμπλέγματα που θα δημιουργηθούν είναι το αποτέλεσμα συνένωσης 30 δήμων και 50 κοινοτήτων. Οι αλλαγές που συντελέστηκαν επί των τριών νομοσχεδίων, σε σχέση με την αρχική πρόταση της κυβέρνησης, εντοπίζονται στη Λευκωσία, στη Λάρνακα και την Πάφο. Για την ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας προνοείται η δημιουργία τεσσάρων δήμων, οι οποίοι αυξήθηκαν σε πέντε με την αυτονόμηση του δήμου Στροβόλου. Στην Πάφο η αρχική πρόταση αφορούσε τρία νέα συμπλέγματα, τα οποία στο τέλος αυξήθηκαν σε τέσσερα με της Γεροσκήπου να μη συνενώνεται με τον δήμο Πάφο, ο οποίος παραμένει μόνος του, αλλά να αποτελεί τον βασικό κορμό της νέας προσθήκης του δήμου ανατολικής Πάφου. Στη Λάρνακα η Αραδίππου αύξησε την αρχική πρόταση από τέσσερις σε πέντε νέους δήμους.

Οι 20 δήμοι που θα δημιουργηθούν

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

1. Λευκωσία - Έγκωμη - Άγιος Δομέτιος - Αγλατζιά
2. Στρόβολος
3. Λατσιά - Γερί
4. Τσέρι - Λακατάμια - Ανθούπολη
5. Νότιας Λευκωσίας - Ιδαίου

ΛΕΜΕΣΟΣ

1. Λεμεσός - Μέσα Γειτονιά - Τσερκέζοι
2. Δυτικής Λεμεσού - Ύψωνας - Ακρωτήρι - Ασώματος - Επισκοπή - Ερήμη - Καντού - Κολότσι - Σωτήρα Λεμεσού - Τραχώνι
3. Πολεμίδα - Πάνω και Κάτω Πολεμίδα
4. Ανατολική Λεμεσός - Άγιος Αθανάσιος - Γερμασόγεια - Άγιος Τύχωνα - Ακρούνη - Μαθηκολώνη - Μουταγιάκα - Φοινικάρια - Αρμενοχωρί

ΛΑΡΝΑΚΑ

1. Λάρνακα - Λιβάδια - Ορόκληνη
2. Αραδίππου - Τρούλλοι - Κελιά
3. Δρομολαξιά - Μενεού - Κίτι - Τερσεφάνου - Περβόλια
4. Αθένου - Αβδελερό
5. Λεύκαρη - Βάβλα - Δελίκηπος - Κάτω Λεύκαρη - Κόρνος - Λάγια - Σκαρίνου

ΠΑΦΟΣ

1. Πάφος
2. Ανατολική Πάφος - Γεροσκήπου - Αγία Μαρινούδα - Αχέλεια - Κονιά - Τίμη
3. Δυτική Πάφος - Πέγεια - Ακουρός - Ινία - Κάθηκας - Πάνω και Κάτω Αρόδες - Κισσόνεργα
4. Πόλη Χρυσοχούς (κοινότητες) Αγία Μαρίνα - Ανδρολικού - Αργάκα - Γιαλιά - Δρούσια - Κρήτου Τέρα - Μακούντα - Νέο Χωριό - Νέα Δήματα - Πελαθούσα - Πυμός - Χρυσοχού και Τέρα

ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ

1. Παραλιμνί - Δερύνεια - Φρέναρος - Αχερίτου
2. Αγία Νάπα - Σωτήρα - Λιοπέτρι - Αυγούρου - Αχνα

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ

Για ποια εθνική ενότητα μιλούμε ακριβώς;

Υπάρχουν στιγμές που οι πολιτικοί ταγοί του τόπου μοιάζουν να ζουν σε μια δική τους παράλληλη πραγματικότητα. Ακόμη χειρότερα θεωρούν πως με όμορφα λόγια και ατάκες μπορούν να καϊδέψουν τα αφτιά του εκλογικού ακροατηρίου. Μια τακτική που στο παρελθόν μπορούσε να μαζεύει ψήφους, σε μια όμως διαφορετική χώρα και είναι εξίσου προβληματικό, είτε η έλλειψη αντίληψης αυτού του γεγονότος είτε η συνειδητή άγνοιά του.

Πρόσφατο παράδειγμα παρόμοιας λογικής η πρόταση Καρογιάν για κυβέρνηση εθνικής ενότητας.

Αυτό που δεν μας είπαν στη ΔΗΠΑ είναι κάτω από ποιους όρους και με ποιο τρόπο το υφιστάμενο πολιτικό σύστημα θα σχηματίσει μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας; Δεν νομίζω να έχει ξεκάσει πως μια παρόμοια πρόταση του για την προεδρία της Βουλής έπεσε στο κενό. Επίσης, αν αφήσουμε εκτός όλων τους υπόλοιπους είναι πρόθυμοι εκεί στη ΔΗΠΑ να συνεργαστούν με το ΔΗΚΟ και τον Νικόλα Παπαδόπουλο; Και αυτό όταν μόλις πριν από ενάμιση χρόνο βασικά στελέχη που αποτελούν τον ηγετικό πυρήνα της ΔΗΠΑ αποχώρησαν από το ΔΗΚΟ, εξαπολύοντας μύδρους εναντίον του προέδρου του. Επιπλέον, αφού θέλουν να θεωρήσουμε ειλικρινείς τις προθέσεις τους, γιατί δίνουν μόλις ένα μήνα περιθώριο στα υπόλοιπα κόμματα να αποφασίσουν, όταν οι προεδρικές είναι σε ένα χρόνο; Για τους πιο κακούς

πιστους η πρόταση Καρογιάν είναι ουσιαστικά μια πρόταση κενού περιεχομένου στην προσπάθεια να αναδειχθεί η ΔΗΠΑ ως ρυθμιστής των εξελίξεων. Ειδικά αν ληφθεί υπ’ όψιν η διακηρυγμένη θέση πως «η ΔΗΠΑ θα έχει λόγο και ρόλο όσον αφορά στη νέα διακυβέρνηση του τόπου και στη διαμόρφωση του οράματος της πατρίδας μας στη νέα εποχή».

Το ανεδαφικό της πρότασης Καρογιάν έρχεται να διαψεύσει η ίδια η πολιτική πραγματικότητα, αφού ήδη ο προεκλογικός διάλογος διεξάγεται με εντελώς διαφορετικούς όρους. Υπάρχει περίπτωση να υποχωρήσει ο Αβέρωφ Νεοφύτου ή ο Νίκος Χριστοδουλίδης για να βρεθεί κοινός υποψήφιος με τα άλλα κόμματα; Εδώ καλά-καλά δεν τα βρήκαν μεταξύ τους και οι τακτικισμοί τους οδήγησαν στην πρόωπη έναρξη της προεκλογικής. Μήπως υπάρχει

περίπτωση να συνεργαστεί το ΑΚΕΛ με τον ΔΗΣΥ που δεν συνεργάστηκαν στον παρελθόν για σοβαρά ζητήματα όπως το Κυπριακό, όταν οι θέσεις τους ταυτίζονταν. Μήπως είναι διατεθειμένο το ΔΗΚΟ και ο Νικόλας Παπαδόπουλος να συρθούν πίσω από μια πρόταση που είναι πρωτοβουλία του Μάριου Καρογιάν και της ΔΗΠΑ; Υπάρχει κανένας από αυτούς έτοιμος να μοιραστεί την εξουσία με τον τρόπο που εισηγείται ο κ. Καρογιάν; Οι απαντήσεις σε όλα είναι όχι.

Δεν είναι η πρώτη φορά που ακούγονται παρόμοιες ιδέες, όσο και αν προσπαθούν να παρουσιάσουν σαν κάτι το πρωτοποριακό, δεν είναι όσο πρωτότυπες νομίζουν οι εκφραστές τους. Πριν από τη ΔΗΠΑ και τον Μάριο Καρογιάν προηγήθηκαν και άλλοι κατά καιρούς. Αυτού του είδους οι προτάσεις αν και εκ πρώτης όψης απευθύ-

νονται προς τα υπόλοιπα κόμματα, σαν τελικούς αποδέχτες έχουν το εκλογικό ακροατήριο. Όσοι είχαν μιλήσει για εθνική ενότητα ήθελαν να παρουσιαστούν ως υποχωρητικοί και συναινετικοί, γιατί πίστευαν πως αυτό είναι το προσωπείο το οποίο είναι αρεστό στην κοινωνία και ταυτόχρονα θα παρουσιάσουν τους αντιπάλους τους ως τους αδιαιτάκτους. Ακόμα όμως και στο ακραίο σενάριο που συμφωνηθεί κάτι τέτοιο θα δυσκολευτούν να πείσουν ότι δεν πρόκειται απλώς για ένα διαμοιρασμό εξουσίας. Όταν μάλιστα πριν ένα χρόνο στην προεκλογική για τις βουλευτικές όλοι τόνιζαν τις διαφορές τους και κυρίως πως είναι οι λιγότερο διεφθαρμένοι. Επιπλέον τέτοιου είδους συμφωνίες αν τυχόν γίνουν έρχονται και επιβεβαιώνουν ένα από τα αφηγήματα που έχει περάσει στο συλλογικό υποσυνεί-

δητο για παρασκήνιο και συμφωνίες πίσω από κλειστές πόρτες. Αρά οι πολίτες θα θεωρήσουν και πάλι πως για χώρα της καρέκλας παραμερίζονται οι οποίες διαφορές.

As αφήσουν λοιπόν οι πολιτικοί τις δήθεν ευφάνταστες ιδέες και την επίκληση στο συναίσθημα και ως επικεντρωθούν στην ουσία. Φυσικά, για να γίνει αυτό θα πρέπει να κατεβούν στην κοινωνία, καθώς κοινωνία δεν είναι μόνο τα κοιμματικά καφενεία και σύλλογοι στα οποία συνήθως τριγυρίζουν. Αφού μπήκαμε τόσο νωρίς σε προεκλογική περίοδο as προσπαθήσουν να αφουγκραστούν τι πραγματικά θέλουν οι πολίτες και να βγουν επιτέλους από τη φούσκα στην οποία ζουν.

Ο κ. Χρίστος Κυπριανού είναι κάτοχος Βα Κοινωνιολογίας και Ma New Media And Society.

Το τέλος του πολέμου και τα εκλογικά σενάρια

Προτεραιότητα Μητσοιάκη η διαχείριση των συνεπειών της ουκρανικής κρίσης

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Σενάρια επίτευξης των εκλογών και διεξαγωγής τους στα τέλη της άνοιξης, υπό τη ρητή προϋπόθεση ότι η ουκρανική κρίση θα έχει σταθεροποιηθεί, πυροδοτεί το ντόμινο των συνεπειών της ρωσικής εισβολής σε διπλωματικό και οικονομικό επίπεδο.

Ο πρωθυπουργός Κυρ. Μητσοτάκης, όπως αναφέρουν συνομιλητές του, δεν έχει εμπλακεί σε συζητήσεις για τους πολιτικούς σχεδιασμούς του επόμενου διαστήματος και εμφανίζεται, με τα υφιστάμενα δεδομένα, προσανατολισμένος στην εξάντληση της τετραετίας, όπως ανέφερε και στην προχθεσινή του συνέντευξη (στον Alpha). Η προσοχή του είναι εστιασμένη στη διαχείριση των επιπτώσεων της κρίσης, ενώ είναι προφανές ότι αποφάσεις δεν μπορούν να ληφθούν όσο το τοπίο παραμένει ρευστό και δεν είναι ορατή η λήξη των εκθοροπραγιών και το σκηνικό της «επόμενης ημέρας». Όπως λέγεται, ο κ. Μητσοτάκης ουδέποτε θα διακινδύνευε να βάλει τη χώρα σε μια δίμηνη εκλογική περιπέτεια, με τον πλανήτη σε πλήρη ανισορροπία και την ελληνική οικονομία να δοκιμάζεται έντονα από τις συνεχείς ανατιμήσεις στο κόστος της ενέργειας, όπως και οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές.

Υπενθυμίζεται πως με δεδομένο ότι δεν θα προκύψει κυβέρνηση από τις πρώτες εκλογές, καθώς θα διεξαχθούν με το σύστημα της απλής αναλογικής, ο κ. Μητσοτάκης έχει ήδη προαναγγείλει πως η χώρα θα οδηγηθεί εκ νέου στις κάλπες με στόχο η Ν.Δ. να επιτύχει την αυτοδυναμία, που θα μπορεί να εγγυηθεί τόσο την πολιτική σταθερότητα όσο και την υλοποίηση του προγράμματός της. Όμως, οι «διπλές» εκλογές συνεπάγονται, όπως προαναφέρθηκε, δύο διαφορετικές προεκλογικές περιόδους, αλλά και ότι στην πορεία προς τη δεύτερη αναμέτρηση η χώρα θα έχει υπηρεσιακή κυβέρνηση με πρωθυπουργό ανώτατο δικαστικό, που εκ των πραγμάτων θα σμεριχτεί πολιτικές επιθέσεις σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη σε όλα τα επίπεδα συγκυρία. Ειδικότερα, σύμφω-

Η προσοχή του πρωθυπουργού είναι εστιασμένη στη διαχείριση των επιπτώσεων της κρίσης, ενώ είναι προφανές ότι δεν μπορούν να ληφθούν αποφάσεις όσο το τοπίο παραμένει ρευστό.

Το νέο σκηνικό που διαμορφώνεται προσφέρει έξι κρίσιμα πλεονεκτήματα στον πρωθυπουργό και στη Ν.Δ.

να με το άρθρο 37 παρ. 3 του Συντάγματος, αφού οι διευθυντικές εντολές στους αρχηγούς των τριών μεγαλύτερων σε δύναμη κομμάτων αποβούν άκαρπες: «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας καλεί τους αρχηγούς των κομμάτων και, αν επιβεβαιωθεί η αδυναμία σχηματισμού κυβέρνησης που να έχει την εμπιστοσύνη της Βουλής, επιδιώκει τον σχηματισμό κυβέρνησης από όλα τα κόμματα της Βουλής για τη διενέργεια εκλογών και σε περίπτωση αποτυχίας αναθέτει

στον πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας ή του Αρείου Πάγου ή του Ελεγκτικού Συνεδρίου τον σχηματισμό κυβέρνησης, όσο το δυνατόν ευρύτερης αποδοχής, για να διενεργήσει εκλογές, και διαλύει τη Βουλή».

Πάντως, όπως προαναφέρθηκε, στο παρασκήνιο είναι πλέον έντονες οι συζητήσεις για το ενδεχόμενο διεξαγωγής των εκλογών πριν από το καλοκαίρι, εάν η κατάσταση σταθεροποιηθεί: Είναι σαφές πως μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία ο κόσμος και η Ελλάδα εισέρχονται σε μια νέα, σαφώς διαφορετική εποχή, που θα απαιτήσει σημαντικές αποφάσεις για τη νέα αρχιτεκτονική ασφάλειας στην Ευρώπη, αλλά και την αντιμετώπιση των σημαντικών οικονομικών παρενεργειών από τη νέα κρίση. Υπ’ αυτήν την

έννοια, η κυβέρνηση νομιμοποιείται να ζητήσει την ανανέωση της λαϊκής εντολής. Παράλληλα υποστηρίζεται πως η δρομολόγηση της διεξαγωγής των επερχόμενων –διπλών, λόγω απλής αναλογικής– εκλογών, στον απόηχο του Ουκρανικού, προσφέρει μια σειρά από πλεονεκτήματα στον κ. Μητσοτάκη:

- Πρώτον, η κρίση είναι σαφές πως αυξάνει τη συσπείρωση γύρω από την κυβέρνηση, όπως προκύπτει από τις πρόσφατες δημοσκοπήσεις.
- Δεύτερον, δικαιώνονται κεντρικές επιλογές του πρωθυπουργού, όπως η σύναψη των αμυντικών συμφωνιών με ΗΠΑ και Γαλλία, αλλά και η προμήθεια των μαχητικών Rafale και των φρεγατών.
- Τρίτον, γίνεται ολοένα και περισσότερο αντιληπτό στην κοινή γνώμη ότι οι ανατιμήσεις στην ενέργεια και ο πληθωρισμός είναι «εισαγόμενα» προβλήματα και ότι η δυνατότητα χειρισμών της κυβέρνησης είναι περιορισμένη, κάτι που –όπως προκύπτει από έρευνες στις κοινές γνώμες– δεν είχε καταστεί εξίσου σαφές τις προηγούμενες εβδομάδες.
- Τέταρτον, ο πρωθυπουργός εμφανίζεται να έχει «καθαρότερη» γραμμή έναντι της κρίσης σε σχέση με τον κ. Τσίπρα. Αυτό, όπως λέγεται, ενισχύει την «ηγετικότητα» του, πεδίο στο οποίο ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ ούτως ή άλλως υστερεί λόγω του τρόπου με τον οποίο αντιδρά στα εσωκομματικά του προβλήματα.
- Πέμπτον, ο σαφής προσανατολισμός προς τη Δύση φαίνεται πως έχει ισχυρή απήχηση στους λεγόμενους κεντρώους ψηφοφόρους, που σε μεγάλο βαθμό θα κρίνουν την επερχόμενη εκλογική αναμέτρηση. Θα πρέπει, πάντως, να σημειωθεί πως στον συγκεκριμένο χώρο η Ν.Δ. θα δεχθεί «πίεση» από το ΚΙΝΑΛ, καθώς ο κ. Ν. Ανδρουλάκης έλαβε επίσης σαφή θέση υπέρ της αποστολής στρατιωτικού υλικού στην Ουκρανία.
- Έκτον, ο «θαυμασμός» που εκφράζει ο Κυρ. Βελόπουλος για τον Βλαντιμίρ Πούτιν μπορεί να οδηγήσει σε κρίσεις, λόγω του μικρού εκλογικού βελπνεκούς της, απώλειες την Ελληνική Δύση.

Το «στρατηγικό» αποτύπωμα του ΚΙΝΑΛ

Ισχυρό τεστ η στάση στο Ουκρανικό

Του **ΜΑΡΙΟΥ ΔΑΝΗΛΟΠΟΥΛΟΥ**

Με το «τσουνάμι» του πολέμου στην Ουκρανία να επιδρά αναπόφευκτα και στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό, η εβδομάδα που φεύγει αποτέλεσε ένα ισχυρό τεστ και για το Κίνημα Αλλαγής, ειδικά αν αναλογιστεί κανείς ότι η Χαρ. Τρικούπη επιχειρεί αυτή την περίοδο να χτίσει τα δικά της αφηγήματα, διεκδικώντας χώρο ανάμεσα στους πόλους κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Η γενικότερη στάση του ΚΙΝΑΛ απέναντι στη ρωσική εισβολή, αλλά και η απόφασή του να στηρίξει την αποστολή στρατιωτικού υλικού στην Ουκρανία, θα μπορούσε να πει κανείς ότι δεν συνιστά μια επιλογή με μεμονωμένα χαρακτηριστικά. Αντίθετα, τοποθετεί την παράταξη σε συγκεκριμένη θέση, εντός ενός νέου πλαισίου, που είναι βέβαιο ότι θα παίξει ρόλο –αν όχι θα καθορίσει– στους εγχώριους συσχετισμούς το προσεχές διάστημα, ενδεχομένως και με ορίζοντα τις εθνικές εκλογές. Για τη Χαρ. Τρικούπη, όπως περιγράφεται, η στάση αυτή ήταν πρωτίστως «αυτονόητη αξιολόγηση», μια και ταυτίζεται με τις «πάγιες θέσεις υπέρ του διεθνούς δικαίου και κάθε λαού που δέχεται επίθεση». Παράλληλα, όπως λέγεται, ακουμπάει και στο αφήγημα μιας εξωτερικής πολιτικής «ευρωπαϊκού λόγου, υπό το εθνικό συμφέρον». «Αν θέλουμε να ζητάμε αλληλεγγύη, πρέπει να είμαστε έτοιμοι και να δίνουμε αλληλεγγύη σε παρόμοιες περιπτώσεις», ήταν, μάλιστα, η σχετική αποστολή του Νίκου Ανδρουλάκη σε συνέντευξή του μεσοδομάδα.

Σε μια δεύτερη ανάλυση, με το βλέμμα στις εγχώριες πολιτικές ισορροπίες, τα προαναφερθέντα μπορούν να αποκτήσουν και «στρατηγικό» αποτύπωμα. Η στάση του ΚΙΝΑΛ εκτιμάται ότι το διευκολύνει «να διακριθεί με πειστικό τρόπο από μια Αριστερά με χαρακτηριστικά κρίσης ταυτότητας», έλεγε κομματικό στέλεχος στην «Κ», δείχνοντας προς το πολυτασικό εσωτερικό περιβάλλον του ΣΥΡΙΖΑ. Προκύπτει, συνεπώς, η εκτίμηση πως οι διαφορετικές θέσεις Χαρ. Τρικούπη και Κουμουνδούρου, όπως καταγράφησαν και στη Βουλή μεσοδομάδα, μπορούν να φέρουν την παράταξη πιο κοντά στα προοδευτικά ακροατήρια με πιο πατριωτικά χαρακτηριστικά, κομμάτι των οποίων, άλλωστε, παραδοσιακά έχει πασοκικές ρίζες. Διόλου τυχαία, μάλιστα, ο κ. Ανδρουλάκης σχολίασε αιχμηρά τις κατευθύνσεις της αξιωματικής αντιπολίτευσης, μιλώντας για «Πόντιους Πιλάτους» και «φαρισαϊσμό», ενώ δεν άφησε να πέσει κάτω και η αναφορά του Αλ. Τσίπρα στο περίφημο «η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες» του Ανδρέα Παπανδρέου. Εν ολίγοις, το ΚΙΝΑΛ επιχειρεί να απευθυνθεί στα

εν λόγω ακροατήρια, ακόμη κι αν αυτό συνεπάγεται ότι μπορεί να απομακρυνθεί από πιο «αριστερόστροφες» δεξιμένες.

Στην αντίπερα όχθη, στη Χαρ. Τρικούπη χαρακτηρίζαν «αναχρονιστική» και την επίκληση του Κυρ. Μητσοτάκη στο «ανήκομεν εις την Δύση» του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Όπως έλεγαν, πρόκειται για «ατάκες που εντάσσονται σε άλλα ιστορικά πλαίσια και όχι στον 21ο αιώνα». «Η Ελλάδα δεν ανήκει στη Δύση, είναι ισότιμο μέλος της Ε.Ε.», ήταν η έμμεση απάντηση Ανδρουλάκη. Με απλά λόγια, το ΚΙΝΑΛ, ενώ δεν άφησε «ικνη» αμφισβήτηση σχετικά με την πλευρά με την οποία τάσσεται διεθνώς, επιχειρεί να τοποθετήσει τη συζήτηση, όπως τονίζεται, στη βάση «μιας νέας Ευρώπης που διαμορφώνεται, στην οποία η Ελλάδα πρέπει να είναι ισχυρός παίκτης».

Μπορούν, όμως, τα γεγονότα στο ανατολικό άκρο της Ευρώπης να φέρουν πιο κοντά –πριν από το καλοκαίρι– τις κάλπες στην Ελλάδα; Στη Χαρ. Τρικούπη, που ούτως ή άλλως η επικρατούσα αίσθηση έδειχνε εκλογές εντός του έτους, εκτιμούν ότι «δεν πρόκειται πια για ένα τόσο ακραίο σενάριο, ειδικά

Σύμφωνα με τη Χαρ. Τρικούπη, η στήριξη της αποστολής στρατιωτικού υλικού στην Ουκρανία ακουμπάει στο αφήγημα μιας εξωτερικής πολιτικής «ευρωπαϊκού λόγου, υπό το εθνικό συμφέρον».

κά αν οι εξελίξεις επιδεινώνουν προοδευτικά την ενεργειακή κρίση». Σημειώνουν, ότι η παράταξη είναι έτοιμη ανά πάσα στιγμή, τονίζοντας πως «θα πρέπει να κερδίσουμε τον χρόνο, διατηρώντας ζεστή τη βάση», αλλά και εκφράζοντας τη βεβαιότητα ότι «και αύριο να στήνονταν κάλπες, θα συγκροτούσαμε ισχυρά ψηφοδέλτια». Από την πλευρά του, παλαιό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ έκανε λόγο στην «Κ» για ένα ευμετάβλητο και απρόβλεπτο σκηνικό, που θυμίζει «κινούμενη άμμο» και δεν προσφέρεται για ασφαλείς εκτιμήσεις. Σημείωνε, πάντως, πως τα δεδομένα που διαμορφώνει ο πόλεμος θα μπορούσαν να προσφέρουν αισθητική συσπείρωση στην κυβερνητική δεξαμενή. «Η αίσθηση αυτή, αν συνοδευτεί ειδικά από πιθανή παράταση της δημοσιονομικής χαλάρωσης θα μπορούσε να θέσει πιο εμφιασμένα στο τραπέζι του πρωθυπουργού το σενάριο για προσφυγή στις κάλπες, ακόμη και στο τέλος της άνοιξης», σχολίαζε.

«Αν θέλουμε να ζητάμε αλληλεγγύη, πρέπει να είμαστε έτοιμοι και να δίνουμε αλληλεγγύη σε παρόμοιες περιπτώσεις», δήλωσε σε πρόσφατη συνέντευξή του ο Νίκος Ανδρουλάκης.

Ο αντίκτυπος της ρωσικής εισβολής

Η Αθήνα αποκρυπτογραφεί το νέο τοπίο που διαμορφώνεται σε κάθε επίπεδο

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ο πόλεμος στην Ουκρανία μετά τη ρωσική εισβολή έχει άμεσο και ισχυρό αντίκτυπο και στην Ελλάδα σε όλα τα επίπεδα: οικονομικό, διπλωματικό και πολιτικό, με την Αθήνα να επιχειρεί να αποκρυπτογραφήσει το εντελώς νέο τοπίο και να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα.

Στο οικονομικό πεδίο

Ο πρώτος και άμεσος αντίκτυπος εντοπίζεται στην έκρηξη των τιμών στην ενέργεια, με το επακόλουθο ράλι στις τιμές που επηρεάζει τα πάντα. Την Παρασκευή το Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας έσπασε νέο ρεκόρ, καθώς η τιμή της μεγαβατώρας έφτασε στα 362,22 ευρώ, από 281,7 ευρώ, σημειώνοντας ημερήσια άνοδο κατά 28,56%. Μέσα σε αυτό το ασφυκτικό πλαίσιο, η κυβέρνηση επιχειρεί μέσω συνεχών παρεμβάσεων να συγκρατήσει την εκτόξευση των τιμών. Μέσα στην εβδομάδα είχαμε διπλή παρέμβαση Μητσοτάκη τόσο στη Βουλή όσο και στο υπουργικό συμβούλιο, με την οποία έδειξε πως η κυβέρνηση θα κινηθεί στη γραμμή της συνεχούς και χωρίς διακοπή στήριξης των νοικοκυριών και ειδικά των πιο ευάλωτων. Στις επι-

πτώσεις του οικονομικού πεδίου εντάσσεται και ο τουρισμός. Οι προβλέψεις πως φέτος το καλοκαίρι θα επιστρέψαμε στα τουριστικά επίπεδα του 2019 δεν φαίνεται υπό τις παρούσες συνθήκες να είναι καθόλου πιθανές. Δεν είναι μόνο οι Ρώσοι τουρίστες, όπως λέγεται, που δεν θα έρθουν

Οι προβλέψεις πως το φετινό καλοκαίρι η Ελλάδα θα επέστρεφε στα τουριστικά επίπεδα του 2019 δεν είναι καθόλου πιθανές υπό τις παρούσες συνθήκες.

λόγω της ξεκαθάρης θέσης της Ελλάδας υπέρ του αμυνόμενου ουκρανικού λαού. Είναι κυρίως το ευρύτερο κλίμα που διαμορφώνεται σε όλη την Ευρώπη, το οποίο είναι βέβαιο ότι θα λειτουργήσει ως τροχοπέδη στην επιστροφή σε πιο κορωνοϊού επίπεδα.

Σε διπλωματικό επίπεδο

Η Αθήνα εξαρχής είχε στόχο να «συρθεί» η τουρκική πλευρά υπέρ της Δύσης και να συμμετάσχει στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Ο στό-

χος αυτός δεν επιτεύχθηκε, καθώς η Τουρκία επέλεξε να κινηθεί στη λεπτή γραμμή της ουδετερότητας, προχωρώντας μόνο στο κλείσιμο των Στενών του Βοσπόρου βάσει της Συνθήκης του Μοντρέ. Πρόκειται ωστόσο για μία κίνηση χωρίς άμεσο αντίκτυπο στον πόλεμο, όπως συνομολογούν έμπειρες διπλωματικές πηγές. Η Αθήνα λοιπόν βρίσκεται εμπρός σε ένα γρίφο για το πώς θα κινηθεί η Τουρκία το επόμενο διάστημα. Κεντρική βούληση της κυβέρνησης είναι να καταστήσει σαφές στη διεθνή κοινότητα πως ο «ιστορικός αναθεωρητισμός» που διέπει τη Μόσχα χαρακτηρίζει και την Αγκυρά, καθώς ο Ερντογάν έχει μιλήσει ακόμη και για αναθεώρηση της Συνθήκης της Λωζάννης. Στην Αθήνα πάντως εκτιμούν πως η εισβολή των Ρώσων στην Ουκρανία και οι σκληρές κυρώσεις της Δύσης λειτουργούν αποτρεπτικά για την Τουρκία. Οι ίδιες εκτιμήσεις λένε πως πολύ δύσκολα η Δύση, μετά και τα τελευταία γεγονότα, θα αφήσει μέλος του ΝΑΤΟ, την Τουρκία δηλαδή, να απειλήσει σοβαρά ένα άλλο μέλος της Συμμαχίας.

Σε πολιτικό επίπεδο

Οι επιπτώσεις από τον πόλεμο στο εσωτερικό πολιτικό πεδίο είναι πολλαπλές. Κατ’ αρχάς, όπως

Θα ενισχύσουμε περαιτέρω την άμυνά μας

Ο Νίκος Παναγιωτόπουλος μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα μετά την εισβολή στην Ουκρανία

Συνέντευξη στον **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟ**

Αποφάσεις για περαιτέρω ενίσχυση του αποτρεπτικού οπλοστασίου της χώρας αναγγέλλει μέσω της σημερινής συνέντευξης του στην «Κ» ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος. Προαναγγέλλει αποφάσεις για τις κορβέτες, πρόσκτηση βλημάτων ακριβείας από Ισραήλ, αναβάθμιση των F-16 Block 50, αλλά και εξελίξεις περί τα άρματα μάχης Leopard. Οι σχέσεις με ΗΠΑ και Γαλλία ενισχύονται περισσότερο. Όπως επισημαίνει, οι Αμερικανοί ενδιαφέρονται να εντάξουν την Ελλάδα στο πρόγραμμα των F-35, ενώ από την ελληνική πλευρά έχει ζητηθεί να εξεταστεί η προμήθεια UAV και «υψηλής επιχειρησιακής αξίας» όπλων.

Την ίδια στιγμή, ο κ. Παναγιωτόπουλος προαναγγέλλει ακόμη στενότερη συνεργασία με τη Γαλλία και επίσκεψη του αεροπλανοφόρου «Σαρλ ντε Γκωλ» στο λιμάνι του Πειραιά στα τέλη Μαρτίου. Για την απόφαση αποστολής όπλων στην Ουκρανία, ο υπουργός υπογραμμίζει ότι τη στιγμή που πραγματοποιείται ένας ευρωπαϊκός πόλεμος «δεν είναι ώρα για «ναι μεν αλλά». Εκτιμά, επίσης, ότι η εισβολή επηρεάζει τα ελληνoturκικά χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι σχέσεις θα διολισθηθούν στο χειρότερο, τονίζοντας ότι η Ελλάδα είναι μέλος του NATO και της Ε.Ε.

— Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία αλλάζει άρδην τις μεταπυροπολεμικές ισορροπίες. Πώς πιστεύετε ότι επηρεάζεται η Ελλάδα από αυτές;

— Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία δεν έφερε απλά μόνο τον πόλεμο στην Ευρώπη του 21ου αιώνα με όρους κατακόρυφης παραβίασης του διεθνούς δικαίου και της διεθνούς νομιμότητας, αποτελεί επιπλέον κι ένα καίριο πλήγμα στην αρχιτεκτονική ασφαλείας του ευρωπαϊκού χώρου. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα σαφώς κι επιπρεάζεται λόγω της τεράστιας γεωπολιτικής αποσταθεροποίησης, με ορατό τον κίνδυνο κλιμακώσεως και διαχύσεως αυτής της κρίσης στην ευρύτερη περιοχή, αλλά και λόγω των δυσμενών οικονομικών επιπτώσεων που αναπόφευκτα θα επέλθουν εξαιτίας του πολέμου. Και βέβαια, να μην ξεχνάμε το αναπόφευκτο οικονομικό κόστος εξαιτίας των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία. Εδώ όμως δεν υπάρχουν περιθώρια βολικών υπολογισμών. Η διεθνής κοινότητα πρέπει να καταστήσει απολύτως σαφές ότι στην περίπτωση της Ουκρανίας δεν πρόκειται να υπάρξει αποδοχή τετελεσμένων. Η αποκατάσταση της νομιμότητας αποτελεί μοναδική και απαραίτητη προϋπόθεση για την όποια επίτευξη λύσης.

— Πέρα από την κινητοποίηση του NATO, σε επίπεδο Ε.Ε. αλλά και κρατών-μελών με παραδοσιακά συγκρατημένες αντιλήψεις περί άμυνας, όπως η Γερμανία,

“
Η Ε.Ε. κρατάει το κλειδί του προϋπολογισμού των χωρών και θα πρέπει να κατανοήσει πως ξοδεύουμε για την άμυνά μας για να υπερασπιστούμε τα σύνορά της.

“
Εχει ξεσπάσει πόλεμος σε ευρωπαϊκό έδαφος, δεν γίνεται να αντιμετωπίσουμε αυτήν την πραγματικότητα στη λογική του «ναι μεν, αλλά»...

έγιναν τις τελευταίες ημέρες πολύ σημαντικές ανακοινώσεις. Θεωρείτε ότι η Ευρώπη προχωρεί σε στενότερη αμυντική συνεργασία; Και αν ναι, πώς μπορεί να επωφεληθεί από αυτό η Ελλάδα;

— Η Ελλάδα ήταν πάντα πρωτοπόρος για την Ευρώπη της άμυνας. Υποστήριξε από την αρχή τις αμυντικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και, ως μέλος της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (PESCO), έχει αναλάβει, ως επικεφαλής, την υλοποίηση έξι σημαντικών προγραμμάτων PESCO, ενώ αμυντικά προγράμματα με consortia, στα οποία έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο ελληνικές εταιρείες, χρηματοδοτούνται ήδη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αμυνας (EDF). Την τελευταία διετία, η Ελλάδα αναγκάστηκε να δαπανήσει δισεκατομμύρια ευρώ για να βελτιώσει τη μαχητική ικανότητα των Ενόπλων Δυνάμεων, καθώς είμαστε αναγκασμένοι λόγω των στρατηγικών προκλήσεων ασφαλείας που αντιμετωπίζουμε στην άμεση γειτονία μας, αλλά και πέραν αυτής. Η Ε.Ε. κρατάει το κλειδί του προϋπολογισμού των χωρών, αφού μπορεί να καθορίζει σε δημοσιονομικό επίπεδο το ύψος των δαπανών, συμπεριλαμβανομένων και των αμυντικών. Η Ευρώπη, ως οντότητα, θα πρέπει να κατανοήσει αυτήν την πραγματικότητα, καθώς ξοδεύουμε για την άμυνά μας, προκειμένου να προστατέψουμε και να υπερασπιστούμε τα σύνορα της Ε.Ε. Αυτό πρέπει να αναγνωριστεί.

Ταυτόχρονα, όμως, είναι πλέον καιρός τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. να δαπανήσουν περισσότερα για

«Η αποκλιμάκωση στις σχέσεις μας με την Τουρκία επιβάλλει σεβασμό του διεθνούς δικαίου, της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της κάθε χώρας, καθώς και της αρχής της καλής γειτονίας», λέει ο υπουργός Εθνικής Αμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος.

τη συλλογική άμυνα της Ε.Ε. Θεωρώ ότι είναι θετική εξέλιξη προς τούτο το ό,τι αρκετά κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένων της Γερμανίας, δώλωσαν την πρόθεσή τους να αυξήσουν τους αμυντικούς τους προϋπολογισμούς. Οι εξελίξεις στην Ουκρανία αναδεικνύουν την ανάγκη για ουσιαστική ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία: αυτονομία στη λήψη αποφάσεων, αυτονομία στις επιλογές, αυτονομία στη δράση. Πρέπει να ενεργήσουμε ως ισχυρός και συνεκτικός πολιτικός παράγοντας, για να υποστηρίξουμε τις αξίες και τις αρχές που στηρίζουν τις δημοκρατίες μας, να αναλάβουμε μεγαλύτερη ευθύνη για την ασφάλειά μας και να υποστηρίξουμε τη διεθνή ειρήνη μαζί με τους εταίρους μας. Τώρα είναι η ώρα να δράσουμε, μαζί!

— Η Ελλάδα ανταποκρίθηκε στέλνοντας αμυντικό υλικό στην Ουκρανία. Πώς ελήφθη αυτή η απόφαση;

— Η Ουκρανία απέστειλε επίσημο αίτημα για παροχή βοήθειας προς όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. και του NATO. Κατόπιν συνεννόησης με τους εταίρους και συμμάχους μας, και σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για παροχή συνδρομής στην Ουκρανία, αποφασίστηκε από το ΚΥΣΕΑ η αποστολή αμυντικού υλικού, ιατρικών προμηθειών και σημαντικών ανθρωπιστικών βοήθειας μέσω Πολωνίας. Όπως ανέφερε και ο πρωθυπουργός στη Βουλή, για την Ελλάδα δεν υπάρχουν διλήμματα. Είμαστε με το πλευρό της Ουκρανίας, είμαστε στο πλευρό της ειρήνης,

της νομιμότητας και της δημοκρατίας. Η Ελλάδα συμπαράτασσεται με όλες τις δυτικές πρωτεύουσες στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Μεριμνούμε για την προστασία της ελληνικής ομογένειας και ενισχύουμε την Ουκρανία, διπλωματικά, ανθρωπιστικά και αμυντικά. Εξάλλου, για πρώτη φορά, η Ε.Ε. θα χρηματοδοτήσει την προμήθεια εξοπλισμού, αξίας 450 εκατ. ευρώ, στην Ουκρανία, σε μια χώρα που δέχεται επίθεση και μάχεται για την επιβίωσή της. Συντασσόμαστε με αυτή την απόφαση, που σηματοδοτεί την αψύπνιση της Ε.Ε. απέναντι σε μία εκδηλωθείσα απειλή ασφαλείας. Εχει ξεσπάσει πόλεμος σε ευρωπαϊκό έδαφος, δεν γίνεται να αντιμετωπίσουμε αυτήν την πραγματικότητα στη λογική του «ναι μεν, αλλά»...

— Τα τελευταία δύομισι χρόνια, η κυβέρνηση έχει αποδυθεί σε έναν αγώνα αναβάθμισης και ανανέωσης των Ενόπλων Δυνάμεων. Μετά τα Rafale και τις φρεγάτες, ποια είναι τα επόμενα βήματα;

— Η ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη θωράκιση της χώρας. Ασφαλώς και δεν έχει ολοκληρωθεί με τις φρεγάτες Belharra και τα αεροσκάφη Rafale. Συνεχίζουμε την πορεία μας και καταγράφουμε απτά και μετρήσιμα αποτελέσματα. Από τον Σεπτέμβριο του 2020 έχει ενεργοποιηθεί αριθμός υποπρογραμμάτων και για τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων, που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την εν συνεχεία υποστήριξη των Mirage 2000-5 που είχε «παγώσει»

Η Τουρκία

— Θεωρείτε ότι το Ουκρανικό επηρεάζει τα ελληνοτουρκικά;

— Με δεδομένο τον αποσταθεροποιητικό αντίκτυπο του πολέμου στην Ευρώπη αλλά και στο ευρύτερο γεωπολιτικό περιβάλλον, Ελλάδα και Τουρκία δεν μπορούν να μείνουν ανεπηρέαστες από τις εξελίξεις, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι σχέσεις θα διολισθηθούν προς το χειρότερο. Η Ελλάδα εξακολουθεί να υφίσταται κάτω από την ομπρέλα προστασίας τόσο της Ε.Ε. όσο και του NATO. Η ρωσική εισβολή και ο πόλεμος σε ευρωπαϊκό έδαφος αφενός οδήγησαν σε επανασυσπείρωση του NATO, αφετέρου σε επιβεβλημένη αψύπνιση της Ε.Ε. έναντι του αναθεωρητισμού του Πούτιν, αλλά και σε κάθε αναθεωρητική προσέγγιση στην περιοχή. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα, η Ελλάδα βρίσκεται σε εγρήγορση και αισθάνεται ασφαλή. Όσοι ανησυχούν «μήπως ο Ερντογάν μιμηθεί τον Πούτιν», ας τα έχουν αυτά υπόψιν.

από το 2012, τη σύμβαση εν συνεχεία υποστήριξης μεταγωγικών αεροσκαφών C-130 και C-27, καθώς και ελικοπτέρων CH-47D (Chinook) και NH-90, και την προμήθεια σύγχρονων τορπιλών για τα υποβρύχιά μας, ενώ υλοποιείται εντατικά η αναβάθμιση 83 μαχητικών F-16 στην εκδοχή Viper.

Η προσπάθειά μας είναι διαρκής και έχει ως στόχο την ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων, οι οποίες είναι ήδη ικανές, αξιόμαχες και αποτρεπτικές — να μην το ξεχνάμε. Αλλά όσο ο χρόνος περνάει, τόσο τα συστήματα χρειάζονται αναβάθμιση, υποστήριξη, συντήρηση, παράλληλα με την πρόσκτηση καινούργιων με τεχνολογίες αιχμής. Ακριβώς για τον λόγο αυτόν, το επόμενο χρονικό διάστημα θα προχωρήσουμε σε αποφάσεις σχετικά με την πρόσκτηση νέων μονάδων επιφανείας —πιθανότατα τύπου κορβέτας—, με τον εκσυγχρονισμό των φρεγατών τύπου MEKO για το Πολεμικό Ναυτικό, την απόκτηση κατευθυνόμενων βλημάτων προηγμένης τεχνολογίας από το Ισραήλ και την υλοποίηση προγράμματος αναβαθμίσεως για τα αεροσκάφη F-16 Block50. Παράλληλα, δρομολογούνται προγράμματα για την ενίσχυση των δυνατοτήτων του Στρατού Ήερās.

— Βρίσκεστε σε συζητήσεις με γερμανικές εταιρείες για τη δημιουργία γραμμής υποστήριξης και παραγωγή αρμάτων Leopard. Σε τι φάση βρίσκεται αυτό το σχέδιο;

— Στο πλαίσιο ενίσχυσης των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας,

συνεργαζόμαστε τόσο με γερμανικές εταιρείες της αμυντικής βιομηχανίας όσο και με εταιρείες άλλων χωρών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνεργασίας με γερμανικές εταιρείες αποτελεί η σύμβαση που κυρώθηκε πρόσφατα από τη Βουλή και αφορά την προμήθεια 44 νέων τορπιλών του Πολεμικού Ναυτικού, οι οποίες θα αναβαθμισουν πλήρως τις επιχειρησιακές δυνατότητες των υποβρυχίων μας.

Επιπλέον, στο περιθώριο της πρόσφατης Διάσκεψης Ασφαλείας του Μονάχου, συναντήθηκαν με τη Γερμανίδα ομολόγό μου και συμφωνήσαμε για την ενίσχυση της αμυντικής συνεργασίας Ελλάδας - Γερμανίας, σε τομείς που θα είναι αμοιβαία επωφέλεις για τις αμυντικές βιομηχανίες των δύο χωρών. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσαν να ενταχθούν προγράμματα για τα άρματα μάχης Leopard, τα οποία αντιμετωπίζουν άμεση ανάγκη αναβάθμισης. Εδώ και αρκετό καιρό βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαπραγματεύσεις με μεγάλες εταιρείες της γερμανικής αμυντικής βιομηχανίας για την κάλυψη των ως άνω αναγκών με ευνοϊκούς όρους τόσο για τις ανάγκες των Ενόπλων Δυνάμεων σε επίπεδο Στρατού Ήερās όσο και για τη συμμετοχή της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας. Εκτιμώ, δε, ότι η παρούσα συγκυρία συνιστά μία εξαιρετική ευκαιρία ώστε να έχουμε σύντομα επωφέλη αποτελέσματα.

— Προσφάτως, είχατε τετ α τετ με τον Τούρκο ομολόγό σας, στο περιθώριο της συνόδου του NATO. Ο δίαυλος με τον Χουλουσί Ακάρ είναι ανοικτός; Εχει βοηθήσει η επικοινωνία να ξεπεραστούν οι κρίσεις;

— Θεωρώ ότι είναι πάντοτε καλό να υπάρχει ανοικτό κανάλι επικοινωνίας και σε επίπεδο υπουργών Αμυνας. Η συνάντησή μου με τον Τούρκο ομολόγο μου πριν ημερών στις Βρυξέλλες εντάσσεται σε αυτό το πλαίσιο. Υπάρχει εκατέρωθεν δέσμευση να ενεργοποιηθεί άμεσα αυτό το κανάλι απευθείας επικοινωνίας προς τον σκοπό της εκτόνωσης κάποιων έντασης που ήθελε προκύψει στο μέλλον. Από πλευράς μου, στις συναντήσεις μου με τον κ. Ακάρ, τονίζω πάντα ότι δεν μπορούμε να κάνουμε ένα βήμα μπροστά και στη συνέχεια να πηγαίνουμε δύο βήματα πίσω, λόγω προκλητικών ενεργειών των γειτόνων μας. Το ζητούμενο κατ' εμέ είναι να έχουμε κάποιες απτές αποδείξεις, με μικρά έστω βήματα προς τα εμπρός, προς την εκτόνωση του κλίματος έντασης μεταξύ των δύο χωρών. Η αποκλιμάκωση στις σχέσεις μας με την Τουρκία επιβάλλει σεβασμό του διεθνούς δικαίου, της κυριαρχίας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων της κάθε χώρας, καθώς και της αρχής της καλής γειτονίας. Μόνον αν συντρέχουν αυτές οι προϋποθέσεις, μπορούμε να συζητήσουμε για δραστηριότητες στο πλαίσιο των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (MOE).

Οι Αμερικανοί θεωρούν την Ελλάδα αξιόπιστο εταίρο στην περιοχή

— Η MDCA αλλά και τα προγράμματα παροχής υλικού από τις ΗΠΑ πώς μπορούν να αξιοποιηθούν για την ενίσχυση συγκεκριμένων ελλείψεων των Ενόπλων Δυνάμεων; Θα έχουμε εξελίξεις το 2022;

— Η στρατηγική σχέση μεταξύ Ελλάδας και ΗΠΑ, μετά και την πρόσφατη αναθεώρηση της MDCA, έχει γνωρίσει μια άνευ προηγουμένου ενίσχυση και διεύρυνση, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούνται νέες προοπτικές για την περαιτέρω προώθηση της διμερούς συνεργασίας. Όπως γνωρίζετε, η αμερικανική πλευρά έχει εκφράσει την ετοιμότητα να μας υποδεχθεί στο πρόγραμμα του μαχητικού αεροσκάφους 5ης γενιάς F-35. Παράλληλα επιδεικνύει ενδιαφέρον για τα εξοπλιστικά μας

Η συνεργασία των Ενόπλων Δυνάμεων Ελλάδας και Γαλλίας απέκτησε έναν οδικό χάρτη, του οποίου η εφαρμογή έχει ήδη αρχίσει.

προγράμματα, όπως ο εκσυγχρονισμός των φρεγατών τύπου MEKO και η περαιτέρω ενίσχυση του Πολεμικού Ναυτικού με νέες μονάδες επιφανείας, ενώ από πλευράς μας εξετάζουμε τη δυνατότητα πρόσκτησης μη επανδρωμένων αεροσκαφών και άλλων, υψηλής επιχειρησιακής αξίας, όπλων.

Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται

επίσης και η απόκτηση των ελικοπτέρων ανθυποβρυχιακού πολέμου MH-60R από το Πολεμικό Ναυτικό, αλλά και η ένταξη στις δομές του Στρατού Ήερās 1.200 τεθωρακισμένων M-117 από το πλεονάζον υλικό των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων. Οι Αμερικανοί θεωρούν πλέον την Ελλάδα πυλώνα σταθερότητας και αξιόπιστο εταίρο στην περιοχή. Ως εκ τούτου, είναι ανοικτό σε κάθε συζήτηση ενίσχυσης της συνολικής δυνατότητας των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας μας.

— Η αμυντική συμφωνία με τη Γαλλία πώς μεταφράζεται σε επίπεδο συνεργασίας των Ενόπλων Δυνάμεων των δύο χωρών; Θα δούμε εκτεταμένη γαλλική στρατιωτική παρουσία στην Ελλάδα και αν ναι, τι μορφή θα έχει;

— Τον προηγούμενο Σεπτέμβριο υπογράφηκε μεταξύ της ελληνικής και της γαλλικής κυβέρνησης η «Συμφωνία για την Εγκαθίδρυση Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης για τη Συνεργασία στην Άμυνα και την Ασφάλεια», η οποία αναβάθμισε τη στρατηγική σχέση των δύο χωρών στο ανώτατο επίπεδο, περιλαμβάνοντας τη «Ρήτρα Αμοιβαίας Συνδρομής», η οποία θα ενεργοποιηθεί σε περίπτωση που μία από τις δύο χώρες δεχθεί επίθεση στην επικράτεια της, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Αυτός ο τόσο σημαντικός σταθμός στην αμυντική μας συνεργασία αντανακλά την ισχυρή θέληση Ελλάδας και Γαλλίας τόσο διμερώς, αλλά και ως εταίροι στην Ε.Ε. και σύμμαχοι στο NATO, να εμβαθύνουμε και να διευρύνουμε

με την αμυντική μας συνεργασία, όπως άλλωστε προβλέπεται στη συμφωνία. Μας ενώνει, εκτός της παραδοσιακής συμμαχικής σχέσης, και η κοινή μας επιδίωξη για ειρήνη και σταθερότητα στην ευρύτερη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου.

Στο πλαίσιο υλοποιήσεων της συμφωνίας, ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ και ο αρχηγός του Επιτελείου Αμυνας της Γαλλίας υπέγραψαν τον Ιανουάριο το κείμενο «Κατευθυντήριων Οδηγιών για την Αναβάθμιση της Ελληνογαλλικής Στρατιωτικής Συνεργασίας», το οποίο καθορίζει και εξειδικεύει την υλοποίηση των στρατιωτικών συνεργασιών Ελλάδας - Γαλλίας στους τομείς των επιχειρήσεων, της επιχειρησιακής εκπαίδευσης, της ανταλλαγής προσωπικού μεταξύ στρατιωτικών

εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και σχολών, του Διαστήματος, της κυβερνοασφάλειας, των πληροφοριών, της συνεκπαίδευσης μονάδων ειδικών επιχειρήσεων, καθώς και σε ό,τι αφορά τη συνεργασία μεταξύ των επιμέρους κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων των δύο χωρών. Συνεπώς η συνεργασία των Ενόπλων Δυνάμεων Ελλάδας και Γαλλίας απέκτησε έναν οδικό χάρτη, του οποίου η εφαρμογή έχει ήδη αρχίσει. Στα τέλη Μαρτίου αναμένουμε την άφιξη του γαλλικού αεροπλανοφόρου «Charles de Gaulle» στο λιμάνι του Πειραιά, ενώ γαλλικά αεροσκάφη θα συμμετάσχουν στην πολυετή διδακλαδική άσκηση «Hnioxos-22». Οι κοινές δράσεις μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεων των δύο χωρών συνεχίζονται και ενισχύονται.

Η άνοδος και η κάθοδος στην κόλαση του Πούτιν

Υποτίμησε τραγικά τη Δύση

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Όταν ο Βλαντιμίρ Πούτιν αναγνώρισε την ανεξαρτησία των αυτόκλητων «Δημοκρατιών» του Ντονμπάς, στις 21 Φεβρουαρίου, ο Ντόναλντ Τραμπ τον χαρακτήρισε «ιδιοφυΐα». Υστερα από δύο δραματικές –πρώτα απ’ όλα για τον ουκρανικό λαό– εβδομάδες, τα γεγονότα δοκιμάζουν σκληρά την κρίση και των δύο πολιτικών. Το «ιδιοφυές» σχέδιο του Ρώσου προέδρου μετέτρεψε τον ίδιο σε Γολιάθ στα μάτια της διεθνούς κοινής γνώμης, χαρίζοντας το φωτιστέφανο του Δαβίδ στον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, η δημοτικότητα του οποίου μέχρι τότε βυθιζόταν στα τάρταρα.

Ο,τι δίκια κι αν έδιναν πολλοί στη Μόσχα για την περικύλιση της από το ΝΑΤΟ και τη θέση των ρωσόφωνων στην ανατολική Ουκρανία, σαρώθηκαν από τη βροχή των ρωσικών

πυραύλων στο Χάρκοβο, στη Μαριούπολη και στο Κίεβο. Ο οστρακισμός Ρώσων καλλιτεχνών, αθλητών και επιστημόνων από τη Δύση δεν συγκρίνεται ούτε με τα χειρότερα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου.

Αντί για την ποθητή φινλανδοποίηση της Ουκρανίας, ο Βλαντιμίρ Πούτιν πέτυχε την... αποφινλανδοποίηση της ίδιας της Φινλανδίας και της Σουηδίας, που ήδη χτυπούν την πόρτα του ΝΑΤΟ, αλλά και της Ελβετίας, η οποία συντάχθηκε με τις κυρώσεις της Δύσης. Μέσα σε ένα Σαββατοκύριακο, ο σοσιαλδημοκράτης καγκελάριος Ολαφ Σολτς διέγραψε την Οστ Πολιτική που είχε θεμελιώσει το κόμμα του επί Βίλι Μπραντ, έστειλε όπλα στην Ουκρανία, ακύρωσε τον Nord Stream 2 και ξεκίνησε τον επανεξοπλισμό της Γερμανίας, τερματίζοντας τη μεταπολεμική, πασιφιστική της παράδοση.

Εντός των τειχών

Στο εσωτερικό της Ρωσίας, το ρούβλι καταβαραθρώθηκε, οι τράπεζες που εξοστρακίστηκαν

Ενα βασικό σενάριο αναλυτών για το πώς ο Βλαντιμίρ Πούτιν έφτασε μέχρι εδώ είναι ότι η απομόνωση της πανδημίας τον έκανε να χάσει την αίσθηση της πραγματικότητας, ενώ κανείς πλέον δεν ξέρει τι έχει στο μυαλό του ο Ρώσος πρόεδρος για την επόμενη ημέρα.

Ακόμη κι αν επιτύχει, με τεράστιο κόστος, τους στρατιωτικούς στόχους του στον πόλεμο στην Ουκρανία, θα χρεωθεί τη χωρίς προηγούμενο διεθνή απομόνωση και την οικονομική οπισθοδρόμηση της χώρας του.

από το SWIFT κινδυνεύουν με κατάρρευση, οι πολίτες κάνουν ουρές πίσω από τα ΑΤΜ, οι ολιγάρχες δυσφορούν και το διευρυνόμενο αντιπολεμικό κίνημα απειλεί να αποσταθεροποιήσει την αναμφισβήτητη μέχρι χθες

πολιτική κυριαρχία του Ρώσου προέδρου.

Ασφαλώς, είναι νωρίς για να αποπειραθεί κανείς έναν οριστικό απολογισμό. Πολλά θα εξαρτηθούν από το πόσο γρήγορα, με τι αποτελέσματα και τι κόστος θα τερματιστεί αυτός ο πόλεμος. Δεν αποκλείεται οι Ρώσοι να καταφέρουν να κυριαρχήσουν σε όλη τη νότια και ανατολική Ουκρανία, αφαιρώντας από ένα πολιορκημένο Κίεβο κάθε πρόσβαση στη Μαύρη και στην Αζοφική Θάλασσα, προτού επιβάλουν τη συνθηκολόγηση ή και την αλλαγή κυβέρνησης. Και πάλι, όμως, ουδείς μπορεί να διανοηθεί πώς οι εισβολείς και οι τοπικοί σύμμαχοί τους θα καταφέρουν να εδραιωθούν σε μια μεγάλη χώρα 44 εκατομμυ-

ρίων ανθρώπων, η πλειονότητα των οποίων θα τους βλέπει ως δύναμη κατοχής, και πώς η Ρωσία θα μπορέσει να αντέξει σε μακρόχρονο καθεστώς οικονομικού πολέμου από τη Δύση. Σ’ αυτό το φόντο, το ερώτημα προβάλλει αβίαστα: Πώς έφτασε ο Βλαντιμίρ Πούτιν μέχρι εδώ και τι έχει στο μυαλό του για την επόμενη μέρα;

Αρκετοί αρθρογράφοι σοβαρώς εντύπων από τις δύο πλευρές του Ατλαντικού αναζητούν απαντήσεις στον ψυχισμό του Ρώσου ηγέτη. Σύμφωνα με ένα αρκετά διαδεδομένο σενάριο, η πανδημία της COVID-19 οδήγησε τον Πούτιν στο να απομονωθεί από τον λαό του, από ξένους ηγέτες αλλά και από τους περισσότερους συνεργάτες του,

όπως μαρτυρούν και εκείνα τα γελοία τραπέζια των 15 μέτρων στις πρόσφατες συναντήσεις του. Αποτέλεσμα ήταν να χάσει την αίσθηση της πραγματικότητας, να αρχίσει να συνομιλεί με την Ιστορία και να αφεθεί σε μια άκρως ριψοκίνδυνη περιπέτεια με μεσσιανικό πνεύμα και ρεβανσιστικό ζήλο.

Οποιοι από εμάς είναι καχύποπτοι απέναντι στις ικανότητες των δυτικών υπηρεσιών να ψυχαναλύσουν τον Ρώσο πρόεδρο, δεν έχουν άλλο δρόμο από το να αναζητήσουν τα αίτια της παρατόλμης, ίσως και μοιραίας, επιλογής του στην πορεία των σχέσεων Δύσης - Ρωσίας κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Μια επεισοδιακή πορεία, με πέντε βασικούς σταθμούς.

Οι πέντε σταθμοί μιας θητείας γεμάτης συγκρούσεις

1 Ανοιξη - καλοκαίρι 1999

Ο Μπόρις Γέλτσιν, πρόεδρος της Ρωσίας το 1999.

καταστροφή, έναν άγριο καπιταλισμό. Τέσσερα χιλιόμετρα δυτικά της Κόκκινης Πλατείας, πάνω στον Μοσκόβι, κτίζεται το Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο, με περισσότερους ουρανοξύστες από κάθε άλλη ευρωπαϊκή πρωτεύουσα. Ο ίδιος ο Γέλτσιν καταπίνει αγόγγυστα την προς Ανατολάς διεύρυνση του ΝΑΤΟ και εκδηλώνει την πρόθεση να ενταχθεί σε αυτό και η Ρωσία. Αλλά ο πόλεμος των Αμερικανών και των Ευρωπαίων εναντίον της σύμμαχης και ομόδοξης Σερβίας για το Κόσοβο βάζει απότομα τέλος στην εποχή της αφέλειας.

Στις 23 Μαρτίου, ο Ρώσος πρωθυπουργός Γεβγκένι Πριμακόφ πετάει πάνω από τον Ατλαντικό, για επίσημη επίσκεψη στις ΗΠΑ, όταν μαθαίνει ότι το ΝΑΤΟ άρχισε να βομβαρδίζει τη Σερβία. Αμέσως δίνει εντολή στον πιλότο να γυρίσει πίσω στη Μόσχα. Το γυαλί έχει ραγίσει. Στις 23 του μηνός, όταν η Σερβία έχει πλέον συνθηκολογήσει, ειδικές δυνάμεις της Ρωσίας καταλαμβάνουν το στρατιωτικό αεροδρόμιο της Πρίστινας, καθώς οι Ρώσοι έχουν εξοργιστεί για την άρνηση των Αμερικανών να τους δώσουν δική τους ζώνη ευθύνης στο Κόσοβο. Για λίγες ώρες, απειλείται ευθεία στρατιωτική σύγκρουση Αμερικής - Ρωσίας σε ευρωπαϊκό έδαφος.

Η ρήξη τελικά εκτονώνεται, αλλά οι πολιτικές επι-

πτώσεις της γίνονται γρήγορα αισθητές. Τον Αύγουστο του 1999, ο Γέλτσιν διορίζει πρωθυπουργό τον πρώην πράκτορα της ΚGB Βλαντιμίρ Βλαντιμίροβιτς Πούτιν, ο οποίος δίνει αμέσως τα πρώτα δείγματα γραφής, στα εσωτερικά μέτωπα. Με τον ανηλεή, δεύτερο πόλεμο στην Τσετσενία, βάζει φραγμό στις τάσεις αποσάθρωσης της ίδιας της Ρωσικής Ομοσπονδίας, μη διαστάζοντας να μετατρέψει το Γκρόζνι σε σωρό ερειπίων. «Αποκεφαλίζοντας» πολιτικά τους Ρώσους ολιγάρχες (οι μη συνεργάσιμοι εκ των οποίων πήγαν εξορία), όπως έκανε ο Ιβάν ο Τρομερός με τους βογιάρους της εποχής του, αποκαθιστά την ισχύ του ρωσικού κράτους και τα επόμενα χρόνια καταφέρνει να σταθεροποιήσει την οικονομική και κοινωνική κατάσταση.

2 Περίοδος 2003-2004

Ο Βίκτορ Γιούσενκο, πρόεδρος της Ουκρανίας από το 2005.

Στα πρώτα χρόνια της προεδρίας του, ο Πούτιν αποφεύγει τη σύγκρουση με τις ΗΠΑ, μάλιστα μετά τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου δίνει το πράσινο φως, στον ΟΗΕ, για τον πόλεμο στο Αφγανιστάν, ελπίζοντας ότι θα βρει κοινό παρονομαστή με την Ουάσινγκτον στη μάχη κατά του ισλαμικού εξτρεμισμού. Αλλά οι νεοσυντηρητικοί του Μπους, που ονειρεύονται έναν «Νέο Αμερικανικό Αιώνα», υποστηρίζουν την «πορτοκαλί επανάσταση» (τέλος 2004 - αρχές 2005), η οποία φέρνει στην προεδρία της Ουκρανίας τον ακραιφνώς φιλοαμερικανό Βίκτορ Γιούσενκο. Είναι η αρχή της μεγάλης στροφής

του Πούτιν. Στις 25 Απριλίου, στην ομιλία του για την Κατάσταση της Ενωσης, ο Ρώσος πρόεδρος χαρακτηρίζει τη διάλυση της ΕΣΣΔ «τη μεγαλύτερη γεωπολιτική καταστροφή του εικοστού αιώνα», κάνοντας μνεία στα «εκατομμύρια των Ρώσων που έμειναν ξαφνικά χωρίς πατρίδα» – μια σαφής προειδοποίηση ότι θα χρησιμοποιήσει τις ρωσικές μειονότητες σε πρώην σοβιετικές Δημοκρατίες για να περάσει στην αντιπθεση. Στις 10 Φεβρουαρίου του 2007 εκφωνεί στη Διεθνή Διάσκεψη Ασφαλείας του Μονάχου ένα λιβελό εναντίον του μονομερούς αμερικανικού ηγεμονισμού.

3 Ανοιξη - καλοκαίρι 2008

Ο Μιχαήλ Σακασβίλι, πρόεδρος της Γεωργίας το 2004.

Αρχιτέκτονας της στρατηγικής ανάσχεσης της ΕΣΣΔ στον Ψυχρό Πόλεμο, ο Τζορτζ Κέναν είχε αποδοκιμάσει έντονα την προς Ανατολάς διεύρυνση του ΝΑΤΟ, λέγοντας ότι με αυτήν «θα τρίζουν τα κόκαλα των ιδρυτών - πατέρων της αμερικανικής Δημοκρατίας», παρομοιάζοντας τη με τη Συνθήκη των Βερσαλλιών και προβλέποντας ότι μια ταπεινωμένη Ρωσία δεν μπορεί παρά να αντιδράσει, σε βάθος χρόνου. Τον Απρίλιο του 2008, η Σύνοδος Κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι αποφασίζει να καλέσει τη Γεωργία και την Ουκρανία να μπουν στη Συμμαχία. Η απόφαση αυτή δίνει φτερά στα πόδια του ηγέτη της Γεωργίας, Μιχαήλ Σακασβίλι, ο οποίος επιχειρεί, τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, να δώσει στρατιωτική λύση στο πρόβλημα των δύο ντε φάκτο αυτόνομων, φιλωρωσικών «Δημοκρατιών» μέσα

στη χώρα του, της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας. Ο Πούτιν τον κατατροπώνει με έναν αστραπιαίο πόλεμο πέντε ημερών και αναγνωρίζει ως ανεξάρτητα κράτη τις δύο περιοχές. Αλλά μία ακόμη μεγαλύτερη κρίση βρισκόταν μπροστά του.

4 Τέλη 2013 - αρχές 2014

Ο Βίκτορ Γιανουκόβιτς, πρόεδρος της Ουκρανίας το 2014.

Η άρνηση του φιλωρώσου προέδρου της Ουκρανίας Βίκτορ Γιανουκόβιτς (ο οποίος, στο μεταξύ, έχει κερδίσει τον Γιούσενκο στις εκλογές) να ξεκινήσει τη διαδικασία σύνδεσής με την Ε.Ε. πυροδοτεί την εξέγερση του Μείντάν, που εξελίσσεται σε ένοπλη σύρραξη και καταλήγει στην ανατροπή του. Η Ρωσία απαντά με την προσάρτηση της Κριμαίας και την ντε φάκτο αυτονομία περιοχών στο Ντονέτσκ και στο Λουγκάνσκ της ανατολικής Ουκρανίας, όπου πλειοψηφούν συντηρητικά οι ρωσόφωνοι. Οι ειρηνευτικές συμφωνίες του Μινσκ, που προβλέπουν ευρεία αυτονομία των εν λόγω περιοχών, δεν εφαρμόζονται ποτέ από το Κίεβο, με αποτέλεσμα να διαιωνίζεται μια παγωμένη σύγκρουση, με κατά καιρούς αιματηρές αναβλύξεις μικρής κλίμακας.

5 Απρίλιος 2021

Από τα τέλη Ιανουαρίου, πρόεδρος των ΗΠΑ είναι ο Τζο Μπάιντεν, ένας πολιτικός που διαμορφώθηκε στον Ψυχρό Πόλεμο, χειρίστηκε προσωπικά, ως αντιπρόεδρος του Ομπάμα, την ουκρανική κρίση

του 2013-2014 και είχε τον γιο του, Χάντερ, στο διοικητικό συμβούλιο της ουκρανικής ενεργειακής εταιρείας Burisma. Ο Πούτιν ανησυχεί βάσιμα ότι, με

Ο Τζο Μπάιντεν, Αμερικανός πρόεδρος από το 2021.

τη στήριξη του Μπάιντεν και τα τουρκικά drones TB2, ο Ζελένσκι θα επιδιώξει στρατιωτική λύση στο Ντονμπάς. Η σταγόνα που ξεχειλίζει τον ποτήρι έπεσε, πιθανότατα, την Τετάρτη 17 Μαρτίου, όταν ο Τζο Μπάιντεν, στη διάρκεια συνέντευξής του στο αμερικανικό δίκτυο ABC και στον Τζορτζ Στεφανόπουλος, χαρακτήρισε τον Πούτιν «φονιά». Ρεπορτάζ της γαλλικής Le Monde ανέφερε ότι το επόμενο Σαββατοκύριακο ο Ρώσος ηγέτης απομονώθηκε στην ντάτσα του με τον υπουργό Αμυνας Σεργκέι Σοϊγκού για να σχεδιάσουν από κοινού την απάντηση. Τον επόμενο μήνα, μεγάλος όγκος ρωσικών στρατευμάτων, της τάξεως των 100.000 έως 120.000, αναπτύχθηκε σε όλο το μήκος των συνόρων με την Ουκρανία, ενώ ρωσικά πλοία πρακτικά απέκλεισαν την Ουκρανία στη Μαύρη Θάλασσα. Ο κόσμος όλος ανησυχούσε για το ενδεχόμενο εισβολής. Τελικά η κρίση εκτονώθηκε και ο Πούτιν συναντήθηκε τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου με τον Μπάιντεν στη Γενεύη. Από ό,τι φαίνεται εκ των υστέρων, χωρίς αποτέλεσμα.

Το τηλεσίγραφο

Στις 17 Δεκεμβρίου, ο Βλαντιμίρ Πούτιν έστειλε στις ΗΠΑ το γνωστό του τηλεσίγραφο για την ουδετερότητα της Ουκρανίας και τις εγγυήσεις ασφαλείας που ζητούσε η Μόσχα,

γνωρίζοντας ασφαλώς ότι θα απορρίπτονταν, κάτι που θα τον υποχρέωνε να αναλάβει δράση, αν δεν ήθελε να χάσει το κύρος του. Το ερώτημα είναι γιατί έκανε τώρα ό,τι δεν έκανε πέρυσι τον Απρίλιο. Το πιθανότερο είναι ότι, απλούστατα, υπερτίμησε τις δυνάμεις του και υποτίμησε τραγικά τη Δύση, προβάλλοντας γραμμικά το παρελθόν στο μέλλον.

Η σχετικά ανέξοδη επιτυχία του στη Συρία, η σφήνα που έβαλε στο ΝΑΤΟ μέσω Ερντογάν ύστερα από το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016, η ταπείνωση των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν το περασμένο καλοκαίρι, η οργή του Μακρόν εναντίον των Αμερικανών λόγω του συμφώνου ΑUKUS και των γαλλικών υποβρυχίων, η στρατηγική συμμαχία του με την Κίνα, η άνοδος ενός σοσιαλδημοκράτη στη γερμανική καγκελαρία και η πληθώρα των Δυτικών πολιτικών στο ρωσικό μισθολόγιο (Γκένσερ, Ρέντσι, Φιγιόν κ.ά.) προφανώς έπαιξαν τον ρόλο τους.

Όλα αυτά ενδεχομένως αιτιολογούν, αλλά σε τίποτα δεν δικαιολογούν, την απόφαση του Πούτιν για έναν άδικο και ίσως μοιραίο για τον ίδιο και τη χώρα του πόλεμο.

Στο μακροσκελές και κατά διαστήματα οργισμένο διάγγελμα του για την αναγνώριση των ρωσόφωνων «Δημοκρατιών», ο Ρώσος ηγέτης καυτηρίασε τον Λένιν για τις επιλογές του στο ουκρανικό ζήτημα. Ίσως, όμως, θα μπορούσε να ωφεληθεί από τον παροιμιώδη ρεαλισμό του διάσημου προκατόχου του, ο οποίος συνήθιζε να τραβεί το αυτί των θερμόαιμων συντρόφων του, θυμίζοντας ένα απόσπασμα από την Παλαιά Διαθήκη, όπου ο βασιλιάς του Ισραήλ λέει: «Μην καυχήσαι όταν βάζεις την πανοπλία σου, αλλά όταν τη βγάζεις» – δηλαδή, όχι όταν ηγείσαι σε πόλεμο, αλλά όταν γυρίζεις από αυτόν. Ο Βλαντιμίρ Πούτιν φόρεσε την πανοπλία του. Η Ιστορία θα τον κρίνει όταν τη βγάλει – ή όταν την βγάλουν.

Οι πρώτες ημέρες της ρωσικής εισβολής

Η αποτίμηση των πολεμικών επιχειρήσεων και τα σενάρια για την έκβαση της σύρραξης που συγκλονίζει τον πλανήτη

Με τις ρωσικές δυνάμεις να αποσπών τα τελευταία 24ωρα σημαντικά κέρδη στον Νότο της Ουκρανίας, από τη Χερσόνα μέχρι τη Μαριούπολη, άρχισε να διαφαίνεται το σχέδιο της Μόσχας: η ντε φάκτο μετατροπή της χώρας σε περικλειστό κράτος, στερημένο από κάθε πρόσβαση στη Μαύρη και στην Αζοφική Θάλασσα. Την ίδια στιγμή, αγωνία προκαλούσε η προοπτική μιας πολιορκίας του Κιέβου από το τεράστιο κονβόι ρωσικών αρμάτων μάχης άλλων στρατιωτικών οχημάτων, μήκους αρκετών δεκάδων χιλιομέτρων, το οποίο δεν παρουσίαζε ιδιαίτερα σημάδια κινητικότητας, με την κεφαλή του, όμως, να απέχει λίγα χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα. Ο ίδιος ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν είπε σε τηλεφωνική συνομιλία του με τον Γάλλο ομόλογό του Εμανουέλ Μακρόν ότι όλα βαίνουν όπως τα είχε προγραμματίσει. «Τα χειρότερα έπονται», ήταν η διαρροή του Μεγάρου των Ηλυσίων, καθώς συνεργάτες του Μακρόν χαρακτήρισαν το κλίμα κατά το τηλεφώνημα που διήρκεσε μιάμιση ώρα «όχι και τόσο φιλικό». «Κάνει μεγάλο λάθος», φέρεται ότι του είπε ο Γάλλος πρόεδρος, προειδοποιώντας τον ότι με τις ενέργειές του τιμωρεί την ίδια του τη χώρα. Καθ' όλη τη διάρκεια της εβδομάδας που ακολούθησε τη ρωσική εισβολή, αναλυτές διαπίστωναν τις δυσκολίες των ρωσικών δυνάμεων, τις οποίες απέδιδαν στις λανθασμένες αρχικές εκτιμήσεις για την ουκρανική αντίσταση που θα συναντούσαν, αλλά και στο χαμηλό ηθικό των Ρώσων στρατιωτών.

Τρία είναι τα σενάρια για την έκβαση της σύγκρουσης, με το πρώτο, αυτό μιας παρατεταμένης, αδιέξοδης σύρραξης, να θεωρείται και το επικρατέστερο. Μια κατεστραμμένη Ουκρανία, χιλιάδες νεκροί και από τις δύο πλευρές (ήδη οι Ρώσοι παραδέχθηκαν ότι μετρούν 500 θύματα στις τάξεις του στρατού τους), εκατομμύρια εκτοπισμένοι και

Το μη στρατηγικό πυρηνικό οπλοστάσιο της Ρωσίας

Η Μόσχα σχεδιάζει τη μετατροπή της Ουκρανίας σε περικλειστό κράτος, στερημένο από κάθε πρόσβαση στη Μαύρη και στην Αζοφική Θάλασσα.

δύο οικονομίες σε πλήρη αποσύνθεση θα μπορούσε να είναι ο απολογισμός ενός «ευρωπαϊκού Αφγανιστάν». Η δεύτερη εκδοχή για το τέλος της σύρραξης θα ήταν ένας αμοιβαίος συμβιβασμός. Το πρόβλημα είναι ότι, προς το παρόν, οι διπραγματεύσεις που διεξάγονται στη Λευκορωσία δεν αποφέρουν καρπούς, πέρα από τη δημιουργία ασφαλών ανθρω-

πιστικών διαδρόμων. Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς πού θα μπορούσε να σταματήσει ο Πούτιν τώρα που αισθάνεται ότι δεν ευδοχώθηκε ο «πόλεμος-αστραπή» (Blitzkrieg) στον οποίο προσέβλεπε. Ούτε όμως ο Ουκρανός πρόεδρος Βολοντίμιρ Ζελένσκι είναι εύκολο να προβεί σε παραχωρήσεις, τώρα που έχει γίνει εθνικός ήρωας στη χώρα του. Οποιοσδήποτε

τε συμβιβασμός θα μπορούσε να εκληφθεί ως προδοσία από τους συμπατριώτες του, που έχουν επενδύσει συναισθηματικά στην ηγεσία του. Το τρίτο και πλέον αισιόδοξο σενάριο, η ανατροπή του Ρώσου προέδρου εκ των έσω από δυσανεκτιμένους ημέτερους, ολιγάρχες ή τον απλό λαό, είναι μάλλον ευσεβής πόθος της Δύσης. Το καθεστώς Πούτιν ελέγχει ασφυκτικά την ενημέρωση, όσα ΜΜΕ ασκούν κριτική στην εισβολή κλείνουν, οι ακτιβιστές που διαδηλώνουν υπέρ της ειρήνης συλλαμβάνονται. Οι ολιγάρχες που υποχρεώνονται να μεταφέρουν τις θαλαμηγούς τους σε ασφαλή λιμάνια ή να μεταβιάσουν τις μετοχές των ποδοσφαιρικών ομάδων τους βρίσκουν, προς το παρόν, τρόπους παράκαμψης των κυρώσεων. Και ο στενός ηγετικός πυρήνας γύρω από τον Πούτιν δεν έχει εκδηλώσει φυγόκεντρες τάσεις, προς το παρόν. Αν κάποιος πόνταρταν στον Σεργκέι Νάρισκιν, τον επικεφαλής της ξένης υπηρεσίας πληροφοριών, ο οποίος φάνηκε να διαφωνεί με τον Ρώσο πρόεδρο στη διαβόητη πρώτη συνάντησή με τα στελέχη της κυβέρνησής του για να... ρωτήσει τη γνώμη τους για την αναγνώριση των δύο περιοχών του Ντονμπάς, που αποτέλεσε και το εναρκτήριο λάκτισμα για την εισβολή, διαψεύστηκαν. Την Πέμπτη εκτόξευσε απειλές για «θερμό πόλεμο», χρήση πυρηνικών και μια αγνώριστη Ουκρανία μετά τη σύρραξη, απιχώντας πλήρως το πνεύμα του πολιτικού του προϊστάμενου.

Οποιοι και αν είναι οι τρόποι με τον οποίο θα τελειώσει αυτός ο πρωτόγνωρος για την Ευρώπη (εδώ και δεκαετίες) πόλεμος, το βέβαιο είναι ότι η υψηλός έχει μπει σε έναν νέο Ψυχρό Πόλεμο, τον «Ψυχρό Πόλεμο 2.0», όπως βαφτίστηκε ήδη. Η συσπείρωση της Δύσης και του ΝΑΤΟ, μετά τη βίαιη ενθλίωση της Ευρώπης μέσα από την ουκρανική κρίση, είναι η θετική εξέλιξη. Στην αντίπερα όχθη, όμως, ορθώνεται ένα τείχος απομονωμένων αυταρχικών ηγετών, με τους οποίους στενεύουν τα περιθώρια διαλόγου και συνεννόησης.

Ανθρωπιστική καταστροφή

Δραματικές σκηνές εκτυλίσσονται στα σύνορα της Ουκρανίας με την Πολωνία, όπου καταφθάνει ο κύριος όγκος των προσφύγων από τις μεγάλες πόλεις. Ο ΟΗΕ προβλέπει ότι 10 εκατομμύρια Ουκρανοί θα εκτοπιστούν, εκ των οποίων τα 4 εκατομμύρια θα περάσουν τα σύνορα για να καταφύγουν σε άλλες χώρες. Μέσα σε μία εβδομάδα, 500.000 παιδιά διέφυγαν σε γειτονικά κράτη ως πρόσφυγες, όπως ανακοίνωσε η UNICEF, ενώ πολλά ακόμη έχουν μετακινηθεί από τις εστίες τους σε ασφαλέστερες περιοχές. «Η χρήση εκρηκτικών μέσα στις πόλεις θα μπορούσε να αποδειχθεί σύντομα καταστροφική για τα παιδιά της Ουκρανίας», εξήγησε ο Αφσάν Χαν, περιφερειακός διευθυντής της οργάνωσης για την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία. Ανασυχίες εκφράζονται και για τα προστατευόμενα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO στις πόλεις του Χαρκόβου, του Λβιβ, της Οδησσού και του Κιέβου, που σφυροκοπούνται από τις ρωσικές δυνάμεις. Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ICC) εγκαινίασε αυτή την εβδομάδα έρευνα μετά τις μαζικές καταγγελίες για διάπραξη εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας ή γενοκτονίας κατά τις ρωσικές επιχειρήσεις. Τουλάχιστον 38 χώρες προσέφυγαν στον Σάμα, ο μεγαλύτερος αριθμός στην ιστορία του θεσμού. Υπό τους κανόνες του ICC, λόγω του τεράστιου αριθμού προσφύγων δεν απαιτείται καν η έγκριση των δικαστών του για να ξεκινήσει η σχετική έρευνα, με αποτέλεσμα να επιταχύνεται η διαδικασία.

Η ομιλία που άλλαξε τη Γερμανία και μαζί την Ευρώπη

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Την ώρα που δεκάδες χιλιάδες Γερμανοί (η αστυνομία είπε 100.000, οι διοργανωτές μισό εκατομμύριο) διαδήλωναν με φόντο την Πύλη του Βρανδεμβούργου στο πλιόλουστο Βερολίνο για να διαμαρτυρηθούν για την εισβολή στην Ουκρανία την περασμένη Κυριακή, λίγα μέτρα πιο πέρα στο κτίριο της γερμανικής Βουλής ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς πραγματοποιούσε μια ιστορική ομιλία, με την οποία ανέτρεπε πλήρως το μεταπολεμικό αμυντικό δόγμα της χώρας. Η δέσμευσή του για έναν «διπλάσιο από τον τωρινό» αμυντικό προϋπολογισμό 100 δισ. ευρώ, ήτοι πάνω από 2% του ΑΕΠ –ένα πάγιο αίτημα του ΝΑΤΟ–, αλλά και την αποστολή πυραύλων και αντιαερομηχανών όπλων στην Ουκρανία παραβίασε όλες τις μέχρι πρότινος κόκκινες γραμμές του Βερολίνου.

Αιφνιδίασε τους πάντες

Η απόφαση του Σολτς, σύμφωνα με μαρτυρίες στενών συνεργατών του, ελήφθη κάποια στιγμή στη διάρκεια των πτήσεων μεταξύ Κιέβου, Βερολίνου και Μόσχας. Τότε του ήρθε η σκέψη: μήπως πρέπει να πάρουμε κατά γράμμα όσα λέει ο Πούτιν για την παλινδρόθηση της παλιάς μεγάλης Ρωσίας; Μόνος του, χωρίς να ενημερώσει κανέναν, πλην του υπουργού Οικονομικών Κρίστιαν

Λίντνερ, σύμφωνα με τα σχετικά ρεπορτάζ του γερμανικού Τύπου, ο καγκελάριος αιφνιδίασε τους πάντες, συμπεριλαμβανομένων των εταίρων του αλλά και του δικού του κόμματος, όταν έκανε την ιστορική ομιλία στην Μπούντεσταγκ. Σε αδρές γραμμές είχαν ενημερωθεί όλα τα κόμματα για την αλλαγή πλεύσης. Το ποσό των 100 δισ. ευρώ, όμως, το άκουσαν πρώτη φορά στη ζωή τους την ώρα της ομιλίας, ακό-

Δέσμευση Σολτς για διπλάσιο αμυντικό προϋπολογισμό και αποστολή όπλων στην Ουκρανία.

μη και η υπουργός Εξωτερικών, Αναλένα Μπέμποκ και ο αντι-καγκελάριος, Ρόμπερτ Χάμπεκ. Η στροφή 180 μοιρών στην αμυντική και εξωτερική πολιτική ανακοινώθηκε λίγα 24ωρα αργότερα ο αρχηγός του στρατού, Άλφονς Μάις, επέκρινε την κατάσταση των γερμανικών ενόπλων δυνάμεων, κατακεραυνώνοντας τις πενήνδες επενδύσεις σε στρατιωτικό εξοπλισμό. «Η Μπούντεσβαρ, της οποίας έχω το προνόμιο να ηγούμαι, είναι λίγο πολύ γυνή. Οι εναλλακτικές που μπορούμε να προσφέρουμε στους πολιτικούς για να παρασχουν υποστήριξη στην Συμμα-

Ο Γερμανός καγκελάριος Ολαφ Σολτς, με μια ιστορική ομιλία στη γερμανική Βουλή, ανέτρεψε πλήρως το μεταπολεμικό αμυντικό δόγμα της χώρας, παραβιάζοντας όλες τις μέχρι πρότινος κόκκινες γραμμές του Βερολίνου.

χία είναι πολύ περιορισμένες», έγραψε στον λογαριασμό του στο LinkedIn. Η Κοντσάντζε Στελτσενμίλερ, του Ινστιτούτου Brookings, θεωρεί ότι δεν μπορεί να υπάρξει μια μόνο ερμηνεία για την ιστορική αλλαγή στη γερμανική εξωτερική και αμυντική πολιτική της περασμένης εβδομάδας, που εκδηλώθηκε με την αναστολή του Nord Stream 2, την αποστολή φονικών όπλων στην Ουκρανία, τη σημαντική αύξηση του αμυντικού προϋπολογισμού και τον σχεδιασμό για κατασκευή δύο σταθμών υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου (LNG). «Οι διεθνείς

πρέςεις, η ηθική αγανάκτηση, η αγριότητα της ρωσικής επιθετικότητας, όλα έπαιξαν τον ρόλο τους. Για τους Γερμανούς κάθε γενιάς, όμως, είτε έχουν γεννηθεί το 1945 είτε μετά, το έναυσμα ήταν ένας Ρώσος πρόεδρος που κατηγορεί την κυβέρνηση μιας ελεύθερης δημοκρατικής χώρας με Εβραίο πρόεδρο ότι είναι ναζίζι που διαπράττει γενοκτονία», λέει στην «Κ».

Συμφωνεί το 80%

Ο Ράφαελ Λος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Διεθνών Σχέσεων (ECFR) πιστεύει ότι σε προσωπικό επίπεδο ο Σολτς, όπως και

άλλοι Δυτικοί ηγέτες, επιχειρήσε αρχικά να παρασύρει τον Πούτιν σε ένα μονοπάτι αποκλιμάκωσης. Σε προσωπικό επίπεδο απογοητεύτηκαν που ο Ρώσος πρόεδρος τους είπε ψέματα. Σε πολιτικό επίπεδο συνειδητοποίησαν τελικά ότι το Κρεμλίνο αποτελεί μια πρωτόγνωρη απειλή για την ειρήνη και την ασφάλεια στην Ευρώπη. «Σχεδόν το 80% των Γερμανών, σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση, στηρίζει την αύξηση του αμυντικού προϋπολογισμού του Σολτς», λέει στην «Κ» και αυτός είναι –κατά τη γνώμη του– ένας από τους λόγους που ο καγκελάριος αποτόλμισε το μεγάλο βήμα. Φοβίζει την Ευρώπη μια Γερμανία που επανεξεθλιζέται: «Ο μεγαλύτερος κίνδυνος που διαβλέπω είναι ότι η Γερμανία είναι πιθανό να χάσει το μομέντουμ να εφαρμόσει αυτή τη ριζική αναθεώρηση της γερμανικής εξωτερικής πολιτικής. Απαιτείται αποφασιστική διακυβέρνηση σε όλες τις ιεραρχικές βαθμίδες, από τον Σολτς μέχρι κάτω. Παράλληλα δεν αποκλείεται να βρεθούμε αντιμετώπιση με μια ακόμη γερμανική ομφαλοσκοπία, τη στιγμή που η προσοχή και η αλληλεγγύη μας θα έπρεπε να είναι στραμμένες στην Ουκρανία», καταλήγει ο Λος.

«Συνέχισε έτσι, καγκελάριε Ολαφ Σολτς», έγραψε στο Twitter ο Ουκρανός πρόεδρος, Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Μέχρι πριν από μια εβδομάδα η θεαματική αυτή

στροφή του Βερολίνου φάνταζε περίπου αδιανόητη. Οι διεθνείς παρατηρητές είχαν εξοικειωθεί με τη «μερκελική» γραμμή των ισορροπιών, που προέκρινε πάντα σε κάθε κρίση το συμφέρον της χώρας. Είχαν πάρει ως δεδομένο ότι η Γερμανία θα διστάσει να συναινέσει στην έξωση της Ρωσίας από το SWIFT, θα προχωρήσει κανονικά στην αδειοδότηση του Nord Stream 2, παρά την εισβολή, και πως θα αρκεστεί να στείλει... 5.000 κράνη στην Ουκρανία, χειρονομία που προκάλεσε σκωπτικά σχόλια σε όλη την υφήλιο.

Τα κόμματα

Τα κόμματα που στήριξαν ανεπιφύλακτα τον αιφνιδιασμό Σολτς ήταν η Ένωση Χριστιανο-δημοκρατών-Χριστιανοκοινωνιστών (CDU-CSU) και οι Ελεύθεροι Δημοκράτες (FDP), ενώ όπως ήταν φυσικό προβληματισμό διατύπωσαν οι αριστερές πτέρυγες των Σοσιαλδημοκρατών (SPD) και των Πράσινων. Από την άλλη, το SPD εξακολουθεί να έχει στους κόλπους του τον πρώην καγκελάριο Γκέρχαρντ Σρέντερ, ο οποίος παραμένει στα Δ.Σ. των ρωσικών ενεργειακών κολλοσών Rosneft και Gazprom. Πριν από λίγες μέρες τέσσερα στελέχη του γραφείου του παραιτήθηκαν εις ένδειξη διαμαρτυρίας για την άρνηση του Σρέντερ να διαρρήξει τις επιχειρηματικές σχέσεις του με τη Μόσχα.

Ένας Αρχιεπίσκοπος με διεθνές ποίμνιο

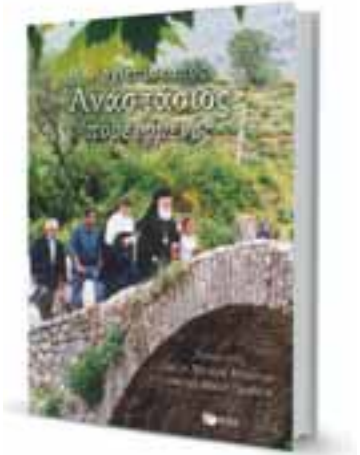
Η ζωή και το έργο του Αναστασίου των Τιράνων σε Αλβανία, Ελλάδα, Αφρική και η δυνατότητά του να ερμηνεύει το «Ακτιστο»

Του **ΜΑΚΗ ΠΡΟΒΑΤΑ**

Τον Νοέμβριο κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη το βιβλίο «Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος πορεύομενος». Είναι ένα βιβλίο που έγραψε μαζί με τη Νατάσα Μπαστέα μέσα από τις συναντήσεις και τις συζητήσεις που είχαμε με τον Αναστάσιο στην Αθήνα και στα Τίρανα. Περιγράφει τη ζωή, αλλά κυρίως την πορεία και τη σκέψη του. Εδώ θα χρησιμοποιήσω το βιβλίο σαν μεγεθυντικό φακό για να γράψω για τον Αναστάσιο, τη μνήμη και τη εμπειρία μου από αυτόν. Ίσως έχει μια αξία την εποχή που ζούμε. Αλλωστε ο Μπόρχες έχει γράψει: «Από τα διάφορα εργαλεία που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος το εκπληκτικότερο όλων είναι χωρίς καμία αμφιβολία το βιβλίο. Είναι το μόνο που είναι προέκταση της μνήμης και της φαντασίας του, ενώ όλα τα υπόλοιπα εργαλεία αποτελούν προέκταση του σώματός του».

Οι συναντήσεις

Η πρώτη συνάντησή μας, που ήταν και η πρώτη που τον έβλεπα ποτέ, έγινε στο Νέο Ψυχικό σε ένα μικρό διαμέρισμα μιας πολυκατοικίας, όπου μένει όταν έρχεται στην Ελλάδα. Επειτα από κάποια λεπτά, όταν είπαμε να ανοίξουμε τα κασετοφωνάκια για να αρχίσει η πρώτη καταγραφή για το βιβλίο, ένιωσα την υποχρέωση και του είπα: «Πριν ξεκινήσουμε θέλω να σας ομολογήσω ότι δεν είμαι θρησκευόμενος». Καθόμουν ακριβώς δίπλα του. Ακούμπασε το πάνω μέρος της παλάμης μου –που το είχα

Το βιβλίο για τον Αναστάσιο κυκλοφόρησε τον Νοέμβριο του 2021.

Αυτό που μπορώ να πω με βεβαιότητα είναι: Αν αυτό που κάνει ο Αναστάσιος δεν είναι άγιο, τότε τι είναι;

στο μπράτσο της καρέκλας– και μου χαμογέλασε χωρίς να κάνει κάποιο σχόλιο. Αυτή η πρώτη συζήτησή μας διήρκεσε δυόμισι ώρες. Όταν ήρθε η στιγμή να φύγουμε, έμεινα τελευταίος να τον αποχαιρετήσω. Με έπιασε με τα δυο του χέρια από το πρόσωπο και ακούμπησε το μέτωπό του στο δικό μου λέγοντας: «Πάμε, και ό,τι πιάσουν οι κεραίες μας». Ακολούθησαν αρκετές συναντήσεις στην Αθήνα και στα Τίρανα, δεκάδες συνομιλίες, κάποιες πολύωρες τηλεφωνικές λόγω πανδημίας. Σε όλες αυτές τις συνομιλίες, μου έκανε μεγά-

Ο αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος ποτέ δεν ηθικολογεί, ούτε στέκεται ως κριτής ή δικαστής ανθρώπων ή καταστάσεων. Ακούει τον καθένα από το ποίμνιό του ξεχωριστά για οτιδήποτε θέλει να του πει.

λη εντύπωση πόσο καλά γνωρίζει τα θέματα που αφορούν την Ελλάδα, κοινωνικά και πολιτικά, και σε λεπτομέρειες που δεν το περιμένεις. Σε σχέση με τον Θεό και τη θρησκεία έχει μια εκπληκτική δυνατότητα να ερμηνεύει το «Ακτιστο». Και όσο πιο πολύ σου το ερμηνεύει τόσο σε κάνει να θαυμάζεις τον τρόπο του. Ποτέ δεν ηθικολογεί, ούτε στέκεται ως κριτής ή δικαστής ανθρώπων ή καταστάσεων. Αλλωστε, έχει πίσω του μια ζωή τόσο βιωμένη που αρκεί απλώς και μόνον να την περιγράφει ως μάρτυρας. Βρέθηκε στην Αλβανία το κα-

λοκαίρι του 1991 σε μια χώρα που επί χρόνια ήταν κλειστή, και το αθεϊστικό καθεστώς ήταν θανάσιμα εναντίον της θρησκείας. Οι ναοί που δεν είχαν γκρεμιστεί είχαν γίνει κέντρα διασκέδασης, εστιατόρια, μηχανουργεία, αποθήκες. Όλοι κι όλοι οι κληρικοί που είχαν απομείνει ήταν περίπου 20, όλοι τους ηλικιωμένοι και με πρόβλημα βιοπορισμού.

Τους υποδέχεται όλους

Στην Αλβανία πήγαμε δύο φορές, για να συνεχίσουμε τις συζητήσεις μας, αλλά κυρίως για να έχουμε μια εικόνα των χώρων

όπου κινείται. Συναντιόμασταν μαζί του δύο φορές την ημέρα και πάντοτε στην Αρχιεπισκοπή, στο γραφείο του. Την πρώτη φορά που βρεθήκαμε στα Τίρανα, μείναμε και την Κυριακή, για να παρακολουθήσουμε τη θεία λειτουργία, την οποία ξέραμε ότι κάθε εβδομάδα είναι παρών και λειτουργεί ο ίδιος. Σε θεία λειτουργία είχα να βρεθώ από παιδί, όμως να πω ότι πήγα με τεράστιο ενδιαφέρον. Εκεί συνάντησα μια πολύ ιδιαίτερη κατάσταση. Κατ' αρχάς, έψελνε μια καταπληκτική χορωδία από άντρες και γυναίκες ντυμένους ομοιόμορφα. Αργότερα μας είπαν ότι είναι η χορωδία που συνοδεύει την κλασική ορχήστρα των Τιράνων. Κυρίως όμως ήταν ένας μητροπολιτικός ναός γεμάτος από πιστούς όλων των ηλικιών, όπου όλοι ανεξαιρέτως συμμετείχαν στη λειτουργία, ήξεραν όλες τις ψαλμωδίες και τις έψαλλαν μέχρι τέλους. Ωστόσο, αμέσως μετά τη θεία λειτουργία, είναι που συμβαίνει κάτι, νομίζω, μοναδικό. Πολλοί από τους πιστούς, κυρίως οι γυναίκες και τα παιδιά, παραμένουν στον ναό. Ο Αναστάσιος, ύστερα από ανάπαυση περίπου μισής ώρας, υποδέχεται τον κάθε ένα ξεχωριστά και τον ακούει για οτιδήποτε θέλει να του πει. Θέμα προσωπικό, υγείας, οτιδήποτε. Και αυτό για όσο χρόνο απαιτηθεί, μέχρι να του μιλήσει και ο τελευταίος. Ένας Αρχιεπίσκοπος με πραγματικό ποίμνιο. Και τη δεύτερη φορά που πήγαμε στα Τίρανα, παρακολουθήσαμε τη θεία λειτουργία και παρότι ήξερα πλέον τι θα δω, δεν έπαψε όλο αυτό να είναι ακριβώς

το ίδιο εντυπωσιακό και συγκινητικό. Αυτό που βίωσα από τις επαφές μας με τον Αναστάσιο είναι ότι η δημόσια και η ιδιωτική του εικόνα δεν έχουν καμία απολύτως διαφορά.

Στο Δυρράχιο

Στα δύο ταξίδια στην Αλβανία, επισκεφθήκαμε και διάφορα μέρη, όπως το Δυρράχιο, όπου ο Αναστάσιος έχει κάνει σπουδαία έργα. Πίστευα ότι το να επισκεφθώ ένα ορφανοτροφείο ή ένα γηροκομείο, δεν θα μπορούσε να μου φέρει μια συγκίνηση πέρα από την αναμενόμενη για τέτοια μέρη. Όμως η πραγματικότητα που έχει δημιουργήσει εκεί ο κ. Αναστάσιος έχει μια εσωτερική θεική φαντασμαγορία και είναι δύσκολο να μιν την αντιληφθείς. Μέσα από το έργο του, η σκιά του απλώνεται σχεδόν σε ολόκληρη την Αλβανία. Μαθαίνοντας για το έργο που έχει προσφέρει στη διάρκεια της ζωής του, στην Αφρική, στην Αλβανία, στην Ελλάδα και σε άλλα μέρη του κόσμου, και βλέποντας ένα μέρος αυτού του έργου από κοντά, αναπόφευκτα νιώθεις φοβερή συγκίνηση. Το συγκινητικό όμως δεν είναι απλώς το έργο του αυτό καθαυτό, είναι ότι το επιχείρησε. Και το έφερε εις πέρας. Αυτό που μπορώ να πω με βεβαιότητα είναι: Αν αυτό που κάνει ο Αναστάσιος δεν είναι άγιο, τότε τι είναι;

 Ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος τον περασμένο Νοέμβριο συμπλήρωσε τα 92 του χρόνια. Το βιβλίο «Αναστάσιος, Πορεύομενος» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη.

Οι ουρολογικές παθήσεις εμφανίζονται σε κάθε ηλικία: Τα συμπτώματα που δεν πρέπει να αγνοήσετε

Η Ουρολογία είναι η ειδικότητα που ασχολείται με τη διάγνωση και αντιμετώπιση των παθήσεων του ουροποιητικού συστήματος και των επινεφριδίων σε ενήλικες και παιδιά και των δύο φύλλων. Οι ουρολογικές παθήσεις στις μέρες μας είναι αρκετά συχνές, με κάποιες εξ αυτών να προκαλούν μεγάλη δυσφορία στους ασθενείς, ενώ κάποιες άλλες μπορεί να είναι απειλητικές για τη ζωή.

Οι πιο συχνές ουρολογικές παθήσεις είναι:

- Παθήσεις του προστάτη αδένος:
- Καλοήθης Υπερπλασία Προστάτη(ΚΥΠ)
- Προστατίτιδα
- Καρκίνος του Προστάτη
- Όγκοι του Ουροποιητικού Συστήματος:
- Καρκίνος νεφρών και ουρητήρων
- Καρκίνος ουροδόχου κύστεως
- Καρκίνος όρχεων
- Καρκίνος πέους
- Λοιμώξεις ουροποιητικού συστήματος
- Λιθίαση ουροποιητικού συστήματος
- Ακράτεια ούρων
- Φίμωση
- Υδροκήλη
- Κιρσοκήλη

Τα συμπτώματα που πρέπει να μας ανησυχήσουν

Όπως και σε όλες τις ειδικότητες, έτσι και στην ουρολογία η έγκαιρη προσέλευση στον ιατρό είναι το πρώτο και σημαντικότερο βήμα για τη διατήρηση καλής σωματικής

και ψυχικής υγείας. Η κλινική εξέταση τις σε συνδυασμό με τις κατάλληλες εργαστηριακές εξετάσεις, μπορεί να οδηγήσει στη διάγνωση και θεραπεία ουρολογικών προβλημάτων όπως κακοήθειες, υπογονιμότητα, ανικανότητα, αιματουρία κ.ά.. Τα βασικότερα ουρολογικά συμπτώματα

τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να εγείρουν ανησυχία είναι:

- Αιματουρία (αίμα στα ούρα)
- Ακράτεια
- Ανουρία – Ολιγοουρία
- Δυσουρία
- Κυστικός πόνος

- Νυκτουρία
- Πολυουρία
- Πυουρία

Καρκίνος του προστάτη

Ο καρκίνος του προστάτη είναι ο πρώτος σε συχνότητα καρκίνος στους άνδρες,

καθώς ένας στους δέκα θα αναπτύξει τη συγκεκριμένη νόσο κατά τη διάρκεια της ζωής του. Βασικό ρόλο στην πρόληψη και αντιμετώπιση της νόσου, διαδραματίζει η έγκαιρη διάγνωση.

Ο τακτικός έλεγχος των υγιών ανδρών από την ηλικία των 50 ετών, και από τα 40 όταν ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου, είναι πολύτιμος. Η μέτρηση του PSA αίματος και η εξέταση του προστάτη κλινικά και με υπερήχους οδηγούν στην πρώιμη διάγνωση ενός υποκλινικού – αρχόμενου καρκίνου, εξασφαλίζοντας την πλήρη ίαση του ασθενούς.

Οι πιο συχνές μορφές θεραπείας για εντοπισμένο καρκίνο του προστάτη είναι:

- Ενεργητική παρακολούθηση/επιτήρηση
- Χειρουργική (ριζική προστατεκτομή)
- Ακτινοθεραπεία (βραχυθεραπεία και εξωτερική)

Πού να εξεταστείς

Επειδή η πρόληψη είναι η καλύτερη θεραπεία, η επίσκεψη σε ουρολόγο ανά τακτά χρονικά διαστήματα, θεωρείται επιτακτική. Ο Οργανισμός Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας (ΟΚΥΝΥ), ως ο μεγαλύτερος πάροχος υπηρεσιών υγείας, διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό Ουρολόγων, οι οποίοι στελεχώνουν τα Ουρολογικά Τμήματα των νοσηλευτηρίων και τα Κέντρα Υγείας του Οργανισμού, σε όλες τις επαρχίες.

Περισσότερες πληροφορίες ΕΔΩ
<https://shso.org.cy/>

Ένα παράθυρο ευκαιρίας που κλείνει γρήγορα

Το περιθώριο αντίδρασης στην κλιματική αλλαγή, οι επιπτώσεις και τα σενάρια

«Ένα από τα συμπεράσματα που προκύπτουν με μεγάλη σαφήνεια είναι ότι, ναι, η κατάσταση είναι άσχημη, αλλά στην πραγματικότητα το μέλλον θα καθοριστεί από εμάς, όχι από το κλίμα». Αυτό είναι το συμπέρασμα της καθηγήτριας του Κινγκς Κόλετζ του Λονδίνου και μέλους της ομάδας επιστημόνων που συνέταξε την τελευταία έκθεση του ΟΗΕ για το κλίμα, Ελέν Ανταμς.

Όσο δραματική και αν είναι η εικόνα που προκύπτει από την τελευταία έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή (IPCC), όσο συγκλονιστικές και αν είναι οι επιπτώσεις που έχουν ήδη ξεκινήσει και πρόκειται να ενταθούν, υπάρχει ακόμη ένα μικρό χρονικό «παράθυρο» για να αποτραπούν τα χειρότερα, τόσο εμποδίζοντας την ξέφρενη άνοδο της θερμοκρασίας όσο και προσαρμόζομενοι στις επιπτώσεις της.

Η έκθεση συνόψισε το σύνολο της επιστημονικής γνώσης (35.000 εργασίες από όλο τον κόσμο) για το ζήτημα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και για τους τρόπους με τους οποίους μπορεί η ανθρωπότητα να προσαρμοστεί

Από τα πιο δραματικά συμπεράσματα της έκθεσης του ΟΗΕ είναι ότι η φύση έχει ήδη πληγεί σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από αυτόν που είχε καταγραφεί προηγουμένως.

στις συνέπειές της. Σε λίγες εβδομάδες θα δημοσιευθεί το τρίτο και τελευταίο σκέλος της έκθεσης, που εξετάζει τους τρόπους μείωσης των ρύπων που προξενούν την κλιματική αλλαγή. Το πρώτο σκέλος είχε δημοσιευθεί τον Αύγουστο και εστιαζόταν στην τελευταία επιστημονική γνώση για τη φυσική της ατμόσφαιρας, περιγράφοντας τους μηχανισμούς μέσω των οποίων οι ανθρωπογενείς ρύποι αποσταθεροποιούν το κλίμα.

Η έκθεση που δημοσιεύθηκε την εβδομάδα που πέρασε θυμίζει ότι η θερμοκρασία του πλανήτη έχει ανέβει κατά 1,1 βαθμό Κελσίου σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα και ότι η άνοδος αυτή επιδεινώνει τους καύσωνες, τις πλημμύρες, τους κυκλώνες, και οδηγεί στην άνοδο της στάθμης των θαλασσών.

Για κάποιες από τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης υπάρχουν πιο αποτελεσματικές άμυνες, για

Για κάποιες από τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης υπάρχουν πιο αποτελεσματικές άμυνες, για τις περισσότερες όχι. Στο μέτωπο των πλημμυρών, σε περίπτωση που ληφθούν εγκαίρως τα σωστά μέτρα, οι επιπτώσεις μπορούν να είναι πολύ μικρότερες από τις καταστροφές που προβλέπονται εάν δεν υπάρξουν μέτρα προσαρμογής.

Η Μεσόγειος στο μάτι του κυκλώνα

Ειδικά για την περιοχή της Μεσογείου, η έκθεση αναφέρει ότι βρίσκεται έκθετη σε πολλαπλούς κλιματικούς κινδύνους, οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους. Η μέση θερμοκρασία στην ξηρά, στις μεσογειακές χώρες, έχει ανέβει περισσότερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Ηδη οι μεσογειακές χώρες βρίσκονται στον συν 1,5 βαθμό κατά μέσον όρο, ενώ ακόμη και αυτό υποκρύπτει μεγαλύτερη άνοδο σε κάποιες περιοχές. Αν δεν ληφθούν μέτρα για τη μείωση των ρύπων, η άνοδος της μέσης θερμοκρασίας στην ξηρά στις χώρες της Μεσογείου θα φθάσει έως και τους 5,6 βαθμούς Κελσίου στο τέλος του αιώνα. Οι βροχοπτώσεις αναμένεται να μειωθούν από 4% έως 22%, ενώ οι πλημμύρες σε παράκτιες ζώνες, στις οποίες σήμερα κατοικούν 42 εκατομμύρια άνθρωποι, αναμένεται να αυξηθούν κατά 37%. Επίσης, η έκθεση περιμένει επιπτώσεις στα υδάτινα αποθέματα, οι οποίες θα επηρεάσουν τη δυνατότητα ηλεκτροπαραγωγής από υδροηλεκτρικά εργοστάσια, καθώς και τον γεωργικό τομέα.

τις περισσότερες όχι. Παραδείγματα της χάρη, στο μέτωπο των πλημμυρών, σε περίπτωση που ληφθούν εγκαίρως τα σωστά μέτρα, οι επιπτώσεις μπορούν να είναι πολύ μικρότερες από τις καταστροφές που προβλέπεται πως θα υπάρξουν εάν δεν υπάρξουν μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Όμως, άλλες επιπτώσεις, όπως οι καύσωνες, που θα καταστήσουν μέρη του πλανήτη ακατάλληλα προς κατοίκηση, είναι πιο δύσκολο να αντιμετωπιστούν με μέτρα προσαρμογής. Για κάποιους έμμεσους οργανισμούς είναι, ούτως ή άλλως, ήδη αργά.

Μετατόπιση ειδών

Από τα πιο δραματικά συμπεράσματα της έρευνας είναι ότι η φύση έχει ήδη πληγεί από την κλιματική κρίση σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από αυτόν που είχε καταγραφεί στις προηγούμενες εκθέσεις. Τα μισά είδη του πλανήτη έχουν

εξαναγκαστεί να μετατοπισθούν εξαιτίας της κλιματικής κρίσης. Παράλληλα, έχουμε καταγράψει γεγονότα μαζικής εξόντωσης έμβιων όντων, π.χ. κατά τις περυσινές κολοσσιαίες πυρκαγιές στην Αυστραλία.

Από τα κεντρικά νήματα της έκθεσης είναι η αλληλεπίδραση ανάμεσα στις επιπτώσεις για τους ανθρώπους και για τα οικοσυστήματα, και η ευκολία με την οποία οι επιπτώσεις αυτές περνούν τα σύνορα. Το 2011, οι φοβερές πλημμύρες της Ταϊλάνδης διαπιστώθηκε ότι είχαν αλυσιδωτές επιπτώσεις στη βιομηχανική παραγωγή ολόκληρου του πλανήτη, μειώνοντάς την κατά 2,5%, ενώ οι τιμές αγαθών όπως οι σκληροί δίσκοι υπολογιστών σχεδόν διπλασιάστηκαν. Η έκθεση υποστηρίζει ότι αν η άνοδος της θερμοκρασίας ξεπεράσει τον 1,5 βαθμό (θυμίζουμε, είμαστε ήδη στον 1,1 βαθμό) θα πρέπει να προετοιμαστούμε για ταυτόχρονα

προβλήματα σε σοδειές σε πολλά μέρη του κόσμου. Υπό φυσιολογικές συνθήκες, αν οι σοδειές έχουν πρόβλημα σε κάποιο σημείο του κόσμου, υπάρχει επάρκεια αγαθών σε κάποιο άλλο σημείο, αλλά σε έναν κόσμο με υψηλότερες θερμοκρασίες, η ταυτόχρονη αστοχία, που θα οδηγήσει σε εκτόξευση των διεθνών τιμών, είναι μια υπολογίσιμη πιθανότητα.

Μεταξύ των διαφόρων σεναρίων που εξέτασαν οι επιστήμονες περιλαμβάνεται το καλό σενάριο, κατά το οποίο η άνοδος της θερμοκρασίας δεν ξεπερνά τον 1,5 βαθμό, και το δεύτερο καλύτερο, κατά το οποίο η άνοδος σταθεροποιείται στον 1,5 βαθμό αφού πρώτα τον ξεπεράσει. Οι επιστήμονες θεωρούν ότι το δεύτερο σενάριο (π.χ. αύξηση 2,5, ακόμη και τριών βαθμών) είναι παρακινδυνευμένο, αφού οι υπερβολικά αυξημένες θερμοκρασίες έστω και για λίγο μπορεί να ωθήσουν κάποια οικοσυστήματα πέρα από το σημείο καμπίς, στην κατάρρευση. Απαξ και περάσουν το σημείο αυτό, η ζημιά γίνεται και δεν αποκαθίσταται με την πτώση της θερμοκρασίας αργότερα.

Μείωση ΑΕΠ

Η έκθεση διαπιστώνει επίσης ότι πολλές χώρες είναι ήδη φτωχότερες εξαιτίας της κλιματικής κρίσης. Η μείωση των βροχοπτώσεων ανάμεσα στο 1960 και στο 2000 προξένησε μείωση του ΑΕΠ κάποιων αφρικανικών χωρών από 15% έως 40%. Μία από τις ελάχιστες χώρες που περιμένουν κάποια οικονομικά οφέλη από την άνοδο της θερμοκρασίας είναι η Ρωσία.

BBC, GUARDIAN

«Τρώνε» το στρώμα του όζοντος οι φωτιές στα δάση

Ανθρακική έρευνα του MIT

Της **ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΑΗ**

Την αποκατάσταση της τρύπας του όζοντος αποτρέπουν οι αυξανόμενες σε συχνότητα και ένταση δασικές πυρκαγιές σε ολόκληρο τον πλανήτη, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη. Δορυφορικές καταγραφές δείχνουν ότι οι καπνοί που προκλήθηκαν από τις καταστροφικές δασικές πυρκαγιές στην Αυστραλία, πριν από δύο χρόνια, εκτός της οικολογικής καταστροφής, επέδρασαν δυσμενώς στο στρώμα του όζοντος που μας προστατεύει από την υπερύδνη ηλιακή ακτινοβολία.

Η έρευνα, η οποία εκπονήθηκε από τους επιστήμονες του Ινστιτούτου Τεχνολογίας της Μασαχουσέτης (MIT) και δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση «Proceedings of the National Academy Of Sciences», διαπίστωσε ότι η ένταση αυτών των δασικών πυρκαγιών ήταν τόσο μεγάλη, ώστε ο καπνός που απελευθερώθηκε πυροδότησε σειρά αλυσιδωτών αντιδράσεων στην ατμόσφαιρα. Η διαδικασία προκάλεσε τον Μάρτιο του 2020 απώλεια του 1% του στρώματος του όζοντος. Η εξέλιξη συνιστά σημαντικό εμπόδιο στις προσπάθειες των τελευταίων δεκαετιών για την αποκατάστασή του.

Στα μέσα γεωγραφικά πλάτη, το στρώμα του όζοντος αποκαθίσταται με ρυθμούς που δεν υπερβαίνουν το 1% ανά δεκαετία, επισημαίνει η συντονίστρια της έρευνας, καθηγήτρια του MIT, Σούζαν Σόλομον. «Η προσπάθεια της παγκόσμιας κοινότητας να περιορίσει τους κλωροφθοράνθρακες που χρησιμοποιούνται στα σπρέι και καταστρέφουν το όζον, δεν αποδίδει εξίσου καλά σε περιοχές όπου καταγράφονται μεγάλες δασικές πυρκαγιές. Προφανώς μοναδική μας ελπίδα είναι η μεί-

ωση των εκπομπών αερίων που ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή, καθώς αυτό θα σήμαινε μείωση της έντασης και της συχνότητας των πυρκαγιών. Δυστυχώς, αυτό δεν είναι εύκολο». Σχολιάζοντας την έρευνα, η δρ Κλερ Μέρφι, καθηγήτρια του αυστραλιανού Πανεπιστημίου Γουολονγκόνγκ, επισήμανε ότι η καταστροφή του στρώματος του όζοντος θα επαναλαμβάνεται σε κάθε περίοδο μεγάλων δασικών πυρκαγιών, οι οποίες μάλιστα αναμένεται να πολλαπλασιαστούν σε συχνότητα και ένταση τις επόμενες δεκαετίες, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. «Κάθε επιβράδυνση της αποκατάστασης του όζοντος στα μέσα γεωγραφικά πλάτη συνιστά σημαντική απειλή για τους Αυστραλούς, γιατί θα αυξήσει την έκθεσή τους στην επικίνδυνη υπερύδνη ακτινοβολία και θα επηρεάσει δυσμε-

Η αύξηση της έκθεσης στην υπερύδνη ακτινοβολία θα επηρεάσει δυσμενώς τη συχνότητα εμφάνισης καρκίνου του δέρματος.

νώς τη συχνότητα εμφάνισης καρκίνου του δέρματος», κατέληξε. Η επιστημονική κοινότητα αναγνωρίζει ότι τα ακραία καιρικά φαινόμενα, όπως καύσωνες, ξηρασία, πλημμύρες, πυρκαγιές θα επιδεινωθούν τα επόμενα χρόνια. Αυτό ακριβώς ήταν το συμπέρασμα έκθεσης του ΟΗΕ που δόθηκε στη δημοσιότητα στις αρχές της εβδομάδας και προειδοποιεί ότι ήδη κάποιες από τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής είναι μη αναστρέψιμες.

Οι καπνοί που προκλήθηκαν από τις καταστροφικές δασικές πυρκαγιές στην Αυστραλία, πριν από δύο χρόνια, πέραν της οικολογικής καταστροφής, επέδρασαν δυσμενώς στο στρώμα του όζοντος.

BY: SEAN BLOCKS/GE

Τα θύματα και οι καταστροφές μισού τρισ. στην Ευρώπη

Μεγάλο αριθμό θανάτων και πολύ σοβαρές οικονομικές καταστροφές, ύψους από 450 έως 520 δισεκατομμύρια ευρώ, έχουν προκαλέσει ακραία και έντονα καιρικά φαινόμενα στην Ευρώπη τα προηγούμενα 40 χρόνια. Οι απώλειες στις ανθρώπινες ζωές υπολογίζονται σε 85.000 έως 145.000 (ανάλογα με τον τρόπο υπολογισμού και τη βάση δεδομένων), αποκαλύπτοντας το πόσο σημαντική είναι η ανάγκη της προφύλαξης και της προετοιμασίας για ισχυρά καιρικά φαινόμενα, καθώς και η προσπάθεια ανάσχεψς της κλιματικής αλλαγής.

Τα συμπεράσματα αυτά αναδεικνύονται από την πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) με τίτλο «Οικονομικές απώλειες και θάνατοι από γεγονότα που σχετίζονται με τις καιρικές και κλιματικές συνθήκες στην Ευρώπη». Η έρευνα καλύπτει την περίοδο 1980-2020 και τα 32 μέλη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, δηλαδή τα 27

κράτη-μέλη της Ε.Ε. όπως επίσης τη Νορβηγία, την Ελβετία, την Τουρκία, την Ισλανδία και το Λίχτενστάιν.

Για την Ελλάδα, το ίδιο διάστημα οι οικονομικές απώλειες από καιρικά φαινόμενα εκτιμώνται μεταξύ 7,7-10,4 δισ. ευρώ, με βάση τα στοιχεία από δύο ξεχωριστές βάσεις δεδομένων (NatCatSERVICE και CATDAT).

Οι συνέπειες των ακραίων φαινομένων στην ήπειρό μας τα τελευταία 40 χρόνια και η ανάγκη για πρόληψη και ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής.

Σε απόλυτες τιμές, οι υψηλότερες οικονομικές απώλειες καταγράφηκαν στη Γερμανία, με τη Γαλλία και την Ιταλία να ακολουθούν. Οι υψηλότερες κατά κε-

Το πιο θανατηφόρο καιρικό φαινόμενο στην Ευρώπη είναι οι καύσωνες (το 85% των θανάτων που σχετίζονται με εκδηλώσεις του καιρού την περίοδο 1980-2020). Σε επίπεδο οικονομικών απωλειών, πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος των πλημμυρών (φωτ. από τη Γερμανία τον περυσινό Ιούλιο).

φαλίν απώλειες καταγράφηκαν στην Ελβετία, στη Σλοβενία και στη Γαλλία. Περίπου το 23% των συνολικών ζημιών σε υποδομές ήταν ασφαλισμένο, αν και υπήρ-

χαν τεράστιες διαφορές από χώρα σε χώρα, από το 1% στη Ρουμανία και στη Λιθουανία έως το 55%-56% σε Ολλανδία και Δανία. Έντονες βροχοπτώσεις και

πλημμυρικά φαινόμενα, καταιγίδες, καύσωνες, άλλα καιρικά και κλιματικά φαινόμενα έχουν αφήσει το βαρύ αποτύπωμά τους στην Ευρώπη τα προηγούμενα 40 χρόνια. Αν και θεωρείται ευρέως παραδεκτό πως η κλιματική απορρύθμιση οδηγεί σε συχνότερες και εντονότερες ακραίες εκδηλώσεις του καιρού με την πάροδο του χρόνου, η έκθεση του ΕΟΠ δεν καταγράφει κάποιες συγκεκριμένες τάσεις.

Ως πιο θανατηφόρο καιρικό φαινόμενο η έκθεση αναδεικνύει τους καύσωνες, αφού περισσότεροι από το 85% των θανάτων που σχετίζονται με εκδηλώσεις του καιρού την περίοδο 1980-2020 οφείλονται σύμφωνα με του ερευνητές του ΕΟΠ σε καυτά κύματα υψηλών θερμοκρασιών. Μάλιστα, το τρομερό κύμα καύσωνα του καλοκαιριού του 2003, που έπληξε τις μεγαλουπόλεις της κεντρικής Ευρώπης και βρήκε τις κοινωνίες χωρίς γνώση και προετοιμασία, εκτιμάται πως προκάλεσε από το 50% έως 75% όλων των θανάτων

από καιρικά και κλιματικά φαινόμενα τη συγκεκριμένη 40ετία! Είναι χαρακτηριστικό ότι παρόμοιοι καύσωνες μετά το 2003 προκάλεσαν αρκετά μικρότερο αριθμό θανάτων, αφού ελήφθησαν στις διάφορες χώρες μέτρα προσαρμογής και από την πολιτεία και από τους πολίτες.

Σε επίπεδο οικονομικών απωλειών, πολύ σημαντικός είναι ο ρόλος των υδρολογικών φαινομένων (όπως οι πλημμύρες), που καλύπτουν από το 39% έως το 44% των ζημιών, άλλα μετεωρολογικά φαινόμενα (π.χ. καταιγίδες) προκαλούν το 34% έως 39%, οι καύσωνες το 6%-14% και άλλα φαινόμενα κλιματικών διαταραχών το 8%-18% των οικονομικών συνεπειών. Το γενικό συμπέρασμα είναι πως τα καιρικά και κλιματικά φαινόμενα δεν αστεειεύονται, προκαλούν ήδη σημαντικό αριθμό θανάτων και σοβαρές ζημιές, κάνοντας αναγκαίες την προετοιμασία, την πρόληψη και την κλιματική ανάσχεση.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΕΛΛΑΦΡΟΣ

Προβådισμα στη σκιά του πολέμου

Οι Γάλλοι συσπειρώθηκαν γύρω από τον πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν και τις διπλωματικές πρωτοβουλίες του στο Ουκρανικό

Αναστάτωση και μεταβολές στους συσχετισμούς δυνάμεων της προεκλογικής περιόδου στη Γαλλία δημιούργησε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, ευνοώντας τον σημερινό πρόεδρο και επισήμως πλέον υποψήφιο Εμανουέλ Μακρόν.

Παρά την αποτυχία της πρώτης διπλωματικής πρωτοβουλίας του Μακρόν για επίλυση της ουκρανικής κρίσης, με το ατελέσφορο ταξίδι του στη Μόσχα, οι πολιτικοί αντιπάλοι του προέδρου παρέμειναν αμέτοχοι θεατές, όπως επισημαίνει σε άρθρο του το περιοδικό Politico. Η αργή, αλλά σταθερή ρωσική προέλαση στην ανατολική Ουκρανία έχει ήδη επισκιάσει την προεκλογική επικαιρότητα, εκτοπίζοντας τους υποψηφίους για την προεδρία από τα πρωτοεξίδια του Τύπου. Ακόμη και ο ιστορικός προεκλογικός θεσμός της επίσκεψης στην ετήσια έκθεση αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων από τους υποψηφίους ελάχιστα απασχόλησε τα γαλλικά μέσα ενημέρωσης. Οι Γάλλοι προσέρχονται στις κάλπες στις 10 Απριλίου για τον πρώτο γύρο των εκλογών.

Παρότι οι υποψήφιοι όλων των ιδεολογικών αποχρώσεων έχουν εγκαινιάσει τις προεκλογικές εκστρατείες τους πάνω από ένα μήνα, ο Μακρόν ανακοίνωσε μόλις την Πέμπτη την υποψηφιότητά του, για να υποχρεωθεί έτσι σε εκστρατεία-αστραπή. Αγνώστο παραμένει ποια μορφή θα έχει η προεκλογική εκστρατεία, καθώς οι εξελίξεις στα πεδία μαχών της Ουκρανίας αναμένεται να καθορίσουν τη στάση των υποψηφίων απέναντι στον πρόεδρο. Οι υποψήφιοι έχουν ήδη ακυρώσει δημόσιες προεκλογικές εμφανίσεις τους, με τον Γάλλο πρόεδρο να αναστέλλει την προγραμματισμένη για σήμερα επίσκεψή του στη Μασσαλία, πρώτο σταθμό της εκστρατείας του. Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις εμφανίζουν τον Εμανουέλ Μακρόν να διευρύνει το προβάδισμά του, ως

A.P. PHOTO / THEAULT CAMUS

Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις εμφανίζουν τον Εμανουέλ Μακρόν να διευρύνει το προβάδισμά του, ως αποτέλεσμα της διεθνούς κρίσης.

Ο ακροδεξιός Ερίκ Ζεμούρ δυσκολεύεται να βρει την ιδεολογική χρυσή τομή μεταξύ της αγάπης του για τον αυταρχισμό του ρωσικού καθεστώτος και της οργής του κοινού για τη ρωσική εισβολή.

αποτέλεσμα της διεθνούς κρίσης. Σφυγμομέτρηση της εταιρείας Harris Interactive εμφανίζει τον Μακρόν να εξασφαλίζει το 27% των ψήφων στον πρώτο γύρο, δέκα ποσοστιαίες μονάδες διαφορά από τη δεύτερη στην πρό-

θεση ψήφου, την υποψήφια της ακροδεξιάς Μαρίν Λεπέν.

Στελέχη προεκλογικών εκστρατειών αντιπάλων του Μακρόν υποστηρίζουν ότι δυσκολεύονται να βρουν επιχειρήματα με τα οποία να επιτεθούν στον πρόεδρο. «Δεν μπορούμε να επικρίνουμε τον Μακρόν με την πρέπουσα οξύτητα όταν εκπροσωπεί τη Γαλλία στη διεθνή σκηνή. Η πολιτική έχει πάντα μια δόση θεατρικότητας. Όταν, όμως, η συγκυρία είναι τόσο κρίσιμη, δεν θα επιλέξουμε τις μικροπολιτικές επιθέσεις», υπογραμμίζει ο επικεφαλής της προεκλογικής εκστρατείας της Λεπέν, Ζαν-Φιλίπ Τανγκί.

Το προβάδισμα του Μακρόν στις δημοσκοπήσεις ενισχύθηκε παρά τη δραστική περιστολή των

δημόσιων εμφανίσεών του, τις οποίες ανέλαβε ο πρωθυπουργός Ζαν Καστέξ. «Δεν θα είμαστε σε θέση να διοργανώσουμε μεγάλες προεκλογικές συγκεντρώσεις την ώρα που συνεχίζεται ο πόλεμος στην Ουκρανία. Ο τόνος της εκστρατείας θα είναι πιο λιτός και λιγότερο θεληματικός, παρότι θέλουμε να μιλήσουμε για το όραμά μας για τη χώρα μετά την πανδημία», λέει εκπρόσωπος του κόμματος Δημοκρατία σε Κίνηση του Μακρόν.

«Ο Μακρόν θα εκμεταλλευθεί τον πόλεμο για να αποφύγει την προεκλογική εκστρατεία, όπως έκανε και με την πανδημία», λέει ο βοηθός της Λεπέν, Ζαν-Φιλίπ Τανγκί. Αξιωματούχος του Σοσιαλιστικού Κόμματος επισμαίνει: «Αυτό σημαίνει ότι θα μπορεί

να εμφανίζεται ως πατέρας της πατρίδας και να αντιμετωπίσει τις εκλογές σαν αναμενόμενη ανανέωση της θητείας του». Η πρωτοφανής συσπείρωση της Ε.Ε. ενάντια στον ρωσικό ιμπεριαλισμό έδωσε πνοή στον παραδοσιακά φιλοευρωπαϊό Μακρόν. «Δεν θα βρείτε κανέναν στο κόμμα που να επιθυμεί τον πόλεμο στην Ουκρανία. Ο πόλεμος αυτός αποτελεί ακόμη μία δικαίωση για το κυβερνητικό στρατόπεδο. Οι πρωτοβουλίες μας σε ό,τι αφορά την αντιμετώπιση της πανδημίας, το σχέδιο οικονομικής ανάκαμψης της Ενωσης και τώρα τον πόλεμο στην Ουκρανία ενίσχυσαν το κύρος της Γαλλίας και όλων της Ευρώπης στη διεθνή σκηνή», σημειώνει ο εκπρόσωπος της Δημοκρατίας σε Κίνηση.

Η αποτυχία των διαπραγματεύσεων Μακρόν - Πούτιν στη Μόσχα δεν μοιάζει να έπληξε την εικόνα του Γάλλου προέδρου. Την ίδια στιγμή, οι ακροδεξιοί αντιπάλοι του Μακρόν, οι οποίοι εκμεταλλεύονταν το κύμα ευρωσκεπτικισμού και την αναγέννηση του εθνικισμού στον δημόσιο διάλογο της ευρωπαϊκής ηπείρου, υποχρεώθηκαν τώρα σε στροφή 180 μοιρών, μακριά από τον πάλαι ποτέ θαυμασμό τους για τον Πούτιν. Η Λεπέν, η οποία στήριζε τη ρωσική προσάρτηση της Κριμαίας και είχε δηλώσει τον θαυμασμό της για τον Ρώσο πρόεδρο, παραδέχθηκε την περασμένη εβδομάδα ότι ο πόλεμος άλλαξε εν μέρει την άποψή της για τον Πούτιν. Ο υποψήφιος-έκπληξη της γαλλικής ακροδεξιάς, Ερίκ Ζεμούρ, αντιμετωπίζει δυσκολίες τις τελευταίες ημέρες να βρει την ιδεολογική χρυσή τομή μεταξύ της αγάπης του για τον αυταρχισμό του ρωσικού καθεστώτος και της οργής του κοινού για τη ρωσική εισβολή.

Σε βάθος χρόνου
Αναλυτές εκτιμούν, ωστόσο, πως η κρίση στην Ουκρανία θα βλάψει μακροπρόθεσμα τον πρόεδρο Μακρόν. «Ο πόλεμος καθιστά ομιχλώδες το πολιτικό τοπίο. Αν ο πόλεμος έχει διάρκεια μεγαλύτερη των δύο εβδομάδων, η αποτυχία αυτή θα χρεωθεί σε όλους τους πρωταγωνιστές, ένας εκ των οποίων είναι και ο Μακρόν. Ο Γάλλος πρόεδρος προθυποποιήθηκε να μεσολαβήσει με τον Πούτιν και το αποτέλεσμα ήταν ανύπαρκτο, παρότι ο ίδιος υπονόησε πως εξασφάλισε δεσμεύσεις από τον Ρώσο πρόεδρο. Πολλοί θεωρούν ότι ο Μακρόν δέχθηκε χαστούκι από τον Πούτιν, χωρίς να αντιδράσει γι' αυτή την ταπείνωση. Η παρούσα κρίση θα καθορίσει τη στάση της σημαντικής μερίδας αναποφάσιστων ψηφοφόρων», τονίζει πρώην υπουργός του Σαρκοζί και σημερινός βουλευτής του κεντροδεξιού κόμματος «Οι Ρεπουμπλικανοί».

REUTERS

Φυτώριο πολιτικής βίας οι κινητοποιήσεις αντιεμβολιαστών

Εκρηκτική η κατάσταση στη Γερμανία

Της **KATRIN BENNHOLD**
THE NEW YORK TIMES

Οι **αντιεμβολιαστές** στη Σαξονία επιτέθηκαν σε αστυνομικούς. Δεν αρκέστηκαν όμως σε αυτό. Εξέτασαν, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, το ενδεχόμενο δολοφονίας του πρωθυπουργού του κρατιδίου και διαδήλωσαν, με τυμπανοκρουσίες και αναμμένους πυρσούς, μπροστά στην κατοικία της υπουργού Υγείας του κρατιδίου, Πέτρα Κόπινγκ. Παρότι γρήγορα η αστυνομία διέλυσε τους συγκεντρωμένους, η εικόνα τους ξανάφερε στη μνήμη εικόνες από τη ναζιστική Γερμανία και τα τάγματα εφόδου, που λάνθρυναν τις λαμπάδες και εμφανίζονταν, υπό τους ήχους τυμπάνων και με αναμμένους πυρσούς, στο κατώφλι των πολιτικών τους αντιπάλων, πριν τους επιτεθούν ή τους δολοφονήσουν.

Τα μέτρα κατά της COVID-19 κινητοποιήσαν δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους σε πόλεις και ύπαιθρο, που βρήκαν σημεία επαφής με την ακροδεξιά. Από κοινού απέκτιπσαν νέα ορμή και στόχους. Η ίδια δυναμική καταγράφκε σε όλο τον κόσμο: από τη Γερμανία έως τον Καναδά. Στους δρόμους της Δρέσδης, μια πρόσφατη Δευτέρα, ημέρα κινητοποιήσεων των Γερμανών αντιεμβολιαστών, δέσποζαν πλακάτ παρόμοια με αυτά

στην Οττάβα: «Ελευθερία», «Δημοκρατία», «Αντίσταση».

Στη Γερμανία, το εκρηκτικό μείγμα αντιεμβολιαστών και ακροδεξιών έχει αποκτήσει τόσο βίαιη δυναμική, ώστε προκαλεί ανησυχία στις υπηρεσίες ασφαλείας. Τον περασμένο μήνα, η ακροδεξιά «Εναλλακτική για τη Γερμανία» (AfD) απύθυνε κάλεσμα για μια, ακόμα, συγκεντρώση διαμαρτυρίας έξω από την κατοικία της Πέτρα Κόπινγκ. Την απέτρεψε η αστυνομία. Την ίδια στιγμή, υγειονομικοί στα νοσοκομεία της Δρέσδης δέχονται επιθέσεις, ενώ εκτοξεύονται απειλές κατά κρατικών αξιωματούχων. Όταν η αστυνομία ερευνήσει τα σπίτια των εννέα ατόμων που συζητούσαν το ενδεχόμενο δολοφονίας του πρωθυπουργού του κρατιδίου, Μάικλ Κρέτσερ, στην εφαρμογή κρυπτογραφημένης επικοινωνίας Telegram, ανακάλυψε όπλα και υλικά κατασκευής βομβών, όπως πυρίτιδα και θειάφι.

Η πανδημία υποχωρεί και στη Γερμανία με ιδιαίτερα βραδείς ρυθμούς. Παρότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ετοιμάζεται για την καθολική άρση των περιορισμών, ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς είναι αποφασισμένος να θωρακίσει νομοθετικά την υποχρεωτικότητα του εμβολιασμού. Οι αντιπαραθέσεις για τα μέτρα

EPA / CONSTANTIN ZINN

Το εκρηκτικό μείγμα αντιεμβολιαστών και ακροδεξιών έχει αποκτήσει βίαιη δυναμική στη Γερμανία.

Τα μέτρα κατά της COVID-19 κινητοποιήσαν δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους σε πόλεις και ύπαιθρο, που βρήκαν σημεία επαφής με την Ακροδεξιά.

κατά της COVID-19 έδωσαν νέα πνοή στην ακροδεξιά, που τρέφεται από το αίσθημα κινδύνου και την απειλή ενός αποκαλυπτικού μέλλοντος. Τα προηγούμενα χρόνια έστρεψε τα βέλη της κατά των μεταναστών και εκμεταλλεύθηκε την ευρωπαϊκή κρίση χρέους προκειμένου να «αλιεύσει» οπαδούς. Σήμερα κάνει το ίδιο με τον κορωνοϊό. Το μήνυμα που εκπέμπει είναι γνώριμο: «Το κράτος απέτυχε και η δημοκρατία υπονομεύεται από “σκοτεινούς” οπαδούς της παγκοσμιοποίησης.

Εφτασε η ώρα της αντίστασης».

Οι φραστικές και σωματικές επιθέσεις κατά Γερμανών πολιτικών την περασμένη χρονιά τριπλασιάστηκαν, φτάνοντας τις 4.458, σύμφωνα με τις επίσημες στατιστικές της γερμανικής ομοσπονδιακής αστυνομίας. Στο στόχαστρο δεν βρίσκονται μόνο περιφερειακοί αξιωματούχοι. Ο ομοσπονδιακός υπουργός Υγείας και ο επικεφαλής διαχείρισης κρίσεων της καγκελαρίας χρήζουν, πλέον, αστυνομικής προστασίας. Πριν από δύομισι χρόνια, ο πολιτικός Βάλτερ Λούμπκε, υπέρμαχος της μεταναστευτικής πολιτικής της καγκελαρίου Μέρκελ, δολοφονήθηκε στην αυλή του από έναν νεοναζιστή. Δεν είναι παράδοξο, λοιπόν, που οι υπηρεσίες ασφαλείας ανησυχούν ότι οι ακροδεξιοί θα χρησιμοποιήσουν την πανδημία ως αφορμή προκειμένου να εξαπολύσουν ένα τρομακτικό κύμα πολιτικής βίας. Βέβαια, οι κρατικοί μηχανισμοί

είναι πανέτοιμοι να αντιμετωπίσουν κάθε ενδεχόμενο. Η γερμανική ομοσπονδιακή υπηρεσία πληροφοριών, που έχει επιφορτιστεί με την προστασία του συντάγματος, έχει το βλέμμα στραμμένο σε μια νέα κατηγορία επικίνδυνων συνωμοσιολόγων που έχουν ως δόγμα την «απονομιμοποίηση του κράτους». Μια νεοσύστατη υπηρεσία της έχει επιφορτιστεί με την παρακολούθηση περίπου 600 καναλιών στην εφαρμογή Telegram, που συνδέονται με τις κινητοποιήσεις κατά των περιοριστικών μέτρων.

Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι φορές που οι υπηρεσίες πληροφοριών πάσπταν στον ύπνο. Η κυβέρνηση, άλλωστε, είχε αρνηθεί ότι οι κινητοποιήσεις κατά των μέτρων εγκυμονούσαν κινδύνους. Λίγες ημέρες αργότερα, εργαζόμενος σε πρακτορείο καυσίμων έπεφτε νεκρός από τις σφαίρες πελάτη στον οποίο ζήτησε να φορέσει μάσκα.

Οι εξτρεμιστές

Μείζον πρόβλημα για τις υπηρεσίες ασφαλείας συνιστά η ριζοσαστικοποίηση των αντιεμβολιαστών στην πρώην Ανατολική Γερμανία. Τα νήια των κινητοποιήσεων κατά των περιοριστικών μέτρων και της υποχρεωτικότητας των εμβολιασμών κρατά στα χέρια της η Ακροδεξιά, η οποία ελέγχει πλήρως την ενημέρωση, και την παραπληροφόρηση, στην εφαρμογή Telegram. Η Σαξονία έχει μακρά παράδοση στις διαδηλώσεις ακροδεξιών, αρχής γενομένης από τις ετίσιες νεοναζιστικές πορείες που οργανώνονται στην επέτειο του βομβαρδισμού της πόλης από τις συμμαχικές δυνάμεις το 1945. Στη Δρέσδη, επίσης, γεννήθηκε το 2014 το εθνικιστικό ισλαμοφοβικό κίνημα Pegida (ακρωνύμιο του «Πατριώτες Ευρωπαίοι κατά της Ισλαμοποίησης της Δύσης»). Επί χρόνια, οι οπαδοί του πραγματοποιούσαν πορείες κάθε Δευτέρα με κυρίαρχο σύνθημα «Είμαστε ο λαός», που σήμερα έχουν υιοθετήσει οι αντιεμβολιαστές. Οι ειδικοί θεωρούν τις ομοιοότητες ανησυχητικές. Οι μακροχρόνιες κινητοποιήσεις, άλλωστε, αποτελούν θερμοκοιτίδα της ακροδεξιάς βίας. Δίνουν στους εξτρεμιστές την εντύπωση ότι έχουν την κοινή γνώμη στο πλευρό τους και ότι έχει φτάσει η ώρα της δράσης. Το ερώτημα είναι πλέον το «πότε».

Ήταν τόσο κακή η Ομόνοια, που ξεπέρασε κάθε... φαντασία

Από πρωταθλήτρια και πρώτο φαβορί βρέθηκε για πρώτη φορά στο δεύτερο γκρουπ

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ**

Ήταν η φετινή μια τραγική χρονιά για την πρωταθλήτρια Ομόνοια. Τουλάχιστον στο πρωτάθλημα. Γιατί στο κύπελλο ακόμη δεν ξέρουμε τι θα γίνει. Επίσης, η Ομόνοια μέσα στην τρέχουσα χρονιά έχει περάσει σε όμιλο ευρωπαϊκής διοργάνωσης για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, ενώ κατέκτησε και το Σούπερ Καπ. Η τραγικότητα ασφαλώς παραπέμπει

Οι ευθύνες του Χένινγκ Μπεργκ

Η απόφαση της διοίκησης για λύση της συνεργασίας με τον Χένινγκ Μπεργκ καταδεικνύει ότι ο Νορβηγός ήταν ο βασικός υπεύθυνος για την πορεία. Είναι αλήθεια ότι ως εκ της θέσεώς του ο (όποιος) προπονητής φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη. Ο Χένινγκ Μπεργκ ανακοινώθηκε από την Ομόνοια στις 6/6/2019 και η συνεργασία λύθηκε στις 28/2/2022. Κάθισε στον «πράσινο» πάγκο σε 114 αγώνες. Βαθύς γνώστης της προπονητικής άφρησε ανεξίτηλη τη σφραγίδα του στην Ομόνοια και το κυ-

Ο Νορβηγός, με τις επαναλαμβανόμενες πολύ μέτριες εμφανίσεις της ομάδας, τέθηκε υπό αμφισβήτηση, με το ποτήρι να ξεχειλίζει στην τραγική παρουσία στο ματς με τον ΑΠΟΕΛ στις 25 Φεβρουαρίου 2022.

πριακό ποδόσφαιρο. Χαράσσοντας τομές, κατάφερε να αναγεννήσει την Ομόνοια και να την οδηγήσει, μετά από έντεκα χρόνια, στον θρόνο της (2020-21, 21ο πρωτάθλημα).

Πριν από αυτό (2019-20) την οδήγησε στην πρώτη θέση του πίνακα, αλλά το πρωτάθλημα διακόπηκε λόγω πανδημίας. Την οδήγησε σε ευρωπαϊκό όμιλο (Europa League) για πρώτη φορά στην ιστορία της και το επανέλαβε την επόμενη χρονιά (Europa Conference League) που κέρδισε και το Σούπερ Καπ (17ο στην ιστορία της). Ανέδειξε νεαρούς ποδοσφαιριστές δίνοντάς τους το βάπτισμα του πυρός σε ματς που η μπάλα έκαιγε, λανσάροντας μια πρωτοπόρα τακτική στο ποδόσφαιρό μας, δημιουργώντας έναν θησαυρό για την Ομόνοια και το κυπριακό ποδόσφαιρο.

Δίδαξε σε όλους τι είναι το rotation. Το rotation δεν είναι βάζω σήμερα έντεκα συγκεκριμένους παίκτες στο επόμενο ματς κάνω πέντε αλλαγές και ούτω καθεξής... Είναι η ικανότητα να διατηρεί η ομάδα ετοιμοπόλεμους και ενδεκαδατούς όλους ή σχεδόν όλους τους ποδοσφαιριστές της. Οι οπαδοί της Ομόνοιας είναι ευγνώμονες για όλα όσα έκανε αυτός ο ξεχωριστός προπονητής για την ομάδα. Ο Χένινγκ Μπεργκ στη φετινή χρονιά όμως, με τις επαναλαμβανόμενες πολύ μέτριες εμφανίσεις της ομάδας, με την πάροδο του χρόνου τέθηκε υπό αμφισβήτηση με το ποτήρι να ξεχειλίζει στην τραγική παρουσία στο ματς με τον ΑΠΟΕΛ στις 25 Φεβρουαρίου 2022.

Ο Νορβηγός πλήρωσε τελικά τις εμμονές του. Από το καλοκαίρι η ομάδα... βροντοφώναζε ότι θέλει σέντερ φορ. Αυτός όμως δεν πήρε. Το βιολί συνεχίστηκε. Τον Ιανουάριο,

σε αποτυχία. Για πρώτη φορά στην ιστορία της και από τη θέσπιση των πλэй оф (2007-08) η Ομόνοια θα αγωνιστεί στο δεύτερο γκρουπ του πρωταθλήματος. Σε μια σεζόν που μπήκε δυναμικά ως πρωταθλήτρια, ούσα δικαιωματικά το πρώτο φαβορί για τον τίτλο. Η σύγκριση της φετινής σεζόν με την περσινή, στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα (στις 22 αγωνιστικές), προκαλεί θλίψη. Οι «πράσινοι» είναι στο -13 από πλευράς συγ-

κομιδής βαθμών, αφού πέρυσι είχαν πάρει 44 και βρισκόντουσαν στην 3η θέση, ενώ φέτος πήραν 31 και τερμάτισαν στην 7η. Στον τομέα των πττών τα πράγματα βοούν. Στο αντίστοιχο διάστημα του περυσινού πρωταθλήματος είχε χάσει μόλις δύο φορές, ενώ φέτος έχει 9 ήττες. Φέτος είχε τις μισές ισοπαλίες (τέσσερεις με οκτώ), και τρεις νίκες λιγότερες (9 με 12). Στην παραγωγικότητα υπήρξε και εκεί απογοήτευση. Η Ομόνοια

είχε σκοράρει πέρυσι 35 τέρματα μετά από 22 αγωνιστικές και δέχθηκε 13 (καλύτερη άμυνα του πρωταθλήματος), ενώ φέτος ο συντελεστής είναι 25-25. Θα προσπαθήσουμε να δούμε πώς και γιατί η ομάδα παρουσίασε τέτοια διαφοροποίηση στην απόδοσή της, σε σχέση με το περυσινό, εξαιρετικό αγωνιστικό της προφίλ. Μια διαφοροποίηση που ούτε ο πιο απαισιόδοξος οπαδός της δεν ανέμενε.

Σημαντικοί παίκτες της Ομόνοιας που πέρυσι είχαν εντυπωσιακή απόδοση, φέτος δεν έφτασαν στα ίδια επίπεδα.

Ελλείψεις στο ρόστερ, πτώση απόδοσης και τραυματισμοί

Υπήρξαν όμως και άλλα στοιχεία που συνέτειναν στην πτώση της ομάδας κατά τη φετινή σεζόν. Παίκτες που πέρυσι είχαν εντυπωσιακή απόδοση, φέτος δεν έφτασαν στα ίδια επίπεδα. Όπως για παράδειγμα οι Φαμπιάνο Ριμπέιρο (πέρυσι έκανε εξωπραγματική χρονιά), Γιαν Λέτζιακς, Τόμας Χούμποτσαν, Μάρκο Τσέποβιτς, Ανταμ Λανγκ, Λοΐζος Λοΐζου. Επίσης, οι Ερικ Μπότεακ και Ερνστ Ασάντε τραυματισμών ένεκα ήταν απόντες σε σχέση με πέρυσι. Ειδικά ο δεύτερος.

Έλειψε πάρα πολύ ο Γιάννης Κούσουλος. Ένας παίκτης σημαντικότητας που έκανε τα πάντα στο κέντρο και έδινε ώθηση στην ομάδα με την ενέργειά του. Όπως και οι Τάγκο Φερέρα και Μίκαιλ Λούφντερ. Ο πρώτος με τα ξεπετάγματα, την κάθετη πάσα και τη συνεργασία με τον Λέτζιακς έδινε ρυθμό, νεύρο και αποτελεσματικότητα στην επίθεση, ενώ ο δεύτερος με την εμπειρία και ποιότητα του έδινε ηρεμία στην άμυνα.

Ο Λεωνίδα Παπαδάκης

Υπήρχαν και άλλα θέματα που μέσα στη σεζόν λειτουργήσαν αρνητικά. Η λύση της συνεργασίας με τον επικεφαλής της ομάδας φυσικής κατάστασης Λεωνίδα Παπαδάκη σίγουρα δεν βοήθησε την ομάδα. Μετά ήλθε ο Ευθύμιος Κυπριανού, που κάθισε από τα μέσα Ιουνίου μέχρι τα μέσα Αυγούστου. Επικεφαλής της ομάδας φυσικής κατάστασης και απόδοσης ανέλαβε ο Σάββας Λυθραγκωμίτης, ο οποίος κατείχε τη θέση του υπεύθυνου

Αποκατάστασης τα τελευταία δύο χρόνια. Μαζί του ο Γιώργος Γεωργίου. Οι πολλοί τραυματισμοί, μυϊκοί και μη. Το φαινόμενο των τραυματισμών ήταν πολύ συχνό σε αντίθεση με πέρυσι που οι τραυματισμοί ήταν ελάχιστοι. Φαμπιάνο Ριμπέιρο, Τόμας Χούμποτσαν, Ανταμ Λανγκ, Μάρκο Τσέποβιτς, Ερικ Μπότεακ, Ερνστ Ασάντε, Νικόλας Παναγιώτου, Εκτορ Γιούστε, όλοι κατά περιόδους τραυματίστηκαν με κάποιους να μένουν εκτός για αρκετό καιρό. Οι μετεγγραφές, εξαιρουμένου του Μιζ Ντίσκερουντ, που είχε σχετικά καλή απόδοση, δεν βοήθησαν την ομάδα.

Η προετοιμασία έγινε μετά πολλών εμποδίων. Με την έναρξη της βασικής προετοιμασίας οι διεθνείς απουσίαζαν γιατί κλήθηκαν για υποχρεώσεις φιλικών παιχνιδιών! Από τον Ιούνιο μέχρι τον Νοέμβριο, αρκετοί ποδοσφαιριστές πήγαν τέσσερις φορές με τις εθνικές ομάδες. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας στην Πολωνία (28 Ιουνίου – 9 Ιουλίου) αριθμός παικτών προσβλήθηκε από covid και έχασαν προπονήσεις. Να θυμίσουμε ακόμη ότι ο Αμπντούλαχ Σεχού άργησε να ενταχθεί στην προετοιμασία, μπήκε όταν η ομάδα ήταν στην Πολωνία- λόγω του γάμου του. Ήταν όντως η φετινή μια θλιβερή χρονιά για την Ομόνοια. Ανάμεσα στον κόσμο πέρα από την απογοήτευση υπάρχει η αίσθηση ότι η ομάδα παρά τις κακές τις εμφανίσεις, άξιζε κάτι καλύτερο. Ότι το υλικό δεν ήταν για... έβδομη θέση. Και έτσι να είναι τα πράγματα, σημασία έχει το αποτέλεσμα.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Κι όμως, ο κόσμος αλλάζει

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Η προοδευτικότητα, ο εκσυγχρονισμός, ο κοινωνικός μετασχηματισμός, οι ριζικές ή μερικές αλλαγές γενικότερα δεν αποτελούν βασικά στοιχεία της κοινωνίας μας, που δικαίως θεωρείται συντηρητική έως και υπερσυντηρητική. Επί τούτου οι αξίες διατηρούνται με κάθε κόστος ενώ οι νοοτροπίες δύσκολα αλλάζουν. Και όμως η ποδοσφαιρική κοινωνία, αναμφισβήτητα υποσύνολο της ευρύτερης, φαίνεται να διαφοροποιείται από τη γενική

στασιμότητα που επικρατεί ως προς τις αντιλήψεις και τις συμπεριφορές. Λίγο η σωστή διαπαιδαγώγηση εκ μέρους μικρής μερίδας των ΜΜΕ σε συνδυασμό με την αποχώρηση μιας παλιομοδίτικης δημοσιογραφίας κολλημένης σε αντιλήψεις άλλων εποχών... λίγο η συνεχής τριβή των φιλάθλων με τα ξένα πρωταθλήματα διά του διαδικτύου και της τηλεόρασης, έχει επιφέρει μια θετική εξέλιξη ως προς την κατανόηση του παιχνιδιού. Δειά, δειά ο Κύπριος οπαδός αρχίζει ν' αντιλαμβάνεται και την αποτυχία ως μέρος της διαδικασίας, κάτι που δεν ίσχυε σε καμία περίπτωση τα προηγούμενα χρόνια. Επί τούτου σε περίπτωση δεν μπορεί να ξαφνιάζει τον οποιοδήποτε η στάση που διατήρησαν οι οπαδοί είτε της Ομόνοιας, είτε της Ανόρθωσης απέναντι σε ανεπιτυχή αποτελέσματα παικτών ή της ομάδας γενικότερα. Η αποθέωση και η στήριξη του Ουάρντα, μολονότι στο ματς με τον Απόλλωνα χάνει ένα κρίσιμο πέναλτι που ενδεχομένως να στοιχίσει ακόμη και έναν τίτλο, αποδεικνύει ότι οι οπαδοί έναντι των επιτυχιών, επιλέγουν την αναγνώριση και την εκτίμηση απέναντι σ' έναν αθλητή που δικαίως αξιολογείται ως ο πιο πολύτιμος της φετινής σεζόν. Παρόμοια περίπτωση και οι Ομονοιάτες, σημαντική μερίδα των οποίων διαφώνησαν με την απόφαση της διοίκησης ν' αποδεσμεύσει τον προπονητή που επανατοποθέτησε την ομάδα στην σωστή διάσταση της. Η αποδοχή της αποτυχίας εκ μέρους μεγάλης μερίδας του «Λαού», αποδεικνύει ξεκάθαρα την αλλαγή στον τρόπο σκέψης και στη διαχείριση των συναισθημάτων καθότι ακόμη και στο πρόσφατο παρελθόν, αναθεματιζόταν ακόμη και άτομα που έχουν αποδεειγμένα προσφέρει.

Τέτοιου είδους συμπεριφορές ή προσεγγίσεις δεν ήταν εύκολο να παρατηρηθούν στη γενική νοοτροπία των οπαδών που εφήμερα, εκτιμούσαν άτομα αποκλειστικά και μόνο όταν έφερναν αποτυχίες. Και όμως ο φιλάθλος κόσμος του νησιού ή τουλάχιστον ένα σημαντικό κομμάτι του, φαίνεται να διαφοροποιείται από την επικρατούσα και διαχρονική αντίληψη, αναγνωρίζοντας πλέον την αποτυχία ως μέρος των παιχνιδιού και ταυτόχρονα την προσφορά ή την ποιότητα του επαγγελματία. Τα ΜΜΕ καλούνται να συμβάλουν, καλλιεργώντας τούτη τη νοοτροπία μήπως και επιτέλους καταφέρουμε να βρούμε από το σκοτάδι των σπλιών και δούμε το φως της εξέλιξης τόσο ως άτομα όσο και γενικότερα ως κοινωνία.

Καλά να μας κάνουν και χαλάλι μας!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ**

Υπό κανονικές ποδοσφαιρικές συνθήκες και σε μια χώρα με γενικότερα υψηλό επίπεδο κουλτούρας και συμπεριφοράς, όταν ένας επαγγελματίας ποδοσφαιριστής παρεκτρέπεται γιατί έβρισε, χειρονόημψε... έβγαλε τη γλώσσα του περίπατο και γενικότερα παρουςίασε μια αντιαθλητική συμπεριφορά, η φυσιολογική πρώτη αντίδραση, από την ομάδα του, θα ήταν να του τραβήξει κάποιος το αφτί. Αυτά σε κάποιες άλλες χώρες. Στην

προηγμένη ποδοσφαιρική Κύπρο, τέτοιες αντιεπαγγελματικές συμπεριφορές, αναδεικνύουν τους ποδοσφαιριστές σε «ήρωες», σε μορφές και σε σημαίες! Στο δικό μας ποδόσφαιρο, αντί της παραδειγματικής τιμωρίας, αρχίζει η προσπάθεια υπεράσπισης, κάτω από οποιοδήποτε συνθήκες, ακόμη και αν χρειαστεί το άσπρο να γίνει μαύρο, ακόμη και αν είναι αναγκαίο το κουτόχορτο να μας σεβριριστεί ως χαβιάρι. Δείχνει το μεσαίο του δάκτυλο ο ποδοσφαιριστής και κάποιος το πιστεύουν πως απλά διεκδικούσε κόρνερ, όπως και αυτός που βρίζει, αναλόγως πού στεκόταν την ώρα που καμάρωνε και τον καμάρωναν. Προκαλεί με διάφορες ενέργειες κάποιος κατά τη διάρκεια ενός παιχνιδιού, αλλά φταίει η αντίπαλο που του κάνουν φάουλ ή τα συνθήματα στην κερκίδα. Ξεπερνούν κάποιος τα όρια σε κάποιες δηλώσεις τους, ατεκμηριώτα καταγγέλλουν ή εκθέτουν, αλλά φταίει η μετάφραση και ο δημοσιογράφος που ρώτησε. Όπως φταίει η τηλεοπτική παραγωγή που «αποκάλυψε» ένα πλάνο, το οποίο ενοχοποιεί έναν ποδοσφαιριστή, ένα μέσο ενημέρωσης ή κοινωνικής δικτύωσης, επειδή αναδημοσίευσε ή αναπαρήγαγε κάτι και πάει λέγοντας.

Και το δούλεμα πάει σύννεφο, γιατί δεν έχει να κάνει μόνο σε περιπτώσεις ποδοσφαιριστών. Καταδικάζουν επεισόδια, κάποιες φορές οι ομάδες, αλλά φταίει και οι αντίπαλοι που βρέθηκαν στο σημείο, φέρει ευθύνη ο σχεδιασμός της Αστυνομίας, ενώ αναλόγως της πόλης στην οποία σημειώθηκαν τα επεισόδια, ο αστυνομικός διευθυντής, λόγω καταγωγής, επικρίθηκε για τη διαχείριση της κατάστασης. Όπως και η καταδική ρατσιστικών συνθημάτων, η οποία, ωστόσο, έχει ελαφρυντικό το βιογραφικό ή το (ποινικό) μητρώο ενός ποδοσφαιριστή.

Βρίσκουν και κάνουν, θα μπορούσε να πει κάποιος και έχει απόλυτο δίκαιο. Αφού η τακτική του άσπρου που παρουσιάζεται ως μαύρο, γίνεται αποδεκτή από τη συντηρητική πλειοψηφία των φιλάθλων, βρίσκει μάλιστα και στήριξη, αφού γίνεται ανεκτή από τα πλείστα ΜΜΕ, στη λογική του... κρύψε να περάσουμε και μη διαταράξουμε ηρεμία και σχέσεις, όρεξη να έχουμε και θα ακολουθήσουν και άλλα τέτοια!

Ευθύνη έχουμε όλοι, αυτοί είμαστε, καλά να πάθουμε, καλά να μας κάνουν και χαλάλι μας!

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΡΩΣΙΑ	Πετρέλαιο	€/€
	Χ.Α.Κ. -1,00%								
		1,72%	0,48%	-1,85%	-2,52%	-0,44%	Η εισβολή έβαλε τέλος στην κυριαρχία των ολιγαρχών Σελ. 10	19,28%	-2,27%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΚΡΙΒΑΙΝΟΥΝ ΤΑ ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ

Εκτοξεύθηκαν τα ναύλα των εμπορικών σκαφών

Οι μεγάλες αυξήσεις των ημερήσιων ναύλων των εμπορικών πλοίων, δεξαμενοπλοίων και φορτηγών, που τροφοδοτούνται από τις κυρώσεις και την αύξηση των καυσίμων, μεγεθύνουν τις πληθωριστικές πιέσεις σε προϊόντα και ενέργεια, ενώ απειλούν τις ελληνικές ακτοπολικές επιχειρήσεις. **Σελ. 5**

ΕΛΛΑΔΑ

Πλαφόν περιθωρίου κέρδους σε αγαθά

Στην προσπάθεια να αντιμετωπίσει φαινόμενα αισχροκέρδειας υπό τις παρούσες συνθήκες, το υπ. Ανάπτυξης της Ελλάδας βάζει πλαφόν περιθωρίου κέρδους σε προϊόντα και υπηρεσίες που θεωρούνται απαραίτητα για την υγεία, τη διατροφή, τη μετακίνηση και την ασφάλεια του καταναλωτή. **Σελ. 7**

ΕΛΛΗΝΙΚΟ REAL ESTATE

No1 σε αποδόσεις οι επαύλεις σε νησιά

Τις υψηλότερες επενδυτικές αποδόσεις μεταξύ δημοφιλών προορισμών της Μεσογείου εμφανίζουν οι πολυτελείς εξοχικές κατοικίες σε ελληνικούς προορισμούς. Αφορούν την ενοικίασή τους σε σχέση με την τιμή αγοράς τους και καθιστούν ελκυστικό επενδυτικά το real estate στα νησιά. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	1,72%	0,16%
Γερμανία	0,01%	-0,16%
Γαλλία	0,46%	-0,24%
Ιταλία	1,58%	-0,25%
Ισπανία	0,99%	-0,20%
Ιρλανδία	0,62%	-0,23%
Ελλάδα	2,35%	-0,20%
Ην. Βασίλειο	1,29%	-0,16%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Ανησυχούν για τις δόσεις ξενοδόχων

Πονοκέφαλος τραπεζών από το ενδεχόμενο να μην μπορούν να αποπληρώσουν τα δάνειά τους

Τις επιπτώσεις του πολέμου στην Ουκρανία θα νοιώσει πιθανότατα η ξενοδοχειακή βιομηχανία στην Κύπρο και κατ' επέκταση οι τράπεζες που έχουν μεγάλη δανειακή έκθεση σε αυτό τον τομέα. Οι άμεσες επιπτώσεις στον κυπριακό

τραπεζικό τομέα με τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί δεν φαίνονται να έχουν σεβαστό μέγεθος στις κυπριακές τράπεζες, έμμεσα όμως αναμένεται να τις «πονοκεφαλιάζουν». Κι αυτό γιατί η μείωση του τουρισμού από τις αγορές της Ρω-

σίας και της Ουκρανίας ενδεχομένως να δημιουργήσει προβλήματα στην αποπληρωμή των δανείων των ξενοδόχων. Για δύο χρόνια οι τράπεζες απέφυγαν τον κίνδυνο αθέτησης των δόσεων από τους ξενοδόχους λόγω της κρατικής

στήριξης. Για το 2022 όμως θα είναι σε μειονεκτική θέση σε σχέση με την ανταπόκριση των δανειακών τους υποχρεώσεων. Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα, η έκθεση των κυπριακών τραπεζών στον τομέα της φιλοξενίας και της σί-

τισης (περιλαμβάνονται δηλαδή οι ξενοδόχοι) φτάνει στα 2,51 δισ. ευρώ. Τα 126 εκατ. ευρώ είναι μη εξυπηρετούμενα δάνεια, άρα μένει ένα υπόλοιπο 2,38 δισ. δανεισμού που εξυπηρετείται στον τουριστικό τομέα της Κύπρου. **Σελ. 3**

Σε κοσμήματα και ρολόγια επενδύουν οι Ρώσοι

Με τις κυρώσεις στη Ρωσία να βυθίζουν το ρούβλι και να κρατούν το χρηματιστήριό της κλειστό, οι πλούσιοι της χώρας έχουν στραφεί τις τελευταίες ημέρες σε πολυτελή κοσμήματα και ρολόγια, προκειμένου να μη χάσουν τα χρήματά τους και να διατηρήσουν την αξία των αποταμιεύσεών τους. Οι πωλήσεις στα ρωσικά καταστήματα της Bulgari αυξήθηκαν τις τελευταίες ημέρες, δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της παλικής εταιρείας κοσμημάτων στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg, μετά και τους περιορισμούς στις κινήσεις κεφαλαίων λόγω και της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. **Σελ 10**

Νέο τουριστικό πλάνο με μέτρο σύγκρισης πλέον το 2021

Συνέντευξη Σ. Περδίου

Με τα σημερινά δεδομένα, ο στόχος όπως οι φετινές τουριστικές επιδόσεις φθάσουν τα επίπεδα του 2019 αποτελεί παρελθόν, όπως αναφέρει ο υφυπ. Τουρισμού Σάββας Περδίου. Πλέον, επικεντρώνεται στον δεύτερο στόχο : να πετύχει καλύτερες τουριστικές επιδόσεις σε σχέση με το 2021. Εξηγεί στην «Κ» τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί ο νέος στόχος. **Σελ. 4**

Επενδύουν σε ομόλογα και χρυσό

Το ασφαλές καταφύγιο

Στα καταφύγια των ομολόγων των κρατών και σε πολύτιμα μέταλλα, όπως ο χρυσός, στρέφονται τώρα οι επενδυτές. Τα ομόλογα αποτελούν επένδυση που δεν έχει μεγάλη απόδοση, αλλά κρατούν τα χρήματά τους ασφαλή. Τα πολύτιμα μέταλλα είναι ένα άλλο «ασφαλές καταφύγιο» για τους επενδυτές. **Σελ. 3**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των GEORGE HAY και LISA JUCCA / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ο δρόμος απεξάρτησης της Ευρώπης από το ρωσικό αέριο

Η Ευρώπη χρειάζεται να απογαλακτιστεί από το ρωσικό φυσικό αέριο. Η ουκρανική κρίση αποδεικνύει το μειονέκτημα της εξάρτησης από τη Μόσχα και μάλιστα για μεγάλο μέρος των ετήσιων προμηθειών της Γηραιάς Ηπείρου, προμήθειες οι οποίες ανέρχονται σε 500 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα. Βέβαια, για να αποτινάξει αυτή τη συνήθειά της θα χρειαστεί μια ενορχηστρωμένη και συντονισμένη προσπάθεια δεκαετούς διάρκειας. Το παρελθόν έτος η Ρωσία διοχέτευσε σχεδόν 150 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα σε φυσικό αέριο στην Ευρώπη, οπότε το να μηδενιστεί η ποσότητα αυτή μέσα σε ορίζοντα δεκαετίας μεταφράζεται σε αντι-

Θα χρειαστεί μια συντονισμένη προσπάθεια δεκαετούς διάρκειας.

κατάστασή της με 15 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα τον χρόνο. Πέραν τούτου, η Ευρώπη σταδιακά απομακρύνεται από την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος 100 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων με χρήση γαιάνθρακα λόγω των ανησυχιών της για την κλιματική αλλαγή, ενώ η δική της παραγωγή φυσικού αερίου μειώνεται στα 5 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα τον χρόνο. Οπότε,

η Γηραιά Ηπειρος θα χρειαστεί να καλύψει ετήσιες ελλείψεις 30 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων, σύμφωνα με τους αναλυτές του επενδυτικού οίκου Bernstein. Η ενέργεια η παραγόμενη από ανανεώσιμες πηγές μπορεί να καλύψει εν μέρει το κενό.

Εάν οι ευρωπαϊκές χώρες συνεχίσουν με τον ρυθμό που ακολουθούν σήμερα να κατασκευάζουν νέες εγκαταστάσεις για την παραγωγή ενέργειας από τον αέρα και τον ήλιο, τότε θα έχουν το ισοδύναμο των 11 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων και των 6,5 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων αντιστοίχως. Επιπλέον, εάν οι Ηνωμένες Πολιτείες στέλνουν το ένα τρίτο του υγροποι-

μένου φυσικού αερίου τους στην Ευρώπη, δηλαδή περισσότερο από το 20% του 2021, τότε η τελευταία θα έχει 6,8 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα επιπλέον. Η δε καθυστέρηση της σταδιακής απενεργοποίησης των υφιστάμενων πυρηνικών σταθμών θα αντικαταστήσει 4,8 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα της ζήτησης σε φυσικό αέριο. Επιπροσθέτως θα εξοικονομηθούν κατ' έτος 4 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα εάν γίνουν επενδύσεις στην ενεργειακή θωράκιση κτιρίων στην Ευρώπη και αντικατασταθούν 2 εκατομμύρια μπόιλερ, που χρησιμοποιούν φυσικό αέριο, με 2 εκατομμύρια ηλεκτρικές θερμαντλίες. Ο συνδυασμός των ανο-

τέρω θα οδηγήσει στην προμήθεια 33 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων σε αντικατάσταση του ρωσικού αερίου τον χρόνο.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες σίγουρα θα χρειασθούν βοήθεια. Για αρχή η Ουάσιγκτον μπορεί να πιέσει το Κατάρ, την Αυστραλία και τις δικές της εταιρείες να εκτρέψουν φορτία υγροποιημένου φυσικού αερίου στην Ευρώπη, καθώς και να συνδράμει στη χρηματοδότηση θερμαντλίων. Τέλος, εάν 500 εκατομμύρια Ευρωπαίοι κάνουν κρύο ντους και δεν ανάβουν θέρμανση μία ημέρα τον μήνα, θα μειώσουν την ετήσια κατανάλωση κατά 4 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα, κατά τον Bernstein.

Κυπριακή αγορά ακινήτων & ανάπτυξης γης
Ανασκόπηση για το 2021

Η έκδοση είναι διαθέσιμη στην αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΚΩΣΤΑ ΚΑΛΛΙΤΗΣ

Ελλάδα, μια ειδική περίπτωση

Παρότι οι τελικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα ληφθούν τον Μάιο, είναι βέβαιο ότι η χαλάρωση των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας θα συνεχιστεί και το 2023, δεν θα ισχύσει ο κανόνας για τη μείωση του χρέους άνω του 60% του ΑΕΠ ούτε ο άλλος για το έλλειμμα. Ο πληθωρισμός που τροφοδοτείται κυρίως από τα καύσιμα, οι αβεβαιότητες που επηρεάζουν κατανάλωση και επενδύσεις, η «καλώς»

διευκολυνθούν να καταλάβουν τι σημαίνει να είσαι υποχρεωμένος να κάνεις υπέρογκες αμυντικές δαπάνες, όπως η Ελλάδα. Κάπως έτσι όπως, εξαιτίας του Πούτιν, θα διευκολυνθούν να κατανοήσουν πόσο επικίνδυνοι είναι όλοι όσοι υιοθετούν λογικές αναθεωρητισμού στο πεδίο των διεθνών συνθηκών.

Η παράταση της δημοσιονομικής χαλάρωσης, λοιπόν, είναι μια θετική εξέλιξη, αρκεί να τη δούμε ως διευκόλυνση για ταχεία δημοσιονομική προσαρμογή, ώστε να επιτύχουμε άμεσα την αναβάθμιση της πιστοληπτικής μας ικανότητας σε επενδυτική βαθμίδα: να ξεφύγουν τα ομόλόγά μας από την κατηγορία «σκουπίδια», στην οποία βρίσκονται ακόμα έπειτα από τρία μνημόνια και μια παρατεταμένη, υπερδεκαετή κρίση. Γιατί τον τελευταίο λόγο δεν τον έχει η Κομισιόν, τον έχουν οι διεθνείς αγορές. Οι οποίες, σήμερα, δεν μας δίνουν ούτε ευρώ. Τα κεφάλαια αναζητούν καταφύγιο σε ασφαλή ομόλογα. Γι' αυτό οι αποδόσεις των δικών μας ομολόγων αυξάνονται, ενώ των αξιόπιστων μειώνονται.

Αρα, όση χαλάρωση κι αν αποφασίσει η Κομισιόν για την Ευρώπη, είμαστε υποχρεωμένοι να ακολουθήσουμε μια (δίκαιη αλλά πάντως) αυστηρή δημοσιονομική πολιτική. Γιατί είμαστε μια ειδική περίπτωση: είμαστε η μόνη ευρωπαϊκή χώρα που τα ομόλόγά της δεν έχουν επενδυτική βαθμίδα και που η οικονομία της είναι φτιαγμένη για αίθριο καιρό – με ισχνή παραγωγική βάση. Δεύτερον, έχουμε χάσει πολύ χρόνο, παράδοση που συνεχίστηκε την τελευταία 3ετία, επειδή στο πολιτικό προσωπικό πολλοί πίστεψαν ότι καλή διαχείριση της κρίσης σημαίνει να μοιράζεις λεφτά σε ό,τι κινείται στην επικράτεια, ορίζοντως, χωρίς κριτήρια. Και ξέχασαν τις μεταρρυθμίσεις. Σε κάποια έκθεση Πισσαριδής-Βέττα, σε κάποιο συρτάρι.

Ετσι, τώρα οι Ευρωπαίοι εταίροι μας, θιασώτες της δημοσιονομικής ορθοδοξίας, θα

εχόντων των πραγμάτων– επιβράδυνση της ανάκαμψης, λαμβάνονται υπόψη τόσο από την Κομισιόν όσο και από την Κρ. Λαγκάρντ, που (αντίθετα από τον Τζ. Πάουελ) θέλει να αναστείλει την αύξηση επιτοκίων έως το 2023.

Βεβαίως, υπάρχει κι ένα φρέσκο στοιχείο που επηρεάζει την Κομισιόν υπέρ της χαλάρωσης: είναι οι αποφάσεις για αύξηση των στρατιωτικών δαπανών, με πρωταγωνίστρια τη Γερμανία.

Αυτό που δεν είχε πετύχει κανένας Αμερικανός πρόεδρος μέχρι σήμερα, το πέτυχε ο Πούτιν μέσα σε ελάχιστα 24ωρα: ο Ολαφ Σολτς αποφάσισε η Γερμανία να ξοδέψει 100 δισ. ευρώ για αμυντικές δαπάνες φέτος και τουλάχιστον 2% του ΑΕΠ της τα επόμενα χρόνια. Επίσης, περαιτέρω αύξηση των αμυντικών δαπανών ανακοίνωσε και ο Εμ. Μακρόν την Τετάρτη.

Η Ευρώπη αναλαμβάνει την ευθύνη να στηρίξει την άμυνά της – δείχνει, μάλιστα, έτοιμη να πληρώσει αναδρομικά όσα απέφυγε να πληρώσει μέχρι σήμερα.

Ετσι, τώρα οι Ευρωπαίοι εταίροι μας, θιασώτες της δημοσιονομικής ορθοδοξίας, θα

kallitsiskostas@yahoo.com

ΔΗΚΤΗΣ

Ενεργειακή «κλωτσιά»

Η αποτυχία της ΕΕ να απεξαρτηθεί ενεργειακά από τη Ρωσία όλα αυτά τα χρόνια θα πρέπει τώρα να διορθωθεί με αφορμή την επίθεση στην Ουκρανία, σημειώνει η Πολωνή υπουργός Ενέργειας, η οποία προτείνει να επιτευχθεί ο στόχος ουσιαστικά «κλωτσιώντας» τη Ρωσία έξω από την εφοδιαστική αλυσίδα. Η πρόθεση των Ευρωπαίων για απεξάρτηση εκδηλώθηκε για πρώτη φορά το 2009, χωρίς όμως κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα. Έκτοτε η κατάσταση συνεχίστηκε να χειροτερεύει φέρνοντας τις εισαγωγές φυσικού αερίου από τη Ρωσία στο 40%, από 25% που ήταν όταν ηγέρθη για πρώτη φορά το ζήτημα.

• • • • •

Η Μεγάλη έξοδος

Η μεγάλη επιχειρηματική έξοδος δυτικών εταιρειών από ρωσικά projects συνεχίζεται. Σειρά αυτήν τη φορά πήρε η Apple, η οποία δήλωσε τη διακοπή πώλησης των προϊόντων της στη ρωσική αγορά και την αφαίρεση των εφαρμογών των ρωσικών ειδησεογραφικών πρακτορείων Russian today και Sputnik news από το Apple Store. Είχαν προηγηθεί οι Nike, Master Card, American Express, Visa, Warner Bros., Disney, Boeing, Exxon Mobil, Shell και BP.

• • • • •

Σημαντική ημερομηνία

Σημαντική ημερομηνία καθίσταται η 10η Μαρτίου, οπότε η ΕΚΤ θα ανακοινώσει την αξιολόγησή της για την ευρωπαϊκή οικονομία συμπεριλαμβανοντας και τις εξελίξεις στο Ρώσο-ουκρανικό μέτωπο των συγκρούσεων. Σε σχετική δήλωση, η Κριστίν Λαγκάρντ σημείωσε ότι η ΕΚΤ σε αυτήν τη δύσκολη περίοδο για την Ευρώπη θα διασφαλίσει την επάρκεια της ρευστότητας στο ευρωσύστημα και την αδιάλειπτη πρόσβαση των Ευρωπαίων πολιτών σε μετρητά.

• • • • •

Εξαιρέσεις SWIFT

Δέκα μέρες έχει δοθεί στις επηρεαζόμενες τράπεζες να τερματίσουν τις δραστηριότητές τους όσον αφορά στο SWIFT, μετά την επιβολή της ποινής του αποκλεισμού από το σύστημα. Η ποινή αφορά σε επτά τράπεζες της Ρωσίας συμπεριλαμβανομένης της δεύτερης μεγαλύτερης VTB ενώ τη λίστα συμπληρώνουν οι Bank Otkritie, Novikombank, Promsvyazbank, Rossiya Bank, Sovcombank και Vnesheconombank. Από τη λίστα έχουν εξαιρεθεί οι Sberbank και Gazprombank καθώς λειτουργούν ως εκκαθαριστές των συναλλαγών που αφορούν στις πωλήσεις πετρελαίου και φυσικού αερίου από την Ρωσία στην ΕΕ.

• • • • •

Παραινέσεις ΕΚΤ

Την απόφαση να εγκαταλείψει την ευρωπαϊκή αγορά δημοσιοποίησε η Sberbank καθώς έχουν

diktis@kathimerini.com.cy

Η λίστα κυρώσεων που έχει επιβάλει η Δύση στη Ρωσία, προκαλεί αμηχανία στον κλάδο των επαγγελματιών υπηρεσιών καθώς επικρατεί η αντίληψη πως όλα πλέον απαγορεύονται.

παρατηρηθεί πέραν του κανονικού εκροές καταθέσεων συνεπεία των κυρώσεων που έχει επιβάλει η Δύση στην ρωσική οικονομία. Η απόφαση να αποσυρθεί από την ευρωπαϊκή αγορά έγινε μετά και από παραινέσεις της ΕΚΤ, η οποία χαρακτήρισε τις δραστηριότητες της τράπεζας μη βιώσιμες. Στο χρηματιστήριο του Λονδίνου η μετοχή της Sberbank διαπραγματευό-

ταν μετά την ανακοίνωση στο 0,01 της λίρας χάνοντας σε μια μέρα το 95% της αξίας της. Ανάλογη συμπεριφορά στο χρηματιστήριο του Λονδίνου παρουσίασαν και οι μετοχές των Lukoil, Novatek και Rosneft.

• • • • •

Ραγδαία μετάβαση

Η ενεργειακή κρίση που προκαλούν οι ψηλές τιμές του πετρελαίου θέτουν τις αυτοκινητοβιομηχανίες σε μια μάχη με τον χρόνο προκειμένου να αυξήσουν τη δυνατότητά τους για παραγωγή περισσότερων ηλεκτρικών αυτοκινήτων. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ford παρουσίασε σχέδιο μετασχηματισμού βάσει του οποίου θα παράγει 2 εκατομμύρια ηλεκτρικά αυτοκίνητα ετησίως στοχεύοντας περιθώριο λειτουργικής κερδοφορίας στο 10% μέχρι το 2026. Αυτό στο οποίο όλοι συμφωνούν είναι ότι αυτή η δεκαετία θα είναι περίοδος ραγδαίας μετάβασης στην ηλεκτροκίνηση.

• • • • •

Πληθωρισμός τροφίμων

Το ένα ρεκόρ μετά το άλλο καταρρίπτεται η χρηματιστηριακή αξία του σιταριού καταγράφοντας υψηλό 14ετίας. Η άνοδος ήταν το αποτέλεσμα της είδησης ότι ο ρωσικός στρατός έχει καταλάβει δυο πολύ σημαντικές πόλεις στην παραγωγή σιταριού που βρίσκονται στη νότια Ουκρανία. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ειδικών βρισκόμαστε στην αρχή μιας μακράς πορείας αυξημένου πληθωρισμού στα τρόφιμα.

Τα άστρα γηράσκουν με το πέρασ του χρόνου, ενώ όσα βρίσκονται σε δυαδικά συστήματα με άστρα σε κοντινή τροχιά κινδυνεύουν να πέσουν θύματα βαμπίρισμού από τα μικρότερα σε όγκο, αλλά βαρύτερα «αδέλφια» τους.

Αστρα αχόρταγα για συμπαντική ύλη

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ. Τis λειτουργίες ενός άστρου-βρικόλακα κατέγραψαν για πρώτη φορά λεπτομερώς αστρονόμοι, παρατηρώντας πως το άστρο απορροφά τα εξωτερικά στρώματα της ατμόσφαιρας άλλου άστρου, αφήνοντας από το «θύμα» μόνο τον εξασθενημένο πυρήνα του. Οι ερευνητές ανακοίνωσαν ότι οι παρατηρήσεις από το τηλεσκόπιο ESO στη Χιλή αποσαφίνισαν τη μορφή του συστήματος HR 6819, αποδεικνύοντας ότι τα δύο «συνδυαστικά» άστρα του δεν συνορεύουν με μαύρη τρύπα, όπως υπέθεταν μέχρι σήμερα οι αστρονόμοι. Τα δύο άστρα συνυπήρχαν σε δυαδικό σύστημα, ενωμένα σε τροχιά με περίοδο 40 ημερών. Παρότι τα δυαδικά συστήματα είναι σχετικά κοινά, η μοναδικότητά του HR 6819 έγκειται στον αστρικό βαμπίρισμό του.

«Με τον όρο «αστρικός βαμπίρισμός» εννοούμε ότι ένα άστρο ρουφάει την ύλη του άλλου. Αυτό

μπορεί να συμβεί εάν τα άστρα ταξιδεύουν κοντά το ένα με το άλλο και η έλξη της βαρύτητας είναι τέτοια που η απορρόφηση υλικών είναι εφικτή», λέει η αστρονόμος Αμπγκέλ Φροστ του Πανεπιστημίου του Λέβεν στο Βέλγιο. Τα άστρα γηράσκουν με το πέρασ του χρόνου, ενώ όσα βρίσκονται σε δυαδικά συστήματα με άστρα σε κοντινή τροχιά κινδυνεύουν να πέσουν θύματα βαμπίρισμού από τα μικρότερα σε όγκο, αλλά βαρύτερα «αδέλφια» τους. Το άστρο που αναπτύσσεται ταχύτερα είναι αυτό που πέφτει θύμα του βρικόλακα. Το συγκεκριμένο δυαδικό σύστημα βρίσκεται 1.000 έτη φωτός από τη Γη. Σε μελέτη του 2020, οι αστρονόμοι εκτίμησαν ότι το σύστημα αυτό στέγαζε την πλησιέστερη στη Γη μαύρη τρύπα. Τα νέα στοιχεία του ραδιοτηλεσκοπίου στη Χιλή διαψεύδουν, όμως, αυτή την εκτίμηση.

REUTERS

Συγκατοίκηση αλλά με όρους ανεξαρτησίας

Της **FRANCINE RUSSO**
THE NEW YORK TIMES

Η μακροζωία, ο διπλάσιος αριθμός των διαζυγίων στους άνω των 50 ετών, συγκριτικά με τη δεκαετία του 1990, και η διαρκής εξέλιξη και αλλαγή των κοινωνικών κανόνων κάνουν πολλούς ηλικιωμένους να αναζητούν νέους τρόπους συμβίωσης, υποκαθιστώντας την ανάγκη για νέο γάμο ή συγκατοίκηση. Σε αυτές τις σχέσεις βρίσκουν αγάπη, ψυχική υποστήριξη και αντίδοτο στη μοναξιά. Οι γυναίκες, άλλωστε, διστάζουν να παραδοθούν σε έναν ρομαντικό έρωτα, φοβόμενες μήπως καταλήξουν

Πολλές επιλέγουν ένα είδος σχέσης που είναι γνωστό ως «ζούμε μαζί χωρίς».

φροντιστές ή γηροκόμοι. Ετσι προσπαθούν να καλύψουν τις συναισθηματικές ανάγκες τους ενισχύοντας την επαφή με την οικογένεια και τους φίλους. Επισημονικές μελέτες έδειξαν ότι πολλές επιλέγουν ένα είδος σχέσης που είναι γνωστό ως LAT (Leaving Apart Together - ζούμε μαζί χωρίς). Στην πραγματικότητα, πρόκειται για μακροχρόνια αισθηματική δέσμευση δύο ανθρώπων που επιλέγουν να μείνουν σε διαφορετικές κατοικίες. «Το μαγικό μιας τέτοιας σχέσης

Η ραγδαία αλλαγή των κοινωνικών κανόνων και η αύξηση του προσδόκιμου ζωής οδηγούν πολλούς ηλικιωμένους στην αναζήτηση νέων τρόπων συμβίωσης, για να απολαύσουν την ανθρώπινη εγγύτητα και τη στήριξη.

είναι ότι αποφεύγεις τον κίνδυνο να εξελιχθείς σε φροντιστή του άλλου», εξηγεί η Ίνγκριτ Αρνέτ Κορνίδη, επίτιμη καθηγήτρια Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο Γουέστερν στο Οντάριο του

Καναδά. «Οι γυναίκες φρόντισαν τους γονείς τους, τους συζύγους και τα παιδιά τους, και δεν θέλουν να αναλάβουν πάλι έναν τέτοιο ρόλο». Αυτού του είδους οι πιο «ανεξάρ-

τες» σχέσεις καταγράφουν σημαντική αύξηση και στους μεγαλύτερους ηλικίας Ευρωπαίους. Οι κοινωνιολόγοι που τις μελετούν, εκτιμούν ότι είναι ιδιοφυείς. Οι ηλικιωμένοι μέσα από αυτές δημιουργούν νέους τρόπους για να απολαύσουν την ανθρώπινη εγγύτητα και τη στήριξη που θα έβρισκαν σε ένα γάμο ή μια συγκατοίκηση, χωρίς τον φόβο πως κάποια στιγμή θα κληθούν να προσφέρουν υπηρεσίες γηροκομείου.

Η δρ Κορνίδη, ωστόσο, παρατηρεί ότι «από τη στιγμή που θα βρεθούν σε μία τέτοια σχέση, είναι πολύ περισσότεροι πρόθυμοι να φροντίσουν το έτερον ήμισυ, απ' ό,τι πίστευαν αρχικά, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αναλαμβάνουν τα καθήκοντα που παραδοσιακά έχει ένας σύζυγος». Αλλωστε, οι προσδοκίες για τέτοιου είδους φροντίδα είναι πολύ μικρότερες όταν το ζευγάρι δεν έχει παντρευτεί και δεν συγκατοικεί.

Όπως επισημαίνει η Αλίσον Φόρτι, καθηγήτρια συμβουλευτικής στο Πανεπιστήμιο Γουέικ Φόρεστ, «οι γυναίκες οφείλουν να κατανοήσουν ότι δεν είναι λάθος να μη θέλουν να γίνουν φροντιστές. Αλλωστε, κάτι τέτοιο είναι βέβαιο ότι θα έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία τους». Τέλος, οι ειδικοί υπογραμμίζουν ότι οι άνθρωποι που θέλουν να μπει σε μια τέτοια σχέση, πρέπει εξαρχώς να ξεκαθαρίσουν στον σύντροφό τους τις προσδοκίες και τις προθέσεις τους.

Πονοκέφαλος τραπεζών για δόσεις ξενοδόχων

Η απουσία Ρώσων και Ουκρανών τουριστών δημιουργεί έμμεσα προβλήματα στην αποπληρωμή δανείων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η **Κύπρος** έχει μικρή έκθεση σε Ρωσία και αναμένονται μικρές επιπτώσεις σε σχέση με την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία στον τραπεζικό τομέα σύμφωνα με δηλώσεις των φορέων της οικονομίας. Την προέκταση του πολέμου αυτού όμως θα νοιώσει πιθανότατα η ξενοδοχειακή βιομηχανία στην Κύπρο και κατ' επέκταση οι τράπεζες που έχουν μεγάλη δανειακή έκθεση σε αυτό τον τομέα. Οι άμεσες επιπτώσεις στον κυπριακό τραπεζικό τομέα με τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί από Ευρώπη και Αμερική, πράγματι δεν φαινονται να έχουν σεβαστό μέγεθος στις κυπριακές τράπεζες, έμμεσα όμως αναμένεται να τις «πονοκεφαλί-

Το 2021, ναι μεν σημειώθηκε σταθερή μηνιαία ανάκαμψη στις αφίξεις τουριστών, καθώς η τουριστική περίοδος επεκτάθηκε μέχρι και τον Οκτώβριο, αλλά ο στόχος της πλήρους ανάκαμψης μέχρι το 2023 – 2024 ολοένα και απομακρύνεται.

σουν». Πόσω μάλλον με κινήσεις που -αναγκαστικά μεν- προέβν προ μίας εβδομάδας η RCB Bank και έβγαλε από το μετοχικό της κεφάλαιο την υποβληθείσα σε κυρώσεις VTB Bank. Υπάρχουν δύο ενδεχόμενα για την RCB Bank μετά από αυτή την κίνηση, που και με τα δύο, η VTB Bank αποτελεί παρελθόν. Ή θα λάβει την έγκριση της μεταβίβασης των μετοχών αυτών στους άλλους δύο μετόχους της από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αφού είναι μία εκ των συστημικών ιδρυμάτων στην Κύπρο, ή θα αναγκάσουν την τράπεζα να πωληθούν αυτές οι μετοχές σε

Οι **τράπεζες** «γλύτωσαν» δύο χρόνια τον κίνδυνο αθέτησης των δόσεων από τους ξενοδόχους με την κρατική στήριξη να παίζει μεγάλο ρόλο σε αυτό το θετικό αποτέλεσμα.

έναν άλλο μέτοχο. Κλείνοντας την «παρένθεση» της RCB Bank και γυρνώντας πάλι στα των ξενοδόχων, η χρονιά με τις τουριστικές αφίξεις στην Κύπρο από Ρωσία και Ουκρανία θα πρέπει να θεωρείται στην ολότητά της χαμένη. Μόνο από Ρωσία και Ουκρανία αναμένονταν για φέτος 800.000 αφίξεις τουριστών που αποτελεί περίπου το 20 - 25% της συνολικής τουριστικής κίνησης στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, το 2019 που θεωρείται και η χρονιά ορόσημο για τον τουρισμό, οι δύο αγορές αποτελούσαν το 22% των τουριστικών αφίξεων εκείνου του έτους, γύρω στις 876.000 τουρίστες. Το 2021, που οι αφίξεις ήταν σαφώς λιγότερες λόγω περιοριστικών μέτρων και μεσοσήπης της πανδημίας, αποτελούσαν το 25% των συνολικών τουριστικών αφίξεων στο νησί. Το καλοκαίρι του 2021, δηλαδή

Μάιο - Αύγουστο, οι Ρώσοι αποτελούσαν το 39% των αφίξεων και οι Ουκρανοί το 6%. Ανάλογα ποσοστά αφίξεων αναμένονταν και για το 2022, τα οποία θα προσέγγιζαν τα ποσοστά τουριστικών αφίξεων του 2019. Κάτι τέτοιο πλέον δεν πρόκειται να γίνει. Και οι αναμενόμενες αφίξεις δεν είναι θεωρητικές, διότι οι Ρώσοι τουρίστες επιλέγουν στις διακοπές τους «πακέτα» και προκρατήσεις, άρα υπήρχε τροchioδεικτικό για τα παραπάνω δεδομένα. Το 2021 ναι μεν σημειώθηκε σταθερή μηνιαία ανάκαμψη στις αφίξεις τουριστών, καθώς η τουριστική περίοδος επεκτάθηκε μέχρι και τον Οκτώβριο αλλά ο στόχος της πλήρους ανάκαμψης μέχρι το 2023 – 2024 ολοένα και απομακρύνεται. Οι αφίξεις τουριστών τον Οκτώβριο 2021 ανήλθαν στο 90% των αντίστοιχων αφίξεων το 2019, ενώ οι αφίξεις

τουριστών κατά το β' εξάμηνο 2021 ανήλθαν σε περίπου 70% της αντίστοιχης περιόδου το 2019.

Οι τράπεζες «γλύτωσαν» δύο χρόνια τον κίνδυνο αθέτησης των δόσεων από τους ξενοδόχους με την κρατική στήριξη να παίζει μεγάλο ρόλο σε αυτό το θετικό αποτέλεσμα. Για το 2022 όμως αν οι ξενοδόχοι αποπλέουν αυτό το σεβαστό γι' αυτούς εισόδημα θα είναι σε μειονεκτική θέση σε σχέση με την ανταπόκριση των δανειακών τους υποχρεώσεων. Η ρωσική αγορά ειδικά, είναι μία εκ των βασικών παιχτών μαζί με τους τουρίστες από το Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς η τουριστική περίοδος επεκτάθηκε μέχρι και τον Οκτώβριο αλλά ο στόχος της πλήρους ανάκαμψης μέχρι το 2023 – 2024 ολοένα και απομακρύνεται. Οι αφίξεις τουριστών τον Οκτώβριο 2021 ανήλθαν στο 90% των αντίστοιχων αφίξεων το 2019, ενώ οι αφίξεις

κάτι που με τις εξελίξεις αποδεικνύεται ξανά η «γύμνια» του τουριστικού μοντέλου της Κύπρου.

Αποδυνάμωση νομίσματος

Για φέτος σίγουρα, ενδεχομένως όμως και για τα επόμενα χρόνια οι αγορές της Ρωσίας και της Ουκρανίας δεν διαφαινεται να είναι ικανές να υποστηρίξουν κρατήσεις σε τουριστικούς προορισμούς γενικότερα και όχι μόνο στο νησί της Κύπρου. Και πώς να είναι, όταν ήδη έχει κατρακυλήσει το ρούβλι, άρα και η αγοραστική δύναμη των Ρώσων, ενώ παράλληλα η Ουκρανία ζει την εισβολή της Ρωσίας που σύμφωνα με αναλυτές για το προφίλ του Προέδρου της Ρωσίας και ιθύνοντος νου του πολέμου αυτού, Βλαντιμίρ Πούτιν, θα σημάνει τη λήξη του τουρισμού όταν θα έχει τον πολιτικό έλεγχο της Ουκρανίας.

Η έκθεση στους ξενοδόχους

Η **Τράπεζα** Κύπρου εκτιμάται πως θα κληθεί πρώτη να αντιμετωπίσει την κατάσταση σε ένα σενάριο δυσκολίας αποπληρωμής των δανείων εκ μέρους του τουριστικού τομέα. Ανατρέχοντας στα τελευταία δημοσιευμένα αποτελέσματά της για το τέλος του 2021, αναφέρει πως η έκθεση του δανειακού της χαρτοφυλακίου στον τουριστικό τομέα φτάνει το 1,15 δισ. ευρώ. Αναλύοντας το 1,15 δισ. ευρώ της έκθεσης στον τουριστικό τομέα, 60 εκατ. ευρώ αφορούν στην υπηρεσίες σίτισης και το 1,09 δισ. τον τομέα της φιλοξενίας. Το 98% του τουριστικού της πορτφόλιο είναι εξασφαλισμένο με ακίνητα. Η άλλη μεγάλη τράπεζα, η Ελληνική, έχει έκθεση στον τουριστικό τομέα 427 εκατ. ευρώ σύμφωνα με τα τελευταία αποτελέσματα, αυτά του εννιαμήνου 2021. Το 96% εξασφαλιζεται από ακίνητη περιουσία και σχολιάζει πως σε γενική βάση οι πελάτες έχουν αρκετή ρευστότητα για να αντιμετωπίσουν την κρίση (το σχόλιο εστιάζει στα πανδημικά δεδομένα). Ανατρέχοντας στα στοιχεία που παρέχει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η έκθεση των κυπριακών τραπεζών στον τομέα της φιλοξενίας και της σίτισης (περιλαμβάνονται δηλαδή οι ξενοδόχοι) φτάνει στα 2,51 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με την ΚΤΚ, τα 126 εκατ. ευρώ είναι μη εξυπηρετούμενα δάνεια, άρα μένει ένα υπόλοιπο 2,38 δισ. ευρώ δανεισμού που εξυπηρετείται στον τουριστικό τομέα της Κύπρου. Μειώνοντας τα 1,6 δισ. που έχουν συνδυναστικά Τράπεζα Κύπρου και Ελληνική Τράπεζα, οι υπόλοιπες τράπεζες έχουν έκθεση περίπου 800 εκατ. ευρώ.

Στροφή στα επενδυτικά καταφύγια των κρατικών ομολόγων

Οι αποδόσεις μειώνονται σχεδόν σε όλα τα κράτη, όχι όμως και για την Κύπρο για την οποία προκύπτουν ερωτηματικά

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι **επενδυτές** στρέφονται στα επενδυτικά καταφύγια των ομολόγων των κρατών, όπως και σε πολύτιμα μέταλλα, στη σκιά του πολέμου που ξεκίνησε η Ρωσία. Οι επενδυτές έχουν επιλέξει τα ομόλογα των κρατών ως μία επένδυση που ναι μεν δεν έχει μεγάλη απόδοση, αλλά κρατούν τα χρήματά τους ασφαλή. Σχεδόν όλων –πλην του κυπριακού που θα σχολιαστεί παρακάτω- των σημαντικών κυβερνητικών ομολόγων οι τιμές έχουν αυξηθεί και οι αποδόσεις έχουν μειωθεί. Το προφίλ του κινδύνου έχει αλλάξει και οι επενδυτές ζητούν χαμηλότερη απόδοση από ότι ζητούσαν την εβδομάδα πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία. Πρόσθετα, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είχε πει ότι θα σταματήσει το πρόγραμμα QE των ομολόγων τον Μάρτιο και θα αυξήσει τα επιτόκια, δεν διαφαινεται πως θα γίνει με σιγουριά κάτι τέτοιο. Ο πόλεμος έχει αλλάξει τα δεδομένα, η «κάνουλα» πιθανώς να μην κλείσει και να επανέλθει η ποσοτική χαλάρωση. Οι επενδυτές στις 4 Μαρτίου 2022 αξιολογούν τον κίνδυνο των κρατικών ομολόγων λιγότερο από πριν 15 ημέρες, για παράδειγμα στις 18 Φεβρουαρίου 2022 που ακόμα δεν είχαν γίνει τα δυσάρεστα γεγονότα. Η ασφάλεια των επενδυτών είναι συνηγορημένη με τον τρόπο που θα λειτουργήσουν οι κεντρικές τράπεζες, ενώ έχει αποσυνδεθεί με τις προοπτικές των οικονομιών. Οι αποδόσεις των

Τα **πολύτιμα** μέταλλα είναι ένα άλλο «ασφαλές καταφύγιο» για τους επενδυτές.

10ετών Αμερικανικών ομολόγων μέσα σε 15 ημέρες έχουν μειωθεί από το 1,98% στο 1,80%, του Ηνωμένου Βασιλείου από το 1,46% στο 1,29%, της Γερμανίας από 0,23% στο 0,01%, της Ιταλίας από το 1,83% στο 1,58%, της Ισπανίας από το 1,21% στο 0,99%, της Ελλάδας από το 2,58% στο 2,35% και της Ιαπωνίας από το 0,21% στο 0,15%.

Τα πολύτιμα μέταλλα είναι ένα άλλο «ασφαλές καταφύγιο» για τους επενδυτές. Από την αρχή του τρέχοντος έτους ο χρυσός πριν 15 ημέρες, δηλαδή στις 18 Φεβρουαρίου 2022, είχε μεταβολή κατά 3,44%, ενώ στις 4 Μαρτίου 2022

Δεν έχουν πεισθεί οι επενδυτές ότι η Κύπρος δεν έχει άμεση σύνδεση με την ρωσική οικονομία.

η μεταβολή αυτή είχε φτάσει στο 5,84%.

Αντίστοιχα νούμερα για ασήμι, που από την αρχή του έτους στην ίδια συγκρίσιμη περίοδο όπως αναφέρθηκε πιο πάνω ανέβηκε από το 2,83% στο 7,71%, του λευκού χρυσού (platinum) από 23,56%

10ετή ομόλογα

	18.2.2022	4.3.2022
Κύπρος	1,67%	1,72%
Αμερική	1,98%	1,80%
Ην. Βασίλειο	1,46%	1,29%
Γερμανία	0,23%	0,01%
Ιταλία	1,83%	1,58%
Ισπανία	1,21%	0,99%
Ελλάδα	2,58%	2,35%
Ιαπωνία	0,21%	0,15%
Ρωσία	9,82%	12,20%

Πολύτιμα μέταλλα

	Από 1.1 έως 18.2	Από 1.1 έως 4.3
Χρυσός	3,44%	5,84%
Ασήμι	2,83%	7,71%
Λευκός χρυσός (Platinum)	23,56%	47,37%
Χαλκός	2,29%	8,03%

στο 47,37% και του χαλκού από 2,29% στο 8,03%.

Το ερωτηματικό της Κύπρου

Η Κύπρος όμως δεν ακολουθεί την τάση υπό το επενδυτικό πρίσμα, βγάζοντας μία γρήγορη ενδεχομένως, αλλά τροchioδεικτική εκτίμηση πως έχουν συσχετίσει την Κύπρο με τις εξελίξεις στη Ρωσία και τις οικονομικές της προεκτάσεις. Μάλλον δεν έχουν πεισθεί οι επενδυτές ότι η Κύπρος δεν έχει άμεση σύνδεση με την ρωσική οικονομία και βλέπουν αρκετή σύνδεση. Οι κυρώσεις που έχουν ληφθεί είναι ένα είδος «ψυχρού πολέμου» πλέον και δεν έχει σημασία για την οικονομία της Ρωσίας πως

θα τελειώσει ο πόλεμος. Οι κυρώσεις θα παραμείνουν για πολύ χρονικό διάστημα, ακόμα και αν όλα έχουν ευτυχιά κατάληξη και λήξει γρήγορα ο πόλεμος. Βάσει των δεδομένων που παρουσιάζονται στο ταμπλό των κυβερνητικών ομολόγων, εξαγεται μία εκτίμηση των επενδυτών πως η Κύπρος και οι προοπτικές της οικονομίας της συνδέονται με τα γεγονότα. Φορείς της οικονομίας της Κύπρου τονίζουν επανειλημμένα πάντως από την ημέρα της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία το πρώτο της Πέμπτης 24 Φεβρουαρίου πως η Κύπρος δεν έχει μεγάλη έκθεση στη Ρωσία και θα επηρεαστεί όσο θα επηρεαστούν και άλλες χώρες.

Το 10ετές της Κύπρου στις 18 Φεβρουαρίου 2022 ανερχόταν στο 1,67% και στις 4 Μαρτίου 2022 αυξήθηκε, στο 1,72%, ποσοστά που δικαιολογούν την παραπάνω θέση όταν όλα τα άλλα ομόλογα έχουν αποδόσεις που μειώνονται. Από τη μία οι επενδυτές βλέπουν αρκετή σύνδεση Κύπρου και Ρωσίας, ωστόσο η Κύπρος εφαρμόζει όλες τις κυρώσεις που της υποδεικνύονται από Ευρώπη και Αμερική. Είναι χώρα της Ευρωζώνης και δεν διαφοροποιείται σε αυτή την πτυχή από μία άλλη χώρα της Ευρωζώνης για να μπορεί να δικαιολογηθεί η συμπεριφορά του επενδυτικού κοινού.

Το ρωσικό ομόλογο

Η ρωσική οικονομία είναι μια οικονομία που έχει πλέον σοβαρό πρόβλημα βάσει των τιμών του ταμπλό. Η εικόνα δεν έχει αποτυπωθεί πλήρως ακόμα, με τους επενδυτές όμως να δείχνουν εμφανώς πως «αδιαφορούν» για το ρωσικό χρέος. Το επενδυτικό ενδιαφέρον είναι πολύ μικρό και αν υπήρχε επενδυτικό ενδιαφέρον από πλευράς επενδυτών το 10ετές της ομόλογα θα ήταν με το προφίλ του κινδύνου που έχει σήμερα, στο 30% για παράδειγμα. Η απόδοση που ζητούσαν οι επενδυτές ένα χρόνο πριν από το ρωσικό 10ετές ομόλογο στις 12 Μαρτίου του 2021 ήταν στο 6,72%, στις 18 Φεβρουαρίου του 2022 που δεν είχε ξεκινήσει η εισβολή το 10ετές της ήταν στο 9,82% και την Παρασκευή 4 Μαρτίου 2022 διαπραγματευόταν στο 12,20%. Το χρέος αυτό είναι εμφανές πως έχει βγει από την «επενδυτική εικόνα».

Πολύ μακρινό πλέον το 2019 για τον τουρισμό

Ξεκινούν ναυλωμένες πτήσεις από Ισπανία και Πορτογαλία το καλοκαίρι και από Βέρνη τον Απρίλιο

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Αλλάζουν αναπόφευκτα τα πλάνα και οι στόχοι στον τουρισμό, στην σκιά της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία και των ευρωπαϊκών κυρώσεων. Με τα σημερινά δεδομένα, ο στόχος που είχε θέσει το Υφυπουργείο Τουρισμού, να πλησιάσουν οι φετινές τουριστικές επιδόσεις τα επίπεδα του 2019 είναι πλέον παρελθόν, όπως αναφέρει στην «Κ» ο υφυπουργός Τουρισμού Σάββας Περδίδος. Πλέον επικεντρώνεται στον δεύτερο στόχο : να πετύχει καλύτερες τουριστικές επιδόσεις σε σχέση με το 2021. Σε αυτή τη βάση ξεκινά το επόμενο διάστημα επαφές σε αγορές στόχευσης, εφαρμόζοντας το έκτακτο σχέδιο διαχείρισης της κατάστασης. Εξηγεί τους παρόντες για τους οποίους η ζήτηση για ταξίδια θα παραμείνει ψηλά και τις αγορές οι οποίες αναμένεται

Δεν έχει επηρεαστεί η διάθεση για ταξίδι από άλλες αγορές λόγω των περιορισμών των προηγούμενων χρόνων και λόγω του ότι φαίνεται ότι εξερχόμαστε από την πανδημία.

«ότι θα λειτουργήσουν αντισταθμιστικά, στο σκηνικό όπως εξελίσσεται. Ανακοινώνει την έναρξη ναυλωμένων πτήσεων το επόμενο διάστημα σε τρεις αγορές.

- Ανακοινώθηκε αυτή την εβδομάδα το πτητικό πρόγραμμα της TUS. Ποιες άλλες ενέργειες γίνονται για αύξηση των δρομολογίων σε νέες αγορές;

«Θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικές οι ανακοινώσεις της TUS Air. Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που το επεξεργαζόμαστε εδώ και καιρό, δεν προέκυψε λόγω της κρίσης στην Ουκρανία. Πρόκειται για αγορές οι οποίες μας ενδιαφέρουν πάρα πολύ και δεν είναι τυχαίο το ότι μπήκαν τα συγκεκριμένα δρομολόγια. Ως Υφυπουργείο προσπαθούμε με κάθε τρόπο να παροτρύνουμε τις εταιρείες ναβάλουν δρομολόγια που εξυπηρετούν και τα τουριστικά συμφέροντα. Να πω ότι πέραν της TUS, έχουμε ενημερωθεί ότι θα ξεκινήσει το καλοκαίρι ένα πρόγραμμα ναυλωμένων πτήσεων από την Ισπανία και την Πορτογαλία για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια και αναμένονται οι σχετικές ανακοινώσεις από την εταιρεία. Πρόκειται για μια καλή αρχή σε αυτές τις αγορές, κυρίως για την αγορά της Ισπανίας η οποία είναι ο αμέσως επόμενος μας στόχος από την στιγμή που πετύχαμε την συνδεσιμότητα με την Γαλλία. Επίσης, στο πλαίσιο των επαφών του Υφυπουργείου στο εξωτερικό, από τις 13 του Μάρτη θα μεταβώ στο εξωτερικό για επαφές σε Γαλλία, στη συνέχεια σε Σουηδία, Ελβετία, Πολωνία και

«Αν συνουπολογίσουμε την Βρετανία, το Ισραήλ και την μαγιά των νέων αγορών νομίζω ότι μπορούμε να πετύχουμε τους περσινούς αριθμούς», τονίζει ο Υφυπουργός Τουρισμού.

προς το τέλος του Μάρτη στην Ελβετία, και εκεί θα ανακοινωθεί επίσημα, η έναρξη ναυλωμένων πτήσεων από την Βέρνη, από τα μέσα Απριλίου.

-Ο γύρος των επαφών προέκυψε μετά από τις εξελίξεις στην Ουκρανία;

«Κάποιες ήταν προγραμματισμένες, κάποιες έγιναν έκτακτα. Η Γαλλία για παράδειγμα ήταν ήδη προγραμματισμένη, όπως και η Ελβετία καθώς θα έχουμε και την ανακοίνωση για τις ναυλωμένες πτήσεις έτσι θα έχουμε συναντήσεις στη Βέρνη και την Ζυρίχη. Έκτακτο ταξίδι είναι η Σουηδία, το ίδιο και η Πολωνία.

-Ποιο είναι το ζητούμενο;

«Στο πλαίσιο της επίσκεψής μας θα γίνει ενημέρωση του κοινού για τη νέα ταυτότητα της Κύπρου, θα δοθούν συνεντεύξεις και θα γίνουν συναντήσεις με οργανωτές ταξιδιών για να δούμε πέραν του τι προγραμματίζουν να φέρουν στην Κύπρο, να εξετάσουμε με ποιες έκτακτες συνεργασίες μπορούμε να συμβάλουμε στην περαιτέρω προώθηση των προγραμμάτων τους, ούτως ώστε να μας δώσουν το κάτι παραπάνω.

-Τι περιμένουμε αυτό το καλοκαίρι βάσει των επαφών που θα γίνουν;

«Αναμένουμε ότι οι πτήσεις που θαβάλουμε, θα μπορέσουν να στηριχθούν από τις αγορές,

διότι η διαφήμιση φέρνει την ζήτηση και η ζήτηση γεμίζει αεροπλάνα. Επίσης η προσδοκία μας είναι ότι θα μπορέσουμε μέσω οργανωτών ταξιδιών να αυξήσουμε τους αριθμούς τους για φέτος σε κάποιες από αυτές τις αγορές, ώστε να μετριάσουν οι απώλειες από τη Ρωσία.

Βρετανία και Ισραήλ

- Σε ποιο βαθμό μπορεί να αντισταθμιστεί η απώλεια της Ρωσίας και της Ουκρανίας;

«Δεν αναμένουμε να αντισταθμιστεί στο 100% ειδικά αν μιλούμε για απώλειες της τάξης των 800 χιλιάδων αφίξεων που ήταν και οι αναμενόμενες από αυτές τις αγορές

μένους οργανωτές ταξιδιών. Άρα εξαρτάται από τις δυνατότητες του καθενός.

-Θα δοθούν και φέτος κίνητρα για ενίσχυση του εγχώριου τουρισμού;

«Είναι μια καλή ιδέα, αν και δεν έχει συζητηθεί προς το παρόν, αφού περιμένουμε να δούμε και την εξέλιξη της κατάστασης στην Ουκρανία. Το σχετικό σχέδιο έχει φέρει αποτελέσματα, είναι ένα από τα εργαλεία που πιθανό να χρησιμοποιηθούν. Δεν σημαίνει όμως ότι θα υπάρξει επέκταση των υφιστάμενων σχεδίων για τον εγχώριο τουρισμό, αλλά ενδεχομένως τα κίνητρα αυτά να έχουν διαφορετική μορφή.

για φέτος. Εμάς η προσπάθειά μας είναι να μετριάσουμε όσο γίνεται την κατάσταση. Το σε ποιο βαθμό θα μετριάσει η κατάσταση θα εξαρτηθεί βεβαίως από την διάρκεια του πολέμου, την διάρκεια των περιορισμών, το πόσο γρήγορα θα επανέλθει η ισοτιμία του ρουβλιού κ.ο.κ. Μίλησαμε ήδη για μια καινούργια μαγιά από αγορές που κτίσαμε τα τελευταία χρόνια, να μην ξεχνούμε όμως ότι πάνω σε αυτή τη μαγιά υπάρχουν επίσης και δύο πολύ σημαντικές αγορές για εμάς, οι οποίες ουσιαστικά πέρσι δεν πήγαν ιδιαίτερα καλά λόγω πανδημίας. Πρόκειται για το Ισραήλ το οποίο δεν κινήθηκε σχεδόν καθόλου το 2021, ενώ από το Ηνωμένο Βασίλειο οι αφίξεις ξεκίνησαν ουσιαστικά τον Αύγουστο. Φέτος όμως ξεκίνησαν ήδη να έρχονται από τώρα, άρα θεωρούμε ότι θα έχουμε και αυτές τις δύο αγορές, κάτι που είναι πολύ σημαντικό.

- Μιλήσατε και για μεταφορά κονδυλίου διαφήμισης από Ρωσία και Ουκρανία σε άλλες αγορές. Πού επικεντρώνεται το Υφυπουργείο στον τομέα της διαφήμισης;

«Επικεντρωνόμαστε πλέον στο Ηνωμένο Βασίλειο, το Ισραήλ, την Γαλλία, την Γερμανία, την Πολωνία, την Ιταλία, την Σουηδία, την Ουγγαρία, την Αυστρία, την Ελβετία και το Βέλγιο. Αυτός είναι ο βασικός κορμός και η διαφήμισή μας επικεντρώνεται σε αυτές τις αγορές, διότι είναι ώριμες και έτοιμες να μας στείλουν κόσμο άμεσα. Θα κάνουμε όμως παράλληλα διαφήμιση και σε άλλες είκοσι χώρες οι οποίες είναι πιο μικρής εμβέλειας και δεν αναμένεται ότι θα μας φέρουν τεράστιους αριθμούς αλλά εμείς θέλουμε να δημιουργούμε awareness επενδύοντας στο μέλλον.

Επίσης σίγουρα θα επενδύσουμε και στην Σαουδική Αραβία, από την στιγμή που θα ξεκινήσουν απευθείας πτήσεις.

-Εκτός από την διαφήμιση και την αύξηση δρομολογίων, υπάρχει στο τραπέζι το σενάριο να δοθούν και κάποια κίνητρα για αύξηση του τουριστικού ρεύματος από άλλες αγορές;

«Προς το παρόν εμείς προχωρούμε με τις συνεργασίες και την συνδιαφήμιση μαζί με τους tour operators, στο πλαίσιο του τρόπου που λειτουργούμε πάντα, δεν ετοιμάζουμε κάτι διαφορετικό. Βεβαίως αν η Ευρώπη επεκτείνει το έκτακτο σχέδιο ένεκα κορωνοϊού, το οποίο λήγει φέτος τον Ιούνιο, τότε ναι θα μπορέσουμε να κάνουμε ένα επιπλέον συγκεκριμένο σχέδιο.

- Θεωρείτε ότι οι εξελίξεις και ο πόλεμος στην Ουκρανία θα επηρεάσει μόνο δύο αγορές-αυτήν της Ρωσίας και της Ουκρανίας;

«Επί του παρόντος, τουλάχιστον, νομίζω ότι δεν έχει επηρεαστεί η διάθεση για ταξίδι από άλλες αγορές λόγω των περιορισμών των προηγούμενων χρόνων και λόγω του ότι φαίνεται ότι εξερχόμαστε από την πανδημία. Αν οι προηγούμενες χρονιές ήταν φυσιολογικές χρονιές, ίσως η κατά-

σταση με τον πόλεμο να επηρεάζει περισσότερο τον κόσμο.

Οι στόχοι

- Θα συνεχιστεί και φέτος το κακό σερί των δύο προηγούμενων χρόνων;

«Έχω πει ότι ο πρώτος μας στόχος για φέτος ήταν να πάμε καλύτερα από πέρσι και ο δεύτερος στόχος να πλησιάσουμε όσο γίνεται στο 2019. Το δεύτερο δεν ισχύει πλέον. Δεν μπορούμε να μιλάμε τώρα για το 2019, πλέον το 2019 φαντάζει πολύ μακριά. Οπότε ο στόχος μας είναι να πάμε καλύτερα από πέρσι. Αν συνουπολογίσουμε την Βρετανία, το Ισραήλ και την μαγιά των νέων αγορών νομίζω ότι μπορούμε να πετύχουμε τους περσινούς αριθμούς. Να δώσουμε την εικόνα με κάποιους αριθμούς.

Οι καινούργιες αγορές θα έχουν από 20-40 πτήσεις την εβδομάδα έκαστη, όχι στο σύνολο τους, την ίδια ώρα αυτό που αναμέναμε φέτος από τη Ρωσία θα είχε στο σύνολο της γύρω στις 100 πτήσεις. Από την μια, αυτό δείχνει το μέγεθος της ρωσικής αγοράς, από την άλλη δείχνει ότι στο σύνολό τους οι άλλες αγορές, αν τις στοχεύσουμε σωστά, μπορούν να δώσουν κάποιες αντισταθμιστικές ανάσες.

-Μπορεί να υπάρχει αισιοδοξία;

«Το μόνο που θέλω να πω είναι ότι πιστεύω ότι ο στόχος να πιάσουμε τα περσινά νούμερα είναι εφικτός. Αυτό δεν θα το μετέφραζα σε αισιοδοξία. Αισιόδοξος ήμουν πριν από την κρίση στην Ουκρανία για το ότι θα ήταν μια πολύ καλή χρονιά και ότι θα μπορούσαμε να κερδίσουμε έδαφος στα πλαίσια ανάκαμψης της πανδημίας.

-Όντως, λίγες μέρες πριν ξεσπάσει ο πόλεμος, είχατε εκφράσει επανειλημμένα αισιοδοξία για τις φετινές επιδόσεις, την ώρα που ήδη υπήρχαν σύννεφα στις σχέσεις των δύο χωρών. Πού είχαν βασιστεί αυτές οι εκτιμήσεις;

«Είχαν βασιστεί στα προγράμματα των οργανωτών ταξιδιών. Υπενθυμίζω επίσης ότι μόλις τέσσερις μέρες πριν την εισβολή, η ρωσική κυβέρνηση ενέκρινε το αίτημα της Κύπρου για ναυλωμένες πτήσεις και για άνοιγμα των αιθέρων από όλα τα περιφερειακά αεροδρόμια. Άρα τα δεδομένα και οι αριθμοί που είχαμε ενώπιον μας και από τις δύο αγορές ήταν πάρα πολύ σημαντικά. Στη βάση τούτου να πω ότι δεν ήμασταν μόνο εμείς αισιόδοξοι. Πριν από μόλις δέκα μέρες, λόγω του αριθμού των κρατήσεων θεωρούσαν όλοι ότι θα ήταν μια πάρα πολύ καλή χρονιά για τον τουρισμό.

- Αυτή την στιγμή η Κύπρος είναι πρώτη σε ακυρώσεις από την ρωσική αγορά.

«Αυτό δείχνει πόσο μοιμέντουμ και πόσες κρατήσεις υπήρχαν για την Κύπρο. Διότι το να έχεις τις περισσότερες ακυρώσεις δεν σημαίνει ότι είσαι σε χειρότερη κατάσταση σε σχέση με τους γύρω σου, αλλά ότι είχες τις περισσότερες κρατήσεις.

Πρωτιά Κύπρου στις ακυρώσεις Ρώσων

Τα τελευταία στοιχεία από την πλατφόρμα Forward Keys, με βάση τα δεδομένα κρατήσεων διαδικτυακά, σε τουριστικούς πράκτορες και αεροπορικές εταιρείες, δείχνουν ότι ξεκίνησαν μαζικές ακυρώσεις των ταξιδιών για τους Ρώσους, μετά την εισβολή της χώρας τους στην Ουκρανία. Για την περίοδο μεταξύ 24-26 Φεβρουαρίου, ο μεγαλύτερος δείκτης ακυρώσεων καταγράφεται για την Κύπρο (300%), και ακολουθεί η Αίγυπτος (234%), η Αρμενία (200%) οι Μαλδίβες (165%), η Τουρκία (153%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (153%). Τα στοιχεία δεν περιλαμβάνουν τον αντίκτυπο των κυρώσεων στην Ρωσία. Σχολιάζοντας

Κατακόρυφη η πτώση στον εξερχόμενο τουρισμό της Ρωσίας την περίοδο 24-26 Φεβρουαρίου.

την κατάρρευση των ρωσικών ταξιδιών στην Κύπρο στο πλαίσιο της συνέντευξης του, ο αρμόδιος Υφυπουργός τόνισε ότι η συγκεκριμένη εξέλιξη δεν δείχνει ότι η Κύπρος είναι σε χειρότερη κατάσταση σε σχέση με άλλους προορισμούς, αλλά επιβεβαιώνει, όπως

ανέφερε, το μοιμέντουμ και το ύψος των κρατήσεων και της ζήτησης για την χώρα μας μέχρι πριν από μερικές εβδομάδες.

Σημειώνεται ότι πριν ξεσπάσει ο πόλεμος, οι κρατήσεις των εξερχόμενων πτήσεων για τον Μάρτη, τον Απρίλη και το Μάη, είχαν σημειώσει ανάκαμψη στο 32% των επιπέδων προ πανδημίας, με κάποιους προορισμούς να καταγράφουν καλύτερες επιδόσεις. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, το Μεξικό ήταν πρώτο με κρατήσεις πτήσεων 427% σε σχέση με τα επίπεδα του 2019 και ακολουθούσαν οι Σεϊχέλλες με 279%, η Αίγυπτος (192%) και οι Μαλδίβες

(115%). Σημειώνεται ότι το προηγούμενο διάστημα, πριν από τις 24 Φεβρουαρίου, η Κύπρος ήταν έβδομη στην λίστα των προορισμών με τις περισσότερες κρατήσεις από Ρώσους ταξιδιώτες για την περίοδο Μαρτίου-Μαΐου. Για χώρες όπως η Κύπρος, οι Σεϊχέλλες και οι Μαλδίβες, οι ρωσικές αφίξεις αποτελούν ένα ψηλό ποσοστό των συνολικών αφίξεων, οπότε η κατάρρευση των ταξιδιών από Ρωσία, αναμένεται ότι θα είναι επιζήμια για τον τουρισμό και την οικονομία. Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, η Κύπρος είναι στις χώρες που θα επηρεαστούν περισσότερο από μια τέτοια εξέλιξη.

Πριν ξεσπάσει ο πόλεμος, οι κρατήσεις των εξερχόμενων πτήσεων για τον Μάρτη, τον Απρίλη και το Μάη, είχαν σημειώσει ανάκαμψη στο 32% των επιπέδων προ πανδημίας, με κάποιους προορισμούς να καταγράφουν καλύτερες επιδόσεις.

Εκτόξευση στα ναύλα, έρχονται αυξήσεις στα ακτοπλοϊκά εισιτήρια

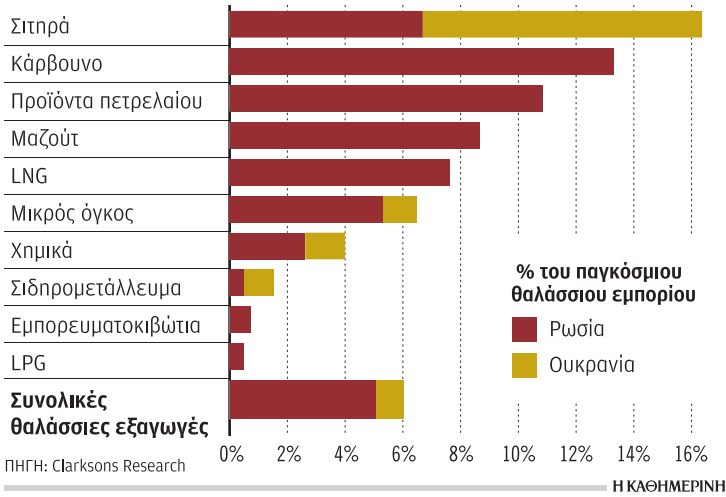
Αιτία η άνοδος του κόστους των ναυτιλιακών καυσίμων και η γεωπολιτική κρίση

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Οι πρωτοφανείς σε ύψος και ταχύτητα αυξήσεις των ημερήσιων ναύλων των εμπορικών πλοίων, δεξαμενοπλοίων και φορτηγών ομοίως, που τροφοδοτούνται τόσο από τις κυρώσεις και το πραγματικό ρίσκο της ναυσιπλοΐας στην εμπόλεμη βόρεια Μαύρη Θάλασσα όσο και από τη μεγάλη αύξηση του κόστους των ναυτιλιακών καυσίμων, μεγεθύνουν τις πληθωριστικές πιέσεις σε προϊόντα και ενέργεια, ενώ απειλούν πλέον ευθέως τις ελληνικές ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις και το κόστος μετακίνησης από και προς τη νησιωτική Ελλάδα.

Ειδικά για τις πιο αδύναμες ελληνικές ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις η αύξηση του κόστους των καυσίμων (VLSFO), που από 500 δολάρια ο τόνος πριν από ένα χρόνο άγγιξε τα 900 δολάρια στα τέλη της εβδομάδας, δημιουργεί ακόμα και θέμα βιωσιμότητας. Το ζήτημα είναι κρίσιμο και για τις εταιρείες που λειτουργούν ταχύπλοα καθώς το marine diesel που καίνε έχει ξεπεράσει τα 1.000 δολάρια ο τόνος. Οι μεγάλες αυτές αυξήσεις θα αποτυπωθούν ασφαλώς και στο κόστος των εισιτηρίων, κάτι που θα γίνει αντιληπτό στο επιβατικό κοινό από το Πάσχα και μετά, οπότε και θα αρχίσουν να αυξάνονται οι μετακινήσεις. Ωστόσο ήδη έχουν επιβαρυνθεί τα μεταφορικά κόστη των φορτηγών στις κρίσιμες γραμμές της Κρήτης και της Αδριατικής κατά περίπου 10%. Εν τω μεταξύ, στην ποντο-

Ο «χάρτης» του θαλάσσιου εμπορίου

10% η επιβάρυνση στο μεταφορικό κόστος των φορτηγών στις γραμμές της Κρήτης και της Αδριατικής, έως και 3.541% στα ναύλα δεξαμενόπλοιων.

πόρο ναυτιλία συντελούνται μεγάλες αλλαγές. Σύμφωνα με στοιχεία του Baltic Exchange, τα δεξαμενόπλοια μεταφοράς αργού πετρελαίου μεγέθους aframax που αναλαμβάνουν το ρίσκο να φορτώσουν στη Μαύρη Θάλασσα μπορούν να εξασφαλίσουν ναύλους άνω των 200.000 δολαρίων

την ημέρα για δρομολόγια από τη Μαύρη Θάλασσα στη Μεσόγειο, ενώ δρομολόγια από τις χώρες της Βαλτικής προς το Ηνωμένο Βασίλειο και την ηπειρωτική Ευρώπη (suezmax) εξασφαλίζουν πλέον ναύλους στη σποτ αγορά κοντά στα 160.000 δολάρια την ημέρα. Τα επίπεδα αυτά των ναύλων αντιστοιχούν σε αυξήσεις από 2.328% (suezmax, Black Sea – Med) έως και 3.541% (aframax, Baltic – UKC) μέσα σε μία εβδομάδα, σύμφωνα με στοιχεία της Clarksons Research. Ωστόσο οι αναλυτές δεν βλέπουν βραχυπρόθεσμη αποκλιμάκωση ειδικά για τα δρομολόγια από τη Βαλτική και τη Μαύρη Θάλασσα, αλλά και για δρομολόγια από εναλλακτικές πηγές προμήθειας πετρελαίου και φυσικού αερίου. Διότι αντίστοιχα ανοδικά κι-

νούνται πλέον οι ναύλοι και για άλλα υπερπόντια μακρινά δρομολόγια, καθώς επαναπροσδιορίζεται η αγορά προμήθειας υδρογονανθράκων διεθνώς. Να σημειωθεί ότι οι υδρογονάνθρακες δεν έχουν περιληφθεί στις κυρώσεις αλλά, ευνόητα, ναυλωτές και εισαγωγείς πετρελαίου και υδροποιημένου φυσικού αερίου έχουν αρχίσει να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί με τα ρωσικά φορτία, εξαιτίας ανησυχιών για εμπλοκή τους στις επιπτώσεις από τις κυρώσεις που έχει επιβάλει η Δύση στη Ρωσία. Είναι για παράδειγμα χαρακτηριστικό πως δεξαμενόπλοιο μεταφοράς υδροποιημένου φυσικού αερίου της ελληνικών συμφερόντων Dynagas που έχει φορτώσει LNG από τον ρωσικό τερματικό σταθμό Yamal αναμένεται να φτάσει την Κυριακή σε βρετανικό τερματικό σταθμό για να ξεφορτώσει εν μέσω θύελλας αντιδράσεων στη Βρετανία, αλλά οι Αρχές παραδέχονται ότι νομικά είναι πάρα πολύ δύσκολο να του απαγορευτεί η εκφόρτωση. Εντονα ανοδικά κινούνται όμως οι ναύλοι και για τα φορτηγά μεταφοράς ξηρού φορτίου χύδην καθώς Ρωσία και Ουκρανία αποτελούν μεγάλους εξαγωγείς σιτηρών, χάλυβα αλλά και άνθρακα. Ωστόσο εδώ οι αυξήσεις είναι πιο ήπιες τουλάχιστον για την ώρα. Παράλληλα, η παγκόσμια αναταραχή συντηρεί, και σε περιπτώσεις ενισχύει περαιτέρω, τους ήδη δυσθεώρητους ύψους ναύλους για τα πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων.

16% των φορτίων σιτηρών και 10% των ενεργειακών από Ρωσία και Ουκρανία

Καθίσταται σαφές πως οι ραγδαίες εξελίξεις στην Ουκρανία προκαλούν την πιο σημαντική αναταραχή των γεωπολιτικών «κανόνων» εδώ και δεκαετίες. Η κρίση είναι διφυής και αφορά τόσο τη διαχείριση της άμεσης επιχειρησιακής διαταραχής γύρω από τη ζώνη σύγκρουσης όσο και τις επιπτώσεις των νέων κυρώσεων. Και καθώς οι εντάσεις στο πεδίο συνεχίζουν να κλιμακώνονται, κλιμακώνονται έτσι και οι αβεβαιότητες για τις ναυτιλιακές αγορές. Οι εμπορικές δραστηριότητες σε λιμάνια της Ουκρανίας έχουν ανασταλεί και η λιμενική δραστηριότητα στην ευρύτερη περιοχή της Μαύρης Θάλασσας (0,9% όλων των λιμενικών προσεγγίσεων το 2021) έχει διαταραχτεί. Η απροθυμία των πλοιοκτητών να δεσμευτούν σε ρωσικά λιμάνια και φορτία εν γένει αποτελεί βασικό παράγοντα για τις ανατιμήσεις της αγοράς δεξαμενοπλοίων.

3.000 πλοία
Η Clarksons Research εκτιμά πως ο ρωσικός στόλος ανέρχεται συνολικά σε περίπου 3.000 πλοία 18,1 εκατομμυρίων τόνων ολικής χωρητικότητας (GT) που αντιστοιχεί στο 1,2% της παγκόσμιας χωρητικότητας. Πάνω από το ήμισυ της χωρητικότητας είναι δεξαμενόπλοια πετρελαίου και μεταφοράς υδροποιημένου φυσικού αερίου. Αυτό αντιστοιχεί στο 2,4% των δεξαμενοπλοίων παγκοσμίως και 2,1% του στόλου LNG. Στα Aframax, το ποσοστό είναι 7,7%, ενώ για τον στόλο των

ικανών για πλεύση σε παγωμένες θάλασσες (Ice Class 1A Afra) είναι 18%. Η Ρωσία εκτιμάται ότι αντιπροσωπεύει το 5% των παγκόσμιων θαλάσσιων εξαγωγών, με την πλειοψηφία τους να αφορούν εξαγωγές μικρών αποστάσεων προς την Ευρώπη και την Ασία. Η Ουκρανία αντιπροσωπεύει επιπλέον 1% του όγκου των παγκόσμιων εξαγωγών. Η ενέργεια είναι η κύρια κατηγορία για τις ρωσικές εξαγωγές: η χώρα αντιπροσωπεύει το 10% των θαλάσσιων εξαγωγών πετρελαίου, το 8% των εξαγωγών LNG και το 13% των φορτίων άνθρακα. Τα σιτηρά είναι επίσης σημαντικά και για τα δύο κράτη, με τη Ρωσία να καλύπτει το 7% των παγκόσμιων εξαγωγών και την Ουκρανία ένα επιπλέον 9%. Ενώ η ίδια η αβεβαιότητα προσθέτει στον μακροοικονομικό κίνδυνο και διά αυτού στους ναύλους, υπάρχει επίσης αντίκτυπος στον πληθωρισμό, σημειώνει η Clarksons Research. «Ανάλογα με το πώς και πόσο γρήγορα θα εξελιχθούν η αναταραχή και οι κυρώσεις, η πολυπλοκότητα του αντίκτυπου στην αγορά μπορεί να περιλαμβάνει: τάσεις προς το εμπόριο πετρελαίου για μεγαλύτερες αποστάσεις για την αντικατάσταση του ρωσικού όγκου, νέες ρότες LNG καθώς φορτία θα εκτρέπονται για την Ευρώπη από την Ασία, εμπόριο σιτηρών για μεγαλύτερες αποστάσεις και τοπικές επιπτώσεις στις γραμμές μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων», σημειώνει η Clarksons Research.

Πανεπιστήμιο Λευκωσίας: Σπουδές εντός, αλλά και εκτός Κύπρου, χάρη στο Erasmus+

Έχεις μελετήσει όλες τις επιλογές σου κι έχεις καταλήξει πως οι σπουδές στην Κύπρο είναι η ιδανικότερη επιλογή για σένα. Πληροί όλες τις προϋποθέσεις και όλα τα «θέλω» σου: σωστά καταρτισμένα και ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών που θα σε εφοδιάσουν με γνώσεις και εμπειρίες, αναγνωρισμένα πτυχία που προσφέρουν αμέτρητες προοπτικές για επαγγελματική σταδιοδρομία, πανεπιστήμια και διεθνή αναγνώριση για να σου προσδώσουν κύρος στο επαγγελματικό περιβάλλον.

Σκέφτεσαι, ωστόσο, πως θα ήθελες να είχες την εμπειρία του να «ξεφύγεις» από τη σιγουριά του οικείου και να ζήσεις σε διαφορετική χώρα, να δεις άλλα μέρη, να γνωρίσεις νέους πολιτισμούς, να έρθεις σε επαφή με άλλες κουλτούρες, να προδεύσεις στις ξένες γλώσσες, να διευρύνεις τους ορίζοντές σου, να γνωρίσεις άλλες νοοτροπίες και τρόπους ζωής και να αποκομίσεις εμπειρίες ζωής...

Αυτό που δεν ήξερες είναι ότι μπορείς να τα πράξεις όλα ενώ σπουδάξεις στην Κύπρο, χάρη στο πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών Erasmus+. Ας πάρουμε για παράδειγμα το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, που σου προσφέρει την ευκαιρία να ζήσεις, να σπουδάσεις και να εργαστείς στο εξωτερικό, στο πλαίσιο των σπουδών σου.

Συμφωνίες με 200+ πανεπιστήμια του εξωτερικού

Το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας έχει συνάψει συμφωνίες με περισσότερα από 200 πανεπιστήμια, σε δεκάδες ευρωπαϊκές και μη χώρες. Έχεις, λοιπόν, μια πληθώρα επιλογών, όσο αφορά την πόλη που θα γίνει το νέο σου σπίτι, το πανεπιστήμιο που θα σου δώσει νέα εφόδια και τα μαθήματα που θα επιλέξεις να ακολουθήσεις.

Οικονομική στήριξη

Σκέψου τα πολλά σημαντικά οικονομικά οφέλη: θα φοιτήσεις δωρεάν σε ακαδημαϊκό ίδρυμα του εξωτερικού, ενώ θα έχεις και σημαντική επικορήγηση για να καλύπτεις τα πρόσθετα έξοδά σου όπως τη στέγαση, τη σίτιση, ή τις μετακινήσεις σου. Σημειώνεται, πως στους φοιτητές του Erasmus+ με ειδικές ανάγκες παρέχεται επιπλέον επικορήγηση.

Διάρκεια

Θα μπορείς να γίνεις φοιτητής Erasmus+ από 3 μέχρι 13 μήνες, ανάλογα με τον κύκλο σπουδών σου και όλα τα μαθήματα που θα παρακολουθήσεις θα είναι πλήρως αναγνωρισμένα! Επιπλέον θα μπορείς να κάνεις και πρακτική άσκηση από 2 μέχρι 12 μήνες. Κι αν θες να το ξανακάνεις, στο μεταπτυχιακό, θα έχεις ξανά αυτή τη δυνατότητα.

Μετά τις σπουδές

Θα έχεις τη δυνατότητα της απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, καθώς το Erasmus+ δίνει το δικαίωμα σε έναν απόφοιτο, να δουλέψει στο εξωτερικό σε διάστημα δύο-δεκα μηνών από την ημερομηνία αποφοίτησής του.

Τι γίνεται με το Ηνωμένο Βασίλειο

Παρά την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αρκετά αγγλικά πανεπιστήμια εξακολουθούν να συμμετέχουν στο Erasmus+ μέχρι το 2023. Στη συνέχεια θα ξεκινήσουν νέα προγράμματα κινητικότητας που θα επιτρέπουν την ανταλλαγή Ευρωπαίων και Βρετανών φοιτητών.

Τι λένε οι αριθμοί

• Περισσότεροι από 385 φοιτητές του Πανεπιστημίου Λευκωσίας έλαβαν μέρος

στο πρόγραμμα Erasmus+ για φοίτηση ή / και πρακτική άσκηση στο εξωτερικό. • Περισσότεροι από 310 απόφοιτοι του Πανεπιστημίου Λευκωσίας έχουν αποκτήσει την πρώτη τους εργασιακή εμπειρία στο εξωτερικό αμέσως μετά την αποφοίτησή τους, χάρη στο Erasmus+. • Οι δημοφιλέστερες χώρες ανάμεσα στους φοιτητές είναι κατά σειρά, η Ελλάδα, η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιταλία και η Πορτογαλία.

Τι λένε οι ίδιοι οι φοιτητές

«Η εμπειρία του Erasmus+ ήταν μια με-

γάλη ευκαιρία για μένα να ανοίξω τους ορίζοντές μου αλλά και να γίνω πιο κοινωνική και να γνωρίσω καινούργιους ανθρώπους με τους οποίους μακροπρόθεσμα έγινα φίλη. Θα το σύστηνα ανεπιφύλακτα, γιατί είναι μια εμπειρία που αλλάζει τη ζωή, μια εμπειρία που όλοι θα πρέπει να βιώσουν» - Ευδοκία Αριστείδου, Φοίτηση στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών μέσω του Erasmus+. «Είχα τη δυνατότητα να γνωρίσω διαφορετικούς ανθρώπους από χώρες πολύ μακρινές από την Κύπρο και να αναπτύξω δυνατές φιλίες. Το Erasmus με βοήθησε

στην προσωπική μου ανάπτυξη και τώρα αισθάνομαι περισσότερο δυνατή και με περισσότερη αυτοπεποίθηση. Επιπλέον, βελτίωσα τις γλωσσικές μου δυνατότητες κι έμαθα πώς να αντιμετωπίζω μόνη μου εμπόδια που εμφανίζονται στην καθημερινή μου ζωή...

Εισπνοούμε σε κάθε νέο που θέλει να διευρύνει τους ορίζοντές του και να βγει για λίγο από την 'ζώνη ασφάλειας και άνεσής του', να λάβει μέρος στο πρόγραμμα». - Μαρία Αριστείδου, Φοίτηση στο SRH Hochschule Berlin της Γερμανίας μέσω του Erasmus+.

Η ουκρανική κρίση οξύνει τα προβλήματα της πανδημίας

Στο μάτι του κυκλώνα ενέργεια, εφοδιαστική αλυσίδα και πληθωρισμός

Λίγες μόνον ημέρες πολέμου απειλήθηκαν αρκετές για να απειληθεί η παγκόσμια οικονομία, να αναπαραχθούν, να πολλαπλασιαστούν αλλά και να οξυνθούν στο έπακρον όσα προβλήματα γέννησε η πανδημία και παραμένουν άλυτα. Προφανώς η κλίμακα των επιπτώσεων αλλά και της ανησυχίας απορρέει από το γεγονός ότι η χώρα που κήρυξε τον πόλεμο είναι η πρώτη στον κόσμο σε εξαγωγές πετρελαίου και πρώτη σε εξαγωγές σιτηρών, ως ο μεγαλύτερος σιτοβολώνας της Ευρώπης. Αρκούσε, συνεπώς και μόνον η εμπλοκή της Ρωσίας σε πόλεμο και η συνεπακόλουθη αβεβαιότητα για να οδηγήσει στα ύψη τις τιμές του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, μολονότι η οικονομία της δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνον το 1,7% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Θα αρκούσε επίσης και για να οδηγήσει σε άνοδο τις τιμές των σιτηρών, του καλαμποκιού και των δημητριακών σε τιμές ικανές να προκαλέσουν διατροφική κρίση τουλάχιστον στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Με την επιβολή των κυρώσεων από τις χώρες της Δύσης, όμως, ο αντίκτυπος πολλαπλασιάζεται καθώς αποκλείεται από την παγκόσμια αγορά ο ενεργειακός της πλούτος και τα σιτηρά τόσο της Ρωσίας όσο και της Ουκρανίας, ενώ προστίθενται νέα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα με τα λιμάνια που κλείνουν και τα πλοία που καθυλώνονται εξαιτίας της αβεβαιότητας αλλά και των κυρώσεων. Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και ο οικονομικός της αντίκτυπος έρχεται, άλλωστε, σε μια εκρηκτική συγκυρία ενεργειακής κρίσης, σοβαρότατης σε ό,τι αφορά την Ευρώπη, υψηλού και διαρκώς επιταχυνόμενου πληθωρισμού και ενός παρατεταμένου εμφράγματος στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα. Φέρνει, έτσι, κεντρικές τράπεζες και οικονομικά επιτελεία κυβερνήσεων ενώπιον διλημμάτων, νοικοκυριά και επιχειρήσεις ενώπιον δυσβάσταχτης ακρίβειας και την παγκόσμια οικονομία ενώπιον του φάσματος του πληθωρισμού και των ελλείψεων βασικών πρώτων υλών και αγαθών.

Λίγες ώρες από τη στιγμή που

έγινε γνωστό ότι ο πληθωρισμός στην Ευρώπη επιταχύνθηκε περαιτέρω στο 5,8% και ενώ στις ΗΠΑ βρίσκεται από τον Ιανουάριο στο 7,5%, οι τιμές του πετρελαίου σημείωναν τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων εννέα ετών, με το αργό δυτικού Τέξας να πλησιάζει τα 114 δολάρια το βαρέλι και το Brent τα 117 δολάρια το βαρέλι, ενώ νωρίτερα είχε φτάσει στα 119 δολάρια. Ο αντίκτυπος στον πληθωρισμό αναμένεται να είναι άμεσος και οι εκτιμήσεις συγκλίνουν σε εκείνη της Capital Economics που έχει προειδοποιήσει πως αν οι

Εκφράζονται φόβοι για επιτάχυνση του δείκτη καταναλωτή παγκοσμίως σε επίπεδα τουλάχιστον 7%, αλλά και για επιβράδυνση της ανάπτυξης.

τιμές του «μαύρου χρυσού» κυμανθούν από 120 έως 140 δολάρια το βαρέλι θα επιταχυνθεί ο πληθωρισμός κατά δύο εκατοστιαίες μονάδες σε όλες τις ανεπτυγμένες οικονομίες. Πιο απαισιόδοξη η αμερικανική επενδυτική JPMorgan δεν αποκλείει ακόμη και την εκτόξευση του «μαύρου χρυσού» στα 150 δολάρια το βαρέλι και προειδοποιεί ότι στην περίπτωση αυτή όχι μόνον θα επιταχυνθεί ο πληθωρισμός παγκοσμίως σε επίπεδα τουλάχιστον 7%, αλλά θα ανακοπεί πλήρως η ανάπτυξη.

Το εύρος της ανησυχίας που προκαλεί η προοπτική μιας τέτοιας καθίζησης της οικονομίας τείνει ήδη να επηρεάσει τους οικονομικούς και δημοσιονομικούς σχεδιασμούς των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε. Στη διάρκεια της εβδομάδας, η Κομισιόν αποφάσισε να αναβάλει κατά δύο μήνες την κρίσιμη απόφαση για το κατά πόσον θα επανενεργοποιηθεί το Σύμφωνο Σταθερότητας από το επόμενο έτος, ή θα παρατείνει για μια ακόμη χρονιά την αναστολή των αυστηρών κανόνων δημοσιονομικής πειθαρχίας.

Η Volkswagen ανακοίνωσε ότι αναγκάζεται να περιορίσει την παραγωγή της σε πολλές μονάδες της.

στην Αυστρία και σε εργοστάσιό της στην Οξφόρδη, στη Βρετανία. Οι εξαγωγές αυτοκινήτων είναι οι σημαντικότερες της Γερμανίας και οι γερμανικές αυτοκινητοβιομηχανίες υποστηρίζουν ευρύτατο δίκτυο προμηθευτών τους σε όλη την Ευρώπη. Η παρατεταμένη διακοπή στην παραγωγή τους μπορεί να επιφέρει σημαντικό αντίκτυπο στην ευρωπαϊκή οικονομία, που ήδη αντιμετωπίζει μείζον πρόβλημα εξαιτίας της ενεργειακής της εξάρτησης από τη Ρωσία. Η Ουκρανία, αν και δεν φημίζεται ως κέντρο αυτοκινητοβιομηχανιών, είναι σημαντικός προμηθευτής συστημάτων καλωδίωσης που χρειάζονται για τη λειτουργία των οχημάτων. Η

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ανάβει φωτιές η συμμαχία ΟΠΕΚ - Ρωσίας στο πετρέλαιο

Την ίδια στιγμή που το πετρέλαιο σημείωνε τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων εννέα ετών, η τιμή του ευρωπαϊκού φυσικού αερίου εκτοξευόταν στα 197,15 ευρώ η μεγαβάτωρα, σημειώνοντας άλμα 19%. Η εκτόξευση των τιμών της ενέργειας και των βασικών ειδών διατροφής δεν εξαντλείται στην ακρίβεια, που ήδη ήταν μείζον πρόβλημα για την Ευρώπη. Αντιμέτωπες με μια νέα διάσταση της ενεργειακής κρίσης στην προσπάθειά τους να αποφύγουν το φυσικό αέριο και το πετρέλαιο της Ρωσίας, οι ευρωπαϊκές χώρες στρέφονται αναγκαστικά σε εναλλακτικούς προμηθευτές, είτε στο Αζερμπαϊτζάν και στην Αλγερία είτε στο υδρογονοπνεύμα φυσικό αέριο (LNG), κυρίως το αμερικανικό που ενδεχομένως θα είναι οι μεγάλοι νικητές της κρίσης στην Ουκρανία. Ο πόλεμος στην Ουκρανία λειτουργεί παράλληλα ως καταλύτης στις προσπάθειες της Ε.Ε. να περιορίσει την ενεργειακή της εξάρτηση από

Το διεθνές καρτέλ κωφεύει στις εκκλήσεις της Δύσης για αύξηση της παραγωγής του.

τη Ρωσία και επαναφέρει το ενδιαφέρον για την πυρηνική ενέργεια. Σύμφωνα με σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg, ακόμη και η Γερμανία που σχεδιάζε να κλείσει όλους τους πυρηνικούς της αντιδραστήρες εντός του έτους αρχίζει να αναθεωρεί τα σχέδιά της. Παράλληλα, όμως, αυξάνεται ο κίνδυνος μιας γενικευμένης ενεργειακής κρίσης με παγκόσμιες διαστάσεις από τη στάση του ΟΠΕΚ, που δεν συντάσσεται με τις δυτικές οικονομίες και, αντιθέτως, διατηρεί τη συμμαχία του με τη Ρωσία, ατύπως εδώ και χρόνια μέλος του διεθνούς καρτέλ πετρελαίου.

Κωφεύοντας, άλλωστε, στις εκκλήσεις της Ουάσιγκτον για αύξηση της παραγωγής του, το διεθνές καρτέλ του πετρελαίου εμμένει στα προ του πολέμου σχέδιά του για σταδιακή αλλά και ήπια αύξηση της παραγωγής του, αρχής γενομένης από τον Απρίλιο με αύξηση μόλις κατά 400.000 βαρέλια την ημέρα. Παράγοντες της αγοράς θεωρούν ασήμαντη αυτήν την αύξηση της παραγωγής, όπως, άλλωστε, και τα 60 εκατ. βαρέλια πετρελαίου που θα διαθέσουν οι χώρες της Διεθνούς Υπηρεσίας Ενέργειας από τα αποθέματά τους. Όχι μόνον επειδή η παγκόσμια ζήτηση έχει εκτοξευθεί μετά την πανδημία, αλλά και επειδή ο ίδιος ο πόλεμος δημιουργεί νέες ενεργειακές ανάγκες. Η Ρωσία έχει κλείσει τον εναέριο χώρο της σε 36 χώρες αναγκάζοντας τα αεροσκάφη που μεταφέρουν φορτία να καταφεύγουν σε εναλλακτικές διαδρομές, που απαιτούν πολύ

περισσότερα καύσιμα. Φορτίζοντας περισσότερο την ανησυχία για ελλείψεις στην παγκόσμια αγορά, το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πετρελαίου ανακοίνωσε ότι τα αποθέματα αμερικανικού αργού μειώθηκαν την περασμένη εβδομάδα κατά 6,1 εκατ. βαρέλια. Την ίδια στιγμή, οι τιμές των σιτηρών έχουν εκτοξευθεί περισσότερο από 40% μέσα σε λίγες ημέρες και εξακολουθούν να κινούνται ανοδικά, με παράγοντες της παγκόσμιας αγοράς να προειδοποιούν για τον κίνδυνο να σημειωθούν ελλείψεις στα τρόφιμα μετά τη διακοπή των εξαγωγών σιτηρών από Ρωσία και Ουκρανία. Σύμφωνα με τη S&P Global Platts, οι εξαγωγές των δύο χωρών δεν μπορούν να υποκατασταθούν από εκείνες των ΗΠΑ, της Ε.Ε. και του Καναδά. Η συγκυρία είναι και πάλι εξαιρετικά δυσοίωνη, καθώς συμπίπτει με την ξηρασία που έχει πλήξει άλλες χώρες παραγωγούς.

Οι ελλείψεις «φρενάρουν» την ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία

Του JACK EWING / THE NEW YORK TIMES

Οι ελλείψεις εξαρτημάτων αυτοκινήτων που παράγονται στην Ουκρανία είναι σημαντικές, με αποτέλεσμα να αναστέλλουν την παραγωγή τους πολλές μονάδες εντός Ευρώπης. Αυτό σημαίνει πως οι επιπτώσεις του πολέμου στην ευρωπαϊκή οικονομία ενδέχεται να είναι πολύ μεγαλύτερες από όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί. Μέσα στην εβδομάδα η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία, η Volkswagen, ανακοίνωσε ότι οι ελλείψεις εξαρτημάτων την αναγκάζουν να περιορίσει την παραγωγή της στο κύριο εργοστάσιό της στο Βόλφσμπουργκ στην Κάτω Σαξονία, αλλά και σε πολλές άλλες μονάδες της στη Γερμανία. Η BMW επίσης ανακοίνωσε ότι θα διακόψει την παραγωγή σε μονάδες της εντός Γερμανίας, Αυστρίας και Βρετανίας. Έχει ανακοινώσει ότι θα πληγεί η παραγωγή της σε εργοστάσιό της στο Μόναχο, στο Ντίνγκκολφινγκ, βορειοανατολικά του Μονάχου, σε μονάδα παραγωγής κινητήρων

Η Volkswagen ανακοίνωσε ότι η έλλειψη σημαντικών εξαρτημάτων που εισάγει από την Ουκρανία την αναγκάζει να αναστείλει την παραγωγή σε δύο μονάδες της στη Δρέσδη και στο Τοβιάκου, ενώ από την επόμενη εβδομάδα δεν θα λειτουργεί και η μονάδα της στο Βόλφσμπουργκ.

Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία σε μια εποχή που οι αυτοκινητοβιομηχανίες πλάνησαν ήδη από την έλλειψη μικροεπεξεργαστών. Η κρίση καθιστά σαφές το πώς θα μπορούσε να υπονομευθεί ο τόσο σημαντικός αυτός κλάδος από προβλήματα σε εργοστάσια που

έως τώρα ήταν άγνωστα. Ένας σημαντικός προμηθευτής που λειτουργεί στην Ουκρανία είναι η Leoni, γερμανική βιομηχανία συστημάτων καλωδίωσης και άλλων ηλεκτρονικών εξαρτημάτων που απασχολεί 100.000 υπαλλήλους σε όλο τον κόσμο. Έχει δύο

μονάδες στην Ουκρανία, μία κοντά στα σύνορα με την Πολωνία και μία στη δυτική πλευρά της χώρας, βόρεια της Ρουμανίας. Οι δύο μονάδες διέκοψαν τη λειτουργία τους εξαιτίας του πολέμου. Προ ημερών, η Volkswagen ανακοίνωσε ότι η έλλειψη σημα-

ντικών εξαρτημάτων που εισάγει από την Ουκρανία την αναγκάζει να αναστείλει την παραγωγή της σε δύο μονάδες της, στη Δρέσδη και στο Τοβιάκου, που είναι και η μεγαλύτερη μονάδα παραγωγής της σε ηλεκτροκίνητα οχήματα. Από την επόμενη εβδομάδα δεν θα λειτουργεί, άλλωστε, και η μονάδα της στο Βόλφσμπουργκ, και η εμβληματική αυτοκινητοβιομηχανία της Γερμανίας έχει προειδοποιήσει πως θα ανασταλεί και η λειτουργία της μονάδας συναρμολόγησης στην ίδια περιοχή αν δεν βελτιωθεί η κατάσταση. Επίσης θα μειωθεί η παραγωγή της Volkswagen στη μονάδα της στο Αννόβερο, όπου παράγονται επιβατικά αυτοκίνητα και εξαρτήματα αυτοκινήτων.

Μέχρι στιγμής δεν έχει αναγκαστεί να διακόψει την παραγωγή της η Mercedes-Benz, αλλά έχει ανακοινώσει ότι παρακολουθεί προσεκτικά τις εξελίξεις, καθώς «είναι πολύ νωρίς για να αποτιμηθούν οι επιπτώσεις της κλιμακούμενης κρίσης» στις επιχειρήσεις της.

Πλαφόν στα περιθώρια κέρδους σε προϊόντα και υπηρεσίες

Εως τις 30 Ιουνίου – Πρόστιμα έως και 1 εκατ. ευρώ για τους παραβάτες

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Πλαφόν στο περιθώριο μεικτού κέρδους σε προϊόντα και υπηρεσίες που θεωρούνται απαραίτητα για την υγεία, τη διατροφή, τη διαβίωση, τη μετακίνηση και την ασφάλεια του καταναλωτή προβλέπει τροπολογία που κατέθεσε χθες το απόγευμα στη Βουλή ο υπουργός Ανάπτυξης και Επενδύσεων Αδωνις Γεωργιάδης σε νομοσχέδιο του υπουργείου Υποδομών. Το πλαφόν θα ισχύει έως και τις 30 Ιουνίου 2022, ενώ για τους παραβάτες προβλέπονται πρόστιμα από 5.000 έως 50.000 ευρώ για όποιον παραποιήσει ή αποκρύψει ή δεν προσκομίσει στοιχεία που θα ζητήσουν οι υπηρεσίες. Η ισχύς της ρύθμισης ξεκινά από τη δημοσίευση του νόμου (ψηφίστηκε χθες στην Ολομέλεια) στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η ρύθμιση είναι γενικής φύσεως, υπό την έννοια αφενός ότι δεν τίθεται συγκεκριμένο πλαφόν –ποσοστό ή τιμή– και αφετέρου ότι δεν υπάρχει αναφορά σε συγκεκριμένα προϊόντα και υπηρεσίες, όπως είχε γίνει με παρόμοια διάταξη για την πανδημία και αφορούσε τότε κυρίως σε υγειονομικό υλικό και κάποια τρόφιμα.

Το επιχείρημα της κυβέρνησης είναι ότι με αυτόν τον τρόπο μπορεί να αυταχθεί στους περιορισμούς μεγάλη ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών μόλις οι υπηρεσίες εντοπίσουν

Το πλαφόν μπαίνει σε προϊόντα και υπηρεσίες που θεωρούνται απαραίτητα για την υγεία, τη διατροφή, τη διαβίωση, τη μετακίνηση και την ασφάλεια του καταναλωτή.

Το περιθώριο μεικτού κέρδους δεν πρέπει να υπερβαίνει το αντίστοιχο που ίσχυε πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 2021.

φαινόμενα αισχροκέρδειας. Οσον αφορά το πλαφόν, αυτό ορίζεται ως εξής: το περιθώριο μεικτού κέρδους ανά μονάδα από την πώληση προϊόντων ή

υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το αντίστοιχο περιθώριο μεικτού κέρδους ανά μονάδα που ίσχυε πριν από την 1η Σεπτεμβρίου 2021.

Αρμόδιες υπηρεσίες για τη λήψη καταγγελιών και τη δι-απίστωση παράβασης είναι η Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή, η Διυπηρεσιακή Μονάδα Ελέγχου της Αγοράς (ΔΙΜΕΑ) και οι αρμόδιες υπηρεσίες ελέγχου των Περιφερειών.

Η τροπολογία έρχεται στη σκιά της νέας μεγάλης ανό-

δου στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, του πετρελαίου, των σιτηρών και σειράς άλλων πρώτων υλών, εξέλιξη που συνδέεται με την εισβολή του ρωσικού στρατού στην Ουκρανία, καθώς και με την ανησυχία ότι ο πληθωρισμός του Φεβρουαρίου θα κυμανθεί στα επίπεδα του 7%. Η χονδρεμπορική τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος για σήμερα διαμορφώθηκε κατά μέσον όρο στα 362,3 ευρώ η μεγαβατώρα, τιμή 28,6% υψηλότερη σε σχέση με χθες και κατά 65% υψηλότερη από τη Δευτέρα. Νέο άλμα σημείωσε και η τιμή του φυσικού αερίου, καθώς στο hub της Ολλανδίας, το οποίο αποτελεί το σημείο αναφοράς για την Ευρώπη, διαμορφώθηκε για τα συμβόλαια μηνός σε 198 ευρώ/μεγαβατώρα, τιμή υψηλότερη κατά 20%. Στα 116,3 δολάρια/βαρέλι, καταγράφοντας αύξηση 5,2%, βρισκόταν χθες η τιμή του πετρελαίου.

Σε υψηλά επίπεδα διατηρήθηκαν και χθες οι τιμές του μαλακού σιταριού. Στο Χρηματιστήριο Εμπορευμάτων στο Παρίσι, η τιμή του μαλακού σιταριού για συμβόλαιο παράδοσης Μαρτίου έφτασε τα 375 ευρώ/τόνο, ελαφρώς χαμηλότερη σε σχέση με την Τετάρτη, αλλά σταθερά 100 ευρώ πάνω σε σύγκριση με τις ημέρες πριν από τη ρωσική εισβολή. Στα 377 ευρώ/τόνο βρισκόταν η τιμή του καλαμποκιού, από τα 289 ευρώ/τόνο που είχε κλείσει στις 25 Φεβρουαρίου.

Μικρή η συμμετοχή στην ειδική ρύθμιση των χρεών της πανδημίας

Μόλις 48.500 επιχειρήσεις και ελεύθεροι επαγγελματίες εντάχθηκαν στην ειδική ρύθμιση του υπουργείου Οικονομικών για τα χρέη της πανδημίας (Μάρτιος 2020 έως και Ιούλιος 2021). Δυναμικά στη ρύθμιση μπορούσαν να υπαχθούν 820.000 πληττόμενοι, που είτε δεν κατάφεραν να πληρώσουν εγκαίρως τις οφειλές είτε είχαν «παγώσει» οι φορολογικές τους υποχρεώσεις. Παρά το γεγονός ότι κάποιοι πληρώσαν εφάπαξ τμήμα των 2,26 δισ. ευρώ που ανέρχονται οι οφειλές της πανδημίας, κάποιοι αγνόησαν τη ρύθμιση και πλέον θα βρεθούν αντιμέτωποι με κατασχέσεις λογαριασμών και δεσμεύσεις περιουσιακών στοιχείων.

Τις προσεχείς ημέρες η εφορία θα αναζητήσει τους 820.000 υπόχρεους προκειμένου να διαπιστώσει εάν έχουν πληρώσει τα χρέη τους. Αμέσως μετά, καθώς ήδη οι οφειλές τους έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες, θα ενεργοποιηθούν οι διαδικασίες διασφάλισης των συμφερόντων του Δημοσίου. Σε πρώτη φάση θα τους αποσταλεί ηλεκτρονικό μήνυμα για να τακτοποιήσουν τις υποχρεώσεις και σε δεύτερη φάση θα ξεκινήσουν οι διαδικασίες κατασχέσεων κ.λπ.

Ωστόσο, οι υπόχρεοι θα έχουν ακόμα μία ευκαιρία για να γλιτώσουν από την εφορία. Μπορούν να εντάξουν τις οφειλές τους στην πάγια ρύθμιση του υπουργείου Οικονομικών που προβλέπει λιγότερες δόσεις σε σύγκριση με αυτή που θεσπίστηκε για τις οφειλές που δημιουργήθηκαν στην πανδημία. Συγκεκριμένα, οι φορολογούμενοι

έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν την πάγια ρύθμιση και να τις εξοφλήσουν σε έως 24 δόσεις.

Η ελάχιστη δόση έχει οριστεί σε 30 ευρώ, ενώ όσο αυξάνεται ο αριθμός των δόσεων που επιλέγει ο φορολογούμενος, τόσο αυξάνεται και το επιτόκιο.

Για παράδειγμα, εάν κάποιος ρυθμίσει την οφειλή του σε έως 12 μηνιαίες δόσεις, το επιτόκιο ανέρχεται στο 5,32% ετησίως, ενώ εάν κάποιος ρυθμίσει σε 13 έως 24 μηνιαίες δόσεις, το επιτόκιο φτάνει το 6,82% ετησίως. Εκτακτες οφειλές όπως ο φόρος

Εντάχθηκαν μόλις 48.500 επιχειρήσεις και επαγγελματίες από τους 820.000 πληττόμενους. Απειλούνται με κατασχέσεις.

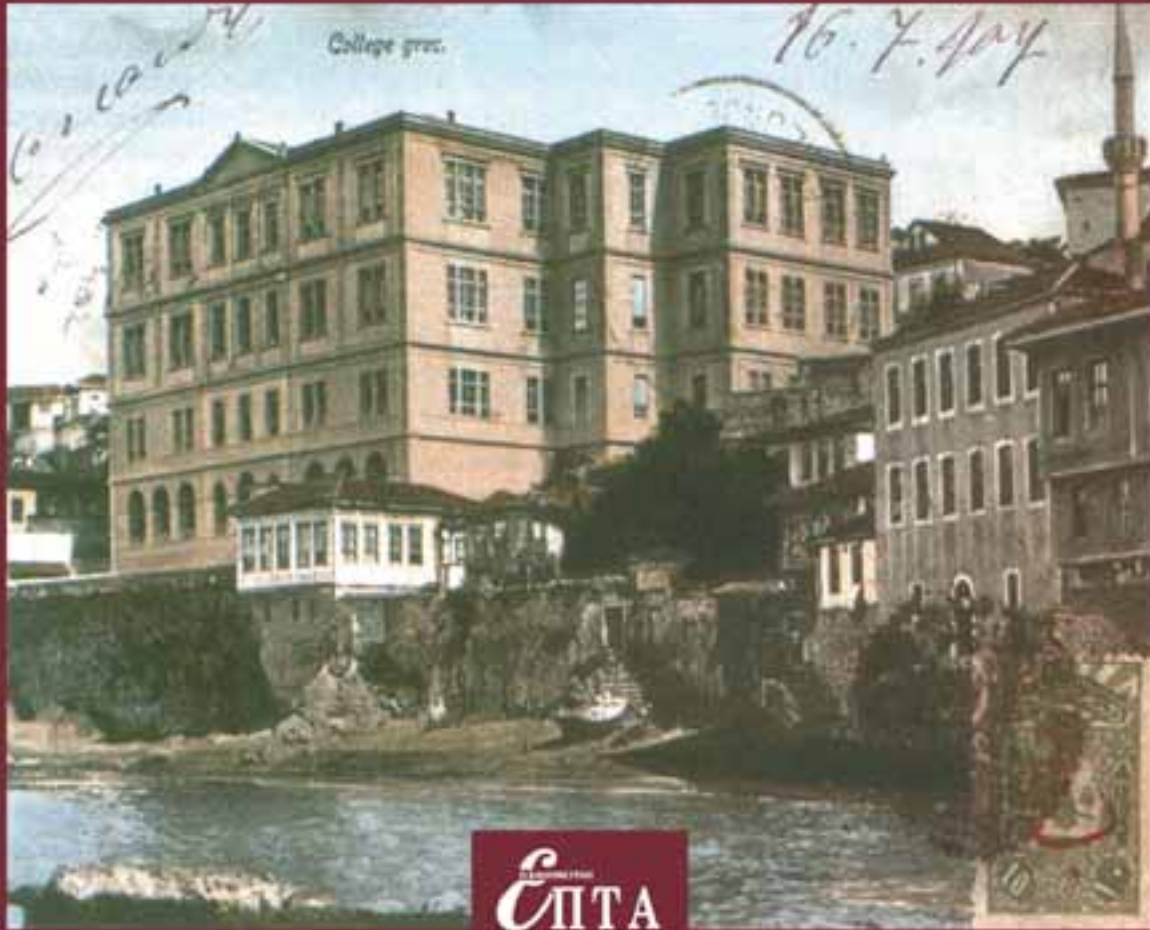
κληρονομιάς μπορούν να εξοφληθούν σε έως 48 έντοκες μηνιαίες δόσεις.

Σημειώνεται ότι οι οφειλότες πρέπει να έχουν υποβάλει τις δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος και τις δηλώσεις του φόρου προστιθέμενης αξίας της τελευταίας πενταετίας έως την ημερομηνία της αίτησης (εμπρόθεσμα ή εκπρόθεσμα). Η ρύθμιση χάνεται, μεταξύ άλλων, εάν ο οφειλτής δεν καταβάλει εμπρόθεσμα μία δόση της ρύθμισης πέραν της μιας φοράς.

ΠΡ. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 30 ΑΙΩΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΠΤΑ
ΗΜΕΡΕΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ

13 / 3

ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

3.000 χρόνια ιστορίας

Η δεύτερη ειδική έκδοση
για τον πολιτισμό
του ποντιακού Ελληνισμού

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE KATHMERINΗ

Αναθεωρείται ο ενεργειακός σχεδιασμός

LNG, άνθρακας, λιγνίτης, πετρέλαιο και πυρηνική ενέργεια στο μείγμα της ηλεκτροπαραγωγής για να αντιμετωπιστεί η κρίση

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

Η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η γεωπολιτική αστάθεια σε συνδυασμό με την αβεβαιότητα για την ασφάλεια εφοδιασμού της ενεργειακής αγοράς σε βιώσιμες τιμές υποχρεώνει και την Ελλάδα, από τη μια, να αναζητήσει τρόπους αντιμετώπισης των βραχυπρόθεσμων επιπτώσεων της κρίσης και, από την άλλη, να προχωρήσει σε αναθεώρηση του ενεργειακού σχεδιασμού της. Τουλάχιστον για το μακρό διάστημα μέχρι την πλήρη απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα και τη μετάβαση στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Για αυτό το διάστημα των επόμενων δεκαετιών μέχρι και το 2050, το μείγμα καυσίμων αλλά και οι αναγκαίες υποδομές επανεξετάζονται από τους αρμόδιους φορείς, τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας, τους παραγωγούς και την κυβέρνηση.

Η αλλαγή

Οι συνθήκες που διαμορφώνονται εξάλλου υποχρεώνουν συνολικά την Ευρώπη να αναδιαμορφώσει τη στρατηγική της ενεργειακής μετάβασης, που όπως αποδείχθηκε δεν έλαβε υπόψη της την παράμετρο «ασφάλεια εφοδιασμού και κόστος». Το «πράσινο» της οικονομίας αποδεικνύεται μια πολύ δύσκολη άσκηση. Η κρίση του φυσικού αερίου με την εκτόξευση των τιμών επέφερε ήδη μια μετατόπιση ως προς την ενεργειακή μετάβαση της Ε.Ε. Ενώ την τελευταία δεκαετία ο άνθρακας έχει υποχωρήσει και αντικατασταθεί από μονάδες ΑΠΕ, το δεύτερο μισό του 2021, λόγω του υψηλού ενεργειακού κόστους, οι νέες μονάδες ΑΠΕ αντικαθίστούν κυρίως το φυσικό αέριο αντί των μονάδων άνθρακα, τάση που εκτιμάται ότι μπορεί να συνεχιστεί όσο διαρκεί η κρίση. Μόλις χθες, εξάλλου, ο επικεφα-

λής της Πράσινης Συμφωνίας της Ε.Ε. Φρανς Τίμερμανς δήλωσε ότι «οι χώρες μπορούν να συνεχίσουν να καίνε άνθρακα για να μη βασίζονται στο ρωσικό αέριο». «Τα πράγματα έχουν αλλάξει. Εννοώ ότι η ιστορία έχει πάρει μια πολύ απότομη τροπή πριν από μία εβδομάδα και πρέπει να συμβιβαζόμαστε με αυτή την ιστορική αλλαγή», έγραψε στο Twitter.

Ο στόχος της Ε.Ε. για πλήρη απανθρακοποίηση της οικονο-

Η Ελλάδα είναι έτοιμη να λειτουργήσει τις λιγνιτικές μονάδες αλλά και τις πετρελαϊκές της Κρήτης και να γυρίσει σε ντίζελ τη λειτουργία 5 μονάδων αερίου.

μίας το 2050 παραμένει αταλάντευτος και μάλιστα σε κεντρικό επίπεδο λαμβάνονται μέτρα για την επίτευξη των επενδύσεων στις ΑΠΕ. Παράλληλα όμως, στο μεταβατικό διάστημα, ο ρόλος του φυσικού αερίου με τη μορφή κυρίως του LNG λόγω της αναγκαίας απεξάρτησης από τη Ρωσία, όπως και της πυρηνικής ενέργειας, αναγνωρίζονται ως «αναγκαίο κακό» για τη διασφάλιση της επάρκειας ενεργειακού εφοδιασμού και του περιορισμού των κόστους, που έχει γονατίσει νοικοκυριά και επιχειρήσεις στην Ευρώπη και απειλεί τους ρυθμούς ανάπτυξης της Ευρώζωνς. Είναι ενδεικτικές οι προτάσεις του ΙΕΑ για τη βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση της κρίσης στην Ευρώπη. Μια προσωρινή αναβολή της απόσυρσης πυρηνικών αντιδραστήρων, σύμφωνα με τον ΙΕΑ, μπορεί να μειώσει

Η ΡΑΕ φέρεται να εισηγείται ήδη την παραμονή του λιγνίτη στο μείγμα ηλεκτροπαραγωγής μέχρις ότου αντικατασταθεί από μονάδες ΑΠΕ και αποθήκευση ενέργειας, ώστε να μην εξαρτάται από το εισαγόμενο και ως εκ τούτου αναξιόπιστο ως προς την αδιάλειπτη τροφοδοσία του φυσικό αέριο.

τις ανάγκες σε αέριο κατά 1 δισ. κ.μ. μηνιαίως. Η Ευρώπη μπορεί επίσης, σύμφωνα με τον ΙΕΑ, να στραφεί και πάλι στην ηλεκτροπαραγωγή με άνθρακα ή με υγρό καύσιμο, αυξάνοντας όμως τις εκπομπές της. Μια προσωρινή στροφή προς τον άνθρακα και το πετρέλαιο μπορεί να μειώσει κατά 28 δισ. κ.μ. τις εισαγωγές αερίου προτού οδηγήσει σε άνοδο των εκπομπών, όπως εκτιμά.

Η Ελλάδα προσαρμόζεται ήδη σε αυτή τη βραχυπρόθεσμη στρατηγική για τη διασφάλιση της επάρκειας εφοδιασμού, όντας έτοιμη να λειτουργήσει στο φουλ τις λιγνιτικές μονάδες αλλά και τις πετρελαϊκές της Κρήτης και να γυρίσει σε ντίζελ τη λειτουργία πέντε μονάδων φυσικού αερίου.

Μακροπρόθεσμα και ενόψει της αναθεώρησης του ΕΣΕΚ, η συζήτηση για το μείγμα ηλε-

κτροπαραγωγής, τουλάχιστον για το μεταβατικό διάστημα μέχρι το 2050, μπαίνει σε νέα βάση, καθώς η ενεργειακή κρίση ανέδειξε τη βαρύτητα των εγχώριων καυσίμων τόσο για την ασφάλεια εφοδιασμού όσο και για τη διαμόρφωση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας. Πολλές χώρες στην Ευρώπη άναψαν τα φουγάρα των ανθρακικών μονάδων για να περιορίσουν το κόστος. Η Ελλάδα πληρώνει εξάλλου ακριβά στην κρίση το τίμημα της υψηλής συμμετοχής του φυσικού αερίου στο μείγμα ηλεκτροπαραγωγής (40%-45%) και το έλλειμμα επάρκειας ισχύος. Είναι οι δύο βασικοί παράγοντες που τοποθετούν την ελληνική αγορά στις ακριβότερες της Ευρώπης. Η κακή κατάσταση των λιγνιτικών μονάδων της ΔΕΗ, εξάλλου, δεν επιτρέπει τη χρήση τους για μεγάλο χρονί-

κό διάστημα, με αποτέλεσμα να μην αποτελεί για τη χώρα εργαλείο μείωσης των τιμών παρότι η παραγωγή από λιγνίτη έχει καταστεί εδώ και μήνες φθηνότερη από αυτή του φυσικού αερίου. Με βάση τα στοιχεία του Μαρτίου, το κόστος μιας λιγνιτικής μονάδας ανέρχεται στα 160 ευρώ η μεγαβατώρα και αντιστοίχως του φυσικού αερίου στα 216 ευρώ και εξωφρενικά παραπάνω με τις τιμές που διαμορφώνονται στα προθεσμιακά συμβόλαια του Απριλίου.

Υπό αυτήν την έννοια, και χωρίς να τίθεται υπό αμφισβήτηση το δρομολογημένο πρόγραμμα απολιγνιτοποίησης, υπό συζήτηση έχει τεθεί ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησής του. Η ΡΑΕ φέρεται να εισηγείται ήδη την παραμονή του λιγνίτη στο μείγμα ηλεκτροπαραγωγής μέχρις ότου αντικατασταθεί από μονά-

δες ΑΠΕ και αποθήκευση ενέργειας, ώστε να μην εξαρτάται από το εισαγόμενο και ως εκ τούτου αναξιόπιστο ως προς την αδιάλειπτη τροφοδοσία του φυσικό αέριο. Παράλληλα, και λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο ευρωπαϊκής πολιτικής, εξετάζει κάθε νέα αδειοδότηση υποδομής φυσικού αερίου με κριτήριο τον επαρκή χρόνο απόσβεσής της και τη δυνατότητα μεταφοράς υδρογόνου ή και βιοαερίων.

Η ΡΑΕ έχει εκφράσει επίσης διαφωνίες στη στρατηγική επέκτασης των δικτύων διανομής φυσικού αερίου σε νέες περιοχές της χώρας, προσκομίζοντας μελέτες που αναδεικνύουν τις αντλίες θερμότητας ως πιο οικονομικές.

Η πυρηνική ενέργεια

Για πρώτη φορά, εξάλλου, δρομολογείται και η συμμετοχή της πυρηνικής ενέργειας στο εγχώριο μείγμα ηλεκτροπαραγωγής, η οποία θα φτάσει στη χώρα μας μέσω Βουλγαρίας. Οι συζητήσεις, όπως επιβεβαιώνουν κυβερνητικές πηγές, αφορούν την υπογραφή διμερών συμβολαίων προμηθευτών ενέργειας της Ελλάδας με παραγωγή από νέες πυρηνικές μονάδες που σχεδιάζει η Βουλγαρία. Πρόκειται για μακροπρόθεσμα συμβόλαια που διασφαλίζουν σταθερή τιμή χωρίς τις διακυμάνσεις της αγοράς. Η Ελλάδα εμφανίζεται για πρώτη φορά πρόθυμη να χρηματοδοτήσει σταθμούς παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, αν και εκτός συνόρων, για να διασφαλίσει χαμηλές τιμές. Στα πυρηνικά άλλωστε στρέφονται όλο και περισσότερες χώρες της Ευρώπης, από τη γειτονική Ιταλία, την Πολωνία και τη Ρουμανία μέχρι τη Μεγάλη Βρετανία και τη Γαλλία, που ενισχύουν το δυναμικό της πυρηνικής παραγωγής τους με νέες επενδύσεις και τεχνολογίες των μικρών αντιδραστήρων.

Απεξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο με νέους τερματικούς LNG

Το υγροποιημένο φυσικό αέριο LNG αναδεικνύεται συνολικά για την Ευρώπη ως η εναλλακτική βραχυπρόθεσμη λύση για την υποκατάσταση του ρωσικού αερίου, σε περίπτωση που η Ρωσία απαντήσει στις οικονομικές κυρώσεις της Δύσης περικόπτοντας τις παραδόσεις φυσικού αερίου στη Γηραιά Ηπειρο και παράλληλα το μεταβατικό καύσιμο στον δύσβατο δρόμο για την ενεργειακή μετάβαση. Το 2021 η Ε.Ε., σύμφωνα με τη νέα έκθεση του ΙΕΑ, εισήγαγε από τη Ρωσία 155 δισ. κ.μ. αερίου που κάλυψαν το 45% των αναγκών της.

Η Ε.Ε., σύμφωνα με την ανάλυση του ΙΕΑ, θα μπορούσε θεωρητικά να αυξήσει τις εισροές LNG κατά 60 δισ. κ.μ. ετησίως, αλλά κάτι τέτοιο θα σήμαινε πολύ «σφιχτή» αγορά LNG και πολύ υψηλές τιμές. Εντούτοις, υπολογίζει ότι είναι εφικτή η εισαγωγή 20 δισ. κ.μ. LNG φέτος μέσω διαλόγου με τους εξαγωγείς (ΗΠΑ, Κατάρ, Αλγερία, Νιγηρία κ.ά.).

Η άσκηση απεξάρτησης από το ρωσικό αέριο, ωστόσο, συνταράζεται με δύο βασικούς παράγοντες: Τη διαθεσιμότητα LNG στην παγκόσμια αγορά και τις υποδομές αποθήκευσης και επανεριοποίησης του LNG, ένας ακόμη τομέας στον οποίο η Ευρώπη παρουσιάζει σημαντική ετερογένεια. Συνολικά η δυνατότητα αποθήκευσης και επανεριοποίησης υγροποιημένου φυσικού αερίου σε ευρωπαϊκό έδαφος διαμορφώνεται σε 170 δισ. κυβικά μέτρα ετησίως, εκ των οποίων τα 70 δισ. σε υποδομές της Ισπανίας, με περιορισμένη δυνατότητα μεταφοράς τους στις υπόλοιπες χώρες. Η τροπή που πήρε η ενεργει-

ακή κρίση μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία υποχρεώνει την Ευρώπη να σχεδιάσει υποδομές LNG. Είναι ενδεικτική της στροφής αυτής η απόφαση της Γερμανίας για την κατασκευή δύο τερματικών LNG. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ισχυρή Γερμανία, με βαθμό εξάρτησης 55% από το ρωσικό αέριο και η χώρα που κινεί τα νήματα της «πράσινης μετάβασης», δεν διαθέτει ούτε έναν σταθμό LNG.

Εν αντιθέσει η Ελλάδα, αν και στο άκρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και όντας μια κλειστή και μονοπωλιακή αγορά στις αρχές της δεκαετίας του '80, συνέδεσε την είσοδο του φυσικού αερίου στο ενεργειακό μείγμα της χώρας με την παράλληλη κατασκευή και λειτουργία του τερματικού σταθμού στη νήσο Ρεβυθούσα στον κόλπο

Η Gastrade κατέθεσε αίτηση στη ΡΑΕ για χορήγηση άδειας ενός δεύτερου σταθμού στην Αλεξανδρούπολη.

των Μεγάρων. Το σχέδιο, που με διορατικότητα συνέλαβε τότε ο υπουργός Αναστάσιος Πεπονής, διασφάλιζε για τη χώρα ποσότητες LNG από την Αλγερία, μέσω μακροχρόνιας σύμβασης ως εφεδρεία σε περίπτωση διατάραξης των ροών από τον βασικό προμηθευτή, τη ρωσική Gazprom από την οποία η χώρα εισήγαγε το 100% του αερίου.

Η ύπαρξη της Ρεβυθούσας στην πορεία και με το άνοιγμα της αγοράς συνέβαλε στην ανά-

πτυξη του ανταγωνισμού και τη μείωση της εξάρτησης από το ρωσικό αέριο. Το 2020 και ενώ έχει προηγηθεί η αύξηση της δυναμικότητας της Ρεβυθούσας με την κατασκευή τρίτης δεξαμενής, το LNG από 8 διαφορετικές χώρες προέλευσης κάλυψε το 46,18% της εγχώριας κατανάλωσης.

Εγχώριοι ενεργειακοί όμιλοι, όπως ο όμιλος Κοπελούζου αρχικά και μετέπειτα η Motor Oil, διabλέποντας τις προοπτικές που άνοιξε η λειτουργία του αγωγού TAP και ο υπό κατασκευή διασυνδεδεμένος αγωγός με τη Βουλγαρία (IGB) κατέθεσαν σχέδια για νέους τερματικούς σταθμούς LNG, θέτοντας τις βάσεις για να λειτουργήσει η Ελλάδα ως hub αερίου στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης. Η Gastrade, με μετόχους την Ελμίνια Κοπελούζου, την Gaslog Cyprus Investments Ltd, τη ΔΕΠΑ Εμπορίας, την Bulgartransgaz και τον ΔΕΣΦΑ κατέθεσε αίτηση στη ΡΑΕ για τη χορήγηση άδειας ενός δεύτερου σταθμού, «ΑΣΦΑ Θράκης», δυναμικότητας 5,5 δισ. κ.μ. αερίου.

Η εταιρεία κατασκευάζει ήδη το FSRU Αλεξανδρούπολης δυναμικότητας 8,3 δισ. κ.μ. αερίου. Έναν ακόμη τερματικό σταθμό LNG δυναμικότητας έως 4 δισ. κ.μ. αερίου προωθεί η Motor Oil στις εγκαταστάσεις των διυλιστηρίων στους Αγ. Θεόδωρους Κορίνθου. Το ελληνικό σύστημα φυσικού αερίου αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω με την ανάπτυξη της υπογείας αποθήκης Καβάλας, έργο που βρίσκεται σε διαγωνιστική διαδικασία για την παραχώρησή του και το οποίο διεκδικούν η Energean και η κοινοπραξία των ΤΕΡΝΑ - ΔΕΣΦΑ.

Συναγερμός για την επάρκεια ρεύματος, παράταση στις επιδοτήσεις λογαριασμών

Σε συναγερμό διαρκείας έχουν τεθεί τα αρμόδια κυβερνητικά επιτελεία και φορείς της χώρας για τη διαχείριση της νέας κατάστασης που διαμορφώνουν οι υψηλές τιμές ενέργειας, καθώς όλα δείχνουν ότι η παγκόσμια αγορά πετρελαίου και φυσικού αερίου έχει μπει σε μια νέα περίοδο αστάθειας. Οι τιμές πετρελαίου και φυσικού αερίου στη διεθνή αγορά χτύπησαν αλλεπάλληλα ιστορικά ρεκόρ και αυτό παρά το γεγονός ότι οι κυρώσεις της Δύσης προς τη Ρωσία δεν έχουν συμπεριλάβει τις προμήθειες ενέργειας και οι παραδόσεις ρωσικού αερίου προς την Ευρώπη ενισχύθηκαν και έφτασαν στο ανώτατο σημείο της δυναμικότητάς τους. Οι συνεχιζόμενοι φόβοι για πιθανή διακοπή του εφοδιασμού και η αυτοαπαγόρευση παράδοσης ρωσικών φορτίων πετρελαίου από τους traders είναι οι παράγοντες που έχουν προκαλέσει μια άνευ προηγουμένου νευρική αντίδραση των αγορών, σπέρνοντας πανικό και σύγχυση. Η τιμή του φυσικού αερίου στο TTF της Ολλανδίας σημείωσε ημερήσια άνοδο κατά 55% φτάνοντας κάποια στιγμή στα 193 ευρώ/MWh, τιμή-ρεκόρ στα χρονικά πριν αποκλιμακωθεί εν μέσω έντονων μεταβλητότητας στα 166,8 ευρώ/MWh. Άνοδο 5,8% κατέγραψε η τιμή του αμερικανικού αργού, στα 109,47 δολάρια ανά βαρέλι, ενώ κατά 6% υψηλότερα βρέθηκε το μπρεντ, στα 111,36 δολάρια.

Μια ξέφρενη κούρσα και στις χονδρεμπορικές τιμές ρεύματος στις αγορές της Ευρώπης προκάλεσε η αύξηση της τιμής του φυσικού αερίου, δυναμιτίζοντας τις προσπάθειες των εθνικών κυβερνήσεων για κοινωνικά μέτρα στήριξης και αναχαίτισης των πληθωριστικών πιέσεων. Με

εξαιρεση την Πολωνία όπου η χονδρεμπορική τιμή υποχωρεί σήμερα και τη Ρουμανία όπου καταγράφεται μικρή αύξηση στα 290 ευρώ/MWh, σε όλες τις ευρω-

Σύσκεψη όπου επανεξετάστηκαν τα σχέδια εκάστου ανάγκης, πραγματοποιήθηκε στη ΡΑΕ.

Ξέφρενη κούρσα στις χονδρεμπορικές τιμές ρεύματος στις αγορές της Ευρώπης.

παϊκές χώρες οι τιμές ξεπέρασαν τα 330 ευρώ/MW από 244 ευρώ. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η Ιταλία με τιμή στα 362,7 ευρώ/MWh και ακολουθούν η Γαλλία με 346,7 ευρώ/MWh και Βέλγιο, Ισπανία, Πορτογαλία με 341,5 ευρώ/MWh. Στα 281,7 ευρώ/MWh διαμορφώνεται η τιμή στην ελληνική αγορά, σημειώνοντας ημερήσια αύξηση 10,5%.

Το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας ενημέρωσε με επιστολή τις εταιρείες προμήθειας για την παράταση των επιδοτή-

σεων στους λογαριασμούς ρεύματος και φυσικού αερίου που ίσχυαν τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο, για την οποία θα διατεθεί ένα συνολικό πακέτο ύψους 350 εκατ. ευρώ. Οι προμηθευτές πάντως δεν έχουν λάβει μέχρι σήμερα τις επιδοτήσεις του Ιανουαρίου που αναμενόταν μέσα στον Φεβρουάριο.

Στο μέτωπο της επάρκειας πραγματοποιήθηκε στη ΡΑΕ σύσκεψη σε επίπεδο τεχνικών κλιμακίων με τους διαχειριστές και τους συμμετέχοντες στην αγορά, όπου επανεξετάστηκαν τα σχέδια εκάστου ανάγκης σε περίπτωση διακοπής του ρωσικού αερίου από την πλευρά της Μόσχας. Η συζήτηση επικεντρώθηκε στο πώς θα καλυφθούν οι επιπλέον ποσότητες που θα χρειαστούν μετά τις 14 Μαρτίου, αφού το σύστημα είναι μέχρι τότε διασφαλισμένο με ένα ακόμη φορτίο LNG που θα φτάσει στη Ρεβυθούσα στις 7 του μηνός. Το ποιος θα πληρώσει το αυξημένο κόστος για τα δύο φορτία LNG που θα χρειαστούν για να υποκαταστήσουν το ρωσικό αέριο είναι ένα ζήτημα που φαίνεται να έχει διχάσει την αγορά λόγω των υψηλών τιμών. «Γιατί να πληρώσω εγώ ακριβά ένα φορτίο που μπορεί να μην χρειαστεί, ενώ έχω διασφαλίσει την τροφοδοσία των πελατών μου και να υποστώ ζημία εκατομμυρίων» είναι για παράδειγμα η άποψη της Elpedison. Το πρόβλημα, σύμφωνα με αυτή την άποψη, το έχει η ΔΕΠΑ που εισάγει περίπου το 40% από τη Ρωσία. Μια λύση που εξετάζεται είναι να χαρακτηριστούν οι συγκεκριμένες ποσότητες αέριο ασφαλείας εφοδιασμού και να καλυφθεί η ζημία, σε περίπτωση που δεν χρειαστούν, από ένα Ταμείο που θα δημιουργήσει η ΡΑΕ.

Σε ετοιμότητα το χρηματοπιστωτικό σύστημα για το τέλος της «Γέφυρας»

Φόβοι για νέα κόκκινα δάνεια, καθώς λήγει το πρόγραμμα στήριξης δανειοληπτών

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Σε επιφυλακή βρίσκονται οι τράπεζες αλλά και οι εταιρείες διαχείρισης κόκκινων δανείων για τη συμπεριφορά των δανείων που έχουν ενταχθεί στα κυβερνητικά μέτρα στήριξης με την επιδότηση της μηνιαίας δόσης, προκειμένου να αποτραπεί η δημιουργία μιας νέας γενιάς κόκκινων δανείων. Πρόκειται για το πρόγραμμα «Γέφυρα 1» που αφορά την επιδότηση των δανείων με υποθήκη την πρώτη κατοικία, στο οποίο έχουν ενταχθεί 82.000 δανειολήπτες με οφειλές 6 δισ. ευρώ, η επιδότηση για το οποίο, ανάλογα με τον χρόνο ένταξης στο πρόγραμμα, ξεκίνησε να εκπνέει σταδιακά από την αρχή του 2022. Ανάλογος προβληματισμός υπάρχει και για τις 13.000 επιχειρήσεις με οφειλές ύψους 5,4 δισ. ευρώ που έχουν ενταχθεί στο «Γέφυρα 2», η επιδότηση των οποίων θα λήξει εντός του α' εξαμήνου, με προοπτική δάνεια 11,4 δισ. ευρώ να βρεθούν άμεσα εκτός κρατικής στήριξης.

Μιλώντας στο συνέδριο Fin Forum η γενική διευθύντρια Διαχείρισης Απαιτήσεων Εταιρικής και Λιανικής Τραπεζικής της Εθνικής Τράπεζας, κ. Φωτεινή Ιωάννου, σημείωσε ότι οι τράπεζες δεν έχουν μέχρι σήμερα ενδείξεις καθυστερήσεων, αλλά τόσο η αβεβαιότητα που δημιουργούν οι γεωπολιτικές εξελίξεις όσο και η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος λόγω της εκτίναξης του

Δάνεια 11,4 δισ. ευρώ θα βρεθούν άμεσα εκτός κρατικής στήριξης.

κόστους ενέργειας και της αύξησης του πληθωρισμού επιβάλλουν εγρήγορση, προκειμένου να αποτραπεί η αθέτηση αυτών των υποχρεώσεων. Ανάλογο προβληματισμό μετέφερε και ο πρόεδρος της ένωσης των εταιρειών διαχείρισης και διευθύνων σύμβουλος της doValue Greece, Τάσος Πανούσης, εξηγώντας ότι τα δάνεια αυτά βρίσκονται υπό τη στενή παρακολούθηση των servicers, στον βαθμό που η δόση των δανείων αυτών θα επιβαρύνει εξ ολοκλήρου τους ίδιους τους οφειλότες.

Ηδη, σύμφωνα με στοιχεία της «Κ», 67.000 οφειλότες του προγράμματος «Γέφυρα 1» έχουν απολέσει την κρατική επιδότηση και ανάλογα με το εάν το δάνειό τους ήταν εξυ-

πηρετούμενο ή σε καθυστέρηση, θα πρέπει να πληρώνουν το σύνολο της δόσης τους με ίδιους πόρους για χρονικό διάστημα 6-18 μηνών προκειμένου να μην υποχρεωθούν να επιστρέψουν την επιδότηση στο κράτος. Ανάλογη δέσμευση ισχύει για όσες επιχειρήσεις εντάχθηκαν στο πρόγραμμα «Γέφυρα 2», πρόβλεψη που όπως εκτιμούν οι εκπρόσωποι των τραπεζών θα λειτουργήσει ως κίνητρο για την αποτροπή καθυστερήσεων στις αποπληρωμές αυτών των δανείων.

Όπως σημείωσε στην τοποθέτησή της η κ. Ιωάννου, με δεδομένο ότι «οι ελληνικές τράπεζες έχουν θέσει ως στόχο να πετύχουν μονοψήφιο δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων

μέχρι το τέλος του 2022, σημαντική παράμετρο αποτελεί η πλήρης έναρξη του νέου πτωχευτικού». Στον εξωδικαστικό μηχανισμό έχουμε, όπως εξήγησε, 48.000 ενεργές αιτήσεις (42.000 αιτήσεις από ιδιώτες με συνολικές οφειλές σε τράπεζες και Δημόσιο σχεδόν 16 δισ. ευρώ), «τις οποίες θα πρέπει να επεξεργαστούμε και να βρούμε λύσεις».

Ο Φορέας Απόκτησης και Επαναμίσθωσης Ακινήτων, για τον οποίο όπως σημείωσε ο κ. Πανούσης ο διαγωνισμός αναμένεται εντός του Μαρτίου, θα αποτελέσει επίσης ένα νέο εργαλείο που θα επηρεάσει το τοπίο, συμπληρώνοντας το πλέγμα των δράσεων του νέου πτωχευτικού νόμου.

Ανοδικά τα επιτόκια δανείων προς νοικοκυριά, καθοδικά των επιχειρήσεων

Ανοδικά κινήθηκαν τα μέσα επιτόκια για νέες χορηγήσεις προς τα νοικοκυριά τον Ιανουάριο, σε αντίθεση με τα επιτόκια για τα επιχειρηματικά δάνεια που μειώθηκαν στις περισσότερες κατηγορίες (με κάποιες εξαιρέσεις), αντανακλώντας τις ευνοϊκές συνθήκες ρευστότητας που υπήρχαν στην οικονομία πριν από το ξέσπασμα της ουκρανικής κρίσης. Με δεδομένο ότι το μέσο επιτόκιο καταθέσεων παραμένει χαμηλό στο 0,04%, το περιθώριο επιτοκίου μεταξύ των νέων καταθέσεων και δανείων αυξήθηκε στις 3,86 εκατοστιαίες μονάδες από 3,72 τον Δεκέμβριο του 2021.

Αυτό προκύπτει από τα στοιχεία της ΤτΕ για την εξέλιξη των επιτοκίων τον πρώτο μήνα του έτους, με βάση τα οποία το μέσο επιτόκιο των στεγαστικών δανείων με κυμαινόμενο επιτόκιο αυξήθηκε κατά 31 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε στο 2,36%. Το μέσο επιτόκιο των καταναλωτικών δανείων με συγκεκριμένη διάρκεια και κυμαινόμενο επιτόκιο αυξήθηκε κατά 54 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε στο 11,88%, ενώ αμετάβλητο στο 14,65% παρέμεινε το μέσο επιτόκιο των καταναλωτικών δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια, κατηγορία που περιλαμβάνει τα δάνεια μέσω πιστωτικών καρτών, τα ανοικτά δάνεια και τις υπεραναλήψεις από τρεχούμενους λογαριασμούς.

Στην επιχειρηματική πίστη, το μέσο επιτόκιο των νέων επιχειρηματικών δανείων με συγκεκριμένη διάρκεια και κυμαινόμενο επιτόκιο μειώθηκε κατά

4 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε στο 2,79%. Το μέσο επιτόκιο των δανείων τακτής λήξης με κυμαινόμενο επιτόκιο προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) μειώθηκε κατά 72 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε στο 2,69% από 3,41% τον προηγούμενο μήνα. Το μέσο επιτόκιο των επιχειρηματικών δανείων χωρίς καθορισμένη διάρκεια, κατηγορία που αφορά

Το μέσο επιτόκιο καταθέσεων παραμένει χαμηλό στο 0,04%.

κυρίως τους αλληλόχρεους λογαριασμούς και τις ανακυκλούμενες πιστώσεις, μειώθηκε κατά 10 μονάδες βάσης στο 3,92%, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο των επαγγελματικών δανείων αυξήθηκε κατά 15 μονάδες βάσης στο 6,57%.

Στα υφιστάμενα δάνεια, η τάση ήταν σταθεροποιητική, με το μέσο επιτόκιο στα υφιστάμενα υπόλοιπα των στεγαστικών δανείων με διάρκεια άνω των 5 ετών να διατηρείται σχεδόν αμετάβλητο στο 1,90%, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο των καταναλωτικών και λοιπών δανείων προς ιδιώτες και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα μειώθηκε κατά 5 μονάδες βάσης στο 6,29%.

Το μέσο επιτόκιο των επιχειρηματικών δανείων με διάρκεια άνω των 5 ετών και το αντίστοιχο επιτόκιο των επαγγελματικών δανείων παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητα σε 3,03% και 4,22%, αντίστοιχα.

PIK1

PIKHD

ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΣΙ

ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΣΙ

Η κωμική σειρά εποχής του PIK

Σάββατο και Κυριακή
7.20 μ.μ.
PIK 1 & PIK HD

«Επενδύουν» σε κοσμήματα και πολυτελή ρολόγια οι Ρώσοι

Προσπαθούν να διατηρήσουν την αξία των αποταμιεύσεών τους εν μέσω κρίσης

Με τις κυρώσεις στη Ρωσία να θυμίζουν το ρούβλι και να κρατούν το χρηματιστήριό της κλειστό, οι πλούσιοι της χώρας έχουν στραφεί τις τελευταίες ημέρες σε πολυτελή κοσμήματα και ρολόγια προκειμένου να μη χάσουν τα χρήματά τους και να διατηρήσουν την αξία των αποταμιεύσεών τους. Το ρούβλι συνέχισε να υποχωρεί σε νέο χαμηλό ρεκόρ έναντι του δολαρίου και του ευρώ, μετά και την υποβάθμιση του αξιόχρεου της Ρωσίας σε junk από τους οίκους Moody's και Fitch. Σύμφωνα με το Reuters, το ρούβλι υποχωρούσε νωρίτερα χθες πάνω από 9% έναντι του δολαρίου στα 116,8 και σχεδόν κατά 8% έναντι του ευρώ στα 125,1.

Οι πωλήσεις στα ρωσικά καταστήματα της Bulgari αυξήθηκαν τις τελευταίες ημέρες, δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της ιταλικής εταιρείας κοσμημάτων στο ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg, μετά και τους περιορισμούς στις κινήσεις κεφαλαίων λόγω και της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία. «Βραχυπρόθεσμα έχει ενδεχομένως ενισχύσει τη δραστηριότητα», επισήμανε ο διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, Ζαν Κριστόφ-Μπαμπίν, σε συνέντευξη του στο Bloomberg,

χαρακτηρίζοντας τα κοσμήματα της εταιρείας «ασφαλή επένδυση». «Είναι δύσκολο να εκτιμήσω πόσο θα διαρκέσει αυτό, καθώς πράγματι η πλήρης ενεργοποίηση του SWIFT μπορεί να καταστήσει δύσκολη, εάν όχι αδύνατη την εξαγωγή προϊόντων στη Ρωσία» επισήμανε, αναφερόμενος στον αποκλεισμό ρωσικών τραπεζών από το διεθνές σύστημα συναλλαγών.

Η Bulgari, που ανήκει στην LVMH, δεν είναι η μόνη εταιρεία πολυτελών ειδών στη ρωσική αγορά. Η Cartier της Richemont εξακολουθεί να πουλάει κοσμήματα και ρολόγια, ενώ τα ρολόγια Omega του Swatch Group συνεχίζουν να είναι διαθεσίμα, όπως και τα Rolex. «Είμαστε εδώ για τους πολίτες της Ρωσίας και όχι για τους πολιτικούς» ανέφερε ο ίδιος στη συνέντευξη του, προσθέτοντας πως «δραστηριοποιούμαστε σε πολλές διαφορετικές χώρες οι οποίες διανύουν περιόδους αβεβαιότητας και εντάσεων». Όπως ο χρυσός, ο οποίος μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αξία και αντιστάθμισμα έναντι του πληθωρισμού, τα πολυτελή ρολόγια και τα κοσμήματα μπορούν να κρατηθούν ή ακόμα και να αυξήσουν την τιμή τους εν μέ-

Το ρούβλι υποχωρούσε πάνω από 9% έναντι του δολαρίου, σχεδόν κατά 8% έναντι του ευρώ και το χρηματιστήριο παρέμενε κλειστό.

Οι πωλήσεις στα ρωσικά καταστήματα της Bulgari αυξήθηκαν τις τελευταίες ημέρες, δήλωσε ο διευθύνων σύμβουλος της ιταλικής εταιρείας.

σω οικονομικής αναταραχής που προκαλείται από τον πόλεμο και τις συγκρούσεις. Δημοφιλή ρολόγια μπορούν να πουληθούν στη δευτερογενή αγορά σε τριπλάσια ή τετραπλάσια τιμή. Ωστόσο, η επίδραση της εισβολής στην αξία των πολυτελών ειδών ενδέχεται να δημιουργήσει θέμα σε επίπεδο δημοσίων σχέσεων.

«Είναι αλήθεια ότι οι μάρκες πολυτελείας θα μπορούσαν να αποφασίσουν να μην εξυπηρετήσουν τη ρωσική αγορά. Αυτό θα ήταν ένα κόστος γι' αυτές, που πιθανώς θα αντισταθμιζόταν από τη θετική εικόνα επικοινωνίας που θα αποκτούσαν σε άλλες αγορές», δήλωσε μέσω email ο αναλυτής της Bernstein, Λούκα Σόλκα. Σύμφωνα με το Bloomberg, οι πωλήσεις στη Ρωσία και σε Ρώσους στο εξωτερικό αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 2% των συνολικών εσόδων της LVMH και της Swatch Group και λιγότερο από το 3% στη Richemont, ένα «σχετικά ασήμαντο» επίπεδο, σύμφωνα με έκθεση που δημοσιεύθηκε αυτή την εβδομάδα από τον Edouard Aubin και άλλους αναλυτές της Morgan Stanley. Αυτό οφείλεται, εν μέρει, στις διαφορές εισοδή-

ματος και πλούτου στη Ρωσία, με έναν μικρό αριθμό δισεκατομμυριούχων ολιγαρχών να ζουν πολύ πέρα από τις δυνατότητες των απλών ανθρώπων. Ο μέσος μηνιαίος μισθός στη Μόσχα είναι περίπου 113.000 ρούβλια (1.350 δολάρια σε συναλλαγματικές ισοτιμίες πριν από την εισβολή) και πολύ χαμηλότερος στις αγροτικές περιοχές.

Εκπρόσωπος της εταιρείας Swatch Group ανέφερε πως ο όμιλος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στη Ρωσία και την Ουκρανία, ωστόσο δεν έκανε κανένα σχόλιο. Επίσης απέφυγαν να προχωρήσουν σε σχόλια στο Bloomberg για τις δραστηριότητές τους στη Ρωσία εκπρόσωποι των Richemont, Rolex, Hermes, LVMH και Kering. Παρ' όλα αυτά, η πίεση στις πολυτελείς μάρκες αυξάνεται. Το Business of

Fashion, που υποστηρίζεται από την LVMH, προέτρεψε τις εταιρείες να κλείσουν τα ρωσικά καταστήματα και να μην αποστέλλουν προϊόντα μέσω Διαδικτύου. Προς το παρόν οι αντιδράσεις από εκπροσώπους του κλάδου είναι αρκετά μετριοπαθείς, με την LVMH να δωρίζει 5 εκατ. ευρώ ως βοήθεια για τα θύματα του πολέμου στον Ερυθρό Σταυρό, παρέχοντας βοήθεια και σε 150 υπαλλήλους που απασχολεί στην Ουκρανία. Σύμφωνα με τον διευθύνοντα σύμβουλο της Bulgari, η εταιρεία είναι πιθανόν να αυξήσει κάποια στιγμή τις τιμές στη Ρωσία. «Εάν το ρούβλι χάσει το ήμισυ της αξίας τους, τα κόστη μας θα παραμείνουν σε ευρώ και δεν μπορούμε να έχουμε απώλειες σε αυτά που πουλάμε, οπότε θα πρέπει να προσαρμόσουμε τις τιμές», επισήμανε.

Fitch και Moody's υποβάθμισαν τη Ρωσία κατά έξι βαθμίδες στην κατηγορία junk

Οι οίκοι αξιολόγησης Fitch και Moody's υποβάθμισαν τη Ρωσία κατά έξι βαθμίδες στην κατηγορία junk, επισημαίνοντας ότι οι δυτικές κυρώσεις θέτουν σε αμφιβολία την ικανότητά της να εξυπηρετήσει το χρέος της, αποδυναμώνοντας την εγχώρια οικονομία της. Σύμφωνα με το Reuters, η Fitch υποβάθμισε τη Ρωσία σε «B» από «BBB», με το outlook να είναι αρνητικό. Αντίστοιχα, ο οίκος αξιολόγησης Moody's, ο οποίος την περασμένη εβδομάδα είχε επισημάνει την πιθανότητα υποβάθμισης, μείωσε επίσης την αξιολόγηση της χώρας κατά έξι βαθμίδες, σε B3 από Baa3. Ηδη οι κυρώσεις που έχουν επιβληθεί εναντίον της Ρωσίας λόγω της εισβολής στην Ουκρανία έχουν προκαλέσει πλήγμα στη ρωσική οικονομία. Μάλιστα, η εισβολή έχει δημιουργήσει έντονη αναστάτωση, ενώ μεγάλοι οίκοι αξιολόγησης έχουν σπεύσει να προειδοποιήσουν για την επίδραση που θα έχει αυτή η εισβολή στη ρωσική οικονομία. Είχε προηγηθεί επί-

Το μοναδικό προηγούμενο για μια τόσο μεγάλη υποβάθμιση ήταν η Νότια Κορέα το 1997.

ως η υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας στην κατηγορία junk από τον οίκο αξιολόγησης S&P την προηγούμενη εβδομάδα. Επίσης, οι FTSE Russel και MSCI ανακοίνωσαν την περασμένη Τετάρτη ότι αφαιρούν τις ρωσικές μετοχές από όλους τους δείκτες τους, ενώ εκπρόσωπος της επενδυτικής MSCI δήλωσε νωρίτερα αυτή την εβδομάδα πως στο ρωσικό χρηματιστήριο «δεν μπορείς να επενδύσεις». Με τη σειρά του το Institute of International Finance προέβλεψε αυτή την εβδομάδα πως η ρωσική οικονομία αναμένεται να συρρικνωθεί φέτος σε διψήφιο ποσοστό.

Η Fitch ανέφερε ότι το μοναδικό

Η Fitch αναμένει περαιτέρω επιτάχυνση των κυρώσεων σε ρωσικές τράπεζες και εκτιμά ότι οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν από τις δυτικές χώρες θα αποδυναμώσουν επίσης σημαντικά το δυναμικό ανάπτυξης του ΑΕΠ της Ρωσίας σε σχέση με την προηγούμενη εκτίμηση του οίκου αξιολόγησης στο 1,6%.

κό προηγούμενο για μια τόσο μεγάλη υποβάθμιση έξι βαθμίδων ήταν η Νότια Κορέα το 1997. «Η αυστηρότητα των διεθνών κυρώ-

σεων ως απάντηση στη στρατιωτική εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει αυξήσει τους κινδύνους μακροοικονομικής στα-

θερότητας, αποτελεί τεράστιο σοκ για τα θεμελιώδη πιστωτικά στοιχεία της Ρωσίας και θα μπορούσε να υπονομεύσει την προθυμία της να εξυπηρετήσει το δημόσιο χρέος», επισημαίνει χαρακτηριστικά στην έκθεσή της η Fitch. Επισημαίνει, δε, ότι οι κυρώσεις των ΗΠΑ και της Ε.Ε. που απαγορεύουν οποιεσδήποτε συναλλαγές με την κεντρική τράπεζα της Ρωσίας θα είχαν «πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο στα θεμελιώδη πιστωτικά μεγέθη της Ρωσίας από οποιεσδήποτε προηγούμενες κυρώσεις», καθιστώντας ένα μεγάλο μέρος των ρωσικών διεθνών αποθεμάτων άχρηστο για συναλλαγματική παρέμβαση. «Οι κυρώσεις θα μπορούσαν επίσης να επιβαρύνουν την προθυμία της Ρωσίας να αποπληρώσει το χρέος», προειδοποιεί η Fitch. «Η απάντηση του προέδρου Πούτιν να θέσει τις πυρηνικές δυνάμεις σε κατάσταση συναγερμού φαίνεται να μειώνει την προοπτική να αλλάξει πορεία για την Ουκρανία στον βαθμό που απαιτείται για να

αντιστραφεί η ταχεία αυστηροποίηση των κυρώσεων». Η Fitch δήλωσε ότι αναμένει περαιτέρω επιτάχυνση των κυρώσεων σε ρωσικές τράπεζες. Οι κυρώσεις που επιβλήθηκαν από τις δυτικές χώρες θα αποδυναμώσουν επίσης σημαντικά το δυναμικό ανάπτυξης του ΑΕΠ της Ρωσίας σε σχέση με την προηγούμενη εκτίμηση του οίκου αξιολόγησης στο 1,6%, ανέφερε η Fitch.

Αντίστοιχα, η Moody's ανακοίνωσε ότι το εύρος και η αυστηρότητα των κυρώσεων «έχουν ξεπεράσει τις αρχικές προσδοκίες της Moody's και θα έχουν σημαντικές πιστωτικές επιπτώσεις». Με τη σειρά της, η Ρωσία έλαβε μια σειρά μέτρων για να αμυνθεί απέναντι στις κυρώσεις που έχει επιβάλει η Δύση. Ενδεικτικά, η κεντρική τράπεζα της Ρωσίας αύξησε το επιτόκιο δανεισμού στο 20%, ενώ η χώρα ζήτησε από τις εξαγωγικές εταιρείες να στηρίξουν το ρούβλι και από τους ξένους επενδυτές να μην πωλούν περιουσιακά στοιχεία.

Εκπνέει η παντοδυναμία των Ρώσων ολιγαρχών

Υπόκεινται σε κυρώσεις, «παγώνουν» τα περιουσιακά τους στοιχεία, θεωρούνται ανεπιθύμητοι στη Δύση, κατάρχονται οι υπερπολυτελείς θαλαμηγοί τους, αναγκάζονται να πουλήσουν τμήματα της περιουσίας τους. Μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία η εποχή της παντοδυναμίας των Ρώσων ολιγαρχών στην Ευρώπη φαίνεται πως έφτασε, ίσως και αμετάκλητα, σε ένα τέλος. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτά του μεγιστάνα Αλεξέι Μορντάσοφ και του Ρομάν Αμπράμοβιτς, ο οποίος δηλώνει πως θα πουλήσει τη βρετανική ποδοσφαιρική ομάδα Τσέλσι, η οποία τα τελευταία χρόνια έχει συνδέσει τις τύχες της μαζί του. Αρχής γενομένης από τον Μορντάσοφ, θα πρέπει να αναφερθεί ότι μελετούσε με κάθε λεπτομέρεια επί σειρά ετών το πως θα μεταβίβαζε την αυτο-

«Παγώνουν» περιουσιακά τους στοιχεία, αναγκάζονται να πουλήσουν επιχειρήσεις τους.

κρατορία του των δισεκατομμυρίων δολαρίων στα παιδιά του. Η τελευταία αιματηρή εβδομάδα τίνανε τα σχέδιά του στον αέρα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει σε δημοσίευσμά του το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Ο Μορντάσοφ, ο οποίος στη μετασοβιετική Ρωσία σώρευσε πλούτο χάρις στον χάλυβα και έχει 22 δισ. δολάρια περιουσία, μετέφερε τον έλεγχο του μεριδίου στον όμιλο εξόρυξης Nordgold, αξίας περίπου 1,1 δισ. δολαρίων, στη

σύζυγό του Μαρίνα Μορντάσοβα – ωστόσο, αυτή η μεταβίβαση είναι άγνωστο αν σχετίζεται με τον πόλεμο και πιθανώς να είχε ξεκινήσει νωρίτερα. Πέραν αυτού, λόγω κυρώσεων της Ε.Ε. υποχρεώθηκε να παραιτηθεί από το Δ.Σ. του τουριστικού κολοσσού TUI, τον οποίο διέσωσε το 2020 μέσα στην πανδημία. Είχε προηγηθεί λόγω κυρώσεων της Ε.Ε. ο οποίος στη μετασοβιετική Ρωσία σώρευσε πλούτο χάρις στον χάλυβα και έχει 22 δισ. δολάρια περιουσία, μετέφερε τον έλεγχο του μεριδίου στον όμιλο εξόρυξης Nordgold, αξίας περίπου 1,1 δισ. δολαρίων, στη

Οι επίσης Ρώσοι μεγιστάνες Πιερ Αβεν και Μιχαήλ Φρίντμαν παραιτήθηκαν από το διοικητικό συμβούλιο της επενδυτικής εταιρείας τους LetterOne, η οποία διατηρεί μεγάλα μερίδια δισεκατομμυρίων δολαρίων σε δραστηριότητες ενεργειακές, τηλεπικοινωνιακές αλλά και λιανεμπορίου.

Ο Ρομάν Αμπράμοβιτς, τώρα, που πλούτισε από μερίσματα και πωλήσεις ιδιωτικοποιημένων περιουσιακών στοιχείων της πρώην ΕΣΣΔ, ανακοίνωσε πως θα διαθέσει προς πώληση την Τσέλσι, ενώ έδωσε εντολή στο διοικητικό της συμβούλιο να συστήσει φιλανθρωπικό οργανισμό, ο οποίος και θα εισπράξει τα καθαρά έσοδα από τη διαδικασία, σύμφωνα με το Bloomberg. Αξίζει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι στη Βρετανία, όπου και η έδρα της Τσέλσι, οι αρμόδιες Αρχές θα χρειαστούν εβδομάδες ή πιθανώς και μήνες για να κινηθούν εις βάρος του Αμπράμοβιτς, σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές. Η χώρα, τέλος, έχει κινηθεί κατά 100 και πλέον Ρώσων και οντοτήτων ρωσικής προέλευσης, συμπεριλαμβανομένων και τουλάχιστον εννέα ζάπλουτων.

Ο Μορντάσοφ, ο οποίος στη μετασοβιετική Ρωσία σώρευσε πλούτο χάρις στον χάλυβα και έχει 22 δισ. δολάρια περιουσία, λόγω κυρώσεων της Ε.Ε. υποχρεώθηκε να παραιτηθεί από το Δ.Σ. του τουριστικού κολοσσού TUI.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η δύσκολη προσαρμογή εταιρειών στον πληθωρισμό

Του ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Κάτι ουσιαστικό άλλαξε τις τελευταίες εβδομάδες, καθώς τα στοιχεία της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας έδειξαν άλμα του πληθωρισμού 6,3% στην Ελλάδα τον Φεβρουάριο, από 5,5% τον προηγούμενο μήνα. Οι επιχειρήσεις, οι άνθρωποι που τις διοικούν ξαφνιάζονται επειδή αυτό το επίπεδο ανόδου τιμών το είχαν «συναντήσει» το 1997, πριν από 25 χρόνια, όταν οι περισσότεροι δεν είχαν αναλάβει ευθύνες...

Ο πειρασμός με τον οποίο πολλοί αναμετρούνται είναι η εύκολη, αυτονόνη απάντηση. Μια οριζόντια άνοδος τιμών όλων των προϊόντων ή υπηρεσιών θα (υπερ)καλύψει την αύξηση κόστους. Ίσως όμως δεν είναι τόσο καλή ιδέα.

Η πανδημία προκάλεσε έξαρση του πληθωρισμού διεθνώς, καθώς ανέτρεψε την αλυσίδα

Μια οριζόντια άνοδος τιμών όλων των προϊόντων ή υπηρεσιών θα (υπερ)καλύψει την αύξηση κόστους. Ίσως όμως δεν είναι τόσο καλή ιδέα.

προμηθειών σε πολλούς τομείς. Κι ενώ η υγειονομική κρίση βρισκόταν σε ύφεση, ήρθε η εισβολή στην Ουκρανία που πυροδότησε νέες πληθωριστικές πιέσεις. Κυρίως με άνοδο τιμών ενέργειας και πρώτων υλών. Οι κυβερνήσεις και οι κεντρικές τράπεζες έσπευσαν, όπως ήταν αναμενόμενο, να προσφέρουν ρευστότητα, επιδοτήσεις, δάνεια και ενισχύσεις σε όσους πλήττονται. Τα κεφάλαια που έπεσαν στην οικονομία ενίσχυσαν τη ζήτηση, που βρέθηκε αντιμετώπιση με ελλείψεις προϊόντων και ακριβή ενέργεια.

Αυτή είναι η αιτία των πληθωριστικών πιέσεων και έρχονται σε περίοδο που το γενικό αίτημα είναι η πράσινη ενέργεια. Είναι βέβαιον ότι μεσοπρόθεσμα η πράσινη ενέργεια θα είναι φθηνή, αλλά τώρα έχει υψηλότερο κόστος από την... άλλη που εκπέμπει αέρια.

Μαζί με την παγκόσμια οικονομία και η ελληνική πλήττεται από έναν πληθωρισμό που οφείλεται στις συνθήκες παραγωγής. Ο μέσος Γενικός Δείκτης του δωδεκαμήνου Φεβρουαρίου

2021 - Ιανουαρίου 2022 παρουσίασε αύξηση 17,1% έναντι μείωσης 8,0% που σημειώθηκε στην αντίστοιχη σύγκριση των προηγούμενων δωδεκαμήνων.

Αυτή είναι η πραγματικότητα, πολύ διαφορετική από τη μακρά περίοδο αποπληθωρισμού και χαμηλών επιτοκίων που συνήθισαν οι επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια. Αλλάζουν η αντίληψη των εξελίξεων και ο τρόπος διαχείρισης της καθημερινότητας.

Η εύκολη λύση (αύξηση των τιμών σε όλο το φάσμα προϊόντων που παράγουν ή εμπορεύονται) δεν είναι η καλύτερη, γιατί συχνά οδηγεί σε απώλεια μεριδίων αγοράς, προστριβές με πελάτες, και ορισμένοι διαπιστώνουν (μάλλον αργά) ότι περιορίστηκαν τα περιθώρια, η μελλοντική ανάπτυξη. Η πρόκληση του πληθωρισμού χρειάζεται θετική προσέγγιση, να θεωρηθεί ευκαιρία για μια διαφορετική σχέση με τους πελάτες. Είναι βέβαιον, για παράδειγμα, ότι η μακρά περίοδος χαμηλού πληθωρισμού έχει αφήσει λάθη στους τιμοκαταλόγους που ισχύουν ακόμα. Μπορεί να γίνει η αναγκαία διόρθωση χωρίς να αυξηθούν όλες οι τιμές. Επίσης υπάρχουν σε όλες τις επιχειρήσεις δυνατότητες καλύτερης διαχείρισης του κόστους, με επιμήκυνση του χρόνου παράδοσης προϊόντων ή προσαρμογές στις συνθήκες παραγωγής και τις πηγές προμηθειών.

Την περίοδο έντονης ανόδου του κόστους ενέργειας και πρώτων υλών κανείς δεν περιμένει μείωση τιμών, ωστόσο προβλέπεται να επικρατήσουν εκείνοι που θα διατηρήσουν το μερίδιο αγοράς και το περιθώριο κερδοφορίας. Όσοι προσαρμόζονται.

Η συγκυρία έφερε στην πρώτη γραμμή μια ανάγκη ανθεκτικότητας που δεν είχαμε σκεφθεί. Την αντοχή σε πληθωριστική έξαρση που ανατρέπει όλα όσα οι επιχειρήσεις νόμιζαν ότι έχουν διευθετήσει. Πίστευαν ότι οι ανάγκες της ψηφιακής μεταρρύθμισης και της κλιματικής αλλαγής αλλάζουν τις εταιρείες, αλλά συμβαίνει εξαιτίας των πληθωριστικών πιέσεων. Πρέπει να αποκτήσουν γρήγορα την εσωτερική δομή, τις διαδικασίες, την πειθαρχία που θα επιτρέπει τιμολογιακή πολιτική ανάπτυξης και διατηρήσιμης κερδοφορίας. Να μπορούν να ενισχύουν τα έσοδα και την αφοσίωση της πελατειακής βάσης, ώστε να αντέξουν στις απρόβλεπτες μελλοντικές αναταράξεις.

Ρεκόρ εικοσαετίας με 54,4% για τον πληθωρισμό στην Τουρκία

Πυροδοτήθηκε από την υποτίμηση της λίρας και τις αυξήσεις σε τρόφιμα, ενέργεια

Νέο ρεκόρ 20ετίας κατέγραψε ο πληθωρισμός στην Τουρκία τον Φεβρουάριο, ενώ την ίδια στιγμή η άνοδος στις τιμές παραγωγού δείχνει ότι ακόμη δεν έχουν έρθει τα χειρότερα για την τουρκική οικονομία. Αυτό επισημαίνει σε δημοσίευσμά του το πρακτορείο ειδήσεων Bloomberg, το οποίο μεταδίδει πως ο πληθωρισμός στην Τουρκία σκαρφάωσε στο 54,4% τον προηγούμενο μήνα, σημειώνοντας άνοδο σε σχέση με τον Ιανουάριο, όταν αυτός διαμορφώθηκε σε ετήσια βάση στο 48,7%. Τα επίπεδα του πληθωρισμού ξεπέρασαν τις εκτιμήσεις που διατυπώθηκαν σε έρευνα του Bloomberg, στο πλαίσιο της οποίας αναλυτές έκαναν λόγο για πληθωρισμό στο 52,5%. Η συνεχιζόμενη άνοδος στον δείκτη τιμών καταναλωτή τροφοδοτήθηκε από την υποτίμηση της τουρκικής λίρας αλλά και την άνοδο στις τιμές τροφίμων και ενέργειας. Στο πλαίσιο αυτό, η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία θα δυσχεράνει την κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία λόγω της ανόδου των τιμών πετρελαίου σε επίπεδα που ξεπερνούν τις φετινές εκτιμήσεις που έκαναν οι υπεύθυνοι για τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής. Όπως αναφέρει η Ενβέρ Ερκάν, οικονομολόγος στην Tera Yatirim, οι τιμές παραγωγού θα ανοίξουν τον δρόμο για τον δείκτη τιμών καταναλωτή, ο οποίος εκτιμά πως θα διαμορφωθεί κοντά στο 60% κατά το τρίτο τρίμηνο της τρέχουσας χρονιάς. Συνεχίζοντας τις προβλέψεις της, η ίδια δηλώνει στο Bloomberg πως ο πληθωρισμός θα κινηθεί γύρω στο 45% έως το τέλος του 2022.

Σύμφωνα με ξεχωριστή ανακοίνωση της τουρκικής στατιστικής υπηρεσίας, οι τιμές παραγωγού εκτοξεύθηκαν στο 105% τον Φεβρουάριο σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2021, ενώ ενισχύθηκαν κατά 7,22% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2022.

Το ποσοστό του πληθωρισμού στην ενέργεια διαμορφώθηκε στο 83%, απέχοντας σημαντικά από το 76,4% του Ιανουαρίου. Όσον αφορά τις τιμές των τροφίμων, που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ένα τρίτο του καλαθιού του καταναλωτή, αυξήθηκαν στο 64,5% από 55,6%, ακόμη και μετά τις μειώσεις στη φορολογία. Ο δομικός πληθωρισμός, από τον οποίο εξαιρούνται οι τιμές των

Οι τιμές παραγωγού στην Τουρκία εκτοξεύθηκαν στο 105% τον Φεβρουάριο σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2021, ενώ ενισχύθηκαν κατά 7,22% σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2022. Όσον αφορά τις τιμές των τροφίμων, που αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ένα τρίτο του καλαθιού του καταναλωτή, αυξήθηκαν στο 64,5% από 55,6%.

Εκτιμήσεις ότι θα διαμορφωθεί κοντά στο 60% κατά το τρίτο τρίμηνο της τρέχουσας χρονιάς.

τροφίμων και της ενέργειας, αυξήθηκε στο 44,1% από 39,5% τον περασμένο Ιανουάριο.

Στο μεταξύ, ενώ η κεντρική τράπεζα αναμένει ότι ο πληθωρισμός θα μειωθεί στο 23,2% μέχρι το τέλος του έτους, οι προσδοκίες των οικονομολό-

γων είναι πολύ υψηλότερες, με τη μέση εκτίμηση να διαμορφώνεται στο 38% σε πρόσφατη δημοσκόπηση του Reuters. Παράλληλα, η κεντρική τράπεζα έχει βασιστεί στην εκτίμηση πως η τιμή του πετρελαίου θα ανέλθει στα 80 δολ. το βαρέλι. Ωστόσο, η τιμή του πετρελαίου ανήλθε σε υψηλό δέιγας, αγγίζοντας τα 115 δολ. το βαρέλι και αυξάνοντας ακόμη περισσότερο το κόστος από τις εισαγωγές ενέργειας. Όπως σχολιάζει το Bloomberg, τα νέα αυτά δεν είναι ιδιαίτερα θετικά για τον πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και για τις εκλογές που αναμένονται σε ένα χρό-

νο, καθώς η άνοδος του κόστους ζωής ενδέχεται να μειώσει τη στήριξη κάποιων προς την τουρκική κυβέρνηση. Από την άλλη, ο ίδιος δήλωσε μέσα στην εβδομάδα, και συγκεκριμένα την περασμένη Τρίτη, πως ο πληθωρισμός θα «είναι υπό έλεγχο» μέχρι το καλοκαίρι. Με τον κ. Ερντογάν να δεσμεύεται πως θα αξιοποιήσει το φθηνό νόμισμα για να μετατρέψει τη χώρα σε κυρίαρχη δύναμη στον κλάδο της μεταποίησης, η πιθανότητα για άνοδο των επιτοκίων δανεισμού με στόχο τη συγκράτηση του πληθωρισμού φαίνεται ότι δεν είναι στην ατζέντα του.

Κάθε μέρα, κάθε λεπτό

kathimerini.com.cy

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ONLINE

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2021/22

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου ενημερώνει το κοινό ότι από το ακαδημαϊκό έτος 2021/22 η υποβολή των αιτήσεων για τη διεκδίκηση κρατικών υποτροφιών θα γίνεται μόνο ηλεκτρονικά, μέσω της Κυβερνητικής Διαδικτυακής Διόδου Ασφαλείας «ΑΡΙΑΔΝΗ» στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.ariadni.gov.cy.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εγγραφή σας στην «Αριάδνη», παρακαλώ όπως επισκεφθείτε την ιστοσελίδα www.cyscholarships.gov.cy.

Η περίοδος έναρξης της ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων θα ανακοινωθεί προσεχώς στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος και στα ΜΜΕ.

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

Η εταιρεία Family Restaurants Andreou Co Ltd με αριθμό μητρώου εργοδότη (ΑΜΕ) 697030-4-5610 ζητά να προσλάβει Προσωπικό Εστιατορίου (Crew) με αρκετά καλούς όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από τη σχετική συλλογική σύμβαση.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστεινούνται στα Επαρχιακά Γραφεία Εργασίας σε όλες τις πόλεις στα τηλέφωνα 22403000 / 25827350 / 24805312 / 26821658.

ΑΡΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΠΛΗΡΩΣΗ ΚΕΝΩΝ ΘΕΣΕΩΝ (ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΕΝΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΑΡ. Α/2-2022)

Γίνονται δεκτές αιτήσεις για την πλήρωση των πιο κάτω κενών θέσεων Επιστημονικού Προσωπικού. Η δημοσίευση των εν λόγω θέσεων γίνεται ύστερα από την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και τη μετέπειτα γραπτή συγκατάθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Οικονομικών και Προϋπολογισμού, για εξαίρεσή τους από τις πρόνοιες των περί της Απαγόρευσης Πλήρωσης Κενών Θέσεων στο Δημόσιο και Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα (Ειδικές Διατάξεις) Νόμου και των μετέπειτα τροποποιήσεων του.

Αιτήσεις θα λαμβάνονται υπόψη μόνο στις περιπτώσεις που οι αιτητές κατέχουν τα απαιτούμενα, από το Σχέδιο Υπηρεσίας της θέσης, προσόντα κατά την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων.

- 1) Μίας (1) κενής θέσης Βοηθού Τοπογράφου Μηχανικού (Συνδυασμένη με τη θέση του Τοπογράφου Μηχανικού), Κλίμακα Ν3 (Α9-2:€27.483-€42.143 - Α11: €40.526-€53.638 - Α12: €44.968-€59.689).
- 2) Μίας (1) κενής θέσης Λειτουργού Μάρκετινγκ (Συνδυασμένη με τη θέση του Λειτουργού Μάρκετινγκ Α'), Κλίμακα Ν3Α (Α8-2:€22.527-€37.661 - Α10:€34.284-€47.396 - Α11: €40.526-€53.638 - Α12: €44.968-€59.689).
- 3) Δύο (2) κενών θέσεων Λειτουργού Νομικών Υπηρεσιών (Συνδυασμένη με τη θέση του Λειτουργού Νομικών Υπηρεσιών Α'), Κλίμακα Ν3Α (Α8-2:€22.527-€37.661 - Α10:€34.284-€47.396 - Α11: €40.526-€53.638 - Α12: €44.968-€59.689).

Στην προκήρυξη των θέσεων που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου www.eac.com.cy, την Παρασκευή 4/3/2022 θα δημοσιευτούν όλες οι πληροφορίες σχετικά με τα απαιτούμενα προσόντα, τις άλλες αναγκαίες προϋποθέσεις καθώς και λεπτομέρειες για τη διαδικασία πλήρωσης των εν λόγω θέσεων. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ζητούν περισσότερες πληροφορίες από την αρμόδια υπηρεσία της ΑΗΚ, στα τηλέφωνα 22201612 και 22201636 μεταξύ των ωρών 08:00-14:15 (Δευτέρα, Τετάρτη - Παρασκευή) και Τρίτη 08:00-17:45.

Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου

Στην κορυφή της Μεσογείου οι ελληνικές εξοχικές κατοικίες

Πρωταγωνιστούν σε αποδόσεις παρά τις αυξήσεις τιμών

ΤΟΥ ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Τις **κορυφαίες** και με διαφορά επενδυτικές αποδόσεις μεταξύ των διακεκριμένων προορισμών της Μεσογείου εμφανίζουν οι πολυτελείς παραθεριστικές κατοικίες σε εμβληματικούς ελληνικούς προορισμούς. Αποδόσεις που αφορούν την ενοικιάσή τους σε σχέση με την τιμή κτήσης και οι οποίες καθιστούν ιδιαίτερα ελκυστικό επενδυτικά το ελληνικό real estate στα νησιά. Είναι χαρακτηριστικό πως οι κατοικίες στην Πάρο και τη Μύκονο έχουν πολύ υψηλότερες αποδόσεις από ίδιου μεγέθους και χαρακτηριστικών οικήματα στις Κάννες, στο Σεν Τροπέ ή το Κάπρι.

Τα τελευταία χρόνια, και παρά

Η **ζήτηση** σε όλους τους προορισμούς διακοπών της Μεσογείου εκτοξεύθηκε στα ύψη κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

την πανδημία, η αγορά εξοχικών κατοικιών στη Μεσόγειο έχει εξελιχθεί σταθερά από ένα πολλά υποσχόμενο τμήμα ακινήτων στον πιο δυναμικό και ενεργό κλάδο των ακινήτων. Για έκτη χρονιά, η Algean Property πραγματοποιεί έρευνα σε 30 δημοφιλείς προορισμούς στη Μεσόγειο καταγράφοντας όλες τις τελευταίες τάσεις και προοπτικές στην αγορά πολυτελών εξοχικών κατοικιών.

Για έκτη φορά η Μύκονος, με τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της και το ισχυρό brand name της, είναι ο

κορυφαίος προορισμός με μέση μετρίτη απόδοση 7,4%. Η αυξημένη ζήτηση είχε ως αποτέλεσμα περαιτέρω αύξηση των τιμών, ενώ τα ενοίκια αυξήθηκαν με βραδύτερο ρυθμό. Αυτό εξηγεί τη μείωση των αποδόσεων σε σχέση με το 2019 (8,2%).

Η Πάρος (7,1%) είναι ένας από τους προορισμούς που κατάφερε να αυξήσει την απόδοσή της σε σχέση με το 2019 (6,5%). Αν και οι τιμές αυξήθηκαν, η αύξηση των ενοικίων ξεπέρασε την αύξηση των τιμών πώλησης, με αποτέλεσμα υψηλότερη απόδοση, κλείνοντας περαιτέρω τη διαφορά με τη Μύκονο.

Η τιμή πώλησης και τα ενοίκια της Σαντορίνης παρουσίασαν ελαφρά αύξηση σε σύγκριση με το 2019, αλλά η συνολική απόδοση παρέμεινε η ίδια με το 2019 (6,3%).

Σε μια ευρύτερη θεώρηση της αγοράς της Μεσογείου, παρά την πανδημία, οι τιμές των ακινήτων παρέμειναν συνολικά σταθερές ή ακόμη και αυξήθηκαν σε αξία στις 30 τοποθεσίες που εξετάζονται, και ως εκ τούτου οι αποδόσεις είναι σε γενικές γραμμές χαμηλότερες σε σύγκριση με το 2019. Η αυξημένη ζήτηση ειδικά σε προορισμούς πολυτελείας και στον τομέα των πολυτελών ακινήτων της αγοράς είχε ως αποτέλεσμα υψηλότερες τιμές και χαμηλότερες αποδόσεις.

Όπως δείχνουν τα στοιχεία, η ζήτηση σε όλους τους προορισμούς διακοπών της Μεσογείου εκτοξεύθηκε στα ύψη κατά τη διάρκεια της πανδημίας, με την Ελλάδα, την Ισπανία και τη Γαλλία να πρωταγωνιστούν. «Δεδομένων των χαμηλών επιτοκίων των τελευταίων ετών, η αγορά μιας πολυτελούς εξοχικής κατοικίας αποτελεί μια μεγάλη επενδυτική ευκαιρία», εξηγεί η Algean Property.

Πολυτελείς κατοικίες στη Μεσόγειο

	ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ (€/τ.μ.)	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΤΙΜΗ ΕΝΟΙΚΙΑΣΗΣ (€)	ΜΕΣΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΑΠΟΔΟΣΗ
Μύκονος	7.750	12.000	7,4%
Πάρος	4.750	7.000	7,1%
Σαντορίνη	6.500	8.500	6,3%
Σκιάθος	4.000	5.000	6,0%
Τυνησία	1.000	1.250	6,0%
Πόρτο Χέλι	4.500	5.000	5,3%
Δαλματικές Ακτές	4.750	5.000	5,1%
Χαλκιδική	4.500	4.500	4,8%
Κεφαλονιά	3.750	3.750	4,8%
Χανιά	4.250	4.250	4,8%
Ελούντα	5.500	5.250	4,6%
Ζάκυνθος	5.000	4.750	4,6%
Ρόδος	3.750	3.500	4,5%
Κέρκυρα	5.250	4.750	4,3%
Νίκαια	10.500	9.500	4,3%
Αθηνάικη Ριβιέρα	4.600	4.000	4,2%
Μαρμπέλα	6.250	5.500	4,2%
Μαγιόρκα	6.750	5.250	3,7%
Σεν Τροπέ	18.000	14.000	3,7%
Μεσσηνία	4.000	3.000	3,6%
Σαρδηνία	8.500	6.250	3,5%
ΤΕΛ Αβιβ	11.000	7.750	3,4%
Ιμνιζα	8.250	5.750	3,3%
Κάννες	14.000	9.750	3,3%
Κάπρι	12.250	8.500	3,3%
Πάφος	5.250	3.000	2,7%
Μάλτα	5.250	2.750	2,5%

PHFH: Algean Property, «Yields Report 2022», 3/3/2022

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι νέες αντικειμενικές αξίες αύξησαν τις πωλήσεις οικοπέδων

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Διατηρείται η δυναμική των μεταβιβάσεων ακινήτων, αλλά με χαμηλότερους ρυθμούς σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο που χιλιάδες ιδιοκτήτες έσπευσαν στα συμβολαιογραφικά γραφεία να προλάβουν τις νέες αντικειμενικές αξίες. Από τις 1.500 πράξεις ημερησίως (γονικές παροχές, δωρεές και αγοραπωλησίες) διενεργούνται περί τις 500 ηλεκτρονικές μεταβιβάσεις και συνολικά από τις 20 Ιανουαρίου μέχρι σήμερα έχουν γίνει περισσότερες από 10.000 στο σύνολο της επικράτειας.

Όπως εξηγούν συμβολαιογράφοι, οι νέες αντικειμενικές αξίες και τα βάρη που αυτές φέρνουν οδηγούν πολλούς ιδιοκτήτες στην πώληση ακινήτων που δεν τους φέρνουν εισόδημα, όπως οικόπεδα και αγροτεμάχια, ενώ επισημαίνουν ότι συνεχίζονται με την ίδια δυναμική οι γονικές παροχές λόγω του υψηλού αφορολογήτου, το οποίο ανέρχεται στα 800.000 ευρώ. Μάλιστα η κυβέρνηση με στόχο να συνεχισθεί η ανοδική πορεία που καταγράφεται στις μεταβιβάσεις σχεδιάζει να καταργήσει τη βεβαίωση ΤΑΠ, για την οποία οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να περιμένουν έως και έξι μήνες προκειμένου να τη λάβουν από τους δήμους, ενώ το προσεχές διάστημα αναμένεται να ενεργοποιηθεί και ο Ηλεκτρονικός Φάκελος Ακινήτων που θα οδηγήσει στη μείωση της γραφειοκρατίας, καθώς όλα τα δικαιολογητικά θα εμπεριέχονται στην ηλεκτρονική μερίδα του ακινήτου. Όπως αναφέρουν από την ΑΑΔΕ, το διάστημα αυτό ολοκληρώνεται ο έλεγχος των τελευταίων χειρόγραφων δηλώσεων φόρου μεταβίβασης ακινήτων που υποβλήθηκαν στις

εφορίες. Η εξέλιξη αυτή δείχνει ότι δεν θα χρειασθεί νέα παράταση για τα οριστικά συμβόλαια (εκπνέει στις 31 Μαρτίου) τα οποία θα γίνουν με τις παλιές αντικειμενικές αξίες, εφόσον βέβαια η δήλωση είχε υποβληθεί πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2021. Αύξηση της τάξης του 16% κατέγραψαν οι αγοραπωλησίες ακινήτων το 2021 σε σύγκριση με το 2020, σύμφωνα με τα στοιχεία του μητρώου με-

Στη διάρκεια του 2021 οι πράξεις που πραγματοποιήθηκαν αυξήθηκαν κατά 16% σε σύγκριση με το 2020.

ταβίβασης ακινήτων. Ωστόσο, σε σύγκριση με το 2019 καταγράφεται μείωση της τάξης του 20,7%. Συγκεκριμένα στον Δήμο Αθηναίων, όπου παραδοσιακά γίνονται οι περισσότερες πράξεις, το 2019 πραγματοποιήθηκαν 5.303 αγοραπωλησίες, το 2020 διαμορφώθηκαν σε 3.353 και το 2021 σε 3.929. Οι μεγάλες ποσοστιαίες αυξήσεις στις μεταβιβάσεις καταγράφονται στους Δήμους Ελληνικού - Αργυρούπολης, Πετρούπολης, Φιλοθέης - Ψυχικού, Ηρακλείου, Νέας Ιωνίας και Λυκόβρυσης. Στις περιοχές αυτές καταγράφηκαν οι υψηλότερες αυξήσεις ακινήτων, οι περισσότερες αξιών. Συγκεκριμένα, στον Δήμο Ελληνικού οι αυξήσεις έφθασαν στο 57,14% στην κατώτατη τιμή ζώνης, στη Νέα Ιωνία στο 38,89% στην κατώτατη τιμή ζώνης και στο Ηράκλειο στο 36% τόσο στην κατώτατη όσο και στην ανώτατη τιμή ζώνης.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Να αγοράσω, να πουλήσω ή να περιμένω

Το ότι επικρατεί μια γενική αναστάτωση στην αγορά και μια αγωνία δεν είναι ούτε τυχαίο, ούτε υπερβολικό. Πόλεμος γίνεται και οικονομικές κυρώσεις τρέχουν που επιπράζουν σίγουρα κι εμάς. Αλλάζει το σκηνικό που προδιαγράφεται στον τουρισμό, ενώ επενδυτές σε ακίνητη περιουσία προερχόμενοι από αυτό το μέρος του κόσμου, αναμένεται να είναι περιθωριοποιημένοι για αρκετό διάστημα από τώρα.

Τι είναι λογικό να αναμένουμε να συμβεί παρακάτω σε ό,τι αφορά την αγορά ακινήτων;

Ο πειρασμός είναι μεγάλος για να φέρεי κάποιος θύμισε από το 2020. Πρώτον επειδή τότε, η χρονιά δούλεψε μια χαρά τους πρώτους δύο μήνες του έτους και μετά είχαν αρχίσει τα παγκόσμια (και τα τοπικά) lockdown. Φέτος, είχαμε τους πρώτους δύο πολλά υποσχόμενους μήνες και ο Μάρτης μας φέρνει σε ένα νέο κοσμογονικό γεγονός με ανυπολόγιστες συνέπειες. Δεύτερον, όπως η τότε κατάσταση οδήγησε σε εξαιρετικά χαμηλή οικονομική δραστηριότητα, έτσι και τώρα υπάρχουν οι ορατοί κίνδυνοι για κάτι ανάλογο. Τρίτον, όπως η «μετά» κόβιντ εποχή έφερε μαζί της τεράστια προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα με συνεπακόλουθο την αύξηση στο κόστος, έτσι και τώρα η τρέχουσα κατάσταση πραγμάτων υπερκοντίζει αυτό το πρόβλημα.

Όμως, αν προσπαθήσουμε να δούμε τα πράγματα πιο ψυχραίμα – χωρίς να υπάρχει εγγύηση ότι θα τα καταφέρουμε – η τρέχουσα πραγματικότητα μπορεί να μην έχει τον ίδιο αντίκτυπο που βιώ-

Καλούμαστε για άλλη μια φορά να μειώσουμε τον αρνητικό οικονομικό αντίκτυπο επειδή μόνο με τον τρόπο αυτόν θα είμαστε θωρακισμένοι για μια νέα γρήγορη ανάκαμψη.

σαμε από τον Μάρτιο του 2020 και μετέπειτα. Σίγουρα δεν μπορούμε να αναπληρώσουμε στο 100% ούτε τον αριθμό των τουριστών που αναμέναμε από την Ρωσία, ούτε ενδεχομένως και τα εισοδήματα που θα μας απέφεραν. Από την άλλη, η διολίσθηση του ρουβλιού έναντι των κύριων ξένων νομισμάτων σε συνδυασμό και με τις γενικές και ειδικές κυρώσεις, εξανεμίζουν τις πιθανότητες να υπάρξουν Ρώσοι τουρίστες για οποιονδήποτε προορισμό. Άρα προσωπική μου άποψη είναι πως σε ό,τι αφορά αυτό το κομμάτι, ήταν ατυχής η δήλωση – εν είδει απειλής – του Ρώσου πρέσβη ότι οι Ρώσοι τουρίστες θα πάνε Τουρκία. Δεν θα πάει κανένας Εκτός αν οι Τούρκοι τους φιλοξενούν δωρεάν.

Έχουμε λοιπόν κάποιες βδομάδες περιθώριο να τρέξουμε και να προβάλουμε την χώρα μας σε άλλες χώρες με σκοπό την έλκυση μεγαλύτερων κυμάτων τουριστών από αυτές. Η Βρετανία είναι μια πολλά υποσχόμενη αγορά επειδή συγκριτικά η Στερλίνα είναι δυ-

Όπως η «μετά» κόβιντ εποχή έφερε μαζί της τεράστια προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα με συνεπακόλουθο την αύξηση στο κόστος, έτσι και τώρα η τρέχουσα κατάσταση πραγμάτων υπερκοντίζει αυτό το πρόβλημα.

νατή έναντι του Ευρώ και διαχρονικά ήμασταν ένας δημοφιλής προορισμός για τους Άγγλους. Πέραν της Βρετανίας όμως μπορούμε να πλησιάσουμε χώρες, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ελβετία, όλη η Σκανδιναβία, το Ισραήλ κλπ. Αυτή η στρατηγική θα μειώσει τον αρνητικό αντίκτυπο.

Πέραν αυτού, η κατάσταση θα πρέπει να μας δώσει άλλο ένα μάθημα, ότι δηλαδή δεν πρέπει να εξαρτιόμαστε σε μια μόνο αγορά, όσο μεγάλη και να είναι.

Εκείνο που μας αφήνει σχεδόν

απόλυτους θεατές είναι το θέμα της αύξησης του κόστους. Ήδη το κόστος ενέργειας έχει ανέβει δραματικά και δεν φαίνεται στον ορίζοντα εύκολος τρόπος ελέγχου ή αποσυμπίεσης αυτής της ξέφρενης πορείας.

Τα εργοστάσια εξακολουθούν να μην μπορούν να ανταποκριθούν στη ζήτηση, όπως και ούτε την έγκαιρη παράδοση. Συνεπώς οι υπάρχουσες καθυστερήσεις θα έχουν επιμήκυνση και το κόστος καθαρή αύξηση.

Η τοπική ζήτηση σε ό,τι αφορά

την αγορά ακινήτων διαιρείται σε δύο, θα έλεγα, κατηγορίες. Η πρώτη είναι αυτή που υπό την εξέλιξη των γεγονότων θέλει να κρατήσει μια συντηρητική προσέγγιση περιμένοντας μέχρι να σταθεροποιηθεί η κατάσταση και μετά να αποφασίσουν. Αυτό θα πάρει τη μορφή της αναστολής πλάνων σχεδιασμού, αδειοδότησης και κατασκευής νέων έργων και δέσμευση ρευστού σε κάποια αγορά ακινήτου. Στην αντίληψη τους, η παγοποίηση μειώνει το ρίσκο τους τώρα και επιτρέπει την επενδυτική

επέκτασή τους στο μέλλον αν και

όταν το επιτρέψουν οι συνθήκες.

Στο μεταξύ, κρατάνε το ρευστό

για όποια ανάγκη προκύψει.

Η δεύτερη κατηγορία είναι αυτή που βλέπει τα πράγματα ακριβώς αντίθετα. Τα μέλη της είναι συνήθως έμπειρα στο να εκμεταλλεύονται περιόδους αβεβαιότητας για να αποκομίσουν μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη. Δηλαδή θα εκμεταλλευθούν το άγχος ενός πωλητή να πουλήσει επειδή πιστεύει πως η αγορά θα πέσει λόγω του πολέμου κλίματος, ή θα προτιμήσουν να αγοράσουν τώρα επειδή πιστεύουν πως το κόστος θα ανέβει σε μεγαλύτερα ύψη και άρα η καλύτερη κίνηση είναι η άμεση κίνηση, ή απλά πιστεύουν πως οι πληθωριστικές πιέσεις απλά ροκανίζουν το ρευστό τους τη στιγμή που τα ακίνητα αποτελούν ένα πολύ καλό φραγμό σε αυτό το φαινόμενο.

Όπως και να έχει, η δική τους οπτική βλέπει την υφιστάμενη κατάσταση ως ένα παροδικό φαινόμενο που αν το εκμεταλλευτούν σωστά θα καρπωθούν τα μελλοντικά οικονομικά οφέλη.

Δεν είναι γνωστό σε αυτό το

στάδιο ποια κατηγορία θα υπερί-

σχύσει. Οι επόμενοι δύο με τρεις

μήνες θα είναι καθοριστικοί. Στο

μεσοδιάστημα καλούμαστε για

άλλη μια φορά να μειώσουμε τον

αρνητικό οικονομικό αντίκτυπο

επειδή μόνο με τον τρόπο αυτόν θα

είμαστε θωρακισμένοι για μια

νέα γρήγορη ανάκαμψη.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι

CEO της APS Andreou Property Strategy

- Chartered Surveyors.

Η καμπάνα στο Μουσείο Μνήμης για τον «τεχνητό λιμό» και τα 3,5 εκατομμύρια νεκρούς, πάνω από τον Δνείπερο, στο Κίεβο.

Η άνοιξη θα αργήσει φέτος στο Κίεβο

Ο Φώτος Λαμπρινός καταγράφει την ιστορία μιας χώρας που γνωρίζει πολύ καλά ως επισκέπτης και ως σκηνοθέτης

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

«Πρέπει να πεις οπωσδήποτε για το Κίεβο πόσο όμορφο είναι την άνοιξη, γεμάτο λουλούδια... Μια έκρηξη χρωμάτων και αρωμάτων». Σα να μη θέλει ο Φώτος Λαμπρινός να κλείσουμε την κουβέντα που ξεκίνησε για τον πόλεμο με εικόνες καταστροφής. Σα να θέλει να χαλαρώσει λίγο την ασφυκτική ανησυχία που νιώθει για τον πολύ στενό φίλο του, διακεκριμένο Ουκρανό σκηνοθέτη, που δυσκολεύεται να βρει στο τηλεφώνω, και ο οποίος αρνήθηκε να εγκαταλείψει την πόλη – ζει στο κέντρο της μαζί με τη γυναίκα του, εφοδιασμένος πλέον με ένα όπλο. Σα να θέλει να ξορκίσει το μεγάλο κακό που το βλέπει να πλησιάζει, με λίγες πιθανότητες αναστροφής, τουλάχιστον έως τη στιγμή αυτή (Τρίτη πρωί).

«Το Κίεβο είναι το πιο πράσινο και λουλουδιασμένο μέρος του κόσμου», συνεχίζει. «Εκτός από όλα τα άλλα έχει και τον Βοτανικό Κήπο στο κέντρο της πόλης». Μιλάει και για την αρχιτεκτονική, που παρά τη σοβιετική παρέμβαση, με τα τυποποιημένα οικοδομικά μπλοκ, διατηρεί και κτίρια που αποτυπώνουν την παλιά αίγλη του 19ου αιώνα, του ρομαντισμού, του κλασικισμού. Μιλάει για την υπέροχη κουζίνα, με τις ξεχωριστές γεύσεις.

Όμως η πρόθεσή του δεν είναι να συντάξει έναν μικρό τουριστικό οδηγό για το «δικό του» Κίεβο. Αλλά να μιλήσει για την

ιστορία του και τον πολιτισμό του, να ανασκευάσει τα ψέματα και την προπαγάνδα που τον εξοργίζουν. Εξάλλου, αυτή είναι η δουλειά του, δεκαετίες τώρα: η τεκμηρίωση.

Ο Φώτος Λαμπρινός, με φιλομογαφία μεγάλη σε όγκο και σημαντική σε περιεχόμενο, δημιουργός αρχείου κινηματογραφικών τεκμηρίων (Επίκαιρα) στο υπουργείο Εξωτερικών και πολλών ντοκιμαντέρ («Πανόραμα του αιώνα», «Η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο», έως το πιο πρόσφατο «Η Μεγάλη Ουτοπία»), έχει στενούς δεσμούς με την Ουκρανία. Την έχει επισκεφθεί και περιηγηθεί, ως ταξιδιώτης και ως σκηνοθέτης. Τον φίλο του –του οποίου θέλει να προστατεύσει το όνομα– συνάντησε για πρώτη φορά στο κινηματογραφικό εργαστήριο του Μιχαήλ Ρομ στη Μόσχα, όπου σπουδάζαν και οι δύο, το 1965. Εκτοτε δεν χώρισαν ποτέ.

«Όταν πρωτογνώρισα την Ουκρανία ήταν τμήμα της Σοβιετικής Ενωσης αλλά οι Ουκρανοί ανέκαθεν θεωρούσαν τη χώρα τους ανεξάρτητη, με δική της γλώσσα, της οικογένειας των σλαβικών γλωσσών, δική της γραμματεία και εθνικό ποιητή τον Ταράς Σεβτσένκο. Αλλη γλώσσα και γραμματική σημαίνει και άλλο τρόπο σκέψης».

Θυμάται ανεξίτηλα το ταξίδι στον Δνείπερο με βαρκάκι με πανιά, καλοκαίρι του 1969, μαζί με τον φίλο του και τα αδέρφια του, επίσης κινηματογραφιστές.

Ο Φώτος Λαμπρινός στην κεντρική Ουκρανία, στα χωριά Χολόντιν Γιαρ («παγωμένο φαράγγι»), που είχαν τις μεγαλύτερες απώλειες από τον «τεχνητό λιμό». Τη φωτογραφία τράβηξε ο φίλος του, Ουκρανός σκηνοθέτης.

Ο,τι ζει σήμερα η Ουκρανία μοιάζει με απότοκο του χθες. Και «αύριο»; Ποια είναι η εκτίμησή σας, τον ρωτώ. «Φοβάμαι να την κάνω...».

Το '89, επί Γκορμπασόφ, γύρισε για την ΕΡΤ μια σειρά, και το επεισόδιο του Κιέβου το τιτλοφόρησε «Η όλη εξουσία στους ποιητές», παραφράζοντας το «η όλη εξουσία στα Σοβιέτ». «Στην

προσπάθεια τότε της ουκρανικής ελίτ να ανεξαρτητοποιηθεί και να αποκτήσει υπόσταση ανεξάρτητης και ελεύθερης χώρας, είχαν πρωτοστατήσει οι Ουκρανοί ποιητές», λέει ο Φώτος Λαμπρινός. «Εκανα συνεντεύξεις μαζί τους, έδειξα την ιστορία της Ουκρανίας».

Μακράιωνη, πέραν των 1.000 ετών, όταν στο Κίεβο, με τον πρίγκιπα Βλαδίμηρο, οι εκεί Σλάβοι ασπάστηκαν τον χριστιανισμό. Ο σκηνοθέτης μάς παραπέμπει στο πρώτο επεισόδιο της σειράς «Η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο» (ΕΡΤ, 1992) αλλά και στη θρυλική ταινία του Σεργκέι Παρατζάνοφ

«Σκιές των λησμονημένων προγόνων». Το 1918/9, μήνες πριν από το τέλος του Μεγάλου Πολέμου, οι μπολσεβίκοι υπέγραψαν τη Συνθήκη Μπρεστ-Λιτόβσκ, με την οποία παρέδιδαν την Ουκρανία στα στρατεύματα του Κάιζερ, τα οποία με τη σειρά τους «άδειασαν» τη χώρα από τα αποθέματά της σε σιτάρι και όχι μόνον.

Και ο σκηνοθέτης συνεχίζει την καταγραφή της Ιστορίας: «Αποτέλεσμα, στον Εμφύλιο (1918), η Ουκρανία να συμμετάσχει με τέσσερις διαφορετικές δυνάμεις: κόκκινοι, λευκοί, αναρχικοί και εθνικιστές. Τον Εμφύλιο ακολούθησε λιμός που έπληξε κυρίως τα αστικά κέντρα και ανάγκασε τον Λένιν να εισαγάγει τη Νέα Οικονομική Πολιτική που, εκτός των άλλων, έδωσε σχετική ανεξαρτησία και ανάλογη αυτονομία στην Ουκρανία. Με κύριο χαρακτηριστικό τη χρήση της ουκρανικής γλώσσας στην εκπαίδευση και στον Τύπο. Για τους Ουκρανούς, η περίοδος αυτή θεωρείται ως «χρυσή εποχή». Κράτησε όμως πολύ λίγο. Από το 1927 και μετά, με τον Στάλιν, τα πράγματα αλλάζουν...».

Κάτι παραπάνω: η κεντρική εξουσία συγκεντρώνει με τη βία το τελευταίο σπυρί σιτάρι από τα αγροτικά νοικοκυριά. Πεθαίνουν από την πείνα περίπου 5 εκατ. αγρότες στην Ουκρανία και στη Νότια Ρωσία, ενώ άλλο 1,5 εκατ. στάλθηκαν στη Σιβηρία ως «κουλάκοι». Στη «Μεγάλη Ουτοπία» (2017) ο σκηνοθέτης χρησιμοποιεί

εί ανέκδοτο υλικό, με ανατριχιαστικές μαρτυρίες ανθρώπων που επέζησαν από τον «τεχνητό λιμό», από δύο ντοκιμαντέρ που γύρισαν το '85 και το '89 στην Ουκρανία φίλοι του κινηματογραφιστές.

Η εξιστόρηση συνεχίζεται με πολλά επεισόδια: τι ακολούθησε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, την περίοδο Γκορμπασόφ, την κατάρρευση της ΕΣΣΔ, οπότε και «για πρώτη ουσιαστικά φορά, από την εποχή του πρίγκιπα Βλαδίμηρου, η Ουκρανία κατέστη ανεξάρτητη χώρα;

»Η ρωσική ηγεσία δεν αποδέχτηκε αυτή την εξέλιξη και υπέθαψε την «εξέγερση» των ανατολικών επαρχιών (Λουγκάνσκ, Ντονέτσκ) με τους ρωσόφωνους των περιοχών αλλά και με Τσετσένους και Κεντροασιατές μισοφόρους. Η ουκρανική αντίσταση δεν επέτρεψε την επικράτηση των «αυτονομιστών» – κάτι που έδωσε την αφορμή στον Πούτιν να οργανώσει την επίθεση κατά της Ουκρανίας, με σκοπό να καταλάβει το Κίεβο και να τοποθετήσει μια κυβέρνηση απολύτως ελεγχόμενη από τον ίδιο.

»Οι ψευδείς ειδήσεις και η προπαγάνδα υπήρξαν τα κύρια όπλα σε αυτόν τον άνιστο όσο και άδοξο πόλεμο, με την Ευρώπη, τότε, στον ρόλο του απλού θεατή».

Ο,τι ζει σήμερα η Ουκρανία μοιάζει με απότοκο του χθες. Και «αύριο»; Ποια είναι η εκτίμησή σας, ρωτώ τον Φώτο Λαμπρινό. «Φοβάμαι να την κάνω...»

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

6.3-12.3.22

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Ο «Επαναπατρισμός της Θεάς» από την Ερατώ Χατζησάββα

Η **Golden Gallery** by Karatays παρουσιάζει την ατομική έκθεση της καταξιωμένης εικαστικού δρος Ερατούς Χατζησάββα «Επαναπατρισμός της Θεάς». Στην έκθεση «Επαναπατρισμός της Θεάς» η Ερατώ Χατζησάββα πραγματεύεται το αρχέτυπο της Θεάς Αφροδίτης με τις διάφορες αναγεννησιακές του απεικονίσεις, επανανοθετώντας την στη γενέτειρα χώρα, την – μετά το 1974 – Κύπρο, θίγοντας επίκαιρα κοινωνικο-πολιτικά, αλλά και διαχρονικά ζητήματα. **Golden Gallery** by Karatays, Μνασιάδου 8, Λευκωσία. Διάρκεια έκθεσης έως 20 Μαρτίου. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22 665727.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Φιλουμένα Μαρτουράνο» στο ΘΟΚ

Η **Κεντρική** Σκηνή του ΘΟΚ παρουσιάζει από τις 18 Φεβρουαρίου 2022 τη Φιλουμένα Μαρτουράνο του Εντουάρντο Ντε Φιλίππο, σε σκηνοθεσία Μαγδαλένας Ζήρα, ένα έργο-κόσμημα του σύγχρονου παγκόσμιου ρεπερτορίου, μια γλυκόπικρη κωμωδία που εξοκολουθεί να γράφει, δεκαετίες τώρα, τη δική της λαμπρή ιστορία στις θεατρικές σκηνές ολόκληρου του κόσμου και δεν έχει πάψει να προσφέρει μοναδικές συγκινήσεις στους θεατές, όπου κι αν παίζεται. Γραμμένη στα 1946, η Φιλουμένα Μαρτουράνο κατέχει προεξάρχουσα θέση στη δραματουργία του Ιταλού κωμωδιογράφου, ως ένα ιδιαίτερο δείγμα νεορεαλισμού στο οποίο συμπυκνώνεται μια ολόκληρη εποχή. Μια σύγκρουση

ανάμεσα σε δύο κόσμους, ένα ταξίδι προς την αναζήτηση της ευτυχίας με όχημα τη σπαρταριστή και συνάμα τρυφερή, ρομαντική γλώσσα του συγγραφέα. Έχοντας στο πλάι της ένα σύνολο καταξιωμένων ηθοποιών της νέας και της παλαιότερης γενιάς, η Μαγδαλένα Ζήρα συλλαμβάνει τη λαϊκή σπιριτάδα του έργου, αναψηλαφώντας τη ναπολιτάνικη ατμόσφαιρά του, ενώ δεν λείπουν και οι σύγχρονες αναφορές. Την πληθωρική ηρωίδα ερμηνεύει η ηθοποιός Αννίτα Σαντοριναίου, που επιστρέφει στον ΘΟΚ μετά από έξι χρόνια. **Θέατρο ΘΟΚ, την Παρασκευή 11 –Κυριακή 13 Μαρτίου 2022 στις 8:30 μ.μ. (Κυρ. 6:00 μ.μ.), Γρηγόρη Αυξεντίου 9, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφωνο 77772717.**

ΒΙΒΛΙΟ

Έκθεση φανζίν | Βιβλιοθήκη AZINEΣ

Το **Πολιτιστικό** Ίδρυμα Λευτέρη Οικονόμου παρουσιάζει τη βιβλιοθήκη AZINEΣ, Η βιβλιοθήκη θα εγκατασταθεί με έκθεση των φανζίν/zine που έχουν συλλεχθεί και με το τέλος της έκθεσης θα ταξινομηθούν στη μόνιμη βιβλιοθήκη που θα είναι ανοιχτή για το κοινό. Η ομάδα της βιβλιοθήκης AZINEΣ, έχει μαζέψει ένα αρχείο και έχει δημιουργήσει τον κορμό της πρώτης βιβλιοθήκης φανζίν στην Κύπρο που είναι ανοιχτή για το κοινό. Φιλοξενεί κυρίως Κύπριους καλλιτέχνες από ποικίλες θεματολογίες φανζίν και πρακτικές, αλλά και αυτοεκδόσεις αξιόλογων, αξιοπρόσεκτων και δυναμικών καλλιτεχνών και στεγάζεται στο ΓΚΑΡΑΖ, στη Λευκωσία. Το εν λόγω υλικό έχει μαζεστεί τόσο μέσα από προσκλήσεις επιλεγμένων Κύπριων καλλιτεχνών, όσο και από το ανοικτό κάλεσμα που απηύθυνε η βιβλιοθήκη. **ΓΚΑΡΑΖ, Αμμοχώστου 16, Λευκωσία. Διάρκεια έως 24 Μαρτίου. Πληροφορίες τηλεφωνο 22 001508.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ο γιγαντισμός του αφύσικου

Ο **ψυχικός** ακρωτηριασμός συμπορεύεται με τον πόλεμο ή είναι συνέπειά του; Μπορεί να ισχύουν και τα δύο. Όπως και η παραφροσύνη, η απελπισία, ο πρωϊσμός, η απόσυρση, πράξεις θάρρους και πράξεις ανημπόριας, όλα ανάκατα, χωρίς τέλος και αρχή. Η ψυχραιμία και το ζύγισμα μοιάζουν σχεδόν με προδοσία. Ο πόλεμος στην Ουκρανία μας βγάζει από οποιοδήποτε δίλημμα. Επιλέγει κανείς την πλευρά με την οποία συντάσσεται, δεν εκκρεμούν «δευτερες σκέψεις». Η εισβολή των Ρώσων, ο Πούτιν, οι βομβαρδισμοί αμάχων, οι νεκροί, σε ευρωπαϊκό έδαφος, προκαλούν κύματα υποστήριξης στον ουκρανικό λαό, ενώ η συγκίνηση αναβλύζει πηγαία. Ο Ζελένσκι μιλώντας μέσω βίντεο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την περασμένη Τρίτη κάλεσε την Ευρωπαϊκή Ένωση να αποδείξει ότι είναι στο πλευρό της Ουκρανίας. «Δεν μπορεί να πω καλημέρα, καλό απόγευμα ή καλό βράδυ. Γιατί κάθε μέρα για αρκετούς ανθρώπους, δεν είναι καλή. Για κάποιους ανθρώπους, αυτή είναι η τελευταία μέρα», είπε. Ποιος μένει ανεπηρέαστος.

Από την περασμένη Δευτέρα ήταν σε εξέλιξη ένα διαφορετικό τσουνάμι στον χώρο του πολιτισμού: ακυρώνονταν η μία μετά την άλλη συνεργασίες οργανισμών με Ρώσους, φορείς ή ιδιώτες. Δεν προλάβαινε κανείς να διαβάξει στο Διαδίκτυο ονόματα: Ο αρχιμουσικός Βαλέρι Γκεργκιέφ, φίλος του Ρώσου προέδρου, απολύθηκε από τη Φιλαρμονική του Μονάχου, η Μετροπόλιταν Οπερα διέκοψε τη συνεργασία της με τη δίστημη σοπράνο Αννα Νετρεμπκο, δηλωμένη θαυμάστρια του Πούτιν. Οι συναυλίες που θα έδιναν με τον σύζυγό της, τον Αζέρο τενόρο Γιουσέφ Εϊβάζοφ, ακυρώθηκαν και στην Ευρώπη. Είναι δύο από τις δεκάδες περιπτώσεις. Η Ρωσία είναι ανεπιθύμητη και από μεγάλες καλλιτεχνικές διοργανώσεις, όπως η Eurovision, το Φεστιβάλ Καννών, η Μπιεννάλε της Βενετίας. Κι αυτό, στην αρχή της εβδομάδας. Ποιος ξέρει μέχρι σήμερα, που δημοσιεύεται το κείμενο, πού θα βρίσκεται ο κόσμος της τέχνης. Από την άλλη πλευρά και στη Ρωσία είναι πάρα πολλοί οι καλλιτέχνες που εγκαταλείπουν τις διευθυντικές θέσεις τους σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τον πόλεμο και την πολιτική του Πούτιν. Πρώτη είχε παραιτηθεί η Έλενα Κοβάλσκαγια από τη διεύθυνση του Κρατικού Θεάτρου της Ρωσίας. Ο τομέας του Πολιτισμού αποτελεί για τη Ρωσία μεγάλο οικονομικό κεφάλαιο. Η πίεση γίνεται ποικιλοτρόπως αισθητή.

Σε «πογκρόμ» όπως αυτό που εξελίσσεται, πλύντονται αθώοι είναι βέβαιο, άδικο, αφήνει τραυματικό αποτύπωμα, έχει συνέπειες μακροχρόνιες, προκαλεί και απρόβλεπτες αντιδράσεις, η τιμωρία επιβάλλεται για να επιβληθεί. Κανείς δεν θα βγει ανεπηρέαστος από αυτόν τον πόλεμο με τις διαστάσεις που έχει πάρει, την καταστροφική ταχύτητα που αναπτύσσεται, τις παραμορφώσεις, τις φθορές, τον γιγαντισμό του αφύσικου που απλώνεται παντού.

Το τελευταίο έργο του Τόμας Μπέρχαρντ η «Πλατεία Ηρώων» (1988) ήταν παραγγελία του τότε διευθυντή του Μπουργκτέατερ, Κλάους Πάιμαν (και σκηνοθέτη του), για τα 100 χρόνια του θεάτρου και τα 50 από την ιστορική, περισσότερο από ενθουσιώδη, υποδοχή των Αυστριακών στον Χίτλερ. Ο Μπέρχαρντ το τοποθετεί ακριβώς, Μάρτιο του 1988 στη Χέλντενπλάτς της Βιέννης, γράφοντας έναν λιβέλο, ουσιαστικά, για την πιο σκοτεινή όψη της Αυστρίας.

Πολιτικοί, αστοί, ακαδημαϊκοί, καλλιτέχνες ήταν πάντα στο στόχαστρο του συγγραφέα. Ο κεντρικός ήρωας καθηγητής Γιόζεφ Σούστερ, πέφτει απ' το παράθυρο του διαμερίσματός του κοντά στην Πλατεία Ηρώων, πενήντα χρόνια μετά τη θριαμβευτική εμφάνισή του Χίτλερ μπροστά σε χιλιάδες Αυστριακούς. Η κόρη του Αννα λείει επικρίνοντας τον μετριοπαθή αδελφό του αυτοκράτορα, Ρόμπερτ, καθηγητή κι αυτόν: «[...] άνθρωποι σαν το θείο Ρόμπερτ/ δεν πηδούν από τα παράθυρα/ ούτε καταδιώκονται από τους Ναζί/ τον περισσότερο καιρό αγνοούν αυτά που συμβαίνουν γύρω τους/ μόνο άνθρωποι σαν τον πατέρα κινδυνεύουν/ είναι αυτοί που αδιακόπα ακούν και βλέπουν τα πάντα [...]». Σε άλλη στιγμή του έργου, η Αννα στρέφεται στην αδελφή της: «Σκέφτεσαι όπως ο θείος Ρόμπερτ/ σκέφτεσαι ότι τα πράγματα δεν είναι τόσο άσχημα/ τη στιγμή που τα πράγματα δεν θα μπορούσαν να είναι χειρότερα [...]».

ΘΕΑΤΡΟ

«Εγώ, η Ελένη Παπαδάκη» στο Θέατρο Ανεμώννα

Το **Θέατρο** Ανεμώννα εγκαινιάζει την καινούργια χρονιά 2022 με το βιογραφικό έργο της Ιρένε Μαραντέι για τη ζωή και το έργο της εμβληματικής ηθοποιού Ελένης Παπαδάκη «Εγώ, η Ελένη Παπαδάκη». Το έργο ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Αντρέα Τηλεμάχου. Είναι ένα έργο που παρά τη θεατρική του μορφή, βασίζεται εξ ολοκλήρου σε ενδελεχή έρευνα της συγγραφέως κάθε διαθέσιμου στοιχείου για τη ζωή και το έργο της μεγαλύτερης Ελληνίδας ηθοποιού του μεσοπολέμου. Όλα τα υπάρχοντα στοιχεία κάτω από το μικροσκόπιο της Μαραντέι, μαζί με όλη της την εμπει-

ρία στη συγγραφή βιογραφιών για το θέατρο, οδήγησαν σε αυτό το σημαντικό έργο με προοπτική να φωτίσει όσο το δυνατόν περισσότερες πλευρές της και να βγάλει από τη σχετική λήθη αυτήν που, αν είχε ζήσει, θα είχε δικαιωματικά τη θέση της μεγαλύτερης Ελληνίδας ηθοποιού του 20ου αιώνα αφού κατά τη διάρκεια της καριέρας της - καθηλωμένοι - απλοί θεατές, ειδήμονες και αντιζηλοί, θαύμαζαν την τέχνη της στον υπέρτατο βαθμό. **Θέατρο Ανεμώννα, Καντάρας 17, Λατσία. Τέταρτη 9 Μαρτίου, ώρα 7:30 μ.μ. Πληροφορίες τηλεφωνο 70007721.**

ΑΝΑΛΟΓΙΟ

«Ζωντανή Ζωγραφιά: Ένα Πορτρέτο της Μόνα Λίζα» στη Λεβέντειο Πινακοθήκη

Σκηνοθετημένο αναλόγιο των φανταστικών διαιολών μεταξύ του Λεονάρντο ντα Βίντσι και της Λέιντι Τζοκόντα. Η Alpha Square και η Λεβέντειος Πινακοθήκη συνεργάζονται για άλλη μια φορά, με αφορμή τα όγδοα γενέθλια της Πινακοθήκης. Το θεατρικό έργο του Jules Tasca «Ζωντανή Ζωγραφιά: Ένα Πορτρέτο της Μόνα Λίζα» θα παρουσιαστεί ως σκηνοθετημένο αναλόγιο στην Αγγλική γλώσσα, σε σκηνοθεσία του Ανδρέα Αραούζου. Είναι παιδαριώδης. Είναι ώριμη για την ηλικία

στην Λεβέντειο Πινακοθήκη. Το αναλόγιο θα παρουσιαστεί και στην Λεμεσό, στο πλαίσιο του FlashArt@Rialto τον Απρίλιο. **Λεβέντειος Πινακοθήκη, την Παρασκευή 11- Κυριακή 13 Μαρτίου 2022, στις 8:30 μ.μ. Αν. Λεβέντη 5, Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφωνο 7777040.**

της. Είναι ζωηρή αλλά και υπάκουη. Είναι έξυπνη. Είναι αρελής. Η Χριστίνα Μαρούχου και ο Ανδρέας Αραούζος θα διαβάσουν τους δύο ρόλους για περιορισμένο αριθμό σκηνοθετημένων αναλογίων

ΕΚΘΕΣΗ

Αναδρομική έκθεση χαρακτικής του Νίκου Κουρούσιπ

Η **Alpha C.K. Art Gallery** παρουσιάζει έκθεση του Κύπριου εικαστικού Νίκου Κουρούσιπ. Πρόκειται για αναδρομική παρουσίαση των έργων χαρακτηριστικής του κοινής δεξαμενής από αριθμό νέων γλυπτών. Η μακρόχρονη εικαστική πορεία του Νίκου Κουρούσιπ βασίζεται στην ιδέα του ότι «το μέσο δεν είναι το θεμέλιο της εικαστικής δημιουργίας. Το μέσο διαλέγεται με την έννοια και δημιουργούν το έργο». Ως ώριμος πλέον καλλιτέχνης, έχει εντάξει στην καλλιτεχνική του πορεία τα σύγχρονα τεχνολογικά μέσα και

περιβαλλοντικούς προβληματισμούς. **Alpha C.K. Art Gallery, Μακαρίου & Παναπικολή 3. Διάρκεια έως 14 Μαρτίου. Πληροφορίες τηλεφωνο 22751325.**

την τεχνολογία. Έτσι η χαρακτηριστική αποτέλεσε και αυτή μέρος της πολυδιάστατης δουλειάς του και συνάμα εξέλιξη στον τρόπο της εικαστικής του αποτύπωσης. Η παρούσα έκθεση αποτελεί μια αναδρομή στην όλη πορεία της χαρακτηριστικής του τέχνης με έργα που φέρουν έντονα, σχεδόν ανυπόφορα χρώματα εγείροντας έτσι με σαρκασμό κοινωνικούς και

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Παγκόσμια κατσιφάρα*

«**Ενιωθα μια απέραντη κόπωση μπροστά στο γεγονός ότι οι άνθρωποι πρέπει να τα ζουν όλα από την αρχή, ξανά και ξανά, χωρίς η κούραση να τους αποτρέπει, χωρίς ποτέ να τους κουράζει στ' αλήθεια», Δημήτρης Τανούδης, «Η ανάγκη του να είναι κανείς βάρβαρος», σελ. 147.**

τις ρωσικές πυραυλικές επιθέσεις, όταν άνθρωποι σκοτώνονται.

Θα συμφωνήσω... βέβαια ο πολιτισμός πεθαίνει κάθε φορά που έστω και ένας άνθρωπος σκοτώνεται από τη σφαίρα ενός άλλου ανθρώπου. Πάντοτε ήταν έτσι, θα πείτε και δεν θα έχετε άδικο. Από γεννήσεως κόσμου, από τον Κάιν και τον Άβελ, θα έλεγε κάποιος άλλος, ο άνθρωπος εκπαίδευτηκε για να αυτοκαταστρέφεται... και να καταστρέφει ό,τι τον περιβάλλει, ιδίως αν είναι κατασκευασμα και δημιουργημα του Άλλου, του προαιώνιου εχθρού! Και πολλές φορές αυτό που πιο άγρια χτυπάμε είναι ό,τι φτιάχτηκε, ό,τι γεννήθηκε από τον απλό άνθρωπο, γιατί ίσως φοβόμαστε

την αλήθεια του, τότε η μοίρα του ευτελούς κατά την πρώτη ανάγνωση των πραγμάτων αντικειμένου είναι προδιαγεγραμμένη!

Ένα από τα πιο αποτελεσματικά πολεμικά όπλα διαχρονικά είναι αυτό της διάβρωσης της μνήμης και καταστροφής της εντοπιότητας, μιας εντοπιότητας που έχει αποδεχθεί και εν πολλοίς συγκροτείται από τη διαφορετικότητα, με τα στοιχεία της να λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία, γεμίζοντας την κοινή δεξαμενή με πλούσιο πολιτισμικό απόθεμα. Σπάζοντας κάποιος τη δεξαμενή αυτή και χύνοντας αυτό το πολιτισμικό απόθεμα, ο άνθρωπος καθίσταται αυτομάτως άπορος... Και τότε έχει δύο επιλογές, ή θα ξεκινήσει και πάλι να καλλιεργεί στον ίδιο τόπο, ή θ' αφήσει τις εισαγωγές νέων σπόρων, και ό,τι ευδοκίμησει... Δυστυχώς, όμως, δεν μπορεί πάντα να ξέρει ποιος είναι ο έμπορος... και τι σπόρο θα του πωλήσει...

Όπλο τεράστιας δύναμης πυρός είναι και ο εξαναγκασμός σε πολιτιστική απορία και οι άτυπες κυρώσεις στον πολιτισμό σου. Και δεν είναι η απαγόρευση σ' ένα κρατικό σύνολο να ανεβάσει μια παράσταση ενός συγκεκριμένου συγγραφέα ή δημιουργού. Πολιτιστική κύρωση είναι η αλλάζεις τον συγγραφέα και να τον φέρνεις στα μέτρα σου, να τον

αγνοείς, να τον διαστρέφεις τόσο πολύ που στο τέλος να μην αναγνωρίζει ούτε ο ίδιος το έργο του. Πολιτιστική βία είναι να κρύβεις το παρελθόν και να μην αντιδρά κανείς, βλέπε τις επιγραφές από το Ελληνικό Γυμνάσιον Αμμοχώστου και από το Λύκειον Ελληνίδων στο Βαρώσι. Αυτό είναι απροκάλυπτη πολιτιστική βία, που θα έλεγε κάποιος πως το 2020 δεν θα μπορούσε να συμβεί, διότι ο άνθρωπος έμαθε από τις ισοπεδώσεις των εβραϊκών γειτονιών κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αν και σήμερα παλαιστινιακές γειτονιές εξαλείφονται από Εβραϊους εποίκους... Θα περίμενε κανείς ότι στην Κύπρο των χωριών φαντασμάτων δεν θα υπήρχε χώρος γι' απόκρυψη επιγραφών... αλλά φευ! Μάλλον είμαι πολύ αφελής για να πιστεύω πως ο άνθρωπος μπορεί να βλέπει πού περπάτησε πριν για να μπορεί ν' αποφύγει τον βορβορώδη δρόμο.

Στην Ουκρανία κάτι παρόμοιο συμβαίνει, παράπλευρες απώλειες οι ζημιές στο Μπάμπι Γιαρ, θα πει κανείς, το μουσείο του Ιβάνκιβ, όμως;

* Εμμ. Μπουνιαλής, «Κρητικός Πόλεμος»: «Νέφαλα σκοτεινότητα ο ουρανός γεμίζει / και η καταιγίδα άρχισε λίγο να ψιχαλίζει». «Κατσιφάρα»: ομίλη, καταχνιά.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Εφιάλτης στην Ουκρανία του μεγάλου λιμού

Η κολεκτιβοποίηση των καλλιεργειών και η βαρβαρότητα

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ουκρανία, Ιανουάριος, 1933. Καθώς αποβιβάζονται στον σιδηροδρομικό σταθμό στο Χάρκοβο στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού κοιτούν γύρω τους. Οι απέραντοι αγροί είναι ερημωμένοι και τα σπίτια εγκαταλελειμμένα. Σκυλιά δεν γαβγίζουν, γάτες δεν νιαουρίζουν, οι αγελάδες, τα γουρουνία και οι κότες έχουν εξαφανιστεί, ακόμα και τα πτηνά στα δέντρα έχουν σιγήσει.

Καθώς κυλούν οι μέρες, οι στρατιώτες συνειδητοποιούν ότι η ταφική σιωπή οφείλεται στο ότι πολύς κόσμος έχει πεθάνει είτε μέσα στα σπίτια του είτε έξω στους αγρούς. Απλώς τα στάχια κρύβουν τα πτώματα, τα οποία όμως σοβούν από εκατοντάδες μέτρα μακριά.

Προτού πεθάνουν, οι αγρότες έφαγαν όσα από τα ζωντανά δεν τους είχαν πάρει οι σοβιετικές αρχές, αγελάδες, γουρουνία και κοτόπουλα. Επειτα έφαγαν τα σκυλιά, οικόσιτα και αδέσποτα, έπειτα τις γάτες. Αργότερα, κυνήγησαν τα πουλιά στα δέντρα. Όταν δεν έμεινε ζωντανό ζώο, οι πιο δυνατοί άρχισαν να τρώνε τους πιο αδύναμους, τους ετοιμοθάνατους και τους πεθαμένους.

Η νέα διαταγή που λαμβάνουν τώρα οι νεοφερμένοι στρατιώτες είναι να αναρτήσουν μια επίσημη αφίσα του Κόμματος: «Το να τρώει κανείς τα παιδιά του συνιστά πράξη βαρβαρότητας». Ελέγχουν την κρεαταγορά διότι σχεδόν αποκλειστικά το κρέας που

Ένα από τα εκατομμύρια θύματα του μεγάλου λιμού.

διακινείται στη μαύρη αγορά είναι ανθρώπινο. Στη χειρότερη μοίρα είναι όσοι έχουν παιδιά. Κάποιοι γονείς τα προστατεύουν κλειδώνοντάς τα σε αγροκτήματα για να γλιτώσουν από τις συμμορίες κανιβαλών. Οι στρατιώτες βλέπουν τους αγρότες –στους οποίους απαγορεύεται να πάρουν οποιοδήποτε τρένο για την πόλη– να σπκώνουν τα παιδιά τους ψηλά μπάπως και φιλοτιμνθεί κάποιος επιβάτης να τα πάρει μαζί του.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, στα 1937, η Σοβιετική Ένωση διενεργεί απογραφή όπου υπολογίζεται ότι ο πληθυσμός της έχει μειωθεί κατά οκτώ εκατομμύρια, κυρίως από τις περιοχές της Ουκρανίας, του Καζακστάν, της Λευκορωσίας και της Ρωσίας. Ο Στάλιν απαγορεύει κάθε σχετική δημοσίευση και κα-

νονίζει όσοι έκαναν την απογραφή να εκτελεστούν.

Οι ιστορικοί αποφαινόνται ότι ποτέ δεν θα μάθουμε με ακρίβεια τον ακριβή αριθμό των θυμάτων του διαβόητου «Χολοντομόρ», όπως αποκαλούν τον λιμό οι Ουκρανοί. Εκτιμάται όμως πως 3,3 εκατομμύρια άνθρωποι πέθαναν από τον λιμό που ξέσπασε σταδιακά, μετά την εκπόνηση του Πρώτου Πενταετούς Πλάνου το 1928. Άλλοι τόσοι Ουκρανοί πέθαναν συνολικά από τις εκτελέσεις και τις εκτοπίσεις στη Σιβηρία.

Ήταν το αποτέλεσμα της κολεκτιβοποίησης των αγροτικών περιοχών και του βίαιου εκβιομηχανισμού της Σοβιετικής Ένωσης, προϊόν της μαρξιστικής, λενινιστικής θεώρησης. Η μεγαλύτερη κοινωνική τάξη στη νεοσύστατη ΕΣΣΔ ήταν η αγροτική. Για να κυλήσει ο τροχός της Ιστορίας, αυτή η κατάσταση έπρεπε να ανατραπεί. Ο στόχος λοιπόν ήταν οι προνομιούχοι κουλάκοι. Τον Δεκέμβριο του 1929, ο Στάλιν ανακοίνωσε ότι οι κουλάκοι θα έπρεπε να «εξοντωθούν ως τάξη». Έτσι, το πρόγραμμα κολεκτιβοποίησης είχε επιπλέον και προγράμματα συλλήψεων και εκτοπισμού. Μόνο μέσα στο 1930 εκτοπίστηκαν 113.637 άνθρωποι.

Στην Ουκρανία, η πολιτική αυτή έλαβε εφιαλτικές διαστάσεις. Οι κλιμακωτές αντιδράσεις από τους Ουκρανούς και τις αθρόες διαφυγές στην Πολωνία, ήταν αρκετές για να πείσουν τον Στάλιν ότι ήταν επιτακτικό να εξουδετερω-

Μνημείο για τα θύματα του λιμού στην Ουκρανία των αρχών της δεκαετίας του '30.

θούν τα ύποπτα στοιχεία. Ειδικά στην περίπτωση της Ουκρανίας, η κρατική αντιμετώπιση έλαβε ανοικτά τον χαρακτήρα της τιμωρίας. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος για τον οποίο, στην πρώτη φάση τουλάχιστον, οι Ουκρανοί, αλλά και πολίτες από άλλες σοβιετικές περιοχές στα δυτικά, θα υποδεχθούν το 1941 τους Γερμανούς σαν απελευθερωτές.

Σύμφωνα με τον Βρετανό ιστορικό Ορλάντο Φίγκες (Orlando Figes) στο «The Whisperers. Private Life in Stalin's Russia», ο οργανωμένος και συστηματικός λιμός ξεκίνησε την άνοιξη του 1932 για να κορυφωθεί μέσα στο 1933, καλύπτοντας μια τεράστια αγροτική περιοχή όπου ζούσαν περί τα 70 εκατομμύρια άνθρωποι. Στη χειρότερη μοίρα βρέθηκαν η Ουκρανία και το Καζακστάν. Ελαβε σταδιακά τέλος από τα τέλη του 1933 και μετά.

Ο Αμερικανός ιστορικός Τιμοθι Σνάιντερ (Timothy Snyder) στο βιβλίο του «Αιματοβαμμένες χώρες» (εκδ. Παπαδόπουλος) μνημο-

νεύει μια φράση του Ραφαήλ Λέμκιν, του νομικού που αργότερα θα επινοήσει τον όρο «γενοκτονία» με αφορμή το εβραϊκό Ολοκαύτωμα, ο οποίος χαρακτήρισε την ουκρανική υπόθεση «κλασικό παράδειγμα σοβιετικής γενοκτονίας». Ο Φίγκες παραθέτει στο δικό του βιβλίο την άποψη ενός άλλου ιστορικού, του Ρόμπερτ Κόνκουεστ (Robert Conquest), σύμφωνα με την οποία ο λιμός «επιβλήθηκε σκόπιμα», ότι ήταν «μια σφαγή ανδρών, γυναικών και παιδιών», που είχε ως σημείο αφετηρίας την κομμουνιστική ιδεολογία. «Αυτό δεν είναι απόλυτα ακριβές», γράφει ο Φίγκες. Οπωσδήποτε, τονίζει, βασικός ένοχος ήταν το καθεστώς, ωστόσο ο λιμός δεν ήταν οργανωμένη γενοκτονία.

Όπως γράφει ο Σνάιντερ, μολονότι υπήρξαν σποραδικά ρεπορτάζ και αναφορές στον ευρωπαϊκό και αμερικανικό Τύπο, το όλο γεγονός ουδέποτε παρουσιάστηκε ως κάτι αδιαμφισβήτητο και σίγουρα κανένας δεν πίστεψε ότι ο Στάλιν επέβαλε τον λι-

μό στην Ουκρανία. Ακόμα και ο Χίτλερ προτιμούσε να ισχυριζόταν ότι οι πληροφορίες που έρχονταν από τη Σοβιετική Ένωση απλώς αποδείκνυαν την τραγική αποτυχία του μαρξιστικού συστήματος. Γενικά, ήταν πολύ λεπτό ζήτημα κατά τη δεκαετία του '30 να γράψει κάποιος ότι στην ΕΣΣΔ ακολουθούνταν πολιτική λιμού. Επρόκειτο για ένα νέο, δυναμικό κράτος που είχε ξεφορτωθεί την τσαρική τυραννία μέσα από μια ήδη μυθική επανάσταση, κυρίως όμως, μπροστά στον διαρκώς ανερχόμενο –και διεθνή– κίνδυνο του ναζισμού, ουδείς είχε τη διάθεση να καταδικάσει το κομμουνιστικό κράτος.

Ένας καρδινάλιος πάντως, ο Θιοντορ Ινιτζερ της Βιέννης, έκανε μια προσπάθεια να συγκεντρώσει έρανο για τα παιδιά που πενούσαν στην Ουκρανία. Οι σοβιετικές αρχές του επιτέθηκαν: «Η ΕΣΣΔ δεν είχε ούτε καρδινάλιους ούτε κανίβαλους». Δήλωσε που, κατά τον Σνάιντερ, ήταν κατά το ήμισυ αληθής...

“
Τα Σπίτικό
και υγιεινό
φαγητό
είναι ευθύνη
και όχι
Επιδηγή
”

Εύκολα & Υγιεινά

ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΛΟΪΖΙΔΟΥ

ΝΕΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ ΚΑΘΕ Σ/Κ
ΜΟΝΟ ΣΤΟ ATHENARECIPES.COM

& YOUTUBE

Στις ταινίες μου κυνηγώ την ελπίδα

Ο Δανός σκηνοθέτης Σάιμον Λέρενγκ Βίλμοντ μιλάει για τα παιδιά στη συνοριακή γραμμή της ανατολικής Ουκρανίας

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Ο σκηνοθέτης Σάιμον Λέρενγκ Βίλμοντ είναι Δανός και ζει στην Κοπεγχάγη. Εκεί βρίσκεται και τώρα που μιλάμε, μόνο που το μυαλό του είναι στην Ουκρανία. «Επέστρεψα στη Δανία από την Ουκρανία πριν από περίπου δύο εβδομάδες», λέει. «Δούλευα μια καινούργια ταινία στο Κίεβο, ένα ντοκιμαντέρ για τα παιδιά που αθλούνται στη Ντεριούγκινα, την πιο φημισμένη σχολή ρυθμικής γυμναστικής στην πόλη. Τώρα δεν ξέρω τι θα συμβεί με αυτό το πρότζεκτ, αλλά, το κυριότερο, δεν ξέρω τι συμβαίνει στους ανθρώπους αυτής της χώρας. Τα τελευταία έξι χρόνια πηγαиноέρχομαι στην ανατολική Ουκρανία. Εχω αφήσει εκεί φίλους και συνεργάτες από τις ταινίες μου, έχω αφήσει τα παιδιά, τους πρωταγωνιστές των δύο ντοκιμαντέρ που γύρισα σε εκείνη την περιοχή».

Πριν συναντήσω διαδικτυακά τον Βίλμοντ, είχα δει τις ταινίες του. Η παλαιότερη, «Το μακρινό γάβγισμα των σκυλιών», βραβευμένη με τον χρυσό Αλέξανδρο στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης το 2018, διηγείται την ιστορία του δεκάχρονου Ολεγκ και της γιαγιάς του, που ζουν οι δυο τους σε ένα έρημο χωριό πολύ κοντά στη συνοριακή γραμμή όπου μαίνεται η ρωσο-ουκρανική σύρραξη εδώ και χρόνια.

Η πιο πρόσφατη, το ντοκιμαντέρ «Σπίτι από θραύσματα», που θα προβληθεί σε διεθνή πρεμιέρα στη Θεσσαλονίκη στο πλαίσιο του επερχόμενου φεστιβάλ, μπαίνει μέσα σε ένα σπίτι-καταφύγιο και παρακολουθεί μια μικρή ομάδα κοινωνικών λειτουργών που προσπαθούν να βοηθήσουν απροστάτευτα παιδιά. «Στην ανατολική Ουκρανία οι άνθρωποι ακόμη νιώθουν τον απόηχο του πολέμου», σχολιάζει μία από τις κοινωνικούς λειτουργούς του ντοκιμαντέρ. «Η ζωή ήταν σκληρή εδώ κι ο πόλεμος την έκανε χειρότερη. Πολλοί έχασαν τη δουλειά τους, οι οικογένειες διαλύθηκαν από τον αλκοολισμό, τη βία και τη φτώχεια».

Αυτές ήταν οι συνθήκες στην περιοχή την εποχή που γίνονταν τα γυρίσματα, πριν από την πρόσφατη εισβολή. Κι όμως στην καρδιά και των δύο ταινιών δεν υπάρχει απελπισία· μόνον ελπίδα. Τα παιδιά –το γέλιο, η χαρά, η τρυφερότητα, η αισιοδοξία τους– έχουν τον κύριο λόγο. Ο φακός τα πλησιάζει με αφάνταστη ευγένεια, και με ποιητική ματιά καταφέρνει να συλλάβει τη μαγεία τους. Είναι εκείνες οι μοναδικές στιγμές που τα μάτια τους λάμπουν από ένα φιλί, ένα χνουδωτό αρκουδάκι ή μια χρω-

«Ισως εξαιτίας των δικών μου παιδιών νιώθω την αγωνία και τον πόνο τους», λέει ο Βίλμοντ.

Τα τραύματα που συσώρευσε ο πόλεμος διέλυσαν τις οικογένειές τους. Οι γονείς βούλιαζαν στο αλκοόλ και στην ανεργία, κι εκείνα αργά ή γρήγορα κατέληγαν στα δημόσια ορφανοτροφεία.

Στον δικό τους κόσμο φτάνει ουσιαστικά ο απόηχος των συγκρούσεων σαν τον ήχο μιας χειροβομβίδας που εκρήγνυται κάπου μακριά.

ματιστή μπλούζα, και γεμίζουν με φως ακόμη και το πιο σκοτεινό δωμάτιο. «Επί χρόνια έκανα ντοκιμαντέρ με θέμα τα παιδιά», λέει ο σκηνοθέτης όταν τον ρωτώ πώς βρέθηκε στην Ουκρανία. «Ωστόσο στην πορεία αντιλήφθηκα ότι όλες οι ταινίες μου αφορούσαν παιδιά που είχαν πολύ ασφαλείς ζωές. Για κάποιο λόγο έχαναν την ισορροπία τους μια στιγμή, αλλά αυτό ήταν κάτι προσωρινό. Και ξαφνικά συνειδητοποιήσα πόσα παιδιά σε όλο τον κόσμο βρίσκονται ακριβώς στον αντίποδα αυτής της κατάστασης: η καθημερινότητά τους διαδραματίζεται μέσα σε έναν διαρκή κίνδυνο. Ηθελα λοιπόν να δω με ποιον τρόπο καταφέρνουν να νιώσουν ασφαλή μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον», εξηγεί.

Στιγμιότυπο από το πολυβραβευμένο ντοκιμαντέρ «Το μακρινό γάβγισμα των σκυλιών», που παρουσιάστηκε το 2017.

Ο Ολεγκ και η γιαγιά του

Και συνεχίζει: «Η σκέψη με οδήγησε στην Ουκρανία και έτσι βρήκα τον Ολεγκ και την καταπληκτική γιαγιά του, την Αλεξάνδρα, που ζούσαν κοντά στη συνοριακή γραμμή. Μόλις ολοκληρώθηκαν τα γυρίσματα, έμαθα ότι η Αλεξάνδρα αντιμετώπιζε προβλήματα με την καρδιά της. Τότε με κατέλαβε η αγωνία για το μέλλον του Ολεγκ. Πού θα πήγαινε εάν η γιαγιά του έφευγε από τη ζωή, ποιος θα τον φρόντιζε; Αυτή η ερώτηση με βοήθησε να βρω το καταφύγιο όπου διαδραματίζεται το “Σπίτι από θραύσματα”».

Ετσι ξεκίνησε η επόμενη ταινία του, και στο μεταξύ –ευτυχώς– η γιαγιά Αλεξάνδρα ξεπέρασε το πρόβλημα της υγείας της. Δουλεύοντας όμως γι’ αυτό το δεύτερο ντοκιμαντέρ αντιλήφθηκε ότι ήταν όλο και περισσότερα τα παιδιά σε εκείνη την περιοχή που έμεναν απροστάτευτα εξαιτίας

της καταστροφής του κοινωνικού ιστού. «Τα τραύματα που συσώρευσε ο πόλεμος διέλυσαν τις οικογένειές τους», λέει ο σκηνοθέτης. «Οι γονείς βούλιαζαν στο αλκοόλ και στην ανεργία, κι εκείνα αργά ή γρήγορα κατέληγαν στα δημόσια ορφανοτροφεία».

Το καταφύγιο που περιθάλπει τα παιδιά στο «Σπίτι από θραύσματα» βρίσκεται μόλις 20 χιλιόμετρα μακριά από τη συνοριακή γραμμή. Ο Ολεγκ με τη γιαγιά του από το «Μακρινό γάβγισμα των σκυλιών» ζουν στο έρημο Χνούτοβε, ουσιαστικά μέσα στην εμπόλεμη ζώνη. Κι όμως στις ταινίες ποτέ δεν βλέπουμε τον πόλεμο, και αυτό είναι μια σκηνοθετική επιλογή.

«Νομίζω ότι όλοι ξέρουμε τι σημαίνει πόλεμος, έχουμε δει εικόνες από όλα τα σημεία του πλανήτη όπου συμβαίνουν τρομερά πράγματα», λέει ο Σάιμον Βίλμοντ. «Όμως εγώ δεν κυνηγώ την τραγωδία. Πάω εκεί για

να βρω την ελπίδα και να δω πώς μπορεί κανείς να την κρατήσει ζωντανή σε αυτές τις τρομερές συνθήκες. Θέλω να περιγράψω πόσο υπέροχοι μπορούμε να γίνουμε οι άνθρωποι και πώς μπορούμε να στηρίξουμε ο ένας τον άλλον ώστε να επιβιώσουμε. Ψάχνω να βρω αυτό που μας κρατάει μαζί και μας επιτρέπει να συνεχίζουμε», εξηγεί.

Και προσθέτει: «Από την οπτική γωνία των παιδιών, ο πόλεμος είναι μια διαρκής κατάσταση που έρχεται και φεύγει χωρίς κανείς να μπορεί να την αλλάξει, ούτε να κάνει κάτι γι’ αυτήν. Στον δικό τους κόσμο φτάνει ουσιαστικά ο απόηχος των συγκρούσεων σαν τον ήχο μιας χειροβομβίδας που εκρήγνυται κάπου μακριά. Επρεπε λοιπόν κι εγώ να σεβαστώ τη στάση τους. Ναι, μερικές φορές ακούγονταν ριπές, αλλά για να πω την αλήθεια αυτό δεν απασχολούσε τα παιδιά στην καθη-

μερινότητά τους. Ούτε τα προβλημάτιζε περισσότερο για το μέλλον τους. Και στις δύο ταινίες χρησιμοποιώ τους ενήλικους για να μας δώσουν το πλαίσιο της πραγματικότητας. Αυτοί μας πληροφορούν για το πού είμαστε, πώς πάει ο πόλεμος και μερικές φορές μας εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο επηρέασε τις ζωές τους».

«Όταν ένα παιδί φεύγει, ένα άλλο έρχεται», λέει μια κοινωνική λειτουργός που εργάζεται στο καταφύγιο. «Εξαιτίας του χειμώνα και του πολέμου έχουμε περισσότερα παιδιά από ποτέ», καταλήγει, και το πλάνο δείχνει ένα χιονισμένο τοπίο, ενώ το μεγάλο κτίριο στέκεται όρθιο στη μέση, μια δύναμη αντίστασης. «Να θυμάσαι ότι μπορείς να τηλεφωνήσεις εδώ κάθε μέρα, όποια ώρα θέλεις, πρωί ή βράδυ», λέει σε ένα από τα παιδιά που ετοιμάζονται να φύγουν και του καίδεύει το κεφάλι.

Κάθε παιδί αφήνει ένα σημάδι στους φθαρμένους τοίχους

Η Έυα, η Σάσα, η Αλίνα, ο Κόλια. Σταθερά ημερήσια γεύματα, ένα ζεστό κρεβάτι και η διαβεβαίωση ότι θα πηγαίνουν σχολείο. «Το καταφύγιό μας είναι χτισμένο από λύπη, αλλά η ελπίδα ακόμη τρεμοπαίζει εδώ», λέει η κοινωνική λειτουργός. «Κάθε παιδί αφήνει ένα σημάδι στους φθαρμένους τοίχους, σε εμάς και στους φίλους που κάνει εδώ».

Οι άνθρωποι ανοίγονται απόλυτα μπροστά στον φακό του Βίλμοντ. Πώς το καταφέρνει ιδίως με τα παιδιά;

«Στο γύρισμα δουλεύω σχεδόν μόνος με τον βοηθό σκηνοθέτη, τον φίλο πια Αζάντ Σαφάροβ», απαντά. «Όταν βρίσκομαι πίσω από την κάμερα, τα παιδιά ξέρουν ότι βλέπουν τον Σάιμον. Έχουμε περάσει αμέτρητες ώρες μαζί καζευόντας, παίζοντας, πηγαίνοντας βόλτα. Εχω ακούσει τα παράπονά τους, τις χαρές τους. Έτσι η κάμερα κάποια στιγμή γίνεται γι’ αυτά

Συγκεντρώσαμε κάποια χρήματα και είχαμε καταφέρει να οργανώσουμε ένα πρόγραμμα ψυχολογικής βοήθειας. Βεβαίως όλα αυτά σταμάτησαν με την εισβολή.

κάτι πολύ συνηθισμένο, σαν το κινητό τους τηλέφωνο, και παύει να αποσπά την προσοχή τους. Νομίζω ότι με εμπιστεύονται, ξέρουν ποιος είμαι και γι’ αυτό μου επιτρέπουν να καταγράψω αυτές τις στιγμές τους».

Είναι και ο ίδιος πατέρας δύο μικρών παιδιών που τον περιμένουν στη Δανία να επιστρέψει από τα ταξίδια του. «Ισως εξαιτίας των δικών μου παιδιών, νιώθω την αγωνία και τον πόνο τους», λέει. «Πιστεύω ότι κάνοντας τα

Δύο μικρές φίλες που ζουν στο καταφύγιο κοντά στην ουκρανική μεθόριο, από την ταινία «Σπίτι από θραύσματα».

ντοκιμαντέρ με κάποιον τρόπο αναλαμβάνω επίσης την ευθύνη να προσπαθήσω να βοηθήσω τα παιδιά που έχω γνωρίσει. Αφού τελειώσουν τα γυρίσματα και ολοκληρωθεί η ταινία εξακολουθούμε να κρατάμε επαφή. Συγκεντρώσαμε κάποια χρήματα, και πριν από την εισβολή είχαμε καταφέρει να οργανώσουμε ένα πρόγραμμα ψυχολογικής βοήθειας. Βεβαίως όλα αυτά σταμάτησαν με την εισβολή. Ευτυχώς έμαθα ότι το καταφύγιο εκκενώθηκε πολύ γρήγορα, και τα περισσότερα παιδιά βρίσκονται ασφαλή στη δυτική Ουκρανία. Το ίδιο και ο Ολεγκ με τη γιαγιά του. Δυστυχώς κάποιες από τις κοινωνικές λειτουργούς εγκλωβίστηκαν στις πόλεις τους, και ξέρω ότι βρίσκονται σε περιοχές όπου οι μάχες είναι πολύ σκληρές. Δεν έχουμε καταφέρει να μάθουμε αν μεταφέρθηκαν όλα τα παιδιά από το δημόσιο ορφανοτροφείο».

Από το Κίεβο στα σήμαντρα του Αγίου Όρους

Ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος «αποκωδικοποίησε» τις καταγραφές ενός ανώνυμου Ουκρανού μουσικόφιλου στο κιεβικό πεντάγραμμο

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Το γεγονός** ότι ο δίσκος κυκλοφόρησε ακριβώς μια μέρα πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία υπήρξε τραγικά ειρωνικό παιχνίδι των συγκυριών»... μου λέει ο μουσικολόγος, ψάλτης και συνθέτης Γεράσιμος Παπαδόπουλος, του οποίου ο πρώτος προσωπικός διαδισκογραφικός δίσκος με τίτλο «Βυζαντινοί Ύμνοι – όπως ψάλλονταν στα μέσα του 18ου αιώνα», κυκλοφόρησε πριν από λίγες μέρες. Ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος μελέτησε σε βάθος το χειρόγραφο Σινά 1477, το οποίο αποτελεί καταγραφή των προφορικών ψαλτικών ερμηνειών ενός Χιρορείτη – πιθανότατα – μοναχού, από έναν ανώνυμο Ουκρανό μουσικόφιλο στο λεγόμενο κιεβικό πεντάγραμμο. Ο Γεράσιμος μιλάει και για την ψαλτική τέχνη, που μπορεί να είναι ένα μουσικό εργαλείο που συνδέεται με τη χριστιανική λατρεία, ταυτόχρονα όμως είναι ένα μουσικό σύστημα τόσο άρτιο και εκφραστικά πολυεπίπεδο, ώστε το γεγονός ότι μπορεί να εξυπηρετήσει μη εκκλησιαστικούς σκοπούς.

–Πώς έφτασες στον μουσικό αυτό κώδικα; Για τον κώδικα και τον συγγραφέα τι γνωρίζουμε;

–Εμβαθύνοντας στη βυζαντινή μουσικολογία, συνειδητοποίησα πολύ νωρίς ότι η μελέτη των ύμνων πριν από τον 19ο αιώνα βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά στα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μουσικά χειρόγραφα. Διερωτήθηκα τότε αν υπάρχουν καταγραφές σε άλλες σημειογραφίες, όπως το πεντάγραμμο – έστω και σποραδικές – που να φωτίσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η έρευνα με τη βυζαντινή σημειογραφία. Κι έτσι έπεσα στο κιεβικό πεντά-

«**Το γεγονός ότι ο δίσκος κυκλοφόρησε ακριβώς μια μέρα πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, υπήρξε τραγικά ειρωνικό παιχνίδι των συγκυριών...**».

γραμμο και συγκεκριμένα στον κώδικα Σινά 1477, διαβάζοντας ένα άρθρο του Γρηγόριου Στάθη, ιδρυτή της σύγχρονης βυζαντινής μουσικολογίας στην Ελλάδα. Σε συνεργασία με τον συνάδελφο και καλό μου φίλο Πολύκαρπο Πολυκαρπίδη, μελέτησαμε το χειρόγραφο αυτό, στο οποίο καμία ρητή πληροφορία δεν παρέχεται ούτε για τον γραφέα του, ούτε για το έτος γραφής του... Η Ρωσίδα μουσικολόγος Irina Chudinova, σ' ένα άρθρο της μας βοήθησε να το τοποθετήσουμε χωροχρονικά: Το συνδέει με ένα κίνημα λατρευτικής μεταρρύθμισης των σλαβικών λαών με πρωταγωνιστή τον Ουκρανό μοναχό Πάισιο Βελιτσκόφσκι, το οποίο αναπτύχθηκε το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα με κέντρο το Κίεβο, κι είχε ως σημείο αναφοράς του το Άγιο Όρος. Έτσι, μπορούμε να εικάσουμε τόσο για τον γραφέα όσο και για την πηγή του. Σε συνδυασμό, επίσης, με το καταγεγραμμένο ρεπερτόριο, μπορούμε να το τοποθετήσουμε χρονικά μεταξύ 1750 και 1760.

–Πες μου περισσότερα γι' αυτή τη δουλειά σου, ξεχώρισα αυτό που αναφέρεis για το κιεβικό πεντάγραμμο...

–Κάπου εκεί στα τέλη του 16ου αιώνα αναπτύχθηκε στο Κίεβο μια σημειογραφία βασισμένη στο ευρωπαϊκό πεντάγραμμο, η οποία χρησιμοποιήθηκε για την κατα-

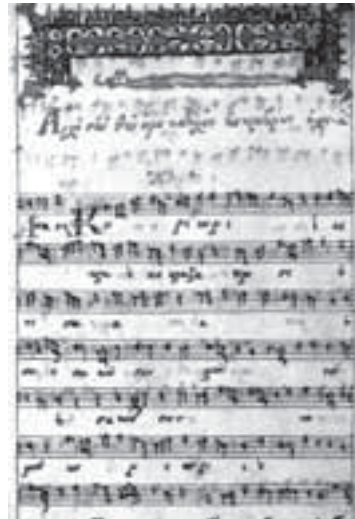
«Ο άνθρωπος την αλήθεια που θέλει να μοιραστεί τη βιώνει πρωτίστως σαν μοναδικά υποκειμενική, αλλά για να τη μοιραστεί θα πρέπει να την κάνει κοινώς κατανοητή».

γραφή σλαβόφωνων ύμνων. Γύρω στα 1750, ένας ανώνυμος Ουκρανός πάει στο Άγιο Όρος και καταγράφει μεγάλο αριθμό βυζαντινών ύμνων, χρησιμοποιώντας αυτή τη σημειογραφία, βάζοντας – υποθέτουμε – έναν αγιορείτη μοναχό να του ψάλλει. Το χειρόγραφο του που δισώθηκε είναι πραγματικός θησαυρός! Μιας και – για εκείνη τουλάχιστον την περίοδο – είναι αρκετά διαφορεόμενος ο τρόπος ερμηνείας της βυζαντινής σημειογραφίας, η καταγραφή αυτή είναι ό,τι πιο κοντινό σε πραγματική ηχογράφιση της εποχής έχουμε! Μελέτησα σε βάθος αυτό το χειρόγραφο και τη σημειογραφία του, και βρήκα ιδιαίτερα ενδιαφέρον

να ηχογραφησώ επιλεκτικά κάποιους από τους ύμνους που καταγράφει, συμπληρώνοντας όσα οι νότες παραλείπουν είτε εικάζοντας με βάση κάποια στοιχεία είτε απλά ακολουθώντας την προσωπική μου αισθητική. Το γεγονός ότι ο δίσκος κυκλοφόρησε ακριβώς μια μέρα πριν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, υπήρξε τραγικά ειρωνικό παιχνίδι των συγκυριών...

–Υπηρετείς, μεταξύ άλλων, και ένα μουσικό είδος που κάποιος θα έλεγε ότι δεν είναι της μόδας... πώς σχολιάζεις;

–Θα έλεγα ότι ζούμε σε μια εποχή που όλα είναι της μόδας και τί-

Το χειρόγραφο Σινά 1477, που χρονολογείται στα 1750-60.

ποτα, ταυτόχρονα! Το διαδίκτυο προσέφερε τέτοια προσβασιμότητα στα ακρόαματά, ώστε δημιούργησε εραστές όλων των μουσικών ειδών σε όλες τις γωνιές της γης. Πέρυσι είχα την χαρά και την τιμή να διδάξω ως μέλος της όμορφης οικογένειας του Λαβύρινθου βυζαντινό ρεπερτόριο μέσω διαδικτύου. Στους συμμετέχοντες υπήρχαν άτομα απ' όλο τον κόσμο: Ιράν, Γαλλία, Ελλάδα, Αμερική, Κίνα, Ινδία... Η βυζαντινή μουσική έχει σίγουρα ένα κοινό που τη συνδέει με το θρησκευτικό της πρόσχημα και είναι ακόμα κι αυτό μεγαλύτερο απ' όσο θα νόμιζε κανείς. Από την άλλη, ανήκει σε αυτό που λέμε τροπικά μουσικά ιδιώματα (στα οποία εμπεριέχονται επίσης η ελληνική παραδοσιακή μουσική, η αραβική, η τουρκική, η περσική κ.λπ.) και με αυτή την ιδιότητα προσελκύει όλο και περισσότερο κοινό ανά τον κόσμο.

–Ασχολείσαι γενικά με την παλιά μουσική της Ανατολής, με την τροπική, τι σ' έλκει ώστε να τη μελετήσεις βαθύτερα;

–Η αλήθεια είναι ότι πολλές μουσικές με έλκουν και θα ήθελα να τις μελετήσω βαθύτερα: η τζαζ, η μπαρόκ, η ινδική, η περσική... Ασχολήθηκα ιδιαίτερα με τη λόγια μουσική (φωνητική και οργανική) που αναπτύχθηκε στην οθωμανική αυτοκρατορία από τον 16ο αιώνα και μετά, γιατί πολύ απλά είχα το απαραίτητο υπόβαθρο ώστε να την κατανοήσω και να την αποκωδικοποιήσω καλύτερα. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι παλιοί Κωνσταντινουπολίτες ψάλτες την ονόμαζαν εξωτερική μουσική, αντιδιαστέλλοντάς την με την ψαλτική που ήταν – θα λέγαμε – η «εσωτερική» μουσική. Η μία ψαλλόταν έξω απ' τον ναό κι η άλλη μέσα. Τις κατανοούσαν, εν ολίγοις, σαν διαφορετικές όψεις του ίδιου νομίσματος.

–Γεράσιμε, καθεύδουμε μπροστά στις αδυσώπτες αλήθειες της πραγματικότητας; Εγγίζει το τέλος;

–Ανέκαθεν ο άνθρωπος βρισκόταν και θα βρίσκεται σ' ένα ατέρμονο και εξ αρχής καταδικασμένο κυνήγι με το «πραγματικό». Κι αυτό πολύ απλά γιατί την αλήθεια που θέλει να μοιραστεί τη βιώνει πρωτίστως σαν μοναδικά υποκειμενική, αλλά για να τη μοιραστεί θα πρέπει να την κάνει κοινώς κατανοητή. Έτσι, πάντα του μένει κάτι πίσω, κι αυτό το κάτι συχνά νομίζει πιο πραγματικό από εκείνο που μοιράστηκε... Αυτό που θέλω να πω είναι ότι οι αλήθειες της πραγματικότητας δεν πιστεύω ότι είναι περισσότερο αδυσώπτες απ' όσο ήταν σε προηγούμενες εποχές. Απλώς είμαστε καινούργιοι άνθρωποι και ζούμε πρώτη φορά ένα έργο που παίζεται ίδιο ξανά και ξανά... Το τέλος μας σίγουρα εγγίζει. Μέρα με τη μέρα. Αλλά το τέλος μας είναι η αρχή γι' αυτούς που έρχονται!

Συνειδητοποίηση της ανημπόριας απέναντι στην τραγικότητα της μοίρας

–Τι σε συγκινεί περισσότερο στη θρησκευτική μουσική; Ποιο θα έλεγες πως είναι το πιο σημαντικό στη μουσική αυτή;

–Η θρησκευτική μουσική συνδέεται με αυτά που θεωρώ ως τις πιο ιερές πτυχές του ανθρώπινου ψυχισμού: τον φόβο του θανάτου, τη συνειδητοποίηση της ανημπόριας απέναντι στην τραγικότητα της μοίρας, και την ανάγκη έκφρασης ευγνωμοσύνης στην αναπάντεχη χαρά. Εκεί εντοπίζω τη γένεση του θείου και την προσφυγή του σε αυτό ως πηγή ελπίδας, ως καταφύγιο παρηγοριάς, και ως δέκτη ευγνωμοσύνης. Τόσο στο βυζαντινό ψαλτικό ρεπερτόριο όσο και σε άλλες χριστιανικές ψαλτικές παραδόσεις, με συγκινούν ιδιαίτερα οι ύμνοι που έχουν αποδέκτη τη Θεοτόκο, η οποία λειτουργεί σαν μια τεράστια μητρική αγκαλιά, αλλά περισσότερο με συγκλονίζουν οι ύμνοι που σχετίζονται με τον θάνατο. Εκεί δεν κωράνε μετριότητες, ούτε περιττά ψιμύθια. Οι στίχοι είναι μαχαιριές και η μελωδία στο απόγειο της εκφραστικότητάς της. Εκεί θα βρει κανείς τα σπουδαιότερα αριστουργήματα της μουσικής αυτής, η οποία με τον πιο μινιμαλιστικό τρόπο – χρησιμοποιώντας μόνο την ανθρώπινη φωνή και λιτά μελωδικά σχήματα – εκφράζει τις πιο ουσιώδεις πτυχές της ανθρωπίνης ύπαρξης. Αυτό είναι, λοιπόν, για μένα το σημαντικό αυτής της μουσικής: το ό,τι εγγενώς απαιτεί μία ερμηνευτική μεσότητα, η οποία προϋποτίθεται για να αναδειχτεί η εκφραστική της δεινότητα με τα ελάχιστα μέσα. Είναι σίγουρα συνταρακτικό να απεικονίσει κανείς τον θάνατο με μία κραυγή, αλλά συγκλονιστικότερο θα

«Με συγκλονίζουν οι ύμνοι που σχετίζονται με τον θάνατο. Εκεί δεν κωράνε μετριότητες, ούτε περιττά ψιμύθια. Οι στίχοι είναι μαχαιριές και η μελωδία στο απόγειο της εκφραστικότητάς της».

είναι αν τον απεικονίσει με μία σωπή ή με ένα μεδίαμα. Στο άλμπουμ μου κράτησα για το τέλος το «Θρηνώ και οδύρομαι», ένα νεκρώσιμο τροπάριο σε ποίηση Ιωάννη Δαμασκηνού μελοποιημένο από τον Μανουήλ Χρυσόφυ (Κωνσταντινουπολίτη πρωτοψάλτη και συνθέτη του 15ου αιώνα), το οποίο είναι – κατά τη γνώμη μου – το πιο έντονο και ταυτόχρονα λυτρωτικό κομμάτι του δίσκου.

–Είναι προαπαιτούμενο η πίστη για ν' ασχοληθεί κάποιος με τη βυζαντινή μουσική;

–Υπάρχουν πολλοί λόγοι για τους οποίους κανείς θα μπορούσε να οδηγηθεί στην ενασχόληση με τη βυζαντινή μουσική. Η πίστη είναι ένας απ' αυτούς, αλλά σίγουρα όχι ο μόνος. Θα μπορούσε το ενδιαφέρον του να είναι αμιγώς μουσικό, λαογραφικό, εγκυκλοπαιδικό και ό,τι άλλο... Τώρα, αν θα έπρεπε κανείς να πιστεύει για να ψάλλει στο αναλόγιο (ή και εκτός αυτού); Θα έλεγα ότι περισσότερο χρήσιμο θα είναι το να έχει στοιχειώδη επαφή με τις βαθιές πτυχές του είναι του (και κυρίως με αυτές στις οποίες αναφέρθηκαν προηγουμένως), ώστε να αναπτύσσει και την ανάλογη ενσυναίσθηση με τους ακροατές του – πιστούς ή μη.

Για ακρόαση από το YouTube:
<https://bit.ly/3sm7eCW>

#THEISLANDSDJ

Breakfast

ΜΕΤΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΡΜΑΤΑ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 06:00 - 10:00

epic

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

BIENNH

Εντβαρντ Μουνκ

Το Μουσείο Αλμπερτίνα στη Βιέννη αφιερώνει τη μεγάλη έκθεση της άνοιξης στον Εντβαρντ Μουνκ (1863-1944) με πάνω από 60 έργα του Νορβηγού δημιουργού. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της έκθεσης είναι ο διάλογος με τη μοντέρνα και σύγχρονη τέχνη, καθώς εξετάζεται η επιδραστικότητα του Μουνκ σε καλλιτέχνες όπως ο Αντι Γουόρχολ, ο Τζάσπερ Τζόουνς και ο Γκέοργκ Μπάζελιτς διευρύνοντας την ιδέα του δαυείου στη ζωγραφική.

ΜΑΔΡΙΤΗ

Η Μεσόγειος

Η 42η διοργάνωση της ARCO, της μεγάλης εικαστικής φουάρ της Μαδρίτης, θα γίνει τον Φεβρουάριο του 2023 με επιμελήτρια τη Μαρίνα Φωκίδη σε μία από τις πιο σύνθετες παραγωγές. Το θέμα της κεντρικής διοργάνωσης είναι η Μεσόγειος, με συμμετοχή καλλιτεχνών και γκαλερί από όλες τις χώρες. Με ζητούμενο να αναδειχθεί η πλούσια και σύνθετη πολιτισμική γεωγραφία των μεσογειακών χωρών, η ARCO θα προβάλει ζητήματα χώρου, κίνησης και συμβίωσης.

INTIANA

Μις βαν ντερ Ρόε

Εγκαινιάστηκε στο Πανεπιστήμιο της Ινδιάνας το κτίριο που είχε σχεδιάσει ο Μις βαν ντερ Ρόε το 1952. Το σχέδιο προσαρμόστηκε στις σύγχρονες ανάγκες αλλά διατηρεί ακέραιη τη φιλοσοφία του μελετητή του, ως δείγμα ακραιφνούς μοντερνισμού από τα μέσα του 20ού αιώνα. Εντάχθηκε οργανικά στο κάμπος του πανεπιστημίου συνδυάζοντας αρχές οικιστικής και αρμονικής συνύπαρξης με τη φύση ολόγυρα και τη λειτουργία ενός ανώτατου ιδρύματος.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Μαύρες κούκλες

Η Ιστορική Εταιρεία της Νέας Υόρκης παρουσιάζει έκθεση με θέμα «Μαύρες Κούκλες», εστιάζοντας στα παιχνίδια και στην παραγωγή στερεοτύπων και φυλετικών διακρίσεων στις ΗΠΑ από τον 19ο αιώνα έως σήμερα. Οι περισσότερες μαύρες κούκλες της περιόδου 1850-1940 ήταν χειροποίητες δημιουργίες μαύρων γυναικών καθώς στο εμπόριο επικρατούσαν οι λευκές κούκλες. Μόνο μεταπολεμικά άρχισε η εμπορική διάδοση νέων αντιλήψεων και στο παιχνίδι.

ΣΑΝ ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ

Μοντέλα τρένων

Μία από τις μεγαλύτερες συλλογές μοντέλων τρένων που είχαν ποτέ δημιουργηθεί στις ΗΠΑ πρόκειται να δημοπρατηθεί στις 12 Μαρτίου στο Σαν Φρανσίσκο από τον οίκο Turner. Πρόκειται για τη συλλογή του Αρνολντ Κόντι που συνέλεγε τρένα για πάνω από 75 χρόνια. Ορισμένα είναι σπανιότατα και κάποια ακρισιμοποιήτα και άθικτα μέσα στο κουτί τους. Εκπροσωπούν δε, όλους τους τύπους των τρένων που διέσχιζαν την Αμερική τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Πάντα θα υπάρχει κάτι να σε ξαφνιάσει: το γλυπτό ενός σκύλου πάνω στον τάφο του κυρίου του, άγγελοι και φτερωτοί έρωτες, λέοντες από μάρμαρο και μαυσωλεία σαν ανάκτορα.

Το ιστορικό
Χάιγκεϊτ
στο Λονδίνο,
τόπος
προσκυνήματος
για όλους

Ενας τόπος χλοερός, το ιστορικό νεκροταφείο του Χάιγκεϊτ στα περίχωρα του Λονδίνου, συγκεντρώνει πάντα το ενδιαφέρον των εξερευνητών της αστικής ιστορίας, καθώς η επίσκεψή του είναι μια μικρή εκδρομή. Σε πρόσφατο αφιέρωμά τους, οι New York Times μάς θυμίζουν αυτό το γεμάτο συμβολισμούς νεκροταφείο, που συνδέεται όσο λιγά με τη βικτωριανή αντίληψη περί θανάτου. Αν και λειτουργεί και ως σύγχρονο κοιμητήριο, το Χάιγκεϊτ είναι τουριστικό δέλεαρ ιδίως για

όσους συστηματικά επισκέπτονται τα ιστορικά νεκροταφεία για να δουν την τελευταία κατοικία ιστορικών προσώπων ή λησμονημένων μεσοαστών, για να χαρούν έναν πένθιμο κήπο γλυπτών και την αρμονική συνύπαρξή του με την οργιάζουσα φύση. Όπως γράφουν οι New York Times, η νέα αντίληψη περί θανάτου λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού και η επακόλουθη μοναχική σκέψη του καθενός για τη δική του θνητότητα έχουν συντελέσει στην αύξηση του ενδιαφέροντος για το

Χάιγκεϊτ και τη γαλήνη που το τυλίγει. Το φροντίζουν οι Φίλοι του Χάιγκεϊτ, που, μετά τη μεγάλη παρακμή του νεκροταφείου στη δεκαετία του '80, προσπαθούν να το κρατούν σε καλή κατάσταση. Αν και σχεδιασμένο τον 19ο αιώνα με τη λογική των περιποιημένων κήπων, το Χάιγκεϊτ είναι εδώ και δεκαετίες ένας οργιώδης τόπος με αναρριχώμενα φυτά, πυκνή βλάστηση και μια αίσθηση μιας ποιητικής ζούγκλας, που σε συνδυασμό με τα βικτωριανά ταφικά μνημεία συνθέτουν μια

αξιοληπτική εικόνα. Για τους τουρίστες υπάρχει πάντα η ευκαιρία να επισκεφθούν τον τάφο του Καρλ Μαρξ, της Τζορτζ Έλιοτ ή του Χένρι Μουρ, αλλά για τους περισσότερους αρκεί μια ελεύθερη περιήγηση ανάμεσα στα μνημεία. Πάντα θα υπάρχει κάτι να σε ξαφνιάσει: το γλυπτό ενός σκύλου πάνω στον τάφο του κυρίου του, άγγελοι και φτερωτοί έρωτες, λέοντες από μάρμαρο και μαυσωλεία σαν ανάκτορα. Κυριαρχεί η αντίληψη της εύπορης βικτωριανής κοινωνίας για τον θάνατο και την

υστεροφημία, που συμπυκνώνεται στην Αιγυπτιακή Λεωφόρο, όπου οι κρύπτες εν σειρά με σιδερόφρακτες πύλες μιμούνται τους τάφους των Φαραώ. Οι σύγχρονοι επισκέπτες φωτογραφίζονται στα μαυσωλεία του 19ου αιώνα, αλλά οι περισσότεροι περπατούν βουβοί ανάμεσα στους αγγέλους και στις επιτύμβιες στήλες που κάποιοι πλήρωσαν αδρά ώστε να σημειώσουν το πέρασμά τους από τη ζωή, αφήνοντας συχνά χωρίς κληρονομιά τους απογόνους τους.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ενας Ουαλλός δημοσιογράφος στο «Χολοντομόρ»

Τον έλεγαν Γκάρεθ Τζόουνς και ήταν Ουαλλός, φιλόδοξος ρεπόρτερ, που το 1933 είχε καταφέρει να πάρει συνέντευξη από τον Χίτλερ στο Βερολίνο.

Μετά, τράβηξε ανατολικά: ήθελε να δει το θαύμα του πρώτου πενταετούς πλάνου του Στάλιν. Αλλά ο περιορισμός που του είχε επιβληθεί, να κινείται εντός της Μόσχας, τον κούρασε.

Μια μέρα, κρυφά απ' όλους, πήρε το τρένο και τράβηξε προς Ουκρανία, στο αποκορύφωμα του περίφημου «Χολοντομόρ»: του τρομακτικού λιμού που είχε πνίξει τη χώρα (βλ. διπλά, σελίδα 3 στο σημερινό ένθετο).

Οι ανταποκρίσεις του Τζόουνς λειοδότηθηκαν από τον απεσταλμένο των New York Times στη Μόσχα, Ουόλτερ Ντουράντι. Ο Ντουράντι, κάτοχος βραβείου Πούλιτζερ το 1932, ισχυρίστη-

Οι ανταποκρίσεις του Γκάρεθ Τζόουνς λειοδότηθηκαν από τον απεσταλμένο των New York Times στη Μόσχα, Ουόλτερ Ντουράντι.

κε πως «δεν υπήρξε λιμός» παρά μια «εκτεταμένη θνησιμότητα από τις ασθένειες (λοιμός) που προκλήθηκαν εξαιτίας της κακής διατροφής».

Ενας άλλος δημοσιογράφος που δημοσίευσε σοβαρά ρεπορτάζ στα αγγλικά για τον λιμό ήταν ο σοσιαλιστής Μάλκολμ Μάγκεριτζ στον Guardian του Μάντσεστερ. Ταξίδεψε στη Σοβιετική Ένωση, διατρέχοντας τις πληγείσες από τον λιμό περιοχές

Ο Γκάρεθ Τζόουνς (1905-1935) σε πιο ευτυχισμένες στιγμές, διαβάζοντας το περιοδικό The New Yorker.

με το τρένο, περιγράφοντας σπαρτακτικές σκηνές. Και αυτός λειοδορήθηκε από συμπατριώτες του. Όπως γράφει ο Βρετανός Ρόμπερτ Σέρβις (Robert Service), καθηγητής Ρωσικής Ιστορίας στην Οξφόρδη, στο βιβλίο του «Comrades. Communism: A World History», σε μια εποχή ανόδου του ναζισμού και του φασισμού, ο Στάλιν ασκούσε γοητεία στη Δύση σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι είχε καταφέρει ακόμα και ο Λένιν.

Ο Οργουελ είχε επίσης καλή γνώση του τι συνέβαινε στην Ουκρανία εκείνη την περίοδο, χαρακτηρίζοντας τη δημοσιογραφική θέση των περισσότερων ως μια «μαύρη αλήθεια την οποία οι καλλιτέχνες της γλώσσας είχαν επικαλύψει με αστραφτερά χρώματα». Ο Ντουράντι γνώριζε ότι εκατομμύρια είχαν πεθάνει από την πείνα, γράφει ο ιστορικός Τί-

μοθι Σνάιντερ, παρ' όλα αυτά, επέμενε πως ο λιμός εξυπηρετούσε έναν ανώτερο σκοπό, ότι «δεν μπορείς να φτιάξεις ομελέτα δίχως να σπάσεις αυγά». Ο Σέρβις, πάλι, θεωρεί τον Ντουράντι «απατεώνα ο οποίος αποκόμισε υλικά κέρδη από τη σχέση του με τις σοβιετικές αρχές».

Όσο για τον Τζόουνς, πέρα από την εφιαλτική κατάσταση στην Ουκρανία, οσμίστηκε ένα άλλο μέτωπο, αυτή τη φορά στο απώτατο ανατολικό άκρο της Σοβιετικής Ένωσης, όπου εκτυλίσσόταν σκληρό έντασης με τους Ιάπωνες. Εσπείωσε στη σοβιετική Μαριντοσύνη, μα κάτω από μυστηρώδεις συνθήκες, ο Τζόουνς απήχθη και δολοφονήθηκε. Ορισμένοι λένε ότι Σοβιετικοί πράκτορες τον δολοφόνησαν, άλλοι ότι τον σκότωσε τοπική συμμορία. Η αλήθεια δεν μαθεύτηκε ποτέ.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ**

Υποβοηθούμενη αυτοκτονία

Την κραυγή «φτάνει πια! Δεν αντέχω άλλο» του αρρώστου που υποφέρει δίπλα μας δεν πρέπει να την ακούσουμε ποτέ;

Το ζήτημα του θανάτου είναι τρομερό και δεν σπκώνει αγέρωχες βεβαιότητες, εκ του ασφαλούς, όταν ο θάνατος βρίσκεται –νομίζουμε ότι βρίσκεται– μακριά μας.

της Ποντιφικής Ακαδημίας της πη ζωή και καθηγητής της θηκής θεολογίας στο Γρηγοριανό Πανεπιστήμιο της Ρώμης. Η σημασία του άρθρου του Καζαλόνε, το οποίο δύσκολα θα πίστευα ότι δεν είχε την έγκριση του ίδιου του Πάπα, υπερβαίνει κατά πολύ τα όρια της Ιταλίας και αφορά πιθανόν συνολικότερη αλλαγή της στάσης της Καθολικής Εκκλησίας επί του θέματος. Στο άρθρο αυτό ο Καζαλόνε υποστηρίζει την ψήφιση από το ιταλικό Κοινοβούλιο του υπό συζήτηση νόμου, που θα αποποινικοποιεί την υποβοηθούμενη αυτοκτονία και θα ρυθμίζει τους όρους και τις προϋποθέσεις της. Έχει επίγνωση ο ιησούιτης ιερέας και θεολόγος ότι η άποψη αυτή έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή διδασκαλία της Εκκλησίας, η οποία δεν αναγνωρίζει την ύπαρξη δικαιώματος στον

θάνατο, και γι' αυτό προσφεύγει για τη στήριξη της άποψής του στο επίσης παραδοσιακό καθολικό επιχείρημα του «ατελούς νόμου», που είναι προτιμότερος από την απουσία νόμου, η οποία μπορεί να ανοίξει τον δρόμο σε χειρότερες λύσεις, δηλαδή στη νομιμοποίηση της ευθανασίας. Μολονότι το επιχείρημα είναι τακτικό, μπορεί να πει κανείς και πολιτικάντικο, πολλοί κάνουν λόγο για στρατηγική στροφή της Καθολικής Εκκλησίας στα βιοηθικά ζητήματα.

Πιστεύω προσωπικά ότι κανέννας ατελής ή τέλειος νόμος που νομιμοποιεί την υποβοηθούμενη αυτοκτονία δεν πρόκειται να ανακόψει την πορεία προς τη νομιμοποίηση της ευθανασίας, στην Ιταλία και αλλού. Είναι απλώς ζήτημα χρόνου. Αλλάστε, τα όρια που τις χωρίζουν δεν είναι αδιάβατα. Στην ιατρικώς υποβοηθούμενη αυτοκτονία, ο γιατρός που είναι παρών τι κάνει άραγε, όταν ο άρρωστος δεν μπορεί να πάρει μόνος του τη θανατηφόρο δόση; Οι κόκκινες γραμμές, που θέτουν οι θρησκευτικές κοινότητες και όσοι άλλοι, διαρκώς υποχωρούν, τα όρια διαρκώς μετατίθενται. Είναι αναμενόμενο, σε έναν κόσμο που δεν πιστεύει στον Θεό.

Το άρθρο ωστόσο της Civiltà Cattolica θέτει ένα γενικότερο δίλημμα στις χριστιανικές εκκλη-

σίες και σε όλες τις θρησκευτικές κοινότητες: να εμμένουν αμετακίνητα σε παραδοσιακές θέσεις και απόψεις ή να επανερμηνεύουν τη διδασκαλία τους, υπό το φως πάντα του Ευαγγελίου, σε διάλογο με τα επιστημονικά δεδομένα και τα πολιτιστικά συμφραζόμενα της εποχής τους; Στην πρώτη περίπτωση, μπορεί να αισθάνονται περήφανες που δεν συσχηματίζονται με τον κόσμο, παίρνουν όμως τον δρόμο της απομόνωσης, στη δεύτερη, είναι παρούσες στη σημερινή πλουραλιστική κοινωνία και συνομιλούν με άλλα ρεύματα σκέψης για το κοινό καλό. Το δίλημμα δεν είναι τακτικό, είναι στρατηγικό.

Εν προκειμένω, ορθώς οι Εκκλησίες –οι περισσότερες τουλάχιστον– νιώθουν ρίγος στην προοπτική της νομιμοποίησης της ευθανασίας και, ακόμη ορθότερα, επιμένουν να είναι κατά της θεραπευτικής εμμονής και υπέρ της γενίκευσης της ανακουφιστικής φροντίδας. Αυτό όμως σήμερα δεν αρκεί, αλλά χρειάζεται να ξανασκεφτούν το ζήτημα του δικαιώματος του καθενός μας στον θάνατό του. Το ζήτημα του θανάτου, του δικού σου ή του άλλου, δεν είναι παιξε-γέλασε. Είναι τρομερό και δεν σπκώνει αγέρωχες βεβαιότητες, εκ του ασφαλούς, όταν ο θάνατος βρίσκεται –νομίζουμε ότι βρίσκεται– μακριά μας. Την κραυγή «φτάνει πια! Δεν αντέχω άλλο» του αρρώστου που υποφέρει δίπλα μας δεν πρέπει να την ακούσουμε ποτέ; Κοντεύει μισός αιώνας από τότε που ο Χανς Γιόνας δημοσίευσε το δικαίως πολυσυζητημένο δοκίμιό του για το δικαίωμα στον θάνατο («The Right to Die», στο The Hastings Center Report, Αύγουστος 1978), στο οποίο ενσωμάτωνε το δικαίωμα αυτό στο δικαίωμα της ζωής, με την έννοια ότι το να αφήσεις κάποιον να φύγει από τη ζωή ή να τον βοηθήσεις να φύγει, όταν η ζωή του έχει γίνει μια ανέλπιδη, καθημερινή οδύνη, αποτελεί ακριβώς έκφραση του δικαιώματός του στη ζωή. Ας το ξανασκεφτούμε, όχι όμως ξεφυλλίζοντας εγχειρίδια Δογματικής, αλλά με το βλέμμα στραμμένο στους αρρώστους που βασανίζονται χωρίς ελπίδα, δηλαδή ξέροντας για ποιο πράγμα μιλάμε.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΡΙΑΔΝΗ ΚΑΛΟΚΥΡΗ

Η Αριάδνη Καλοκύρη γεννήθηκε στην Αθήνα (1986). Σπούδασε αρχιτεκτονική και θέατρο. Συνιδρύτρια του δημιουργικού γραφείου Pencilcase, ασχολείται με τον γραφιστικό σχεδιασμό. Ποιήματά της έχουν δημοσιευθεί στα περιοδικά «Ποιητική» και «Χάρτης». Η πρώτη της ποιητική συλλογή, «Χώρα αναμονής», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κίχλη (2021).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Όταν το σώμα» της Κατερίνας Αυγελάκη-Ρουκ, «Ο καρπός της ασθένειάς μου» του Νικήτα Σινιόσoglου, «Η ομορφιά των όπλων μας» του Θωμά Τσαλαπάτη.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Η Τζούλι από το «Ένας τυχαίος εραστής» της Ναντίν Γκόρντιμερ. Για τον τρόπο που ελίσσεται και την αιφνιδιαστική της παρόρμηση.

Διοργανώνετε ένα δείννο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τη Σύλβια Πλαθ, την Αν Σέξτον και τη Βιρτζίνια Γουλφ για να προσπαθήσω να τις αποτρέψω. Τον Ζμπιγκνιεφ Χέρμπερτ, τη Βισουάβα Σιμπόρσκα (και τον Κοίστοφ Κιεσλόφσκι) μήπως καταλάβω αν η λεπτομέρεια της αλήθειας τους, που με μαγεύει, οφείλεται στον κοινό τους τόπο.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρι στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Πως «η ελευθερία δεν είναι παρά η απόσταση / ανάμεσα στον κυνηγό και τον κυνηγούμενο». Μπέι Ντάο, «Συνένοχοι».

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Την «Κυρία Νταλογούε».

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;

Τα ποιήματα της Πλαθ.

Μπορούμε να προσδιορίσουμε με μια φράση ή έναν στίχο τη χώρα αναμονής;
Ένα λιβάδι παιδικά όνειρα στο φόντο και ορισμένα / γκρίζα στάχυα που μετράνε αντίστροφα, σβήνοντας / το καστανό καρέ των μαλλιών σου. Ή πως μία λεπτομέρεια γίνεται η αφορμή, για να διανύσεις τις ηλικίες και τις εποχές.

Τι αναμένουμε σε αυτή τη χώρα;
Φαντάσου μια ψηλή, απότομη σκάλα. Το όριο του πλάτους και του ύψους δεν είναι εμφανές. Ανεβαίνεις τα σκαλιά – πρέπει να έβρεξε χτες, καθώς μικρές λίμνες γλιστράνε στα πόδια σου. Έχεις ήδη προχωρήσει αρκετά, όμως, φοβάς ένα μακρύ ρούχο. Το ρούχο βρέχεται και βαραίνει, με μνήμες και όνειρα που συλλέγει ανεβαίνοντας. Γίνεται εμπόδιο και μοιάζει να ζητάει μια μικρή παύση, πριν το επόμενο ηλικιακό σκαλοπάτι. Σε αυτήν ακριβώς τη στιγμή βρίσκεται η «χώρα αναμονής». Ο τόπος, δηλαδή, που για λίγο όλα σταματούνε και περιμένεις, αναζητώντας δυνάμεις, για να συνεχίσεις την πορεία σου στον χρόνο.

Πρώτο ολοκληρωμένο ποιητικό βιβλίο. Σκέψεις, αισθήματα;
Χαρά, συγκίνηση, αγωνία. Μέσω του βιβλίου, θυμήθηκα την υπέροχη αίσθηση της αλληλογραφίας, την προεγγμένη διαδικασία της προσωπικής αποστολής και τη λαχτάρα της απάντησης.

ΨΗΦΙΑΚΗ BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη **Read** LIBRARY

ΑΝΤΡΗ ΧΑΪΡΑΛΛΑ
«Θετική Μεταδοτικότητα»
ένα βιβλίο αυτο-βελτίωσης
εκδόσεις Ευγνώμων, σελ. 80

Η συγγραφέας του βιβλίου «Θετική Μεταδοτικότητα» είναι σύμβουλος προσωπικής/επαγγελματικής ανάπτυξης και κλινική ψυνοθεραπεύτρια. Είναι ειδική στην αυτοβελτίωση, την προσωπική εξέλιξη και την επίτευξη στόχων, έχει ως όραμά της να διδάξει εργασία και τεχνικές προσωπικής ανέλιξης κι επιτυχίας σε όποιον τα χρειάζεται. Το βιβλίο αυτό βοηθάει τον αναγνώστη να κάνει μια υπέροχη «βουτιά» μέσα του, αλλά και να ρίξει μια αληθινή ματιά γύρω του, ώστε πρωτίστως να κατανοήσει τη σημασία που έχει η προσωπική του εκτίμηση για τον ίδιο και αφετέρου να διαπιστώσει τον πραγματικό ρόλο που η σκέψη και τα συναισθήματα συμβάλουν στη διαμόρφωση κάθε πτυχής της ζωής του. Έχουμε ένα βιβλίο-οδηγό που βοηθάει στην ανάδυση του ατόμου, εκφράζοντας τον καλύτερό του εαυτό. Διδάσκει την έννοια της θετικής μεταδοτικότητας και παράλληλα κατευθύνει στο προκαθορισμένο θετικό αποτέλεσμα που είναι σημαντικό για κάθε τομέα της ζωής. Αφήνει το μήνυμα πως ο καθένας μπορεί να γίνει ο υπερήρωας της δικής του ζωής! Ναι, μπορεί, και μάλιστα τώρα. Άμεσα. Αυτήν τη στιγμή και είναι πιο εύκολο από ό,τι φαντάζεται.

Το βιβλίο διανέμεται σε ψηφιακή μορφή, από την εφαρμογή Read Library.

Διαβάστε για το βιβλίο και τη συγγραφέα του ακολουθώντας τον σύνδεσμο: <https://www.read-library.com/>

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Επτά βιβλία και μία θεατρική παράσταση

Λογοτεχνικές προτάσεις για παιδιά και όχι μόνο από την «Κ» με ιστορίες που αντιμετωπίζουν τον πόλεμο και τις συνέπειές του

Επιμέλεια: **ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΛΑΣΗΘΙΩΤΑΚΗ**

Ο πόλεμος μπαίνει στο σαλόνι μας την ώρα που εμείς ξεκουραζόμαστε, μπαίνει στο αμάξι μας, ενώ εμείς πάμε στη δουλειά, στο σχολείο, στη βόλτα μας. Ο πόλεμος μπαίνει θρασύς στον ύπνο μας και γίνεται εφιάλτης στα όνειρά μας. Τα παιδιά μάς βομβαρδίζουν με ένα σωρό πώς και γιατί. Πώς να μιλήσεις άραγε στα παιδιά για τον πόλεμο; Πώς να εξηγήσεις στα παιδιά την αλήθεια του πολέμου, όταν εσύ ο ίδιος δυσκολεύεσαι να την κατανοήσεις και να την αποδεχτείς; Μια όμορφη και ασφαλής οδός, για ωφέλιμες συζητήσεις, είναι το παιδικό βιβλίο. Υπάρχει μεγάλη και αξιόλογη βιβλιογραφία με κεντρικό θέμα, με τη στενή ή ευρύτερη έννοια, την ειρήνη και τον πόλεμο. Η «Κ» προτείνει μέσα από μια μεγάλη και αξιόλογη εκδοτική παραγωγή, μόνον ένα μικρό αριθμό βιβλίων σε σχέση με όσα αξίζει να διαβαστούν.

ΤΖΕΡΟΝΙΜΟ ΣΤΙΑΤΟΝ

«Το μικρό βιβλίο της ειρήνης»
μτφρ. **Βίκυ Λιανού** – **εικονογρ. Larry Keys**
εκδ. **Κέδρος**, σελ. **48**
Για ηλικίες **7+**

Το μικρό αυτό βιβλίο του Τζερόνιμο Στίλτον μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο στα χέρια γονιών και εκπαιδευτικών. Εξηγεί και δίνει απλά και όμορφα πολύτιμες πληροφορίες για τον κόσμο, τις χώρες και τους κατοίκους της όπως και για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα τους. Τα εξωτερικά χαρακτηριστικά τους, τις συνήθειες, τα ήθη και τα έθιμα, τα στοιχεία πολιτισμού, τα στοιχεία που συνθέτουν το φυσικό τους περιβάλλον. Ακόμη κάνει αναφορά στις διαφορετικές θρησκείες και μορφές τέχνης. Είναι ένα βιβλίο που στοχεύει στην κατανόηση και αποδοχή της διαφορετικότητας μεταξύ των λαών και στην εφαρμογή του χρυσού κανόνα: να συμπεριφερόμαστε στους άλλους όπως θα θέλαμε να συμπεριφέρονται οι άλλοι σε εμάς. Δεν υπάρχουν λαοί ανώτεροι ή κατώτεροι, υπάρχουν διαφορετικοί. Μόνον όταν καταφέρουμε να κατανοήσουμε και να αποδεχθούμε με σεβασμό τους άλλους τότε θα μπορέσουμε να ζήσουμε αρμονικά χωρίς πολέμους και συγκρούσεις. Το βιβλίο περιέχει επιτραπέζια παιχνίδια και σελίδες ελεύθερης έκφρασης των παιδιών.

ΜΑΡΙΝΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ ΚΑΔΗ

«Το κόκκινο φόρεμα της Σαβέλ»
εικονογρ. **Ντανιέλα Σαματιάδη**
εκδ. **Πάργα**, σελ. **28**
Για ηλικίες **6+**

Μέσα σε μια μέρα η Σαβέλ άφησε το σπίτι της και ό,τι άλλο αγαπούσε και ταξίδεψε σε μια μακρινή χώρα, στην άλλη άκρη της γης. Το μόνο πράγμα

Η «Κ» προτείνει μέσα από μια μεγάλη και αξιόλογη εκδοτική παραγωγή, μόνον ένα μικρό αριθμό βιβλίων παιδικών βιβλίων και μία θεατρική παράσταση που πραγματεύονται τον πόλεμο, την ανάγκη για ειρήνη και συνύπαρξη.

που μπόρεσε να πάρει μαζί της είναι το κόκκινο φόρεμα, που της είχε κάνει δώρο η γιαγιά της στα γενέθλιά της. Και η Σαβέλ δεν το αποχωρίζεται ποτέ... Μια ιστορία για τα παιδιά πρόσφυγες που βίαια εγκαταλείπουν τα σπίτια και τους ανθρώπους που αγαπούν, για να βρεθούν σε τόπους ξένους. Η ιστορία αναδεικνύει ότι το ταξίδι δεν τελειώνει με την ασφαλή άφιξη ενός παιδιού στον προορισμό του. Ιδιαίτερα σημαντική και καθοριστική είναι η ένταξη και η προσαρμογή του στο νέο του περιβάλλον. Το βιβλίο διακρίθηκε με την τιμητική διάκριση White Ravens 2014. Το Βραβείο Peter Pan του Σουηδικού Κύκλου Παιδικού Βιβλίου (2016). Περιλήφθηκε στη βραχεία λίστα του Κύκλου Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου (2015) και στη βραχεία λίστα του Κυπριακού κρατικού βραβείου λογοτεχνίας για μικρά παιδιά (2015).

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ

«Ειρήνη», διασκευή Φίλιππου Μανδηλαρά
εικονογρ. **Ναταλία Καπατσουλιά**
εκδ. **Παπαδόπουλος**
Για ηλικίες **5+**

«Η ιστορία αυτή που θα διαβάσετε εδώ γράφτηκε στων αρχαίων τον καιρό. Πόλεμος είχε τότε παντού ξεσπάσει την Ειρήνη οι άνθρωποι την είχανε ξεχάσει. Μέχρι που ένας Αθηναίος αμπελουργός που ήταν πεισματάρης και δυναμικός, την Ειρήνη αποφάσισε πίσω στη γη να φέρει στα σύννεφα ν' ανέβει και στον Δία να τα ψάλει ένα χέρι! [...]». Κάπως έτσι αρχίζει την ιστορία του ο Φίλιππος

Πώς να εξηγήσεις στα παιδιά την αλήθεια του πολέμου, όταν εσύ ο ίδιος δυσκολεύεσαι να την κατανοήσεις και να την αποδεχτείς; Μια όμορφη και ασφαλής οδός, για ωφέλιμες συζητήσεις, είναι το παιδικό βιβλίο.

Μανδηλαράς για να μας ξεναγήσει σε μια από τις διασημότερες ιστορίες όλης της γης, την «Ειρήνη» του Αριστοφάνη, μια αντιπολεμική κωμωδία του αρχαίου ελληνικού δράματος, προσαρμοσμένη στις ανάγκες του παιδικού κοινού. Τα μηνύματα από την «Ειρήνη» του Αριστοφάνη, χιλιάδες χρόνια αφότου πρωτοεκπέμφθηκαν παραμένουν και έως τις μέρες μας τραγικά επίκαιρα, μιας και η ιδέα της ειρήνης παραμένει το ζητούμενο.

ΤΖΙΑΝΙ ΠΟΝΤΑΡΙ

«Ο πόλεμος με τις καμπάνες» από το βιβλίο «Παραμύθια από το τηλέφωνο»
μτφρ. **Άννα Παπασταύρου**
εκδ. **Μεταίχμιο**
Για ηλικίες **3+**

Ο κύριος Μπιάνκι λείπει μακριά από το σπίτι του λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων. Τηλεφωνεί όμως κάθε βράδυ στη μικρή του κόρη, για να

της διηγηθεί μια ιστοριούλα, ένα παραμυθάκι. Η ανεξάντλητη φαντασία και η εφευρετικότητα του Τζάνι Ροντάρι, του σπουδαίου παραμυθά από τη γειτονική Ιταλία, μας ταξιδεύουν σ' αυτή την όμορφη χώρα. Μαζί του θα τριγυρίσουμε σε πόλεις και χωριά με παράξενες ονομασίες, θα περπατήσουμε σε δρόμους από σοκολάτα, θα δοκιμάσουμε τοπικές σπεσιαλιτέ και θα ξεκαρδιστούμε με τις περιπέτειες και τις φάρσες που σκαρώνουν η Αλίκη η Τουμπίτσα και οι υπόλοιποι ήρωες. Είναι βέβαιο ότι θα τους λατρεύετε! Ήταν μια φορά κι έναν καιρό ένας Πόλεμος... Έτσι απλά, ωμά και σκληρά αρχίζει την αισιόδοξη με ανατρεπτικό τέλος ιστορία του ο Ιταλός συγγραφέας, δάσκαλος και δημοσιογράφος Τζιάνι Ροντάρι «Ο πόλεμος με τις καμπάνες». Πρόκειται για ένα λυρικό κείμενο από τη συλλογή διηγημάτων «Παραμύθια από το τηλέφωνο» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΟΥΛΟΥ

«Η πόλη που έδιωξε τον πόλεμο»
εικονογρ. **Μυρτώ Δεληβοριά**
εκδ. **Πατάκης**
Για ηλικίες **3+**

Δρόμοι και πλατείες, αγάλματα που κοκκινίζουν όταν τα κοιτάς, δέντρα που ψιθυρίζουν παραμύθια και σιντριβάνια που τα νερά τους χορεύουν με τη μουσική. Αυτή η πόλη τα έχει όλα και τους χωράει όλους. . .εκτός από αυτόν. . . τον Πόλεμο. Ο συγγραφέας μας καλεί να τον ακολουθήσουμε σε μια ξεναγή-

ση στην πόλη που έδιωξε τον Πόλεμο, στην πόλη που πρέπει να χτίσουμε κάποτε όλοι μέσα στο κεφάλι μας. Το βιβλίο διακρίθηκε με το Κρατικό βραβείο για το εικονογραφημένο βιβλίο, βραβείο εικονογράφησης ΕΒΓΕ, βραβείο Λογοτεχνικού Περιοδικού Διαβάζω - εικονογραφημένο βιβλίο, αναγραφή στη λίστα White Ravens.

BRUBAKER-BRADLEY KIMBERLY

«Ο πόλεμος που έσωσε τη ζωή μου»
μτφρ. **Στέλλα Κάσδαγλη**
εκδ. **Παπαδόπουλος**, σελ. **288**
Για ηλικίες **12+**

Το βιβλίο αφηγείται τη συγκινητική ιστορία ενός γενναίου κοριτσιού την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η δεκάχρονη Έιντα, ξεπερνώντας τις κακουχίες της καθημερινής της ζωής, δραπετεύει με τον αδελφό της στη βρετανική επαρχία. Εκεί ξεκινάει μια νέα ζωή μαθαίνοντας το αυτονόητο: πως έχει ίσα δικαιώματα με τα υπόλοιπα παιδιά της ηλικίας της. Παράλληλα, τα δύο αδέρφια αναπτύσσουν μια δυνατή σχέση με τη Σούζαν Σμιθ, τη γυναίκα που τα παίρνει υπό την προστασία της. Θα αποδεικθεί άραγε ο δεσμός τους αρκετά ισχυρός ώστε να τους κρατήσει ενωμένους, παρά τον πόλεμο και τις συνθήκες που απειλούν να τους χωρίσουν; Το βιβλίο διακρίθηκε με τα Newbery Honor Book 2016, Publishers Weekly Best Books 2015, Wall Street Journal Best Children's Books 2015, The New York Times Best Seller.

ΑΛΚΗ ΖΕΗ

«Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου»
εκδ. **Μεταίχμιο**, σελ. **320**
Για ηλικίες **12+**

27 Οκτωβρίου 1940: θα τη θυμάται αυτή τη μέρα ο Πέτρος γιατί πέθανε το τριζόνι του. Θα τη θυμάται γιατί την επομένη ακούει τη φωνή της μητέρας του να λέει: «Σήκω... έγινε πόλεμος. Δεν ακούς τις σειρήνες;». Όταν οι Ιταλοί έφτασαν στο κατώφλι της Ελλάδας, ο Πέτρος ήταν εννιά χρονών, είχε μια χελώνα για κατοικίδιο και γνώριζε τον πόλεμο μόνο μέσα από τα βιβλία. Τώρα όμως τον βιώνει κάθε μέρα, μαζί με τους γονείς του, τον παππού του και τη μεγαλύτερη αδελφή του, την Αντιγόνη, αρχίζοντας έναν μεγάλο περίπατο - μια βόλτα στην Αθήνα της Κατοχής, στα δύσκολα εκείνα χρόνια της πείνας, των συσσιτίων, του φόβου, των διωγμών. Με οδηγό τους αγαπημένους του ήρωες από την ελληνική ιστορία και την ερηβεία προ των πυλών ο Πέτρος, με την αδελφή του και τους φίλους του, δε διστάζει να πάρει μέρος στην Αντίσταση, έχοντας πάντα για σύνθημα ένα τραγούδι: «Πάντα μπροστά μας, για μια καινούρια ζωή»...

ΚΡΙΤΙΚΗ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ένα άγαλμα που αγαπούσε τη ζωή

Το έργο «Still! Ένα άγαλμα που γύρισε τον κόσμο» του Σταύρου Σταύρου επιστρέφει για δύο επιπλέον παραστάσεις, στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας και είναι μια καλή ευκαιρία για όσους γονείς και όχι μόνο δεν κατάφεραν να το δουν την προηγούμενη περίοδο να το πράξουν τώρα. Τώρα που οι τηλεοράσεις και το διαδικτυο γέμισαν, όχι πως είχαν αδειάσει ποτέ, από σκληρές εικόνες του πολέμου, τώρα που παιδιά με τις μητέρες τους... πορεύονται μακριά από τον τόπο τους, αναζητώντας ασφάλεια, τώρα που μανδές γεννάνε στα υπόγεια, και άλλες θρηνούν τους γιους τους...

Η παράσταση που έφτιαξε ο Κώστας Σιλβέστρος, συνεπικουρούμενος από τον Παναγιώτη Τοφή στην κίνηση και τον Θεοδωρή Οικονόμου στη μουσική είναι μια όαση στα μίζερα πλάνα και στις ανησυχίες των ενηλίκων. Η ιδέα του Σταύρου Σταύρου, του στιχουργού... για ένα άγαλμα που γύρισε

Οι τρεις ηθοποιοί, Ανδρέας Κουτούφτας, Χριστίνα Παπαδοπούλου και Άντονι Παπαμιχαήλ, σαν κούκλες κουκλοθέατρου, ζύγιζαν τα βήματά τους και τα ευθυγράμμιζαν με τις γκριμάτσες του προσώπου τους, πρόσωπα έμπλεα ενσυναίσθησης...

τον κόσμο, ένα άγαλμα κάποιου στρατηγού ή στρατιώτη, κάποιου τέλους πάντων προσώπου του πολέμου να ζήσει ξανά μια άλλη ζωή ειρηνική, μιλώντας μια παγκόσμια μη γλώσσα, κάποια εσπεράντο της ειρήνης, εν ολίγοις, ήταν εξαιρετική. Ο Σταύρου δόμησε μια ιστορία, νιώθω έχοντας κατά νου τι δεν θέλει να δει ένα παιδί... τι δεν θέλει ν' ακούσει, σκέφτηκε τι χρώμα έχει η

αγάπη, η ειρήνη, γνώριζε τις λέξεις και έψαχνε το χρώμα και τον συναισθηματικό μανδύα τους. Εί! τα βρήκε! και δεν θα μπορούσε νομίζω να μην τα βρει μαζί με τον σκηνοθέτη Κώστα Σιλβέστρο, ο οποίος συνεργάστηκε άψογα με τον Τοφή για την κίνηση και τη μη κίνηση... Κατάφερε ο Σιλβέστρος να κάνει το άγαλμα (Ανδρέας Κουτούφτας) και τους επί σκηνής ακόμη δύο ηθοποιούς (Χριστίνα Παπαδοπούλου και Άντονι Παπαμιχαήλ, να μιλήσουν και να συνεννοηθούν με το απαιτητικό παιδικό κοινό... και όλα αυτά χωρίς καμία γλώσσα, μόνο με συναισθημα. Οι τρεις ηθοποιοί, Ανδρέας Κουτούφτας, Χριστίνα Παπαδοπούλου και Άντονι Παπαμιχαήλ, σαν κούκλες κουκλοθέατρου, ζύγιζαν τα βήματά τους και τα ευθυγράμμιζαν με τις γκριμάτσες του προσώπου τους, πρόσωπα έμπλεα ενσυναίσθησης... και όλα αυτά, κινήσεις, γκριμάτσες, βήματα και βλέμματα υπό τη μουσική υπόκρουση του Θεο-

δωρή Οικονόμου, με τον ίδιο στο πλάνο... και τα τάστα του πάννου του έκαναν το άγαλμα να χορέψει, να γυρίσει τον κόσμο ολάκερο, παρ'έμε ένα παιδί, που το μόνο που ήθελε είναι να είναι παιδί, και να μιλάει τη γλώσσα των παιδιών... και να μπορεί με μια ανέμη να ξετυλίγει τις χαρές του κόσμου. Άψογα λειτουργούσαν τα σκηνικά και τα κοστούμια της Κωνσταντίνας Ανδρέου, οι προβολές της Άννας Φωτιάδου και οι φωτισμοί του Βασίλη Πετεινάρη.

Για το τι πραγματεύεται η παράσταση αφήστε να σας το πουν οι μικροί θεατές που θα συνοδεύσετε στο θέατρο, εσείς μην τους προκαταλάβετε. Οι συντελεστές της παράστασης έχουν φροντίσει να τους τα πουν όλα, όχι ως δάσκαλοι και μεγάλοι, αλλά ως ζωγράφοι.

Επιπλέον παραστάσεις:
Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Σάββατο 12 Μαρτίου, ώρα 4:00 μ.μ. και Κυριακή 13 Μαρτίου, ώρα 11:00 π.μ.

«Μόνο εθνικιστές πείθει ο Πούτιν»

Ο Γιώργος Τσακνιάς επιχειρεί να αποκωδικοποιήσει τις ισορροπίες στο εσωτερικό της Ρωσίας μετά την εισβολή στην Ουκρανία

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Ο **Γιώργος Τσακνιάς** γεννήθηκε το 1968. Σπούδασε Ιστορία και Πολιτισμό των Σλαβικών Λαών στη Φιλοσοφική Σχολή του ΑΠΘ. Εργάζεται στο Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης και παράλληλα είναι μεταφραστής λογοτεχνίας. Από τα ρωσικά έχει μεταφράσει έργα των Γκόγκολ, Ντοστογιέφσκι, Τσέχοφ, Αχμάτοβα κ.ά. Είναι τακτικός συνεργάτης της «Κ».

Με αφορμή την πουντινική εισβολή στην Ουκρανία, του θέσαμε τρία ερωτήματα.

– Σε ποιο βαθμό, ως κοινωνία και κουλτούρα, ο μέσος Ρώσος στηρίζει αυτόν τον πόλεμο;

– Δεν είναι βέβαια ο πρώτος πόλεμος του Πούτιν σε πρώην σοβιετική χώρα. Ο δεύτερος πόλεμος της Τσετσενίας την περίοδο 1999-2000 έκανε μάλλον καλό στη δημοτικότητα του Πούτιν, καθώς συνδέθηκε και με την αντιμετώπιση τρομοκρατικών ενεργειών σε ρωσικό έδαφος. Το 2008, ο πόλεμος των πέντε ημερών με τη Γεωργία, με αφορμή την αυτονομία δύο φιλωρωσικών περιοχών (της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας), στάθηκε αφορμή για τη διατύπωση του νέου αντιδυτικού δόγματος: για πρώτη φορά ο Πούτιν δήλωσε με λόγια και με πράξεις πως θεωρεί τις ανεξάρτητες πρώην σοβιετικές χώρες ζώνη ρωσικού ενδιαφέροντος, όπου ο ρωσικός στρα-

«Ρώσοι καλλιτέχνες και συγγραφείς πήραν δημοσίως θέση κατά της εισβολής – Μακάρι οι ενέργειες αυτές να αποτελούν προάγγελο αλλαγής καθεστώτος».

τός δικαιούται να επεμβαίνει ως ρυθμιστής, ενώ η παρουσία του ΝΑΤΟ συνιστά επιθετική πράξη.

Η Ουκρανία ωστόσο είναι διαφορετική περίπτωση. Δεν βρίσκεται στον Καύκασο, αλλά στην καρδιά «πασών των Ρωσιών». Το Κίεβο είναι η πρώτη ρωσική πρωτεύουσα, οι δε Ουκρανοί γλωσσικά και πολιτισμικά είναι στενοί συγγενείς των Ρώσων, όχι κάτι ξένο· αυτό ο Πούτιν προσπαθεί να το εργαλειοποιήσει, πέρα όμως από την απήχηση που θα έχει η

Βαθύς γνώστης του ρωσικού πολιτισμού, ο Γιώργος Τσακνιάς (αριστερά) λέει ότι «οι περισσότεροι Ρώσοι έχουν συγγενείς, φίλους ή συνεργάτες στην Ουκρανία – λίγοι θα δουν τους Ουκρανούς ως εχθρούς, ό,τι κι αν τους πει ο Πούτιν». Στη φωτ., πολίτες του Κιέβου μπροστά σε βομβαρδισμένο κτίριο.

ρητορική του περί «τεχνητού ουκρανικού έθνους» σε έναν σκληρό πυρήνα Ρώσων εθνικιστών, νομίζω πως τα κοινά στοιχεία θα παίξουν ακριβώς τον αντίθετο ρόλο. Για να το πούμε απλά, οι περισσότεροι Ρώσοι έχουν συγγενείς, φίλους ή συνεργάτες στην Ουκρανία. Εχω την αίσθηση πως αισθάνονται ζεματισμένοι από την απρόκλητη εισβολή και πως λίγοι θα δουν τους Ουκρανούς ως εχθρούς, ό,τι κι αν τους πει ο Πούτιν.

– **Ελλειμμα ρωσικής κουλτούρας ως προς τους δημοκρατικούς θεσμούς: πώς αναδεικνύεται αυτό στη Ρωσία του Πούτιν;**

– Το τσαρικό καθεστώς ήταν ιδιαίτερα αυταρχικό και οπισθοδρομικό. Ας θυμηθούμε ότι η δουλοπαροικία καταργήθηκε μόλις το 1861, ενώ μετά την επανάσταση του 1905 η ελέω Θεού εξουσία του τσάρου μετατράπηκε σε συνταγματική μοναρχία. Οι πρώτες ελεύθερες εκλογές έλαβαν χώρα μετά την επανάσταση των Μπολ-

σεβίκων, τον Νοέμβριο του 1917· ξαναέγιναν εκλογές ύστερα από 74 χρόνια, όταν εξελέγη πρόεδρος της Ρωσίας ο Γιάελτσιν, λίγους μήνες πριν από τη διάλυση της ΕΣΣΔ.

Η πρώτη μετασοβιετική περίοδος είχε ως χαρακτηριστικά της την οικονομική κατάρρευση, τη δημιουργία ακραίων ανισοτήτων, καθώς και τεράστια διαφθορά και εγκληματικότητα, οι οποίες βέβαια επηρέαζαν την καθημερινότητα των πολιτών, που νοσταλγούσαν την ασφάλεια και την κανονικότητα του σοβιετικού καθεστώτος. Ο Πούτιν ήρθε να γεμίσει αυτό το πολιτικό και ηθικό κενό προσφέροντας τουλάχιστον μείωση της φτώχειας, υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης αλλά και την υπόσχεση για αποκατάσταση μιας χαμένης εθνικής υπερηφάνειας.

Βέβαια, στην εθνικιστική ρητορική του, στη δημιουργία της εικόνας του και στην ίδια την άσκηση της εξουσίας δεν διστάζει να αξιοποιεί αντιδημοκρατικά στοιχεία τόσο του τσαρικού όσο και του σοβιετικού παρελθόντος: την κατάχρηση των μυστικών υπηρεσιών (από τις οποίες εξάλλου προέρχεται ο ίδιος), την άκραια προπαγάνδα, την εξόντωση πολιτικών αντιπάλων, την απαγόρευση κομμάτων ή φορέων της κοινωνίας των πολιτών (όπως πρόσφατα το Μεμόριαλ, οργάνωση που ασχολείται πρωτίτως με τη μνήμη των θυμάτων των πολιτικών διώξεων στα χρόνια της σοβιετικής εξουσίας),

την επιδεικτική περιφρόνηση των θεσμών, την εργαλειοποίηση συμβόλων, τη βία, την απειλή, τη συκοφαντία, τη –σταλινικής καταγωγής– «θεωρία της περικύκλωσης», το αντιδυτικό μένος κ.ο.κ.

– **Το στερεότυπο του καλλιεργημένου Ρώσου επί ΕΣΣΔ σε ποιο βαθμό ίσχυε και τι ισχύει σήμερα;**

– Ίσχυε προ ΕΣΣΔ, όταν ο Ντοστογιέφσκι και ο Τολστόι ήταν εν ζωή εθνικοί ήρωες κι ο Πούσκιν ο αγαπημένος ποιητής όλων. Εξακολούθησε να ισχύει επί ΕΣΣΔ, όταν εξαλείφθηκε ο φοβερός αναλφαβητισμός και αυξήθηκαν οι αναγνώστες, αλλά μειώθηκαν οι συγγραφείς, αφού αρκετοί είχαν κακό τέλος στα Γκουλάγκ και πολλών άλλων έπαψαν να εκδίδονται τα έργα.

Σύμφωνα με μια έρευνα του 2019, οι Ρώσοι ακόμη διαβάζουν πολύ, έχουν όμως χάσει την πρωτιά από τους Κινέζους. Ο Πούτιν φρόντισε στα τέλη του 2018 να φωτογραφηθεί «τυχαία» στο Τατζικιστάν με τον Ευγένιο Ονέγκιν του Πούσκιν ανά χειράς. Τις τελευταίες μέρες είδα με χαρά ότι αρκετοί Ρώσοι καλλιτέχνες και συγγραφείς πήραν δημοσίως θέση κατά της εισβολής στην Ουκρανία, κάτι που απαιτεί πολύ θάρρος. Μακάρι οι ενέργειες αυτές, καθώς και οι αντιπολεμικές διαδηλώσεις στις ρωσικές πόλεις, να αποτελούν προάγγελο μιας αλλαγής καθεστώτος.

Για τον άνθρωπο
και τον πολιτισμό

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ **ΕΞ**

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Katsanis

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΚΑΛΩΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 17:00-19:00

Πανίκος Κωνσταντίνου

Πιο σκοτεινός και πιο... κατάλληλος από ποτέ

Ο νέος Μπάτμαν αποκαλύπτεται

The Batman ★★ ★
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2022)

Σκηνοθεσία: Ματ Ρίβς
Ερμηνείες: Ρόμπερτ Πάτινσον, Ζοί Κράβιτς, Κόλιν Φάρελ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο **μύθος** του κομίστικου σκοτεινού ιππότη συνεχίζει να συναρπάζει και να προσφέρει υλικό, έστω όα και τόσο πρωτότυπο, για καινούργιες κινηματογραφικές μεταφορές. Η πιο πρόσφατη από αυτές ανήκει στον Ματ Ρίβς («Ο Πλανήτης των Πιθήκων»), ο οποίος υπογράφει τον πιο σκοτεινό Μπάτμαν που έχουμε δει ποτέ, έχοντας τον Ρόμπερτ Πάτινσον στον ομώνυμο ρόλο. Ο δημοφιλής Αμερικανός ηθοποιός υποδύεται τον νεαρό Μίρρους Γου-έιν, την εποχή που εκείνος ξεκινάει τη δράση του ως αυτόκλητος υπερασπιστής της Γκόθαμ Σίτι. Ο Μπάτμαν συνεργάζεται ήδη με τον επιθεωρητή Γκρόρντον της αστυνομίας, όταν η πόλη συγκλονίζεται από την άγρια δολοφονία του δημάρχου της. Καθώς ο αινιγματικός Ριντλερ (Γρίφος) αναλαμβάνει την ευθύνη, ο μασκοφόρος εκδικητής ρίχνεται στη μάχη προκειμένου να τον εντοπίσει, έχοντας στο πλευρό του και μια καινούργια σύμμαχο.

Μοιάζει οξυμωρο, ωστόσο μπορεί κανείς να πει πως ο «Μπάτμαν» του Ρίβς είναι ο πιο «βρώμικος» και ταυτόχρονα ο πιο «καθαρός» που έχει φτιαχτεί ποτέ. Στην Γκόθαμ της καινούργιας ταινίας περίπου τα πάντα βρίσκονται σε αποσύνθεση και διάλυση: από τα σημαδεμένα με γκράφιτι τρένα και τις απεριποίητες προσόψεις των κτιρίων, μέχρι τις ιδίες, τις γκροτέσκες πολλές φορές, μορφές που κυκλοφορούν στους δρόμους. Ακόμα και η στολή του σκοτεινού ιππότη είναι ταλαιπω-

ρημένη και φανερά επιδιορθωμένη στα σημεία που την πρόσβαλλαν τα χτυπήματα των εχθρών.

Στον αντίποδα, όλη αυτή η λεπτομερειακά χτισμένη ατμόσφαιρα και αληθοφάνεια τίθεται υπό αμφισβήτηση εξαιτίας του χαρακτηρισμού της ταινίας ως PG-13. Αυτό επί της ουσίας σημαίνει πως ο κατάλληλος για εφήβους «Μπάτμαν» δεν πρόκειται να δείξει ούτε σταγόνα αίμα στον θεατή, ακόμα και έπειτα από βάνουσες γροθοπατινάδες. Τέτοιες πάντως υπάρ-

Ολη η λεπτομερειακά χτισμένη από τον Ματ Ρίβς ατμόσφαιρα και αληθοφάνεια τίθεται υπό αμφισβήτηση, εξαιτίας του χαρακτηρισμού της ταινίας ως PG-13.

χουν μπόλικες στο φίλμ του Ρίβς, ο οποίος παίρνει γενικότερα υψηλό βαθμό όσον αφορά τις σκηνές μάχης, επιδεικνύοντας εφευρετικότητα στις γωνίες της κάμερας αλλά και στη χρήση των δυναμικών αντιθέσεων σκοταδιού - φωτός.

Φυσικά υπάρχουν και οι χαρακτήρες. Ο Πάτινσον ερμηνεύει έναν ήρωα ελαφρώς... εμπο, στα όρια της κατάθλιψης, ο οποίος αντιμετωπίζει μηδενιστικά έναν ολότελα διεφθαρμένο κόσμο, υπό τους ήχους του (απόλυτα ταιριαστού) «Something in the Way» του Κερτ Κομπέιν. Η Ζοί Κράβιτς από την πλευρά της στέκεται καλά σε μια πρώιμη μορφή της Κατγούμαν, ενώ ο Αντι Σέρικς γεμίζει κάπως πιο δύσκολα τα παπούτσια του Άλφρεντ.

Ο Ρόμπερτ Πάτινσον ερμηνεύει έναν Μπάτμαν ελαφρώς... εμπο, στα όρια της κατάθλιψης, ο οποίος αντιμετωπίζει μηδενιστικά έναν ολότελα διεφθαρμένο κόσμο.

HOME CINEMA

Οι Βίκινγκς επιστρέφουν δριμύτεροι στις οθόνες

Επάνω, σκηνή από τη σειρά του Netflix «Vikings: Valhalla». Κάτω, η Μάρτα Νιέτο πρωταγωνιστεί στην ταινία «Εξαφανισμένος», που είναι διαθέσιμη στο Cíνοβο.

Εξαφανισμένος ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2019)

Σκηνοθεσία: Ροντρίγκο Σορογκόγιεν
Ερμηνείες: Μάρτα Νιέτο, Ζιλ Ποριέ, Αν Κοσινί

Από την πλατφόρμα του Cíνοβο επιλέγουμε ένα από τα πιο πρόσφατα φίλμ του Ισπανού δεξιοτέχνη Ροντρίγκο Σορογκόγιεν. Πρωταγωνίστρια εδώ είναι η Έλενα, μια γυναίκα η οποία ακούει ανήμπορη από το τηλέφωνο τον εξάχρονο γιο της, καθώς αυτός πέφτει θύμα απαγωγής και εξαφανίζεται για πάντα.

Δέκα χρόνια μετά, εκείνη ζει μια στη γαλλική ακτή, κολλημένη στο παραλιακό θέρετρο όπου χάθηκαν τα ίχνη του παιδιού της, όταν την προσοχή της τραβεί ένας έφηβος που του μοιάζει πολύ. Ο νεαρός, ο οποίος βρίσκεται εκεί διακοπές με την οικογένειά του, αναπτύσσει μια πολύ ιδιαίτερη φιλία με την Ελένα, φέρνοντας στην επιφάνεια τις τραυματικές αναμνήσεις και ταραζώντας την τωρινή ζωή της.

Ο Σορογκόγιεν προσεγγίζει με ευαισθησία την έννοια του

τραύματος, ενώ παράλληλα στήνει άλλο ένα από τα εσωτερικού «βρασμού» ψυχολογικά θρίλερ τα οποία τον έκαναν γνωστό και αγαπητό στο κοινό.

Vikings: Valhalla
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ (2022)

Δημιουργός: Τζεμ Στούαρτ
Ερμηνείες: Σαμ Κορλέι, Λέο Σάτερ, Φρίντα Γκούσταφσον

Αναλαμβάνοντας να συνεχίσει την κληρονομιά της εξαιρετικά επιτυχημένης σειράς του History Channel –και αργότερα του Netflix– το καινούργιο «Vikings» έρχεται στη διαδικτυακή πλατφόρμα για να μας στείλει ξανά στον κόσμο των θρυλικών Σκανδιναβών πολεμιστών. Αυτή τη φορά βρισκόμαστε στον 11ο αιώνα, περίπου 100 χρόνια μετά την εποχή του Ράγκναρ Λόθμπροκ, και οι διάφορες φυλές των Βίκινγκς ετοιμάζονται για εκστρατεία εναντίον της Αγγλίας, προκειμένου να εκδικηθούν τις εκεί εκκαθαρίσεις εις βάρος των συγγενών τους. Ταυτόχρονα, ωστόσο, μια μικρή ομάδα

Βίκινγκς από τη Γροιλανδία κατατάνει επίσης, προκειμένου να πάρει τη δική της, πιο προσωπική εκδίκηση.

Η σίκουελ σειρά είναι σίγουρα δύσκολο να φτάσει τη γοητεία του προτύπου της, όμως καταφέρνει αρκετά καλά να μας ταξιδέψει στον κόσμο των Βίκινγκς, και αυτό από μόνο του αποτελεί επιτυχία. Εδώ έχουμε καινούργιους ήρωες, με τους οποίους μπορεί να ταυτιστεί το κοινό, και μια ενδιαφέρουσα ιστορική πτυχή, η οποία κυριαρχεί σχεδόν σε όλη τη διάρκεια: τη διαμάχη μεταξύ χριστιανών και παγανιστών. Σε μια εποχή όπου πάρα πολλοί από τους Βίκινγκς έχουν πια προσπλυτιστεί στον χριστιανισμό, η πίστη στους αρχαίους θεούς της σκανδιναβικής μυθολογίας φθίνει στον νέο κόσμο που αναδύεται, η θρησκεία γίνεται και αυτή έντονα μέρος του πολιτικού παιχνιδιού. Τέλος, η χρησιμοποίηση αρκετών Σκανδιναβών ηθοποιών βοηθάει στην αληθοφάνεια, η οποία πάντως καταρρέει ελαφρώς όταν κάνει την εμφάνισή της μια μαύρη Βίκινγκ βασίλισσα...

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά
- 07.30** Θεία Λειτουργία
- 10.30** Σπίτι στη φύση - (Ε)
- 11.00** Περιβαλλοντική εκπομπή. Κοίτα με στα μάτια, III Εκπομπή για τα ζώα.
- 11.30** Χρυσές συνταγές Με τη Μαρίλένα Ιωαννίδου.
- 12.00** Brand News
- 14.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 14.30** Αμύνεσθαι περί πάσης Ενημερωτική εκπομπή.
- 15.00** Μουσικό ραντεβού - (Ε)
- 15.30** Προσωπογραφίες Ντοκιμαντέρ.
- 16.30** Χρονογράφημα, IV Ντοκιμαντέρ.
- 17.00** Εκείνη & εκείνοι Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.20** Τα καλύτερά μας χρόνια Σειρά εποχής.
- 19.20** Ειρήνη Πάσι Κωμωδία εποχής.
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.00** Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή.
- 21.30** Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
- 23.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 23.05** Dropping the soap Κωμική τηλεταινία, με τους Τζέιν Λιντς, Μίσι Πάιλ, κ.ά.
- 01.15** Προσωπογραφίες (Ε)
- 02.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 03.00** Χρυσές συνταγές Weekend Edition - (Ε)
- 03.30** Σπίτι στη φύση - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

- 21.05** Next level
- 07.30** Γέλα χαμογέλα - (Ε)
- 08.00** Παιδική ζώνη α. Ο μικρός Χνουδωτός β. Μπόμπι και Μπιλ γ. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον δ. Σπίριτ το άγριο άλογο ε. Γκόρφιλντ στ. Mini Pet Pals ζ. Τα στρουμψάκια
- 11.00** Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
- 11.30** Παιδική ζώνη
- 16.00** Μανώλης και Κατίνα- (Ε) Κωμική σειρά.
- 16.25** Ιστορίες του χωρκού- (Ε) Κωμική σειρά.
- 16.50** Μαζί / Birlikte, II - (Ε)
- 17.00** Baywatch, VI - (Ε)
- 17.45** Περιπετειώδης σειρά.
- 18.30** Σε προσκυνώ γλώσσα
- 19.40** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
- 19.50** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 21.05** Next level
- 21.35** Νεανική ταινία, με τους Λόρεν Ορλάντο, Έμιλι Σκίερ, κ.ά.
- 22.45** Σήκωσες - (Ε)
- 23.35** Πολιτιστικό ντοκιμαντέρ. Εκείνη & εκείνοι - (Ε)
- 23.35** Μια αλλιότιπη συζήτηση με πρόσωπα από την πολιτική και τον πολιτισμό. Με την Αθηνά Χάλκου.
- 00.30** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 00.45** Brand News - (Ε)
- 05.05** ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

- 21.00** Η γη της Ελιάς
- 06.00** 60 ´ Ελλάδα - (Ε) Οδοπορικό.
- 06.45** Νόστιμα και απλά Εκπομπή μαγειρικής.
- 07.50** My Greece Γαστρονομικό οδοπορικό.
- 08.45** 24 ώρες - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
- 09.50** Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή με τον Νίκο Μάνεση.
- 13.00** Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά.
- 13.50** Οικογενειακές ιστορίες Κωμική σειρά.
- 14.50** Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά, με τους Παναγιώτα Βλαντί, Ιεροκλή Μικονίδη, κ.ά.
- 15.40** The Λούις Night Show Σατιρική εκπομπή.
- 18.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
- 18.10** Μην αρχίζεις τη μουρμούρα, IX Κωμική σειρά.
- 18.45** ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ στον Alpha Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 20.00** **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
- 21.00** Η γη της Ελιάς Κοινωνική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουκάκου, κ.ά.
- 23.30** Συμπεθερόι απ' τα Τίρανα Κωμική σειρά.
- 00.30** ΤΕΤ-Α-ΤΕΤ (Ε)
- 01.30** 10η εντολή - (Ε) Αστυνομική σειρά.
- 03.15** Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

- 21.20** Ελλάδα έχεις ταλέντο
- 06.30** Άκρωις οικογενειακών- (Ε) Κωμική σειρά.
- 08.00** Mamma Mía - (Ε) Κωμική σειρά.
- 08.30** Το έβδομο κλειδί - (Ε) Κωμική σειρά.
- 09.00** Δείξε μου το φίλο σου (Ε) Κωμική σειρά.
- 09.30** La Pasta Pomiliori - (Ε)
- 11.10** Πέτα τη φριτζά - (Ε) Κωμική σειρά.
- 12.00** Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή.
- 12.50** Την πάτησα - (Ε) Κωμική σειρά.
- 13.40** Casa De Mikel, III - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
- 14.30** 5 X 5 - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 16.50** Φρέντο Καπουτσίνο (Ε)
- 17.40** ROUK ZOUK Special (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 18.00** **Τα νέα του ANT1 σε 10´**
- 18.15** ROUK ZOUK Special (Ε) (Συνέχεια)
- 19.20** Φρέντο Καπουτσίνο - (Ε) Κωμική σειρά.
- 20.15** **Τα νέα του ANT1**
- 21.20** Ελλάδα έχεις ταλέντο Talent show.
- 23.45** Η φάρμα Reality επιβίωσης.
- 01.10** Τρίκες - (Ε) Κωμική σειρά.
- 02.00** Η εκδρομή - (Ε)
- 02.50** Έρωτας κλέφτης (Ε)
- 03.40** Διψ Μαδιάμ - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

- 00.00** Ένα τραγούδι ακόμα
- 07.00** Θεία Λειτουργία
- 09.50** OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 13.00** Τροχές της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
- 15.15** Green Kitchen by Madame Ginger - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με τη Νάντια Μπουλέ και τον Μίνωα Θεοκάκη.
- 16.15** MasterChef 2022 - (Ε)
- 20.10** **OMEGA NEWS**
- 21.15** The Dark Knight Ταινία δράσης, με τους Κρίστιαν Μπέιλι, Χιθ Λέτζερ, κ.ά.
- 00.00** Ένα τραγούδι ακόμα Ένα μουσικό ταλέντο συναντάει κάθε εβδομάδα ένα από τα μεγαλύτερα ονόματα της ελληνικής μουσικής. Ενορχηστρωτής ο συνθέτης, στιχουργός και καθηγητής μουσικής Γιώργος Θεοφάνους.
- 02.00** TAXI Τηλεπαιχνίδι, με τον Διονύση Ατζαράκη.
- 03.30** OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 05.00** Απλές κουβέντες - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 06.00** Εικόνες - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

- 21.00** Survivor
- 06.30** Love It - (Ε)
- 08.00** Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 09.40** Όρα για φραγπό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής με την Αρχιμή Μπαρμπαρίου.
- 10.00** Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
- 10.40** Dot, V Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ και τον Μίνωα Θεοκάκη.
- 11.40** Χωρίς περιστροφές- (Ε) Ενημερωτική εκπομπή, με τον Γιάννη Καρεκλά.
- 13.30** Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
- 14.50** Μόλις χθες - (Ε) Δραματική σειρά.
- 16.30** Οι θαλασσόλυκοι Ταξιδιωτική εκπομπή.
- 17.20** Όλα Γκουντ Ψυχαγωγική εκπομπή.
- 18.00** **Γεγονότα σε συντομία**
- 18.15** Όλα Γκουντ (Συνέχεια)
- 19.10** Η πεθερά Κωμική σειρά.
- 20.00** **Τομές στα γεγονότα**
- 21.00** Survivor Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιανό.
- 00.30** **Γεγονότα σε τίτλους**
- 00.40** Η πεθερά - (Ε)
- 01.30** Happy Traveller - (Ε)
- 02.30** Όλα Γκουντ - (Ε)
- 04.30** Ήρθε κι έδεσε - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

- 07.40** Τηλεαγορά
- 08.00** Φουσκοθαλασσιές
- 09.35** Η πρώτη επέτειος
- 11.15** Τηλεαγορά
- 12.00** Made in Cyprus - (Ε)
- 13.00** Ο ξεροκέφαλος
- 14.30** Τηλεαγορά
- 15.25** Ξύπνα κορόιδο
- 17.00** Τηλεαγορά
- 19.00** Ξένη ταινία
- 21.00** Ξένη ταινία
- 23.00** Ξένη ταινία
- 01.30** Ξένη ταινία

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

- 08.20** Παιδικό παραμύθι.
- 09.00** Cook Eat - (Ε)
- 11.00** Τηλεαγορά
- 14.00** Αυτό είναι Σ/Κ
- 16.35** Τηλεαγορά
- 18.30** Αόρατος φακός
- 19.00** Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε)
- 19.55** Αόρατος φακός
- 20.15** Ο καιρός
- 20.20** Για πάντα νέοι - (Ε)
- 21.30** Το ταξίδι της ζωής, V
- 22.25** Ξένη ταινία
- 00.05** Ξένη ταινία
- 01.40** Ξένες σειρές

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

- 10.20** Κορίτσια ο Μάρκουλης
- 12.30** Ελιές Θρούμπες
- 13.00** Έξιπνες αγορές
- 14.00** Ασπένια φεγγάρια
- 15.35** Έξιπνες αγορές
- 16.05** Κινημ/φικές επιτυχίες
- 16.10** Έξιπνες αγορές
- 16.40** **Δελτίο Ειδήσεων**
- 17.15** Αόρατος φακός
- 18.05** Ελληνική ταινία
- 19.45** **EXTRA News**
- 20.20** Ελληνική ταινία
- 22.00** Η προδοσία
- 23.45** Ξένη ταινία

MOVIES BEST

- 21.00** The Hurt Locker
- 08.45** La Dolce Vita
- 12.00** All Of My Heart: The Wedding
- 13.45** Ordinary Love
- 15.30** Line Of Duty
- 17.15** Love Type D
- 19.00** Fete De Famille (Happy Birthday)
- 21.00** The Hurt Locker
- 23.15** Line Of Descent
- 01.15** One Night In Istanbul
- 02.50** Runaway Train
- 04.45** An Acceptable Loss

GREEK CINEMA

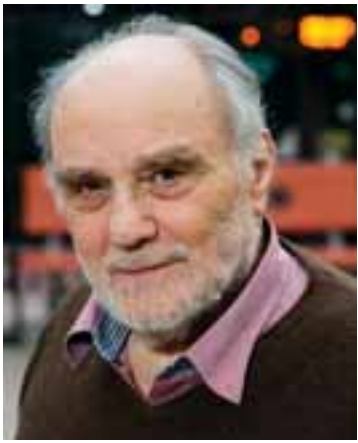
- 23.00** Οι θαλασσιές, οι χάντρες
- 07.00** Ένας μεγάλος έρωτας
- 08.45** Οι θαλασσιές, οι χάντρες
- 10.20** Οι ουρανοί είναι δικοί μας
- 12.00** Δόκτωρ Ζι-Βέγγος
- 13.25** Ένας βλάκας και μισός
- 14.50** Η σφραγίδα του Θεού
- 16.45** Φίλος μου, ο Λευτεράκης
- 18.25** Η καφετζού
- 20.00** Νταντά με το ζόρι
- 21.25** Η ψεύτρα
- 23.00** Οι θαλασσιές, οι χάντρες
- 00.40** Η ομαζόνα του τσίρκου
- 02.15** Ένας μεγάλος έρωτας
- 04.00** Κάτι να κιάει
- 05.50** Ο Ηλίας του 16ου

Το νόημα της ζωής είναι η ελευθερία

Ο συγγραφέας Στέλιος Ράμφος μιλάει για την ηθική ήττα της Ρωσίας, την αφύπνιση της Δύσης, τη στάση της Ελλάδας

Συνέντευξη στον **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Η **Ουκρανία** αφύπνισε τη Δύση και τις ευρωπαϊκές αξίες του ανθρωπισμού, λέει ο συγγραφέας Στέλιος Ράμφος σε συνέντευξη του στην «Κ», τοποθετώντας την πολεμική σύρραξη στο ιστορικό και πολιτισμικό της πλαίσιο. «Η ηθική ήττα είναι τρομερή», λέει για τη Ρωσία και βλέπει τον Ρώσο πρόεδρο Βλαντιμίρ Πούτιν ως «αρπακτικό», έναν ανθρωπότυπο που συναντάμε και στα φαινόμενα ενδοοικογενειακής βίας. Δίνει τα εύσημα στη στάση που κράτησε η Ελλάδα και επισημαίνει ότι υπάρχουν εντός συνόρων δυνάμεις που βρίσκονται αγκυλωμένες στο παρελθόν.

Ηγέτες σαν τον Πούτιν και τον Ερντογάν ανήκουν στο παρελθόν, λέει ο Στέλιος Ράμφος.

– Τι τύπος ανθρώπου αποδεικνύεται ο Ρώσος πρόεδρος;

– Ο Βλαντιμίρ Πούτιν είναι άνθρωπος του παρελθόντος, γι' αυτό και στόχος του είναι να φτιάξει μια αυτοκρατορία. Είναι στραμμένος στο παρελθόν και το μόνο μέλλον που βλέπει είναι να λειτουργεί ως αρπακτικό. Έχει τα αντανακλαστικά του αρπακτικού ζώου διότι ανήκει σε μια κατηγορία ανθρώπων οι οποίοι δίνουν μεγάλο χώρο στα προσωπικά τους αδιέξοδα, στα οράματα για ρωσικές αυτοκρατορίες ή οθωμανικά μεγαλεία καθώς είναι προσκολλημένοι στο παρελθόν. Το μόνο μέλλον που έχουν είναι να αρπάζουν. Η κουλτούρα και ο πολιτισμός που φέρουν είναι τέτοιοι που δεν έχει επιτρέψει να δημιουργηθούν εκείνες οι δομές της ανάπτυξης και της ατομικότητας που έφεραν οι νέοι χρόνοι. Είναι καθυλωμένοι σε παλιές εποχές και προσπαθούν να τις αναβιώσουν για να επιβιώσουν στο μέλλον.

– Ο πόλεμος της Ουκρανίας είναι μια τέτοια μάχη, μεταξύ του δυτικού τρόπου ζωής και μιας κουλτούρας που αντιστέκεται στο νέο;

– Είναι ένας εγκλωβισμός ψυχικός και πολιτισμικός στο παρελθόν και ακριβώς επειδή υπάρχει αυτός ο εγκλωβισμός,

Τόσο καιρό ζούσαμε από την ευχαρίστηση, κάναμε την επιθυμία μας ανάγκη και πραγματικότητα. Η Ουκρανία μάς έμαθε ότι υπάρχει ο διπλανός μας.

δεν υπάρχει χρόνος προς τα εμπρός. Υπάρχει μόνο η προσπάθεια επιβίωσης μέσα σε αυτόν τον εγκλωβισμό και γι' αυτό όλη αυτή η κατάσταση που εκτυλίσσεται παίρνει παρανοϊκές διαστάσεις. Ο Πούτιν και οι ηγέτες που του μοιάζουν ταυτίζονται με το κράτος τους. Έχουν ένα θέμα, δηλαδή, με την εικόνα τους, την οποία ταυτίζουν με το κράτος τους. Ζουν με μια ψυχική αγκύλωση, σε μια άλλη πραγματικότητα.

– Πώς θα το εξηγήσατε αυτό με όρους καθημερινότητας;

– Στην καθημερινότητα βλέπουμε αυτή την κατάσταση στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Εκεί υπάρχει πλήθος από Πούτιν στη ζωή μας. Επειδή δεν βρίσκουν διέξοδο στην καλή σχέση και στη συνεργασία, επιλέγουν τον δρόμο της επιβολής. Ο καλύτερος τρόπος για να αμυν-

Μέλη της Πολιτικής Προστασίας του Κιέβου φτιάχνουν βόμβες μολότοφ. «Ο καλύτερος τρόπος για να αμυνθούμε και να αντιμετωπίσουμε τα αρπακτικά σε πρακτικό επίπεδο είναι να δείξουμε αποφασιστικότητα».

θούμε και να αντιμετωπίσουμε τα αρπακτικά σε πρακτικό επίπεδο είναι να δείξουμε αποφασιστικότητα. Τόσο σε προσωπικό όσο και σε ένα ευρύτερο επίπεδο, η αποφασιστικότητα δίνει στον άλλο να καταλάβει ότι υπάρχουν όρια και συγχρόνως ότι εμείς μπορούμε. Αυτό είναι κάτι πολύ σημαντικό γιατί και στις δύο περιπτώσεις οι άνθρωποι μας αξίζουν μπαινουν κάτω από την επιβολή. Αυτό, δηλαδή, που μας κάνει ανθρώπους, η ελευθερία και η αξιοπρέπεια, χάνονται μπροστά σε μια πολιτική κυριαρχίας.

– Αν ο Πούτιν λοιπόν είναι ο θύτης στην ευρωπαϊκή οικογένεια και το θύμα η Ουκρανία, η υπόλοιπη Ευρώπη τι ρόλο έπαιζε μέχρι τώρα; Ήταν οι συγγενείς που ήξεραν και δεν μιλούσαν;

– Η Ευρώπη ήταν θύμα της

δικής της ευημερίας. Όταν παραδοθείς άνευ όρων στην ευημερία αναπτύσσεις έναν φόβο που τον συναντάμε στα ζώα. Φοβάσαι για την επιβίωση και προσπαθείς να συμβιβαστείς με κάθε τρόπο. Γι' αυτόν τον λόγο η Ευρώπη βρισκόταν σε μια αρκετά παθητική κατάσταση. Οι φόβοι των «φερέτρων», οι επιθυμίες πάσης θυσία, όλα αυτά ήταν εις βάρος της ανθρωπινότητας, δηλαδή αυτό που κάνει τον άνθρωπο, άνθρωπο. Όμως, το νόημα της ζωής δεν είναι η επιβίωση. Το νόημα της ζωής είναι η ελευθερία και η αξιοπρέπεια. Γι' αυτές αξίζει να πεθάνει κανείς, όχι όμως και για την επιβίωση. Σκοπός της επιβίωσης, είναι μόνο η επιβίωση και τίποτα άλλο. Στην Ευρώπη υπήρχαν οι μεγάλες αξίες του ανθρωπισμού, αν και βρίσκονταν εν υπνώσει. Η Ουκρανία αφύπνισε και απέλευθερώσε αυτό το αξιακό σύστημα

και έθεσε την Ευρώπη μπροστά στη μεγαλύτερη ευθύνη της.

– Υπάρχει κάτι που δεν υπολόγισε ο Πούτιν;

– Το πιο κρίσιμο είναι ότι ακόμα και τα πιο σκληρά συστήματα έχουν ένα πρόβλημα που δεν τα οδηγεί ποτέ στην απόλυτη κυριαρχία. Το πρόβλημα είναι ότι η ίδια η θέληση για κυριαρχία ξεπερνάει και υπομονεύει την οργάνωση και το εγχείρημα της κυριαρχίας. Ο Πούτιν για παράδειγμα προετοίμαζε για καιρό αυτή την κατάσταση. Εφτασε να αναγνωρίσει την αυτονομία των ανατολικών περιοχών της Ουκρανίας και μετά προχώρησε στο εσωτερικό της. Εκεί όμως τι έγινε; Η βουλιμική του θέληση δημιούργησε μια αντίδραση που δεν την περίμενε ούτε ο ίδιος ούτε κανείς. Η απλυστία του διέλυσε το σχέδιό του και οδήγησε σε μια ετερογονία των σκοπών, δηλαδή

δύο άλλο επιδιώκει και άλλο σου βγαίνει, διότι αφύπνισε τη Δύση και έφτασαν οι Γερμανοί να κάνουν ακόμα επενδύσεις 100 δισεκατομμυρίων σε εξοπλισμούς. Το μεγάλο ζήτημα εδώ είναι οι πόλοι του χρόνου. Υπάρχει η Ρωσία και οι χώρες που κοιτάνε προς τα πίσω και αυτή την «καθυστερήση» την καλύπτουν με το ιστορικό και αυτοκρατορικό τους «μεγαλείο». Αυτή είναι μία χρονικότητα. Μια άλλη είναι ο δυτικός κόσμος που ζει στο παρόν ως στιγμή. Όμως εάν το παρόν δεν γίνεται δημιουργικό σημείο μεταβάσεως στο μέλλον αλλά αποκομμένη ευχαρίστηση του τώρα, η Δύση και κάθε πολιτισμός περνάει μεγάλη κρίση. Η κρίση της Ουκρανίας έκανε την Ευρώπη και τη Δύση να μιλάει επιτέλους για αξίες και αυτό, ο ξεσκακώσιμος του κόσμου παγκοσμίως, είναι το δεύτερο πιο σημαντικό μετά την αντίσταση των Ουκρανών.

– Ο πόλεμος για εσάς έχει κριθεί;

– Ως πολεμικό γεγονός στι-
δήποτε κι αν συμβεί θα μετράει υπέρ των Ουκρανών. Ως ιστορικό γεγονός όμως, ναι. Αυτή τη στιγμή αποδείχθηκε ότι οι Ουκρανοί και οι Ρώσοι δεν είναι ίδιος λαός. Επίσης φάνηκε ότι οι Ουκρανοί αξίζουν την αυτόνομη ύπαρξή τους. Οπότε οι άλλοι εμφανίζονται ως σκληροί κατακτητές. Αυτό έχει κριθεί.

– Εντάξει με την ιστορία, αλλά τι γίνεται στο ενδιάμεσο; Ο πόλεμος μπορεί να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

– Αυτό το φέρει όλο πάνω του ο Πούτιν. Γίνεται υπαίτιος όλου αυτού του κακού. Η ήττα της Ρωσίας είναι άνευ προηγουμένου. Η ηθική ήττα είναι τρομερή. Η Ρωσία εμφανίζεται πλέον ως μια αδίστακτη, βουλιμική δύναμη, που θέλει να έχει υπόδουλους λαούς. Ξέρουμε τι έχει τραβήξει η Ουκρανία στην ιστορία της που είναι μεγαλύτερη από τη ρωσική και τι υπέφερε, μεταξύ άλλων, με τον τεχνικό λιμό των Μπολσεβίκων το 1932 και το 1933 που κόστισε έξι εκατομμύρια νεκρούς.

Ουκρανοί στρατιώτες σε θέσεις μάχης σε γέφυρα του Κιέβου. «Το νόημα της ζωής δεν είναι η επιβίωση. Το νόημα της ζωής είναι η ελευθερία και η αξιοπρέπεια. Γι' αυτές αξίζει να πεθάνει κανείς, όχι όμως και για την επιβίωση».

Δεν μπορεί όποιος νιώθει δυνατός να κάνει κουμάντο στην Ιστορία

– Βλέποντας όλες αυτές τις εξελίξεις, ηγέτες που σκέφτονται όπως ο Πούτιν αποθαρρύνονται ή όχι;

– Είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι αυτό που παίχτηκε θα ανανεώσει το αξιακό αποθεματικό της Δύσης. Πρέπει να κατανοήσουμε ότι το στοιχείο της θελήσεως που είναι πίσω από την οργάνωση και τη λογική παίζει βαθύτερο ρόλο. Έχει μεγάλη σημασία η ηθική διάσταση των πραγμάτων και η επιμονή των ηγετών της Δύσης σε αυτήν. Αυτή αποφασίζει κατά πόσον ενθαρρύνονται ή όχι αυτού του τύπου οι άνθρωποι.

– Πού βρίσκεται σε όλα αυτά η θέληση του ρωσικού λαού;

– Σε ένα αυταρχικό καθεστώς η θέληση του ενός είναι η θέληση όλων, αν και είδαμε συγκινητικές εκδηλώσεις συμπαράστασης και χιλιάδες συλλήψεις Ρώσων, ανωνύμων και επωνύμων.

– Είναι αυτά ισχυρά κίνητρα για μια αλλαγή στη Ρωσία;

– Όχι, αυτό δεν προκαλεί αλλαγή. Η ήττα, όμως, μπορεί να προκαλέσει κάτι που θα είναι ανεπανόρθωτο, διότι θα τσακίσει μια ψυχολογία του ρωσικού «μεγαλείου», που είναι ένα αρρωστημένο στοιχείο του, η πεποίθηση δηλαδή

ότι όλα μετριούνται με τη δύναμη και την έκταση. Εδώ θα φανεί ότι η δύναμη τσακίστηκε από τους ανθρώπους που είχαν ήθος.

– Τι σημαίνει ο πόλεμος για την Ελλάδα;

– Μας αφορά, φυσικά, διότι έχουμε τις απειλές των γειτόνων μας, των οποίων ο πρόεδρος έχει παρόμοιες φιλοδοξίες και οραματισμούς με τον Πούτιν, εκείνος εν ονόματι μας οθωμανικής αυτοκρατορίας. Εμείς είμαστε πιο ισχυροί από την Ουκρανία, αλλά αυτό που έχει τώρα σημασία είναι ότι δεν μπορεί πια ο καθένας, επειδή νιώθει δυνατός, να

κάνει κουμάντο στην Ιστορία.

– Εκτιμάτε πως η ουκρανική κρίση θα προκαλέσει και μια νέα ένωση της Ευρώπης;

– Ελπίζω ότι θα έχουμε μια νέα μορφή συνυπάρξεως μέσα στην Ευρώπη. Από αυτή την άποψη ήταν πολύ καλή η στάση που κράτησε η Ελλάδα.

– Πώς ερμηνεύετε τη στάση ορισμένων δυνάμεων εντός Ελλάδας να κοιτούν ακόμη με νοσταλγία αυτό που εκπροσωπεί η Ρωσία του Πούτιν;

– Η μαγική λέξη είναι η νοσταλγία. Αυτές οι δυνάμεις είναι

μονίμως αγκυλωμένες στο παρελθόν, το οποίο είναι ένα ισχυρό κομμάτι της δικής μας παράδοσης. Αυτό είναι το δικό μας πρόβλημα. Ο δικός μας σταυρός που πρέπει να λύσουμε.

– Υπάρχει, όμως, κάπου ένας κίνδυνος, μήπως τελικά μέσα από αυτή την κούρσα των εξοπλισμών, που τώρα προκύπτει αναγκαστικά, δημιουργηθεί μια άλλη ισορροπία της ισχύος;

– Αν πάμε εκεί θα έχει κερδίσει ο Πούτιν. Αυτό το παιχνίδι θα είναι ανοιχτό όσο δεν καταλαβαίνουμε τη σχέση θελήσεως και λογικής σε αυτά τα πράγματα. Όσο

δεν καταλαβαίνουμε, δηλαδή, ότι η θέληση με την απροσδιοριστία της βάζει τρικλοποδιά στη λογική των πραγμάτων. Πρέπει να προσέχουμε τι θέλουμε και τι επιθυμούμε. Τα πολεμικά μέσα είναι πια απέραντα και μπορούν να καταστρέψουν όλο τον κόσμο. Αυτό δεν παίζει μεγάλο ρόλο. Το θέμα είναι η στάση που κρατάνε οι άνθρωποι μέσα τους και απέναντί τους συνάνθρωπο. Είναι πολύ κρίσιμο. Τόσο καιρό το είχαμε ξεχάσει επειδή ζούσαμε από την ευχαρίστηση, κάναμε την επιθυμία μας ανάγκη και πραγματικότητα. Η Ουκρανία μάς έμαθε ότι υπάρχει ο διπλανός μας.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ 2022

Η βιωσιμότητα στο επίκεντρο

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Την Κυριακή 13 Μαρτίου
μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ